

การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังชีวมวล
ในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

จำสืบเอกนฤต พูลชัย

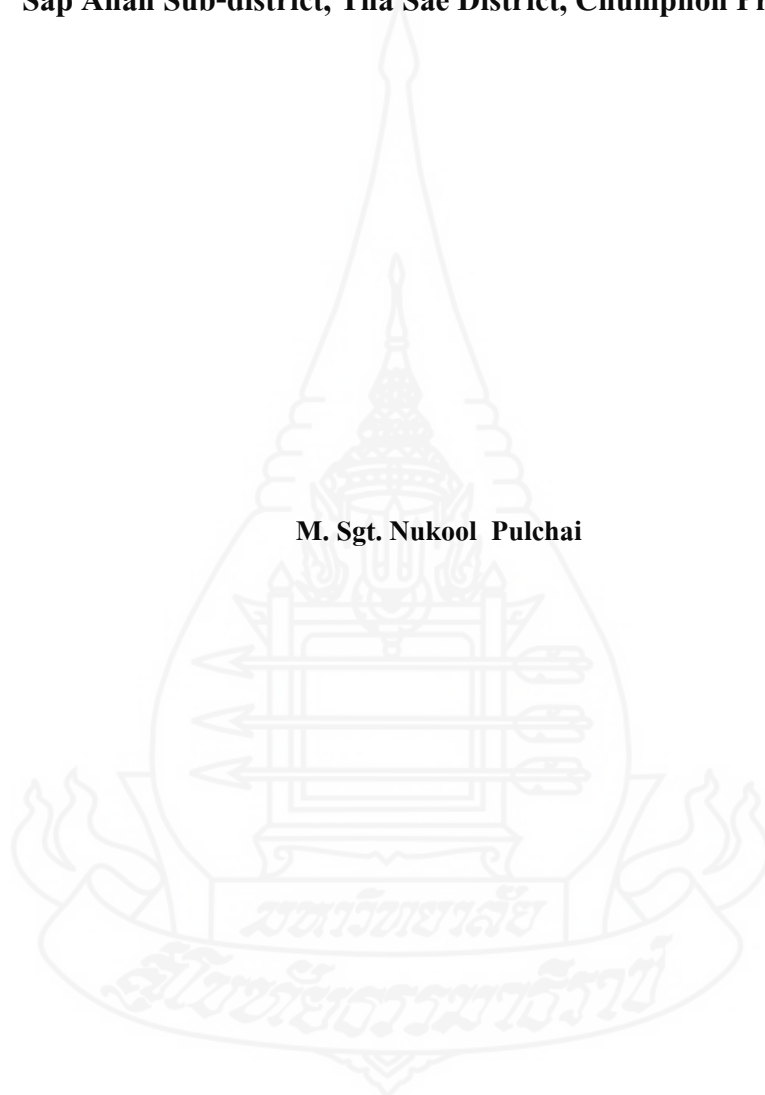

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Community Protests Against a Biomass Power Plant Project by Citizens of
Sap Anan Sub-district, Tha Sae District, Chumphon Province**

M. Sgt. Nukool Pulchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

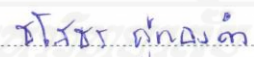
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังชีวมวล
ในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
ชื่อและนามสกุล จำสืบเอกนุกูล พูลชัย
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย
2. รองศาสตราจารย์ธโรธร ตู้อทองคำ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธโรธร ตู้อทองคำ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลใน ตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรศ.ยุทธพร อิศรชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รศ.ธ โสธร ผู้ทองคำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัย ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เทียมพบ ก้านเหลือง แห่งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร และอาจารย์จารึก ปานสวี่ ตลอดจนปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ และปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลสองพี่น้อง ในการตรวจสอบแบบสอบถามและคำแนะนำต่างๆ

นอกจากนั้นในการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามขอขอบคุณพนักงานส่วนตำบลและ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนในตำบลทรัพย์ อนันต์ นายอำเภอท่าแซะ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าแซะ ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร อุตสาหกรรมจังหวัด ชุมพร ที่ได้ให้ข้อมูลแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการวิจัย ทำให้ได้ ข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ นักวิชาการ อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการอิสระ ที่ได้ให้ใช้ข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์ จากหนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการต่างๆ ในการสืบค้นข้อมูลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นกุล พูลชัย

มกราคม 2558

ชื่อวิทยานิพนธ์ การต่อสู้ของชุมชนต่อการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังชีวมวลในตำบล
ทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ผู้วิจัย จำสิบเอกนุกูล พุฒชัย รหัส 2518001661 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
(การเมืองการปกครอง) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย
(2) รองศาสตราจารย์ธโรธร ผู้ทองคำ **ปีการศึกษา** 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจของ
ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์เกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล (2) รูปแบบการต่อสู้ของ
ชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 364 คน และ
ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านในตำบล จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้
เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการต่อสู้ของชุมชน จำนวน 364 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดหมวดหมู่ข้อมูลเนื้อหาในเชิงคุณภาพเพื่อ
เชื่อมโยงข้อมูลมาวิเคราะห์และอธิบายผลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในตำบลทรัพย์
อนันต์เกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$) ประชาชนเพศหญิง
และเพศชายมีทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ที่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ทำให้ประชาชนที่มี
ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ 0.05 (2) รูปแบบการต่อสู้ของชุมชน เป็นการปกป้องและคุ้มครองท้องถิ่นของตน ให้
ปลอดภัยจากมลพิษจากโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล คือ การร่วมประชุมและปรึกษาหารือ การ
เคลื่อนไหวทางสังคม การยื่นข้อเสนอให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขปัญหา การเป็นปฏิปักษ์ต่อโรงงาน
และประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดองค์กรชุมชน เพื่อให้มีการโต้แย้งในเวทีสาธารณะให้ได้รับความ
สนใจจากองค์กรภายนอก ปัญหาที่เกิดจากการประกอบการผลิตไฟฟ้าของโรงงาน คือ ทำให้เกิด
มลพิษ มีสารเคมีที่เป็นอันตรายจากการผลิต เช่น ฟุนละออง น้ำเสีย มลภาวะทางอากาศ ทำให้เกิดผล
กระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นต้น

คำสำคัญ ประชาสังคม การต่อสู้ของชุมชน โรงงานไฟฟ้าพลังชีวมวล

Thesis title: Community Protests Against a Biomass Power Plant Project by Citizens of Sap Anan Sub-district, Tha Sae District, Chumphon Province

Researcher: M.Sgt. Nukool Pulchai; **ID:** 2518001661; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Yuttaporn Issarachai, Associate Professor, (2) Thasothon Toothongkam, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the attitudes and knowledge of citizens of Sap Anan Sub-district in Tha Sae District, Chumphon Province, about biomass power plants; and (2) the ways in which they opposed a biomass power plant project in their sub-district.

The sample population consisted of 364 residents of Sap Anan Sub-district in Tha Sae District, Chumphon Province, and 17 qualified experts, comprising local leaders, community leaders and village savants. Data were collected using a questionnaire and interview form. Quantitative data were statistically analyzed to find percentage, mean, and standard deviation. Qualitative data were analyzed using categorization, content analysis, and descriptive analysis.

The results showed that (1) the attitudes and knowledge of the samples about biomass power plants were rated as “medium” ($\bar{x} = 3.38$) on average. There was a statistically significant difference (0.05 confidence level) in scores between males and females. The factor of length of time residing in the sub-district was not related to attitude or knowledge about biomass power plants to a statistically significant degree. (2) Community opposition to the local biomass power plant took the form of protecting one’s home from pollution. The citizens joined to hold meetings and consultations, organized social movements, submitted proposals to government agencies to solve the problem, protested against the power plant, and set up a community organization to oppose the power plant through public forums and gain the attention of external organizations. Problems from the power plant’s operations were pollution that affected the citizens’ health, such as dangerous chemicals, dust, air pollution, and water pollution.

Keywords: Civil Society, Community Action, Biomass Electricity Generation

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
สมมติฐานการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ของชุมชน	10
แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมืองและประชาสังคม	25
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	39
แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและนโยบายสาธารณะ	46
แนวคิดว่าด้วยอำนาจ ความรุนแรง และความขัดแย้งในสังคม	61
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	84
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	88
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	90
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	92
การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
การวิเคราะห์ข้อมูล	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	94
ตอนที่ 2 ทักษะคติ และความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโรงงานไฟฟ้า พลังงานชีวมวล	101
ตอนที่ 3 รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล	123
ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน จากบทสัมภาษณ์	135
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	152
สรุปการวิจัย	156
อภิปรายผล	162
ข้อเสนอแนะ	178
บรรณานุกรม	180
ภาคผนวก	186
ก ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	187
ข ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	196
ค ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	200
ง แบบสอบถาม	202
จ แบบสัมภาษณ์	208
ประวัติผู้วิจัย	217

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรตำบลทรัพย์อนันต์	77
ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายละเอียด ข้อมูลสถานภาพส่วนตัว	94
ตารางที่ 4.2 จำนวน ร้อยละของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบ สัมภาษณ์จำแนกตามรายละเอียดข้อมูลสถานภาพส่วนตัว	98
ตารางที่ 4.3 ทักษะและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล โดยภาพรวมและรายข้อ	101
ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบทักษะและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้า พลังงานชีวมวล ระหว่างเพศชาย และเพศหญิง	104
ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบทักษะและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้า พลังงานชีวมวล ระหว่างระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์	107
ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD ระหว่าง ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ กับทักษะและความรู้ ความเข้าใจการสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนและ การมีรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นสูงขึ้น	110
ตารางที่ 4.7 การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล โดยภาพรวมและรายข้อ	123
ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้า พลังงานชีวมวล ระหว่างเพศชาย และเพศหญิง	126
ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้า พลังงานชีวมวลระหว่างระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์	129
ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD ระหว่างระยะ เวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ กับรูปแบบการต่อสู้โดยเข้าร่วม เครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อมหรือเครือข่ายทางสังคมอื่นๆ ..	131
ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD ระหว่าง ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ กับรูปแบบการต่อสู้โดย เข้าร่วมการเฝ้าระวังมลพิษจากโรงงานผลิตไฟฟ้าและเข้าร่วมต่อสู้เมื่อ มีผลกระทบใดๆ ต่อชุมชน	133

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดชุมพร	69
ภาพที่ 2.2 แผนที่อำเภอท่าแซะ	72
ภาพที่ 2.3 แผนที่ตำบลทรัพย์อนันต์	75
ภาพที่ 2.4 โรงงานผลิตไฟฟ้าทรัพย์อนันต์ไบโอแมสจำกัด	78
ภาพที่ 2.5 หนังสือรับรองกระทรวงพาณิชย์	80

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในภาวะการณ์ของสังคมโลกปัจจุบันที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีความต้องการที่จะพัฒนาประเทศของตนให้มีความเจริญรุ่งเรืองเข้าสู่ภาวะสังคมทันสมัย ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสะดวกสบาย มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและการบริการเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคของตลาดเป็นสำคัญ เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ปิโตรเลียมและยานยนต์ ผลิตภัณฑ์อำนวยความสะดวกต่างๆ การผลิตต้องพึ่งพาทุนจากชาติมหาอำนาจนำเข้าวัตถุดิบและเทคโนโลยีที่ติดมากับเครื่องจักรและสิทธิบัตรเป็นสำคัญ มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างเป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การใช้สารเคมีทางการเกษตรการทิ้งขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขาดความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ฟื้นฟู ประเทศได้ใช้ทุนทรัพยากรและแรงงานที่มีอยู่มากขึ้นในเชิงปริมาณแต่ประสิทธิภาพหรือคุณภาพของการใช้ทุนอยู่ในระดับคงที่หรือลดลงในบางสาขา เป็นเหตุให้ผลตอบแทนการลงทุนหรือการสะสมทุนต้องไหลออกไปสู่ต่างประเทศเป็นจำนวนมากขึ้น แต่จากหลักความเป็นไปตามธรรมชาติของหลักจักรกรรมที่ว่า “ไม่มีการพัฒนาใดที่จะไม่สูญเสีย” ดังนั้นสิ่งที่ทุกประเทศและประเทศไทยที่มีกิจกรรมทางด้านการพัฒนาต้องยอมสูญเสียเพื่อแลกมาซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจและความอยู่ดีกินดีของประชาชน โดยส่วนรวม คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งแต่เดิมทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่จำนวนมากและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศมีความบริสุทธิ์สะอาดปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ สามารถรองรับการใช้ประโยชน์และอย่างไม่มีขีดจำกัดของมนุษย์ได้ มนุษย์ไม่เคยใส่ใจต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สูญเสียจนกระทั่งได้รับผลกระทบจากการกระทำของตนเอง

การตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการพัฒนาที่ผ่านมา จึงเริ่มมีการเรียกร้องและประสานความร่วมมือกันทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศเนื่องจากทุกประเทศต้องอาศัยอยู่บนโลกเดียวกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นย่อมกระทบต่อทุกคน ไม่ว่าวันนี้หรือ

วันหน้า ชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจึงเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดและได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินกิจกรรมทางด้านการพัฒนาดังกล่าว จึงได้เกิดการผลักดันแนวความคิดการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนยุคปัจจุบัน โดยไม่กระทบถึงการดำรงชีวิตของคนในรุ่นอนาคตให้สามารถอยู่ในสังคมได้โดยปราศจากความขัดแย้งและอยู่ในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตที่ปกติสุขและต่อเนื่อง แนวทางที่ทำให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม แผนงาน โครงการของรัฐหรือเอกชนที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้เกิดสำนึกในการระวังป้องกันชุมชนของตนให้รอดพ้นจากอันตรายของสารพิษ กากของเสียและมลภาวะจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในทุกระดับของ โครงการแผนงานกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน การรับข้อมูลข่าวสารเชิงวิชาการในด้านการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อชุมชนอย่างรอบด้าน และมีส่วนในการตัดสินใจต่อการอนุญาตหรือระงับการกระทำใดๆ ของรัฐที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น การอนุญาตจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นจึงต้องดำเนินการให้มีผลกระทบและมีความเสี่ยงต่ออันตรายของสุขภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด และประชาชนผู้เป็นเจ้าของต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่ออนาคตของชุมชนที่จะได้รับจากการดำเนินการของรัฐหรือเอกชนในท้องถิ่นของตน

การที่ประเทศต้องการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและให้ความสำคัญกับปริมาณของGDPที่สูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยมีความต้องการการใช้พลังงานในปริมาณที่สูงขึ้น โดยเฉพาะพลังงานไฟฟ้า ทั้งนี้เพราะพลังงานไฟฟ้าเป็นพลังงานพื้นฐานในการผลิตที่จะรองรับการผลิตของอุตสาหกรรมด้านอื่นๆต่อไป จากการพยากรณ์ความต้องการใช้ไฟฟ้าสำหรับจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้พยากรณ์ค่าความต้องการพลังไฟฟ้าสูงสุดเมื่อสิ้นปี 2564 มีค่าประมาณ 37,718 เมกะวัตต์ ในขณะที่ความต้องการไฟฟ้าสูงสุดในปี พ.ศ.2573 อยู่ที่ 52,691 เมกะวัตต์ (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย 2553: 14-15) แต่แหล่งพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญยังต้องพึ่งพลังงานจากแหล่งธรรมชาติและ การซื้อจากต่างประเทศ ทำให้ประเทศจึงต้องแสวงหาแหล่งพลังงานทดแทนในรูปแบบต่างๆ การก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวะมวลจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ป้องกันการขาดแคลนพลังงานในอนาคตของประเทศไทย ทั้งนี้เพราะพลังงานชีวะมวลเป็นพลังงานที่สามารถหาได้ในธรรมชาติและสามารถผลิตทดแทนการใช้ ทั้งยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าเมื่อเทียบกับพลังงานด้านอื่นๆ สิ่งที่สำคัญความหวังของชุมชนต่อการใช้ประโยชน์ของโรงงานที่ใช้วัตถุดิบจากผลิตภัณฑ์ที่เหลือใช้ทางการเกษตรหรือผลิตผลจากการประกอบกิจการ ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มของการประกอบ

อาชีพของประชาชนในท้องถิ่น จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันหนึ่งของชุมชนในอันที่จะยอมรับได้หากเกิดผลกระทบใดๆ ต่อชุมชน

หลังจากปลายทศวรรษ 2520 เป็นต้นมาขบวนการทางสังคม (Social Movements) ของประชาชนในประเทศกำลังพัฒนามีจุดมุ่งหมายที่จะสถาปนาและทำให้ระบบและโครงสร้างการเมืองในระบบประชาธิปไตยเข้มแข็งขึ้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ 2545:19-20) ด้วยเชื่อว่านี่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญซึ่งจะนำไปสู่ความพยายามที่กำจัดสภาวะกดขี่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมลดความเหลื่อมล้ำต่างๆ และสร้างความเป็นธรรมในทางเศรษฐกิจและสังคม จึงมีการเรียกร้องประชาธิปไตยในรูปแบบของการเมืองภาคประชาชน (People Politics) ซึ่งมีนัยถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจนโยบาย โครงการและกิจกรรมที่ส่งผลกับการทำมาหากินและวิถีชีวิตโดยตรงของชุมชน ขบวนการทางเหล่านี้ออกมาในรูปแบบของสมัชชา สมาคม ชมรม กลุ่มต่างๆ และองค์กรภาคเอกชน (NGO) อย่างไรก็ตามประเด็นในการเคลื่อนไหวยังคงเป็นประเด็นเรื่องปากท้องและคุณภาพชีวิตมากกว่าการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายประมงพื้นบ้านภาคใต้ กลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ ชมรมแพทย์ชนบท ขบวนการชาวล้มไม้ในประเทศไทย กลุ่มรักษ์บ่อนอกจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น ความหลากหลายของขบวนการประชาชนนี้ทำให้เกิดแนวความคิดว่า แม้ชาวบ้านธรรมดา คนจน ประชาชนชายขอบในสังคม หากเกิดการรุกรานฐานทรัพยากรวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนจากกระบวนการสร้างความเป็นอุตสาหกรรมโดยรัฐและภาครัฐกิจภายใต้ระบบตลาดก็สามารถรวมตัวกันเคลื่อนไหวและดำเนินกิจกรรมเพื่อต่อสู้เรียกร้องสิทธิและการสร้างความเป็นประชาสังคม (Social Society) ในชุมชนได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 67 บัญญัติว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ละในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 2553: 40) ประกอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาบนความหลากหลาย

ทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่ได้กำหนดให้ขั้นตอนของการกำหนดนโยบายแผนและการพัฒนาระดับพื้นที่ที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนจะต้องมีการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA) การพัฒนาที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอันตรายต่อสุขภาพอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนนำไปสู่ภาวะโรคที่เพิ่มขึ้นและการสูญเสียสุขภาพะ จึงต้องนำมิติด้านสุขภาพเข้าไปในนโยบายสังคม เศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศด้วย

กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมได้อนุมัติให้สร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวะมวลของบริษัททรพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด ขนาดกำลังการผลิต 9.5 เมกะวัตต์ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลทรพย์อนันต์ อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้เกิดกระแสความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าวในพื้นที่ ประกอบด้วยฝ่ายที่เห็นด้วย เช่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย เช่น องค์กรเอกชน นักวิชาการ นักพัฒนา และภาคประชาชนในพื้นที่ที่จะก่อสร้างโรงงาน แต่อย่างไรก็ตามข้อกำหนดของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ได้ให้อำนาจกรมโรงงานอุตสาหกรรมสามารถอนุมัติโรงงานที่มีกำลังการผลิตกำลังไฟฟ้าไม่ถึง 10 เมกะวัตต์ได้ ทำให้มีการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าในเวลาต่อมา โดยปราศจากการทำประชาพิจารณ์และการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีอันตรายต่อสุขภาพของชุมชนแต่ประการใด แม้ว่าจะเกิดผลกระทบจากมลภาวะที่เกิดจากการดำเนินการในด้านต่างๆ เช่น มลพิษจากน้ำเสีย เสียงดัง มลพิษทางอากาศก็ตาม ปัญหานั้นนับว่าจะทวีความขัดแย้งเมื่อเวลาเนิ่นนานไป

การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวะมวลเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง จากเดิมที่มีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่แล้ว 4 แห่ง นับว่ามีความเสี่ยงต่อสภาวะแวดล้อมของชุมชนในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะในพื้นที่ชนบทความบริสุทธิ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งเกื้อกูลให้สังคมเกษตรกรรมสามารถดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ชุมชนท้องถิ่นจึงมีการต่อต้านและเรียกร้องออกมาในรูปแบบต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้รัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ประกอบการได้ตระหนักถึงความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของปวงชนหรือชุมชนท้องถิ่น ในอันที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจใดๆที่มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นของตนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 66 ที่บัญญัติว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอธิปไตยหรือพื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การ

บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และมาตรา 67 วรรค 2 การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

ในการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร มีความหลากหลายและรูปแบบที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ในลักษณะเฉพาะของคนท้องถิ่นที่ไม่ต้องการความรุนแรงทางการเมืองและการขัดแย้งวุ่นวาย จนไม่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ อย่างเช่นกรณีการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกของบริษัทกัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชั่น จำกัดและโรงไฟฟ้าหินกรูดของบริษัทยูเนี่ยน เพาเวอร์ ดีเวลอปเม้นท์ จำกัด ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการคัดค้านการสร้างโรงงานบรรจุก๊าซที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ที่ยังคงมีความขัดแย้งอยู่จนกระทั่งถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความอันตรายของผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน ที่จะผลทำให้โครงสร้างของวิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมแล้ว ที่สำคัญมาตรการแก้ไขและป้องกันอันตรายจากมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมก็ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญของการดำเนินการป้องกันชุมชนของคนในชุมชนด้วย

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนท้องถิ่นและการดำรงอยู่ของระบบนิเวศที่พึ่งปรารถนาในอันที่จะมีชีวิตที่มีความสุขของประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกับวิวัฒนาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีเทคโนโลยีการผลิตและวิวัฒนาการของข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน โดยชาวบ้านและโรงงานต้องทำความรู้ความเข้าใจในปัญหาและองค์การภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการปรึกษาทางออกเกี่ยวกับปัญหา และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชน จึงได้ทำการวิจัยเรื่องการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร เพื่อที่จะได้ทราบถึงกระบวนการและวิธีการต่อสู้ของชุมชนในอันที่จะแสดงถึงพลังอำนาจอธิปไตยที่มีอยู่ต่อการใช้อำนาจของรัฐในอันที่จะดำเนินกิจกรรมแผนงาน โครงการใดๆ การต่อสู้ของชุมชนจะเกิดขึ้นหากรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดๆ อันมิได้รับการเห็นชอบหรือการมีส่วนร่วมรับรู้ของชุมชนและต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีผลต่อสุขภาพของชุมชนท้องถิ่น รูปแบบการต่อสู้จะออกมาในรูปของการประชุมปรึกษาหารือ การอภิปราย รับฟังความ

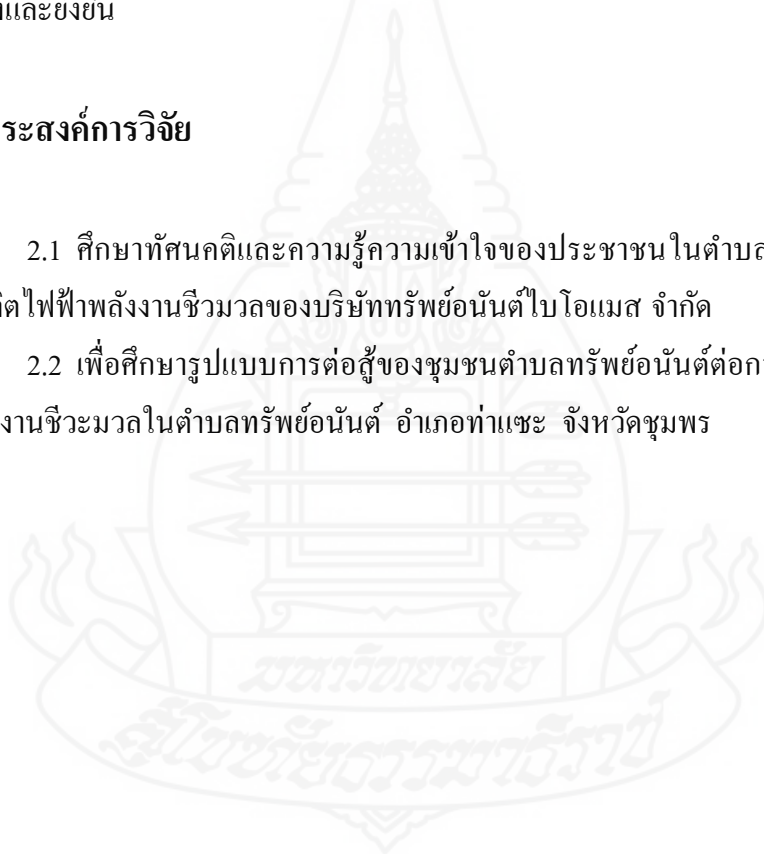
คิดเห็น การชุมนุมประท้วงไปจนถึงความขัดแย้งรุนแรงต่างๆ ทำให้เกิดความเสียหายด้านชีวิตและทรัพย์สิน โอกาสทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง กลายเป็นสังคมที่มีความขัดแย้งรุนแรง มีการต่อสู้ฆ่าฟันกันเอง ไร้ระเบียบ ผู้คนต้องลำบากยากแค้น กลายเป็นประเทศที่ล้มเหลว (Fail State) ในที่สุด

อย่างไรก็ตามระดับของการต่อสู้มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการที่ชุมชนใช้เป็นแนวทางการต่อสู้แนวความคิดและทัศนคติต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีผลต่อการกำหนดรูปแบบ พร้อมทั้งระดับความรุนแรงของวิกฤตการณ์ การต่อสู้ที่มีความขัดแย้งรุนแรงและเป็นอันตรายต่อสาธารณชนอาจจะไม่เกิดขึ้นหากมีการแก้ไขปัญหาและความสามารถขององค์กรที่มีอยู่ ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ทำให้รัฐบาลสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการบริหารราชการได้ต่อเนื่องและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 ศึกษาทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ที่มีต่อโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของบริษัททรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

4. สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีทั้งในทางบวกและในทางลบ รูปแบบและวิธีการการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ 1. การประชุมและร่วมปรึกษาหารือ 2. การเคลื่อนไหวทางสังคม 3. การผลักดันต่อหน่วยงานของรัฐ 4. การเผชิญหน้าและการเป็นปฏิปักษ์

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาถึง การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าของบริษัททรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีขอบเขตการศึกษา 4 ด้าน คือ

5.1 ด้านกลุ่มบุคคล

คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะจังหวัดชุมพร จำนวน 7 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด 3,938 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำชุมชนในตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 17 คน

5.2 ด้านเนื้อหา

ศึกษาถึงรูปแบบ กระบวนการ วิธีการ แนวทางและยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ของชุมชน โดยมีประเด็นที่ศึกษา คือ

5.2.1 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์

5.2.2 บทบาทของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้า

5.2.3 ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

5.2.4 ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

5.3 ด้านเวลาในการศึกษา

ใช้เวลาในการศึกษาเป็นระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่ วันที่ 1 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2554 ถึง วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2555

5.4 ด้านพื้นที่

เป็นการศึกษาวิจัยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 6.1 โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล หมายถึง บริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด
- 6.2 ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์
- 6.4 ผู้นำท้องที่ หมายถึง ผู้ใหญ่บ้านในตำบลทรัพย์อนันต์, กำนันตำบลทรัพย์อนันต์
- 6.4 ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้สูงอายุ,อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลทรัพย์อนันต์
- 6.5 ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง ผู้สูงอายุในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์
- 6.6 ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง นายอำเภอท่าแซะ ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าแซะ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทำให้ทราบถึงทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ ต่อโรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้าพลังงานชีวมวล
- 7.2 ทำให้ทราบถึงรูปแบบการต่อสู้ของของชุมชนในตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด
- 7.3 ทำให้ทราบถึงบทบาทของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น
- 7.4 เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในกรณีมีการก่อสร้างโรงงานประเภทเดียวกันในพื้นที่อื่นและเป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นในสังคมการเมืองไทย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ของชุมชนและขบวนการทางสังคมต่างๆ ดังนี้ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ของชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมืองและประชาสังคม
3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและนโยบายสาธารณะ
5. แนวคิดว่าด้วยอำนาจ ความรุนแรง และความขัดแย้งในสังคม
6. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
7. ประวัติโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของบริษัททรัพย์อนันต์ไป โอแมส จำกัด
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ของชุมชน

1.1 ความหมายของชุมชน

คำว่า ชุมชน (Community) นั้น *ชาร์ล ฮาร์ ฮอฟเฟอร์ (Charles R. Hoffer)* แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกนได้ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” คือส่วนประกอบของประชาชนซึ่งอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินที่ต่อเนื่องกัน และเป็นผู้ที่มีความสนใจร่วมกันกับผู้อื่นอย่างน้อยหนึ่งอย่างหรือมากกว่าที่เป็นเหตุให้ต้องอาศัยบนผืนแผ่นดินนั้น สำหรับ *อาร์เทอร์ ดันแฮม (Arthur Dunham)* ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” คือ กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตของภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแน่นอนและติดต่อกัน และมีส่วนสำคัญของชีวิตต่างๆ ไปอย่างเดียวกัน ซึ่งอาจจะดูได้จากขนบธรรมเนียมประเพณีและการพูด เป็นต้น (พัฒนา สุจางงค์ 2541: 4)

จางงศ์ อติวัฒน์สิทธิ์ (2545: 133) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” คือกลุ่มคนพวกหนึ่งที่มาอยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณหนึ่ง โดยคนเหล่านี้ถือว่าตนมีความผูกพันกับอาณาบริเวณแห่งนั้น มีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีการกระทำกิจกรรมต่างๆ หลายด้านร่วมกันเพื่อ

ตอบสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก ชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่นครอบครัวหลายๆ ครอบครัว โรงเรียน วัด ร้านค้า โรงงาน เป็นต้น รวมกันเป็นหมู่บ้าน เป็นเมือง ชุมชนเป็นหน่วยย่อยของสังคมคือชุมชนไม่มีอำนาจอิสระแต่ขึ้นอยู่กับอำนาจรัฐ

ชุมชน (Community) โดยภาพรวมจึงหมายความว่า กลุ่มประชากรที่รวมตัวกันโดยมีผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนกัน หรือทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน หรือดำเนินการอื่นอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีระบบบริหารจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้

1.2 ประเภทของชุมชน

จางง์ อติวัฒนสิทธิ์ (2545: 133) ได้แบ่งชุมชนออกเป็น 2 ประเภท คือ ชุมชนเมือง (Urban Community) และชุมชนชนบท (Rural Community) หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาว่าเป็นชุมชนนั้นมีแตกต่างกันออกไปหลายรูปแบบ เช่น ความหนาแน่นของประชากร กลุ่มอาชีพของประชากร พื้นที่หรืออาณาเขตทางการปกครอง ชุมชนเชิงความสัมพันธ์อื่นๆ เช่น ชุมชนท้องถิ่น พื้นฐาน ชุมชนชนบท ชุมชนท้องถิ่นสมัยใหม่ ชุมชนโรงงาน ชุมชนบ้านจัดสรร ชุมชนชาติพันธุ์ และชนเผ่าพื้นเมือง ชุมชนชายขอบ เป็นต้น นอกจากนั้นชุมชนยังเป็นที่รวมของทรัพยากรทั้งดิน น้ำ ป่าและอาหาร เป็นที่รวมของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมต่างๆ

1.3 องค์ประกอบของชุมชน

องค์ประกอบของชุมชนในเชิงโครงสร้างสามารถแยกได้ดังนี้ คือ

1.3.1 มีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมสู่จุดหมาย การมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความเหมาะสมและศักยภาพของคนในชุมชน

1.3.2 มีการบริหารจัดการ การจัดองค์กร การจัดสรรทรัพยากรและการประสานงานในชุมชนของตน

1.3.3 มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีการเคลื่อนไหวทางการพัฒนา มีการริเริ่มโครงการใหม่ๆ และมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป

1.3.4 มีความหลากหลายขององค์กร มีเครือข่ายที่จะประสานงานแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน

1.3.5 มีทุนชุมชน อันประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ เงิน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี

1.3.6 สิทธิและอำนาจต่อรอง มีอำนาจในการกำหนดยุทธศาสตร์ การต่อรองกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคนในชุมชน

1.3.7 การได้รับการยอมรับจากสังคมและองค์กรภายนอก มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ประสพการณ์ ความรู้ กับชุมชนหรือองค์กรอื่น

1.4 ความหมายของการต่อสู้

นิยามความหมายของการต่อสู้ใน วิทยุ เทียงบุรณธรรม (2547: 339) ได้ให้ความหมายโดยพิจารณาจากคำนามและคำกริยาได้ดังนี้

การต่อสู้ (Fighting) ในรูปของคำนาม หมายถึง การต่อสู้ การทำสงคราม การแข่งขัน การดิ้นรน การชกมวย ความสามารถในการสู้

การชน (Fight) เช่น การชนกันระหว่างพรรคการเมืองสองพรรคนับวันจะยิ่งดุเดือดขึ้นทุกที การโชนหรือการกระทบแรงๆ (Collision) เช่น การชนกันของรถบรรทุกทำให้คนขับเสียชีวิตคาที่

การต่อสู้ (Fight) ในรูปของคำกริยา หมายถึง ต่อสู้ สู้รบ เอาชนะ ทะเลาะ สู้รบกับ ทำสงครามกับ ต่อสู้กับ ล่อให้สู้กัน

การต่อสู้ (Struggle) การดิ้นรน การต่อสู้ การแข่งขัน

สรุปความหมายของการต่อสู้ คือ การต่อสู้ สู้รบ การทำสงคราม การชน การฟาดฟัน การต่อต้านหรือปะทะกันของสรรพสิ่งที่ทำให้เกิดผลตามมาทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม

กล่าวโดยสรุป การต่อสู้ของชุมชนจึงเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่เดียวกันเพื่อต่อต้านหรือปะทะกันของสรรพสิ่งที่ทำให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมเพื่อคุ้มครองรักษาประโยชน์ของคนในชุมชน

1.5 ความเป็นมาของการต่อสู้ของชุมชน

ขบวนการทางสังคม (Social Movement) เป็นการกระทำการรวมหมู่ที่มีจุดมุ่งหมายหรือมีผลเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ ผู้ร่วมขบวนการอาจจะมีหรือไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมตั้งแต่เริ่มแรกก็ได้ แต่เมื่อขบวนการเริ่มมีความแข็งแกร่งมากขึ้นขยายออกไปหรือมีความยั่งยืน ก็อาจเปลี่ยนระบบค่านิยม (Values) สถาบัน (Institutions) และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มสังคมต่างๆ หรือระหว่างรัฐกับประชาชนได้ (ผาสุกพงษ์ไพจิตร 2540: 8)

การศึกษาขบวนการทางสังคมที่ผ่านมามักจะดำเนินการวิเคราะห์ภายใต้ทฤษฎีขั้นต้นตามแนวทางมาร์กซิสต์ สำหรับการศึกษาในประเทศไทยขบวนการกรรมกร ขบวนการชาวนา ชาวไร่ หรือขบวนการท้องถิ่นภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยมีผู้เข้าร่วมขบวนการเป็นชนชั้นกลางและนิสิตนักศึกษา รวมทั้งผู้ใช้แรงงาน หลังจากปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา มีนักวิชาการเริ่มวิจัยออกนอกกรอบทฤษฎีขั้นต้นมากขึ้น นักวิชาการยุโรปใช้คำว่า “ขบวนการทาง

สังคมใหม่” เพื่ออธิบายขบวนการทางสังคมหลังจากขบวนการทางชนชั้นลดความสำคัญลง ในท่ามกลางการพัฒนาที่นำไปสู่ความทันสมัย การพัฒนาให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมและกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิคนงาน คนป่วย หรือชุมชน เป็นการเปิดทางให้มีการต่อสู้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาที่มีมิติทางสังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร 2540: 6)

คาร์ล มาร์ก (Karl Marx) เชื่อว่าบุคคลต้องดำรงชีวิตและแบ่งงานกันทำ ทำให้บุคคลมีอาชีพแตกต่างกัน เกิดอำนาจไม่เหมือนกัน ทำให้มีการกดขี่ขูดรีดระหว่างชนชั้น และในที่สุดจะทำให้เกิดสงครามระหว่างชนชั้น การเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดสังคมใหม่ เกิดชนชั้นใหม่ ซึ่งก็จะเป็นไปตาม โครงสร้างการผลิตแบบใหม่ ทุกขั้นตอนของประวัติศาสตร์ก่อนถึงขั้นสุดท้าย จะมีชนชั้นต่างๆ ที่มีผลประโยชน์ต่างกัน ชนชั้นปกครองพยายามรักษาสถานภาพเดิมไว้ ไม่ว่าสังคมมนุษย์จะก้าวหน้าไปประการใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้และวิทยาการในการผลิต ซึ่งเกิดขึ้นจากความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้และนำวิทยาการนั้นมาใช้ จะถูกชนชั้นปกครองระงับและป้องกันมิให้เกิดขึ้น ผู้ถูกชนชั้นปกครองบังคับหรือกดขี่ ก็จะรวมกำลังกันทลายชนชั้นปกครองนั้นเสีย และตั้งตัวขึ้นเป็นชนชั้นปกครองใหม่ (จรรยา สุภาพ 2537: 122)

ในสังคมเมื่อมีความคับข้องใจของประชาชนร่วมกันจะมีพฤติกรรมของฝูงชนที่มีความแพร่ระบาดทางอารมณ์ มีความตื่นตระหนกและมีจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความหลงเชื่อของมวลของคนจำนวนมาก ความบ้าคลั่งในเรื่องไร้สาระ (Crazes) สภาพจิตตื้นตื้นที่รู้กันทั่วไปในกลุ่มบุคคลนี้จะมีอิทธิพลเหนือความคิดเห็นและการกระทำของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้น ช่วยให้เกิดการกระทำบางอย่างและห้ามการกระทำบางอย่างมิให้เกิดขึ้นที่เรียกว่าพฤติกรรมร่วม

พฤติกรรมร่วม (Collective Behavior) หมายถึง การศึกษาสถานการณ์ทางสังคมซึ่งโดยทั่วไปปราศจากโครงสร้าง(Unstructured) และผลที่เกิดจากพฤติกรรมของชุมชนนี้ เช่น ฝูงชน (Crowd) การจลาจล (Riots) การฟื้นฟู (Revivals) ประชามติ (Public Opinion) การนิยมชั่วคราว (Fads) ขบวนการทางสังคม (Social Movements) ต่างๆ พฤติกรรมทางสังคมนี้ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมทางบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นไปตามระเบียบแบบแผน (ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง 2519: 52)

ลักษณะทั่วไปของพฤติกรรมร่วม

1.5.1 ไม่มีแบบพฤติกรรมแน่นอนสำหรับใช้ในสถานการณ์หรือมีแต่กลุ่มเครือ
ถ้าสภาพสังคมที่เป็นอยู่ไม่ได้กำหนดว่าพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นอย่างไร พฤติกรรมร่วมก็จะเกิดขึ้น มักจะมีความแตกตื่น (Panic) และกลุ่มคนเหล่านี้มักจะทำอะไรเกินกว่าเหตุผลเสมอ

1.5.2 มีปัญหาที่ยากเกิดขึ้นไม่รัฐจะตัดสินใจอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย การกำหนดนโยบายของรัฐจะต้องรอไว้เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น การสร้างหรือกำหนดนโยบายที่เข้าข้างกลุ่มการเมืองของตนอาจเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมร่วม

1.5.3 มีการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติและชุมชน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในสังคม (Social Structure) ที่เป็นอยู่หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการบุคคลก็จะรวมกันใช้วิธีการที่นอกเหนือจากที่สังคมอนุญาต ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจะเกิดขึ้นและมักมีอุดมการณ์ (Ideology) รุนแรงและถูกรอบงำด้วยอารมณ์

องค์ประกอบของการแพร่ระบาดทางอารมณ์

1) **จิตใจอยู่ในสภาพถูกชักจูงได้ง่าย** ทำให้บุคคลพร้อมที่จะทำตามบุคคลอื่น ความตึงเครียดทางอารมณ์ทำให้ความรู้สึกตัวลดน้อยลงขาดวิจารณญาณ (Critical Ability)

2) **จิตใจอยู่ในสภาพที่ถูกกระตุ้นได้ง่าย** ทำให้จิตใจจะอยู่ในสภาพถูกชักจูงได้ง่าย และความรู้สึกตัวจะลดน้อยลงถ้าอยู่ในหมู่บุคคลซึ่งแสดงอาการตื่นเต้นและมีการกระทำรุนแรงมากระทบใจปรากฏการณ์ที่สำคัญบางอย่างที่แสดงออกของการแพร่ระบาดทางอารมณ์ เช่น ผุ่ชน (Crowds) ผุ่ชนบ้าคลั่ง (Mob) ความแตกตื่น (Panic) ข่าวลือ (Rumor) ความคลั่งไคล้ (Craze) ความนิยมชั่วคราว (Fad) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบต่อชุมชนย่อมจะทำให้กลุ่มบุคคลมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าเหล่านั้น สถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อสู้ทางสังคมที่จะพัฒนาไปสู่กระบวนการทางสังคมที่รุนแรงต่อไปได้ หากไม่ได้รับการตอบสนองอย่างทันที่

1.6 รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนในประเทศไทย

การต่อสู้ของชุมชนในสังคมไทยมีเป็นจำนวนมากและได้สร้างความสำเร็จ ความเจ็บปวดและประสบการณ์ให้แก่สังคมการเมืองไทยอย่างมากมาย เช่น การต่อสู้ของชุมชนจำนวนมากในเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด จ.ระยอง ที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม โดยภาครัฐไม่ได้ประเมินความสูญเสียอย่างมหาศาลต่อพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าชายทะเล ระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพชีวิตของประชาชนรวมถึงสิทธิของชุมชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินการของรัฐตามหลักสิทธิมนุษยชน นอกจากนั้นยังมีโครงการอีกมากมายที่รัฐได้ทุ่มเทการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การส่งออกเพื่อนำเงินตรามาพัฒนาประเทศมากกว่าการคำนึงถึงความยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น โครงการในเครือสหวิริยาในตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกของบริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชั่น จำกัด และโรงไฟฟ้าหินกรูดของบริษัท ยูนิยอน เพาเวอร์ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด เป็นต้น

นับจาก พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา มีการประท้วง มีการเดินขบวนปะทุขึ้น มีองค์กรมวลชนใหม่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มคนหลากหลายอาชีพ พ.ศ. 2521 มีการเดินขบวนประท้วง 42 ครั้ง เพิ่มขึ้น 170 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2533 988 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2537 การเดินขบวนประท้วงเหล่านี้แต่ละประเด็นแต่ละเรื่องมิได้เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวแล้วหายไป ส่วนมากแล้วผู้ร่วมเดินขบวนประท้วงรวมตัวกันโดยต่อเนื่องเป็นขบวนการทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม

นลินี ต้นธวนิตย์ และคณะ (2545: 182-236) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ประสบการณ์การต่อสู้ของชาวลุ่มน้ำมูลกรณีศึกษาเขื่อนปากมูลและการต่อสู้ของชาวยุโรปกรณีเขื่อนรายีไฮล การศึกษากรณีเขื่อนปากมูลเน้นการศึกษาประสบการณ์ชีวิต ประสบการณ์การต่อสู้ของชาวบ้าน การสร้างตัวตนและบริบทการสร้างตัวตนของชาวบ้าน ส่วนกรณีศึกษาเขื่อนรายีไฮลเน้นศึกษาผู้หญิงที่ออกมาเคลื่อนไหว มีรูปแบบและแนวทางในการดำเนินการที่หลากหลายปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์จากกรณีศึกษา ดังนี้

1.6.1 ประสบการณ์การต่อสู้ของชาวลุ่มน้ำมูล ชาวเขื่อนปากมูลมีรูปแบบการต่อสู้ที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ดังนี้

1) ช่วงก่อนการก่อสร้าง: ข่าวดี ข่าวย้าย ข่าวลือ

ในช่วงปี พ.ศ. 2532 มีข่าวคราวการก่อสร้างเขื่อนแพ่งสะพัดไปสู่วชาวบ้านตั้งแต่อำเภอพิบูลมังสาหารไปจนถึงอำเภอโขงเจียม และสร้างความสับสนให้แก่ชาวบ้านที่ได้รับข่าวตั้งแต่เรื่องที่ตั้งเขื่อน รูปแบบการก่อสร้างและขนาดของเขื่อน รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้าง โดยมีการประชุมและแสดงความเห็นบางคนเห็นด้วยแต่บางคนก็ไม่เห็นด้วย มีการระดมแนวร่วมจากสายเครือข่าย มีการหลอกให้เซ็นชื่อ

2) ช่วงก่อสร้าง: ตีแรง ด้านแรง

เมื่อ พ.ศ. 2534 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเริ่มลงมือก่อสร้าง ทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการระเบิดแก่งและผลกระทบการประกอบอาชีพหาปลา ทำให้มีความชัดเจนเรื่องการสร้างเขื่อน ชาวบ้านจึงเริ่มมีพันธมิตรในการต่อสู้เพิ่มมากขึ้น มีนักวิชาการเข้าร่วมเสนอประเด็นผลกระทบด้านต่างๆ ได้เรียนรู้มีประเด็นการเคลื่อนไหวอย่างหลากหลาย เมื่อมีการประท้วงหน้าทำเนียบรัฐบาลและมีการลงนามข้อตกลงร่วมระหว่าง กฟผ.กับตัวแทนชาวบ้าน

3) ช่วงหลังการก่อสร้าง: ผู้เรื่องค่าชดเชย

ในช่วงที่การก่อสร้างเขื่อนแล้วเสร็จ พ.ศ. 2537 ชาวบ้านจาก 3 อำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี คือ อำเภอพิบูลมังสาหาร โขงเจียมและสิรินธรได้เข้ามาชุมนุมที่หน้าศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อทวงค่าชดเชยตามสัญญาที่ไม่สามารถประกอบอาชีพประมงได้ตามปกติ เงินสดจำนวน 30,000 บาท และอีก 60,000 บาท ให้นำเข้าสหกรณ์ และได้รับค่าชดเชย

ในที่สุดและยังมีสัญญาเรื่องการชดเชยที่ดินอีก 15 ไร่อีก ในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2540 กลุ่มชาวบ้านปากมูลร่วมกับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของรับกรณีอื่นๆ ได้ร่วมกันเป็นเครือข่ายประกาศจัดตั้งกลุ่ม “สมัชชาคนจน” โดยมีสาระสำคัญของความร่วมมือกันต่อสู้เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด ยุทธศาสตร์และปฏิบัติการในกระบวนการพัฒนาการเคลื่อนไหว ประสบการณ์จากการเคลื่อนไหวที่ยาวนานทำให้พวกเขาได้เรียนรู้มากมาย ทั้งในเรื่องการต่อสู้กับอำนาจรัฐ ในเรื่องสิทธิตามกฎหมาย รวมไปถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม ธุรกิจชุมชน ตลอดจนความรู้เรื่องการเกษตรธรรมชาติและยาพื้นบ้าน รูปแบบการต่อสู้ที่หลากหลายซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ดังนี้

(1) การใช้วิธีการแบบเดิมๆ คือ คี้อแพ่ง ไม่ให้ความร่วมมือ

รูปแบบนี้ใช้เป็นวิธีการแรกๆ ที่ชาวบ้านรู้ว่าถูกกักกัน ผู้ใหญ่บ้านหลอกให้เซ็นชื่อ โดยชาวบ้านหลายคนจึงจะไม่เข้าร่วมในการประชุมหมู่บ้านครั้งต่อๆ มา แต่ก็ไม่ได้ไปแสดงการขัดขวางการกระทำของกักกัน ผู้ใหญ่บ้านแต่อย่างใด

(2) การตอบโต้อย่างเป็นทางการผ่านขั้นตอนการทำงานของรัฐ

ด้วยความช่วยเหลือของพันธมิตรที่ประกอบไปด้วยนักวิชาการ ท้องถิ่นและนักพัฒนา ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นแกนนำซึ่งไม่เคยเรียนรู้วิธีการติดต่อประสานงานกับรัฐ ได้เรียนรู้ถึงวิธีการยื่นหนังสืออย่างเป็นทางการตามลำดับขั้นตอนการทำงานของรัฐ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ผ่านมายังระดับจังหวัดจนกระทั่งการเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ซึ่งได้มีการส่งตัวแทนเพื่อขอพบเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในหลายหน่วยงาน

(3) การสร้างและรักษาพันธมิตร

จากการให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐบาลผ่านทางสื่อมวลชน ให้คนบางส่วนในสังคมมองว่า ชาวบ้านถูกเอ็นจีโอและนักวิชาการบางกลุ่มยุยงให้มาเคลื่อนไหว บ้างก็ว่ามีพรรคการเมืองบางพรรคเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง ในส่วนของชาวบ้านเองไม่เห็นว่าการถูกยุยงโดยพันธมิตรแต่อย่างใด หากมองเห็นถึงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างพันธมิตรและแกนนำชาวบ้าน ในแง่ของการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย หลายครั้งที่ชาวบ้าน นักพัฒนาและนักวิชาการร่วมกันตัดสินใจ เช่น ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ปัญหาของพวกเขาให้นักพัฒนาและนักวิชาการช่วยกันเสนอประเด็นเรียกร้องและทั้งสามฝ่ายช่วยกันเสนอกิจกรรม

(4) การสร้างสื่อของตนเอง

นับเป็นประสบการณ์ใหม่ในการเคลื่อนไหว ที่ชาวบ้านได้ออกมาผลิตสิ่งพิมพ์เอง มีการแจกแถลงการณ์ ทำเอกสารสรุปเหตุการณ์ต่างๆ เป็นระยะๆ โดยไม่รอพึ่ง

สื่อมวลชนอาชีพที่ชาวบ้านมองว่ามักจะเสนอข่าวเข้าข้างรัฐบาล และให้ภาพชาวบ้านเป็นผู้ร้าย นอกจากนั้นชาวบ้านยังสร้างข่าวเอง ด้วยการเดินทางไกล ยึดรถไฟ ยึดสันเขื่อน ปีนทำเนียบ และอดอาหาร เป็นต้น

(5) การกดดัน

รูปแบบการต่อสู้ที่เห็นบ่อย คือ การรวมพลังไปชุมนุมกันหน้าสถานที่ราชการหลายแห่งเพื่อยื่นหนังสือและเรียกร้องให้เกิดความสนใจ เพื่อเร่งให้มีการแก้ไข ปัญหา บทเรียนจากการต่อสู้ของชาวบ้านเขื่อนปากมูลเพื่อสิทธิการใช้ทรัพยากรสอนชาวบ้านว่าชาวบ้านต้องเคลื่อนไหว ตรวจสอบ และติดตามการปฏิบัติของรัฐต่อการจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดเวลา ขณะเดียวกันต้องสร้างเครือข่ายการต่อสู้ให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้รัฐบาลรักษาสติของชาวบ้าน ผลจากการต่อสู้ทำให้มีการเปิดประตูเขื่อนระบายน้ำเพื่อให้ปลาขึ้นไปวางไข่เหมือนน้ำได้

1.6.2 ประสบการณ์การต่อสู้ของชาวรามัญไศล

การก่อสร้างเขื่อนรามัญไศลของกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2535 และสร้างเสร็จในพ.ศ. 2536 เขื่อนรามัญไศลเป็นเขื่อนที่กั้นลำน้ำมูลตอนกลางในเขตบ้านปากห้วย ตำบลบัวบุง อำเภอรามัญไศล จังหวัดศรีสะเกษ มีผลให้พื้นที่สองฝั่งของลำน้ำท่วมเป็นระยะทาง 120 กิโลเมตร สภาพนิเวศที่ซับซ้อนซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชาวบ้านถูกทำลาย ต้นไม้เล็กตาย เกิดสภาวะน้ำนิ่ง สัตว์น้ำสูญพันธุ์ ชาวบ้านไม่สามารถทำสวนปอได้ มีผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนกว่า 8,000 ครัวเรือน ความขัดแย้งเกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อนรามัญไศล โดยไม่มีการศึกษาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมก่อนการก่อสร้าง และระหว่างการก่อสร้างก็มีเสียงเรียกร้องของชาวบ้านให้ระงับการก่อสร้างเนื่องจากกระทบต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิต จนกระทั่งการก่อสร้างเขื่อนแล้วเสร็จ การสร้างเขื่อนนอกจากไม่เป็นไปตามที่กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานแจ้งไว้กับชาวบ้านแล้ว ยังทำลายระบบนิเวศที่มีผลต่อการทำมาหากินของชาวบ้านอันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทางสังคมและความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนต่างๆด้วย (นลินี ต้นรุณนิตย์ และคณะ 2545: 182-236)

1) รูปแบบการต่อสู้

(1) การต่อสู้ช่วงแรก: การเคลื่อนไหวในพื้นที่ ปลายปี พ.ศ. 2536 ชาวรามัญไศลประมาณ 200 คน โดยความร่วมมือขององค์กรเอกชนหลายองค์กรเริ่มเคลื่อนไหวเพื่อให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาแก้ปัญหา เพื่อให้ลดระดับน้ำในเขื่อนมิให้ท่วมพื้นที่ป่าทาม(ได้จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าทาม)

(2) การต่อสู้ช่วงที่สอง: จากพื้นที่ถึงหน้าทำเนียบ การทวงสัญญาของสมัชชาคนจนเพื่อให้ชดเชยค่าเสียหายและเสียโอกาสในการสร้างเขื่อนเป็นเวลา 3 ปี ไร่ละ 50,000

บาท และให้สัญญาการเก็บกักน้ำที่กำหนดไว้ในขั้นตอนนี้มีการแสดงบทบาทของสตรีมากขึ้นทั้งในด้านการดูแลเรื่องอาหารการกินและการรณรงค์เคลื่อนไหวเรียกร้อง

(3) การต่อสู้ช่วงที่สาม: จากหน้าทำเนียบถึงห้องอ่างเขื่อนราษีไศล ชาวบ้านที่ได้รับค่าชดเชยและที่ยังไม่ได้รับค่าชดเชยรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้มีการพิสูจน์สิทธิ์และเรียกร้องค่าชดเชยที่ยังไม่ได้รับมีการตั้งหมู่บ้านแม่มน่มั่นคงและต่อมาเป็นแม่มน่มั่นยืน 2 และ 3 มีการยึดรถไฟเข้ากรุงเทพฯ มีการรณรงค์ในพื้นที่ การเดินทางจากห้องอ่างเขื่อนราษีไศล ไปจังหวัดศรีสะเกษ มีการชูคำขวัญว่า “เอาเขื่อนออกไป เอาธรรมชาติคืนมา” และเข้ายึดสันเขื่อนได้สำเร็จในวันที่ 20 พฤษภาคม 2543

2) มุมมองของผู้หญิงที่มีการต่อสู้ ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการเคลื่อนไหวต่อสู้จากการสร้างเขื่อนราษีไศลมากขึ้นและมีความหลากหลายรูปแบบ ทั้งยังประสบปัญหาจากตัวผู้หญิงเอง ปัญหาความสัมพันธ์ของมวลชน แกนนำและระดับครอบครัว

3) ผลกระทบต่อการเคลื่อนไหว การเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้ของผู้หญิงมีผลอย่างมากต่อความเชื่อมั่นให้กับผู้หญิง และเป็นมิติใหม่ทางการเมือง นั่นก็คือผู้หญิงสามารถเข้าร่วมในขบวนการต่อสู้ทางสังคมในพื้นที่สาธารณะซึ่งแต่เดิมเคยเป็นพื้นที่เฉพาะผู้ชาย การเปลี่ยนแปลงความคิดและจิตสำนึกทางการเมืองนี้ ทำให้ผู้หญิงทั้งที่เป็นแกนนำและเป็นชาวบ้านธรรมดาเริ่มคิดถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเชิงอำนาจรัฐในแง่ที่รับต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายด้วย

การศึกษาการต่อสู้ของชาวบ้านกรณีเขื่อนปากมูลและเขื่อนราษีไศล ในกรณีเขื่อนปากมูลชี้ให้เห็นถึงรูปธรรมของสถานการณ์การต่อสู้ของคนจนในชนบทที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายรูปแบบ มีทั้งการเผชิญหน้า การยื่นข้อเรียกร้อง การประท้วง การเปิดโต๊ะเจรจา การโต้แย้งในเวทีสาธารณะ การต่อรองและการประนีประนอม องค์กรนำในการเคลื่อนไหวได้แก่สมัชชาคนจน เป็นเสมือนผู้จัดวงประชุม มีการนำเสนอกลุ่มพันธมิตร (องค์กรเอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน) นำเสนอศัตรู (รัฐและกลไกของรัฐ เจ้าหน้าที่ที่มีทั้งระดับท้องถิ่นระดับชาติ) และมีการนำเสนอประเด็นที่ชัดเจน กรณีเขื่อนราษีไศลเป็นรูปแบบการต่อสู้ที่เน้นบทบาทการนำของกลุ่มผู้หญิงและเรียกร้องการชดเชยค่าเสียโอกาสในการดำรงชีวิตของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐนับเป็นก้าวสำคัญของการเสริมสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ (Local Ownership)

1.6.3 รูปแบบการต่อสู้ของเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ

1) การก่อเกิดเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ ศยามล ไกยูรวงศ์ และคณะ (2539: 241- 285) ได้ศึกษาและวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของขบวนการเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร

ภาคเหนือเพื่อพิทักษ์สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยเริ่มตั้งแต่สมัยที่รัฐไทยได้ใช้อำนาจเข้าครอบครองทรัพยากรป่าไม้ในดินแดนล้านนาและรับความรู้จากตะวันตกเข้ามาใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์เชิงเศรษฐกิจสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อการค้าภายใต้อิทธิพลของประเทศตะวันตก การรวมศูนย์อำนาจการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐไทยเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการเกิดขึ้นของรัชสมัยใหม่ การทำลายอำนาจท้องถิ่นและการอ้างอำนาจเหนือดินแดนโดยใช้แผนที่และระบบกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญ

การแย่งชิงทรัพยากรโดยรัฐและธุรกิจเอกชนและการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเกิดขึ้นภายใต้อิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ตั้งแต่สมัยล่าอาณานิคมจนถึงช่วงการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยโดยมีทุนข้ามชาติและองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก องค์กรการเงินและการค้าระหว่างประเทศต่างๆ เป็นผู้กำหนดการวางนโยบายของรัฐ ควบคุมการออกกฎหมาย และการวางระเบียบสังคม เปิดทางให้กลไกตลาดและระบบเศรษฐกิจเสรีใช้และทำลายทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ แม้ว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ความเกิดเหลื่อมล้ำทางรายได้และระบบนิเวศถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น

การรวมตัวกันเคลื่อนไหวของกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือเกิดจากความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นอันเนื่องมาจากนโยบายการจัดการป่า สมาชิกของคนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงนับร้อยหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ระยะแรกหมู่บ้านต่างๆ ต่อสู้ปัญหาโดยลำพัง จนเมื่อองค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการช่วยจัดเวทีให้ชุมชนจากที่ต่างๆ มาร่วมกันวิเคราะห์แลกเปลี่ยนประสบการณ์ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ความเป็นเครือข่ายชุมชนจึงเกิดขึ้นมา นอกจากนั้นยังประสบกับปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ จึงได้วางแผนทางความร่วมมือ 4 ด้าน คือ

(1) สร้างความเข้มแข็งและประสานเครือข่ายให้เป็นหนึ่งเดียว การก่อเกิดกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ (คนก.) เกิดจากการเคลื่อนไหวของเกษตรกรผู้ประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ เกิดการรวมตัวกันของเกษตรกรจากอำเภอแม่แตง แม่วาง แม่ริม แด่ปางในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองและหอมหัวใหญ่ โดยเห็นว่าการเคลื่อนไหวของเกษตรกรจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐด้านการเกษตรและประสานกับกลุ่มชาวบ้านที่ประสบปัญหาต่างๆ ทั้งทางด้านป่าไม้ ที่ดินและราคาพืชผลให้เป็นเครือข่ายเดียวกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างพลังผลักดันในการแก้ไขปัญหา

(2) แก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ กลุ่มผู้ประสบปัญหาด้านราคาพืชผลต้องการให้รัฐบาลแทรกแซง

ราคาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นชวานาในยุคหลังที่พึ่งพิงเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพและการค้าที่ขาดความมั่นคงในด้านต่างๆ สำหรับกลุ่มปัญหาป่าอนุรักษ์ทับที่และคัดค้านนโยบายการอพยพคนออกจากป่า เรียกร้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการทำลายต่อระบบการรวมศูนย์อำนาจของรัฐที่มีแนวคิดทางนิเวศวิทยาโดยมุ่งอนุรักษ์ป่าด้วยการจัดการให้เป็นเขตปลอดมนุษย์

(3) *พัฒนายุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวให้ชัดเจน* โดยการพัฒนางานเครือข่าย การรวมกลุ่มชนีกกำลังเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเคลื่อนไหวของคนก. ได้สร้างและขยายเครือข่ายผู้ได้รับความเดือดร้อนจากนโยบายการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ เช่น เครือข่ายลุ่มน้ำสมัชชาป่าชุมชนภาคเหนือ สมัชชาชนเผ่าแห่งประเทศไทย สมัชชาคนจน เครือข่ายชาวบ้านป่าไม้ที่ดินภาคอีสาน/ใต้

(4) *หาพันธมิตรที่นอกเหนือไปจากสมาชิกในองค์กรประชาชน* ได้แก่ นักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน นักนิเวศวิทยา ได้เปิดมิติการกำหนดตัวตนทางสังคมของนักวิชาการในบทบาทต่างๆ เช่น การสร้างฐานความรู้ การสร้างทางเลือกที่ทำลายความรู้แนวธรรมชาตินิยม การศึกษาร่วมกันระหว่างนักวิชาการจากทุกภาควิชาการกับชุมชน เป็นการสร้างฐานความรู้แนวสหวิทยาการ สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนนั้น ยังมีภาพลักษณ์ที่กำกวมในสายตาของสาธารณะ การเคลื่อนไหวของนักวิชาการเพื่อคนจนจึงมีน้ำหนักน้อย ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสถาบันวิชาการให้เป็นรากฐานความรู้และเวทีของความหวังให้ประชาชนได้

2) *โครงสร้างการประสานงานเครือข่ายประชาชนป่าชุมชนภาคเหนือ*
รูปแบบการจัดองค์กรเครือข่ายประกอบด้วย

(1) *เครือข่ายชาวบ้านป่าไม้ที่ดินอีสานใต้และสมัชชาคนจน* เป็นการรวมกลุ่มชนีกกำลังขยายเครือข่ายขององค์กรประชาชนและสร้างความสัมพันธ์องค์กรชาวบ้านอื่นๆ โดยประสานงานในฐานะองค์กรพันธมิตร เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวร่วมกัน

(2) *สมัชชาป่าชุมชนภาคเหนือที่เน้นการรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย* การจัดการป่าอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้านในท้องถิ่น จึงได้รวมตัวกันเป็น “คณะทำงานป่าชุมชน” เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างชาวบ้านที่มีการจัดการป่าชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน

(3) *เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ* ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นอันเนื่องมาจากนโยบายการจัดการป่าที่เคลื่อนไหวคัดค้านการสัมปทานป่าไม้ของนายทุนและการประสบกับปัญหาหาค่าพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ รวมทั้งนักพัฒนาที่เกี่ยวข้องมีมติให้ตั้ง “เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ” ขึ้นมาในที่สุด

(4) *สมัชชาชนเผ่า* กลุ่มชาติพันธุ์อีกเป็นจำนวนมากที่ประสบปัญหาป่าอนุรักษ์ทับที่ทำกิน นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนตลอดจนแกนนำและที่ปรึกษาเครือข่ายเกษตรภาคเหนือ ได้ร่วมหารือกันและเห็นว่าปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นปัญหาเดียวกันกับเครือข่ายเกษตรภาคเหนือ จึงเห็นควรที่จะรวมกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เกิดองค์กรขึ้นมาเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเอง

3) *ยุทธศาสตร์สิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรและสิทธิความเป็นพลเมืองไทย*

(1) *การเสริมสร้างการรวมกลุ่ม* ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเคลื่อนไหวของประชาชนประการหนึ่งคือ การฝึกกำลัง ขยายเครือข่ายและสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรชาวบ้านอื่นๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการประกาศเขตป่าอนุรักษ์

(2) *การรณรงค์เผยแพร่ข้อมูล* การรณรงค์ทางนโยบายและผลต่อรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้เครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือและขบวนการสิทธิมนุษยชนอื่นๆ มีเครื่องมือที่จะต่อสู้กับรัฐมากขึ้น กระบวนการต่อสู้และโต้ตอบทางความคิดจากหลายฝ่ายทำให้เครือข่ายมีทิศทางการต่อสู้ที่ชัดเจนขึ้น

(3) *การผลักดันให้แก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่และนโยบาย* การประสานงานหลายฝ่ายเพื่อขอร่างกฎหมายป่าชุมชนซึ่งเรียกว่าพระราชบัญญัติป่าชุมชน ทำให้มีการขยายพื้นที่และสร้างแนวร่วมให้รัฐได้ตระหนักถึงกลุ่มคนต่างชาติพันธุ์และกลุ่มอื่นๆ ที่มีความหลากหลายทางสถานภาพและชนชั้นมากขึ้น

(4) *สร้างวาทกรรมทางวิชาการ* การให้คุณค่าต่อ “ธรรมชาติ” ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพและเรียนรู้ที่จะใช้สอยอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนระหว่างระบบชีวิตและระบบธรรมชาติ ระบบนิเวศเป็นองค์รวมของทุกๆ ส่วน

(5) *สื่อสารกับสาธารณชน* การพัฒนาจิตสำนึกการต่อสู้ท่ามกลางการเคลื่อนไหวโดยพยายามทำให้สังคมเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความตระหนักและบทบาทการเป็นผู้อนุรักษ์ของ “ชุมชนท้องถิ่น” เพื่อลบล้างความชอบธรรมของรัฐในการละเมิดสิทธิของชุมชน

4) *องค์กรในการเคลื่อนไหว*

(1) *กลุ่มคนเมือง* การประสานกับกลุ่มพันธมิตรที่มีความเข้าใจปัญหาและมีแนวทางสนับสนุนการต่อสู้ของเครือข่าย เช่น องค์กรชาวบ้านต่างเครือข่ายต่างภูมิภาค รวมไปถึงนักวิชาการ นักศึกษา สื่อมวลชน สมัชชาคนจน ฯลฯ โดยมุ่งหวังให้คนในสังคมเห็นว่าปัญหาที่ประสบอยู่เป็นปัญหาของคนทั้งชาติ

(2) *องค์กรพัฒนาเอกชน* องค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือได้ทำงาน สนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง ได้จัดให้มีเวทีชาวบ้านต่างๆ มาพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ทางด้านยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหว การพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ศึกษารวบรวมองค์ความรู้ของชาวบ้าน ร่วมทำงานศึกษาวิจัยกับนักวิชาการ เป็นต้น

(3) *นักวิชาการ* โดยเฉพาะนักวิชาการทางสังคมศาสตร์มีบทบาทสำคัญ ในขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชน ในฐานะนักวิชาการที่สร้างฐานความรู้ทางเลือกท้าทาย ความรู้แนวธรรมชาตินิยมเปลี่ยนเป้าหมายจากการจัดการป่าเพื่อการค้ามาเป็นป่าเพื่อชุมชนและสภาพ ของนักวิชาการในภาพนักเคลื่อนไหวทางสังคม

(4) *สื่อมวลชน* บทบาทของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเพื่อสร้าง ภาพพจน์ให้แก่องค์กร รัฐได้ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการตอกย้ำอำนาจเหนือทรัพยากรธรรมชาติ ใน รูปแบบข่าว สารคดี รายการสนทนา ฯลฯ เพื่อให้เห็นภาพว่าตัวการทำลายป่าคือชาวบ้านที่อยู่ใน เขตป่า อย่างไรก็ตามรัฐไม่สามารถผูกขาดอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ กลไกทางการเมืองและสังคมเปิด โอกาสให้ภาคประชาชนมีบทบาทในการสร้างวาทกรรมอยู่เสมอทำให้สื่อมวลชนมีบทบาทมากขึ้น ในสังคม

ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือต่อสู้เคลื่อนไหวโดย ใช้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านสัญลักษณ์ทางประเพณี พิธีกรรม ผู้นำตลอดจนเทคโนโลยีและการ จัดองค์กรทางสังคมแบบใหม่ ทั้งนี้เพื่อสร้างอำนาจการนิยามตัวตนขึ้นมาให้มีฐานะเป็นพลเมือง ไทยในพหุสังคมประชาธิปไตยและสร้างความเป็นชาติแบบใหม่ให้ยอมรับสิทธิชุมชนและอัต ลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายนับเป็นการผนวกตนเองเข้ากับสังคมลดทอนการเป็นคนชาย ขอบ เป้าหมายสูงสุดคือการต่อสู้เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิและเสรีภาพในการกำหนดอนาคต ของตนเองทั้งทางอุดมการณ์ ความรู้และวิถีชีวิตนั่นเอง (สยามล ไกยวรงค์และคณะ 2539: 241- 285)

1.6.4 การต่อสู้ของขบวนการเครือข่ายประมงพื้นบ้านภาคใต้ กรณีศึกษาสมัชชา ชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน

1) *ความเป็นมาของชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน* ประภาส ปิ่นตบแต่งและ อนุสรณ์ อุณโณ (2545: 292-344) ได้ศึกษาเงื่อนไขบริบทในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองต่อการแย่งชิงทรัพยากรชายฝั่งและความขัดแย้งระหว่างรัฐ ประมงพาณิชย์ ประมง พื้นบ้านและกลุ่มต่างๆ อันเป็นที่มาของการก่อตัวเป็นสมัชชาประมงพื้นบ้านอันดามัน และศึกษาถึง พัฒนาการของการต่อสู้ของสมัชชาชาวประมงพื้นบ้านอันดามันว่าพวกเขามีวิธีคิด วิเคราะห์ปัญหา การกำหนดยุทธศาสตร์ การปรับตัวต่อสู้กับปัญหาภายใต้แรงกดดันต่อการใช้ทรัพยากรชายฝั่งที่ทวี

ความซับซ้อนอย่างไร รวมไปถึงรูปแบบการจัดการบริหารองค์กรที่จะมีผลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนประมงพื้นบ้านในการกำหนดยุทธศาสตร์ ประการสุดท้ายต้องการศึกษาว่าสมาชิกชาวประมงพื้นบ้านอันดามันมีลักษณะสำคัญอย่างไร มีกลุ่ม บุคคล องค์กรทางสังคมใดเข้าร่วม มีอุดมการณ์และยุทธศาสตร์ร่วมหรือแตกต่างกันอย่างไร และมีปฏิสัมพันธ์กับระบบการเมืองอย่างไร ทั้งการผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายและโครงสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจในสังคม เป็นการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้กับภาคสังคมการเมือง

ในพื้นที่ภาคใต้มีชาวประมงพื้นบ้านจำนวน 46,930 ครัวเรือน หรือประมาณ 242,408 คน (ประกาศ ปิ่นตบแต่งและคณะ 2540: 294) ชุมชนเหล่านี้เป็นชุมชนเก่าแก่ที่อาศัยฐานทรัพยากรชายฝั่งเพื่อการดำรงชีพ ใช้เครื่องมือทำการประมงแบบวางประจำ เช่น โป๊ะ โพงพาง ไชมาน และลอบ ส่วนเครื่องมือที่ไม่วางประจำ เช่น อวนลอบและเบ็ดราว ใช้ยานพาหนะที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ นิยมทำกันบริเวณริมชายฝั่งทะเลตะวันออกและอ่าวไทยตอนบน ลักษณะของประมงพื้นบ้านเป็นการใช้ภูมิปัญญาและจารีต ใช้เครื่องมือที่ไม่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งแตกต่างจากเครื่องมือของประมงพาณิชย์ เช่น เครื่องวัดกระแส น้ำ เรดาร์ เครื่องหยั่งความลึกของทะเล จึงต้องใช้ประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีความสลับซับซ้อนของชุมชนประมงพื้นบ้านที่มีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ

หลังสงครามโลกครั้งที่สองทรัพยากรน้ำจืดขาดแคลนอย่างมากจากภาวะสงคราม รัฐบาลจึงพัฒนาการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำในทะเล โดยได้รับความอนุเคราะห์จากองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) รัฐได้เข้ามามีบทบาทในการในการส่งเสริมกิจการประมงทะเล โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) กลายเป็นยุคทองของการประมงทะเลไทยในสมัยนั้น อันเนื่องมาจากการที่รัฐมีนโยบายส่งเสริมกิจการประมงพาณิชย์ ดังกล่าวในบริบทของอุตสาหกรรมประมง (ประกาศ ปิ่นตบแต่งและคณะ 2540: 294)

2) ความขัดแย้งจากการรุกรานของประมงพาณิชย์ต่อประมงพื้นบ้าน
ชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบจากการทำประมงพาณิชย์จากการทำอวนรุนและอวนลาก โดยเฉพาะการลอบเข้ามาทำการในเขต 3,000 เมตร ทำให้ประมงพื้นบ้านจับสัตว์น้ำได้น้อยลง นอกจากนี้การใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย เช่น อวนรุน อวนลากเล็ก อวนลากหาง อวนกระทุ้งน้ำ อวนทับดิ่ง ระเบิดหรือยาเบื่อ ไม่เพียงแต่ทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำเท่านั้น หากแต่ยังทำลายสัตว์น้ำเล็กๆ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลาและทัศนียภาพทางทะเล เช่น ปะการังและเกาะแก่งกลางทะเลอีกด้วย สิ่งที่สำคัญของความขัดแย้งในระยะแรกคือ การทำลายเครื่องมือของชาวประมงพื้นบ้านทำให้เกิดปัญหาการกระทบกระทั่งจากการประกอบอาชีพของชาวประมงพาณิชย์เรื่อยมา หลังจากประสบปัญหาและมีความขัดแย้งต่างๆ แต่ไม่มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นการดำเนินกิจกรรมโดยไม่มี

รวมกลุ่มเป็นกิจจะลักษณะ แต่หลังจากนักพัฒนาเอกชนเข้าทำงานในพื้นที่ ทำการกระตุ้น ให้คำปรึกษา ช่วยประสานและสนับสนุน การรวมตัวกันของประมงพื้นบ้านอย่างมียุทธศาสตร์และแนวทาง จนมีการรวมตัวกันเป็นประมงพื้นบ้านอันดามันในที่สุด

3) โครงสร้างเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของสมาชิชาชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน
สมาชิชาชาวประมงพื้นบ้านอันดามันประกอบด้วยตัวแทนชาวประมงพื้นบ้านอันดามันจาก 4 จังหวัดภาคใต้ คือ จังหวัดพังงา กระบี่ ภูเก็ตและระนอง จำนวน 14 ตำบล รวมตัวกัน โดยมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ย่อย 6 ประการ คือ

- (1) มีเรือตรวจการณ์และการตรวจชายฝั่งที่ชัดเจน
- (2) ผลักดันให้เจ้าหน้าที่จับกุมอย่างจริงจัง
- (3) ขยายเขตอ่าวพังงาและอ่าวระนองให้ชัดเจน
- (4) มีกฎหมายประมงฉบับใหม่ที่ชุมชนมีส่วนร่วม
- (5) มีกองทุนแต่ละชุมชนเพื่อใช้ในการดำเนินการของกลุ่มในชุมชน
- (6) เสริมสร้างองค์กรชาวประมงพื้นบ้านให้เข้มแข็ง

ต่อมาในการประชุมเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2542 ที่ประชุมมีมติให้มีเป้าหมายในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนของสมาชิชาชาวประมงพื้นบ้านอันดามันประกอบด้วย

- (1) มาตรการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพื่อทำให้เครื่องมือทำลายล้างหมดไป
- (2) สร้างฐานชุมชนและพัฒนาศักยภาพผู้นำของชุมชน
- (3) ผลักดันระดับนโยบาย ได้แก่ เรื่องการกำหนดเขตอ่าวระนอง มาตรการการจัดการกับเรือประมงปั่นไฟปลากระตักที่ลักลอบเข้ามาบริเวณอ่าวพังงา การเปลี่ยนแปลงเครื่องมือทำลายล้าง เป็นต้น
- (4) การรณรงค์เผยแพร่ผลงานออกสู่สาธารณะ
- (5) การระดมทุนจากทุกภาคส่วนเพื่อให้มีงบประมาณสำหรับดำเนิน

กิจกรรม

- (6) การหาพันธมิตรคนจนทั่วโลกเพื่อเป็นพลังในการต่อสู้เรียกร้องต่างๆ

การเคลื่อนไหวร่วมกันดำเนินกิจกรรมมีการพัฒนาเป็นองค์กรเครือข่าย ในนามสมาชิชาชาวประมงพื้นบ้านอันดามันเป็นครั้งแรกเมื่อ วันที่ 29 เดือน เมษายน พ.ศ. 2541 โดยชาวประมงพื้นบ้านจาก 4 จังหวัดจำนวนประมาณ 200 คน เข้าพบนายจุนทรณ์ ลักษณะวิศิษฐ์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพังงาในสมัยนั้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาประเด็น การขยายเขตอ่าวพังงาและอ่าระนองและการแก้ไขกฎหมายประมงฉบับใหม่ ให้อำนาจการบริหาร จัดการดูแลรักษาทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรชายฝั่งให้กับชุมชน รวมทั้งระบุนหน่วยงานที่ รับผิดชอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นับเป็นการเรียกร้องทางการเมืองระดับนโยบายที่เป็นรูปธรรมเป็นครั้ง แรกของกลุ่มสมาชิกชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน

สำหรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อ สมาชิกชาวประมงพื้นบ้านอันดามันนั้น นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา บรรยากาศทางการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีการ เคลื่อนไหวทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการโครงการของรัฐ เช่น กรณี ของสมาชิกคนจน ได้รับการเอาใจใส่ดูแลมากขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านอันดามันมีโอกาสไปดูงาน ของหมู่บ้านคนจนที่กรุงเทพฯ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้และประกอบกิจกรรม ต่างๆ ร่วมกัน โครงการร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรอันดามันได้รับการผลักดันจากทุกฝ่าย ความ เดือดร้อนจากการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้านได้รับการดูแลแก้ไข นอกจากนั้นยังม ีความสัมพันธ์เชิงนโยบายทางการเมืองกับสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้โดยรวมอีกด้วย

สมาชิกชาวประมงพื้นบ้านอันดามันเป็นขบวนการทางสังคม แม้จะ ประกอบด้วยชาวประมงพื้นบ้านเป็นหลัก อันจะทำให้ดูเหมือนการรวมตัวกันเรียกร้องสิทธิ ผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม แต่กลุ่มชาวประมงพื้นบ้านอันดามันกลับเป็นความสัมพันธ์กันอย่าง สลับซับซ้อน จุดมุ่งหมายไม่ได้เรียกร้องผลประโยชน์เฉพาะตน แต่ยังรวมถึงทุกคนในสังคม นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างเครือข่าย พันธมิตร ที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่ประสบ ชะตาเดียวกัน (ประภาส ปิ่นตบแต่งและคณะ 2545: 343)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมืองและประชาสังคม

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมือง

2.1.1 *ความเป็นมาของการเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองภาคประชาชน* ระบอบ การเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลมาจากประวัติศาสตร์ในอดีตเป็นอย่างมาก คิดทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ได้ถูกชนชั้นปกครองของไทยนำมาสร้างเป็นอุดมการณ์ แห่งรัฐเพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ผู้ปกครองตามคำสอนของศาสนาพุทธที่ถือการ ปกครองแบบธรรมราชาซึ่งกษัตริย์ใช้หลักธรรมเป็นแนวทางในการปกครอง ต่อมาในสมัยอยุธยา

ชนชั้นปกครองได้นำเอาลัทธิเทวราชาจากคตินิพพานมาสร้างเป็นอุดมการณ์แห่งรัฐ แต่ในทางปฏิบัติยังมีอิทธิพลของพุทธศาสนาที่ฝังรากลึกอยู่

ในสถานการณ์ทางการเมืองที่ประชาชนมีความเบื่อหน่ายทางการเมือง ประชาชนไม่เอาใจใส่การเมืองจนถึงกับสภาพการณ์ที่เรียกว่าทางตัน (When there is Political Gridlock) การเมืองเพื่อประชาชนเป็นแนวความคิดที่ถูกใช้โดยพลเมืองเพื่อที่จะทำให้ชุมชนของเขาดีขึ้น หรือเพื่อฟื้นฟูชุมชนที่ประชาชนขาดความรู้สึกต่อสายใยแห่งความอยู่รอดร่วมกัน เดวิด แมททิวส์ (David Mathews) กล่าวว่าไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงถ้าประชาชนไม่ทำอะไร (Nothing Will Change unless People Act) นั่นคือประชาชนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ควรจะทำถ้าต้องการที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางการเมืองเกิดขึ้น (พรณิภา โสติพันธ์และคณะ 2552: 44)

2.1.2 ลักษณะของการเมืองภาคพลเมือง เดวิด แมททิวส์ (David Mathews) กล่าวว่า การเมืองภาคพลเมือง (Citizen Politics) คือการที่ประชาชนแสดงพฤติกรรมทางการเมืองตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังต่อบรรทัดฐานของพวกเขา ระบบทางการเมืองที่มีฐานมาจากผลประโยชน์สาธารณะจะทำให้เกิดความรู้สึกในหน้าที่พลเมืองมากกว่าการเมืองที่มีฐานมาจากผลประโยชน์ส่วนตัว การเมืองมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณว่า โพลิส (Polis) แปลว่า เมือง ส่วนคำว่า การเมือง คือ กิจกรรมที่ทำกันในเมืองเพื่อทำให้เกิดสิ่งที่ดีสำหรับชีวิตส่วนรวมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อแก้ไขปัญหาของสาธารณะและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้คน (พรณิภา โสติพันธ์ และคณะ 2552: 134)

การที่กลุ่ม สมาคมในชุมชนพยายามที่จะฟื้นฟูชุมชนให้ดีขึ้นเป็นเรื่องการเมือง เครื่องข่ายพลเมืองที่ทำงานเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีก็เป็นการเมือง คณะกรรมการบริหารโรงเรียนตัดสินใจเรื่องการใช้งบประมาณก็เป็นการเมือง และผลประโยชน์ทั้งหลายที่เป็นไปเพื่อประเทศ หรือชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ล้วนแต่เป็นเรื่องประโยชน์ทางการเมืองทั้งสิ้น การเมืองจึงเป็นกิจกรรมธรรมชาติเพื่อมนุษยชาติ รัฐบาลเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเมือง การเมืองมิใช่มีไว้สำหรับนักการเมืองเท่านั้น แต่การเมืองเป็นเรื่องของพลเมืองทุกคน ชาวอเมริกันจำนวนมากเชื่อว่าพลเมืองต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ที่หมายถึงการช่วยเหลือคนอื่นและกระทำการบางอย่างในชุมชน ไม่ว่านี่จะเป็นความคิดปกติในการทำหน้าที่ของพลเมือง หรือเป็นการทำงานอาสาสมัครที่มากกว่าการเป็นพลเมืองที่ดีก็มีใช้ประเด็นสำคัญ เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นมากกว่าการหย่อนบัตรหรือการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่เป็นเรื่องของพลเมืองและเรื่องการเมือง ประเด็นสำคัญคือประชาชนจำนวนมากได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองในความหมายที่กว้างอยู่แล้ว และถึงแม้ว่าทุกอย่างจะไม่ใช้เรื่องการเมือง แต่ก็ยังมีมิติทางการเมืองอยู่ในแทบทุกเรื่องที่เรากระทำอยู่

2.1.3 ลักษณะของการเมืองภาคพลเมืองในต่างประเทศ ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีปฏิบัติการทางการเมืองอยู่ 2 ประเภท คือ การเมืองแบบเลือกตั้งหรือการเมืองแบบตัวแทน (Representative Polity) และแบบที่สองเป็นการเมืองภาคพลเมือง (Citizen Polity) แบบแรกนั้นถูกควบคุมโดยนักการเมือง นักลอบบี้และข้าราชการ แบบที่สองคือการเมืองที่ประชาชนไม่อยากจะให้เรียกว่าเป็นการเมือง เราจะเห็นการเมืองแบบแรกในการณรงค์หาเสียง หีบบัตรเลือกตั้งและวาทะทางการเมืองของนักการเมือง ส่วนแบบที่สองพบในรูปของสมาคม กลุ่มในชุมชน การประชุมสาธารณะ และองค์กรสาธารณะประโยชน์ต่างๆ

การเมืองทั้งสองรูปแบบมีอาจขัดแย้งกันได้ ความพยายามของประชาชนที่จะเปลี่ยนไปสู่การเมืองที่ไม่เป็นทางการ ไม่ได้เป็นการโต้ตอบอำนาจที่เป็นอันตราย ที่พลักประชาชนให้ออกจากคูหาลงคะแนน การเมืองทั้งสองรูปแบบนี้มีใช้เป็นการโต้ตอบจริยธรรมต่อกัน การเมืองทั้งสองรูปแบบมิใช่การเมืองที่ดีและการเมืองที่เลวในตัวเองทั้งหมด แต่การเมืองทั้งสองรูปแบบต่างก็มีคอร์รัปชันและสร้างรูปแบบทำลายตัวเองด้วยกันทั้งนั้น การเมืองภาคพลเมืองเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ ยิ่งกว่านั้นการเมืองที่ประชาชนไม่เรียกว่าการเมืองนี้ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าซึ่งมิใช่หมายถึงเพียงเป็นผู้บริโภคบริการจากรัฐ หรือการวิพากษ์วิจารณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบางทีการเมืองแบบตัวแทนก็ควรรับเอาการเมืองภาคพลเมืองบางอย่างไร้ด้วย

ภารกิจของการเมืองในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเป็นเสมือนภารกิจของพลเมืองที่เผชิญอยู่กับการกำหนดความหมายของประโยชน์สาธารณะในระดับชาติเพื่อแก้ปัญหาบางอย่าง สิ่งแรกที่พลเมืองทำคือ การทำความเข้าใจกับปัญหาและแลกเปลี่ยนความรู้สึกถึงประโยชน์และเป้าหมายร่วมกันของพวกเขาว่าคืออะไร จากนั้นเขาจะต้องสร้างทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับทิศทางที่จะเคลื่อนต่อไป โดยการพิจารณาว่ามีอะไรบ้างที่พวกเขาเห็นเป็นคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นจะกำหนดกิจกรรมที่พวกเขาจะเลือก การร่วมกันเลือกและร่วมกันทำงานนี้นับเป็นส่วนสำคัญที่ประชาชนเข้ามาสนใจการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาของส่วนรวม เกิดแรงผลักดันไปสู่การเมืองภาคประชาชน ความรู้สึกที่ว่าอนาคตอยู่ในความเล็งระดัณให้พลังที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง การแก้ไขปัญหาของชุมชนที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องสร้างพื้นที่ให้พลเมืองสามารถแสดงกิจกรรมร่วมกัน การรวมกลุ่มของผู้คนเป็นหนทางที่จะสร้างความมีอิทธิพลเหนือสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

ซัสไคน์ (Suskind) กล่าวว่า การสร้างความรู้สึกถึงความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง (Building a Strong Sense of Community) ได้นั้นประชาชนในชุมชนต้องมีจิตวิญญาณสาธารณะ และรู้สึกถึงความสัมพันธ์ในเชิงบวก แรงผลักดันที่สร้างความเป็นเจ้าของและความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนคือแรงผลักดันของมวลมนุษยชาติที่เก่าแก่และลึกซึ้งที่สุด ความสัมพันธ์กับคนอื่นและ

ชุมชนทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของความหมายการเป็นมนุษย์ เราจะพบความสัมพันธ์ของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น องค์กรชุมชน สมาคม ชมรม องค์กรทางศาสนา ชุมชนเป็นความหมายในเชิงบวกประชาชนจะรู้สึกเสียใจถ้าสูญเสียความเป็นชุมชนไป การขาดซึ่งความเป็นชุมชนเป็นการทำลายล้างทางการเมือง เพราะการขาดความรู้ถึงความเป็นชุมชน ขาดความผูกพันต่อกันทำให้ชุมชนอ่อนแอสูญเสียความสามารถในการควบคุมอนาคตและกลายเป็นพลเมืองที่อ่อนแอในทางการเมือง (พรรณิภา โสติพันธ์ และคณะ 2552 :141)

เมื่อประชาชนเข้ามาสู่การเมืองภาคพลเมืองมากขึ้น ได้เกิดแรงกระตุ้นแนวคิดใหม่ที่เน้นความเป็นพลเมืองที่จะอ้างสิทธิ์ในความรับผิดชอบต่อสังคมและการสร้างสรรค์อำนาจรูปแบบใหม่ในทุกระดับของชุมชน ทรัพยากรทางการเมืองรูปแบบเดิมอยู่ในรูปของเงินและกฎหมาย การเมืองภาคพลเมืองใช้ความมุ่งมั่นสาธารณะเป็นหลักทางการเมือง การเมืองแบบเดิมประเมินค่าความต้องการของประชาชน การเมืองภาคประชาชนประเมินค่าความสามารถของพวกเขา การเมืองแบบเดิมใช้การรณรงค์ผ่านการใช้อาสาหรือการพูดอภิปรายเอาชนะกัน การเมืองภาคพลเมืองใช้ภาษาในการแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน การเมืองแบบเดิมมองสาธารณะเป็นแหล่งของทรัพยากร การเมืองภาคพลเมืองมองไปที่สาธารณะเพื่อหาทิศทางในการทำงาน การเมืองแบบเดิมให้ข้อมูลแก่พลเมือง การเมืองภาคประชาชนสอนทักษะของการปฏิบัติการเชิงสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ การเมืองแบบเดิมเป็นการดำเนินการแบบประสานงาน การเมืองภาคพลเมืองเป็นการดำเนินงานแบบเสริมสร้างกันหรือร่วมมือกัน การเมืองแบบเดิมสร้างปรากฏการณ์สาธารณะ การเมืองภาคพลเมืองสร้างพื้นที่สาธารณะ

ในกระบวนการสร้างการเมืองภาคพลเมืองนั้นมีหลักการดำเนินการที่แตกต่างออกไปในแต่ละชุมชน ผู้นำกลุ่มเล็กๆ สามารถที่จะตัดสินใจและระดมทรัพยากรที่จำเป็นเข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ หลักการที่จะดำเนินการให้เกิดการเมืองภาคประชาชนที่สำคัญมีดังนี้

1. ความรับผิดชอบ การที่ประชาชนมีความรู้สึกว่าเขาต้องรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าที่จะเป็นผู้ชมเพียงอย่างเดียว องค์กรภาคพลเมืองได้พบแนวคิดการเป็นผู้กระทำแทนการเป็นเหยื่อและเห็นพลเมืองที่ตื่นตัวเป็นทางออกที่ถาวร ความรับผิดชอบเป็นการดึงศักยภาพจากภายในสู่การสนับสนุนจากภายนอก เพื่อให้การระดมทรัพยากรและพลังของชุมชนที่มีอยู่ให้มีความตระหนักต่ออนาคตและสภาพการณ์ของพวกเขาเองให้เกิดความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ให้ลุล่วงไป

2. ศักยภาพ การเริ่มต้นจากภายในนั้นเกิดได้ต่อเมื่อชุมชนเห็นความสำคัญของศักยภาพที่มีอยู่เดิม แมกไนท์ (Mcknigh) และคนอื่นได้ให้มุมมองว่า สมาคมหรือองค์กรที่มี

ชุมชนเป็นฐานนั้นต้องถูกสร้างโดยการมองเห็นศักยภาพทั้งหมดในตัวพลเมืองแต่ละคน เนื่องจากผลรวมของศักยภาพของแต่ละคนแสดงออกถึงอำนาจของกลุ่ม ชุมชนจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพของชุมชน ศักยภาพของชุมชนที่สำคัญประการหนึ่งคือการเน้นย้ำถึงสิ่งที่ประชาชนมีอยู่ เช่น ทักษะทางฝีมือต่างๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม องค์กรชุมชน (พรรณีภา โสติพันธ์ และคณะ 2552 :142)

3. อำนาจ ไม่มีแนวคิดทางการเมืองใดที่จะไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจและการใช้อำนาจ การเมืองภาคพลเมืองเคารพความเป็นจริงเรื่องอำนาจ ลิขิต ซีระเวกิน กล่าวในเรื่องอำนาจ การเมืองและอำนาจรัฐไว้ว่า รัฐเกิดด้วยความจำเป็นเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคม ผู้ใช้อำนาจรัฐคือคณะบุคคล อำนาจรัฐเป็นอำนาจเด็ดขาดที่ผูกขาดการใช้ความรุนแรงอย่างถูกกฎหมาย เช่น การประหารชีวิต การจำคุก การยึดทรัพย์ ขณะเดียวกันอำนาจรัฐจะถูกใช้เพื่อการจัดระเบียบสังคม ด้วยการออกกฎหมาย วางโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากร ฯลฯ อำนาจรัฐจึงครอบคลุมชีวิตของคนในสังคม อำนาจดังกล่าวนี้อาจเป็นดาบสองคม ในขณะที่ความจำเป็นและสามารถนำไปสู่การพัฒนาสังคมได้นั้น ก็อาจส่งผลในทางลบต่อสมาชิกของสังคมได้ ด้วยเหตุนี้ระบบการเมืองที่ดีจึงต้องเป็นระบบที่สามารถควบคุมไม่ให้อำนาจรัฐถูกใช้ไปในทางผิดๆ (ลิขิต ซีระเวกิน 2551: 17)

รัญจิตต์ โมฮันตี (Ranjita Mohanty, 2006 :80-87) ได้วิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความเป็นสถาบันของรัฐ การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเคลื่อนไหวทางสังคม และการมีส่วนร่วมในรูปแบบการประนีประนอมของสังคมพลเมือง โดยได้เน้นให้เห็นกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นการช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของรัฐและภาคประชาชน

2.1.4 การเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย ในสภาพสังคมการเมืองไทยในปัจจุบันจากการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้เกิดชนชั้นนำทางธุรกิจและชนชั้นกลางในเมืองซึ่งอยู่นอกกระบวนราชการ กลายเป็นพลังผลักดันให้ระบอบอำนาจนิยมสลายตัวและเปลี่ยนเป็นระบอบการปกครองที่รองรับชนชั้นนำที่เกิดใหม่ให้มาอยู่ในศูนย์อำนาจได้ ถ้าเรายอมรับว่าจุดหมายปลายทางของการพัฒนาทางการเมืองอยู่ที่การปกครองที่น้อยลง สถานะปัจจุบันในส่วนของรัฐอาจจะคลี่คลายไปสู่จุดตรงข้ามด้วยซ้ำ ทั้งนี้เนื่องจากความล่มสลายของสังคมชนบท ความแออัดขัดเคียดในสังคมเมือง อันเกิดจากการเติบโตแบบไร้ทิศทาง ตลอดจนความเสื่อมทรุดของวัฒนธรรมไทยโดยองคร่วม นำส่งบ่มเพาะสภาวะอนาธิปไตยขึ้นมาในหมู่คนไทย ทำให้พวกเขาไร้ซึ่งเครื่องมือในการอยู่รอดและสายใยในการอยู่รวม จนกลายเป็นปัญหาที่รัฐจะต้องเข้ามาควบคุมจัดการกระทิงปราบปรามขึ้นเรื่อยๆ (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล 2552: 33)

ดังนั้นระบอบรัฐสภาและรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งไม่เพียงมีแนวโน้มที่
จะต้องรวมศูนย์อำนาจปกครองไว้ เพื่อประกันนโยบายที่คงประโยชน์ให้กับนักธุรกิจและชนชั้น
กลางเท่านั้น หากยังมีแนวโน้มจะอาศัยอำนาจที่มีอยู่เดิมนี้ควบคุมสังคมที่กำลังดิ้นรนออกจากความ
เสถียรไปด้วย ไม่ว่าจะการดิ้นรนดังกล่าวจะออกมาในรูปของอาชญากรรม โสเภณี หรือการประท้วง
ทางการเมืองก็ตาม แต่ระบอบประชาธิปไตย จะชั่วจะดียังจะต่างจากรบอบอำนาจนิยมตรงที่เป็น
ระบบเปิด และระบอบที่เอกภาพทางการเมืองและทางความคิดในหมู่ของผู้ปกครองสร้างขึ้นได้ยาก
มาก

พลวัตทางการเมืองในประเทศไทย ซึ่งก็คือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับ
สังคมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ฝึกฝนในการกำหนดชะตากรรมของตัวเองมากขึ้น มีส่วนร่วม
ในกิจการบ้านเมืองมากขึ้น และรับการอุปถัมภ์จากรัฐน้อยลง ตัวแปรที่จะผลักดันให้เกิดพลวัตตาม
แนวคิดของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล มีดังนี้ คือ

1. ความแตกต่างที่ยังดำรงอยู่และอาจจะเพิ่มมากขึ้นระหว่างนักธุรกิจและ
ชนชั้นกลางที่อยู่บนเวทีการเมืองกับกลุ่มธุรกิจและชนชั้นกลางทั่วไปในสังคมเมือง แม้ว่าชนชั้นนำ
ทางการเมืองในระบอบรัฐสภาจะมีนโยบายรักษาผลประโยชน์พื้นฐานของกลุ่มธุรกิจและชนชั้น
กลางในเมือง แต่ก็มิได้หมายความว่าขีดความสามารถของนักการเมืองเหล่านี้จะเป็นที่ยอมรับ
โดยง่าย พฤติกรรมทางการเมืองที่ถูกกำหนดโดยเงื่อนไขในชนบท ความไม่คล่องตัวของระบบ
บริหารแบบรวมศูนย์ที่ระบอบรัฐสภายังต้องพึ่งพิงก็ดี ความอ่อนแอไม่คงเส้นคงวาของพรรค
การเมืองก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่สามารถบ่มเพาะความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองอาชีพกับกับ
กลุ่มธุรกิจและชนชั้นกลางซึ่งเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของพวกเขาทั้งสิ้น

2. ระดับความหนักหน่วงรุนแรงของปัญหาในชนบทซึ่งจะก่อให้เกิดความ
ขัดแย้งระหว่างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งกับคนจนหรือผู้เสียเปรียบกลุ่มต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้
เพราะเงื่อนไขในการดำรงชีพแบบดั้งเดิมในสังคมชนบทกำลังหมดไปอย่างรวดเร็ว จนประชาชน
ในส่วนนั้นไม่อาจเฉื่อยเนือยทางการเมืองอีกต่อไป ขณะเดียวกันเศรษฐกิจในเมืองคงจะรองรับพวก
เขาไม่ได้ ปัญหาเหล่านี้จะนำมาซึ่งความรุนแรงทางการเมืองทั้งจากฝ่ายรัฐและประชาชน เมื่อ
ถึงจุดหนึ่งก็ต้องหาทางแก้ไขที่ยั่งยืนขึ้นมา ปมเงื่อนไขอีกประการหนึ่งคือตามระบบรัฐสภาที่
เป็นอยู่ นักการเมืองและพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้จำเป็นต้องได้รับเลือกมาจากชนบทเป็น
ส่วนใหญ่ เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับราษฎรในชนบทครอบคลุมคนจำนวนมากหรือ
พื้นที่ค่อนข้างกว้าง ก็มีความเป็นไปได้ว่าการประนีประนอมหรือการปฏิรูปที่มีนัยสำคัญอาจจะ
เกิดขึ้นได้เช่นกันหรืออย่างน้อยที่สุดก็มีเงื่อนไขที่จะลดความรุนแรงลงด้วยเหตุผลทางการเมือง

3. การเติบโตของสังคมข่าวสารและการยอมรับฐานะสำคัญของข้อมูลกับความรู้จะเป็นตัวแปรที่ช่วยให้ความขัดแย้งทางการเมืองหาทางออกได้ง่ายขึ้นแต่คงต้องอาศัยระยะเวลาอีกสักระยะหนึ่ง ถ้าสังคมไทยมีความเคยชินในการรับรู้ข่าวสารมากขึ้นและถือความรู้ข้อมูลเป็นเงื่อนไขชี้ขาดในการสร้างวิจรรณญาณ โอกาสที่กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ จะบรรจบกันได้ก็มีมากขึ้น ซึ่งรวมทั้งความเข้าใจร่วมกันในบางเรื่องระหว่างรับกับสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การปรับตัวและยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้น ขณะเดียวกันการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนไทยอาจนำไปสู่การสร้างกระบวนการทางการเมืองใหม่ๆ เช่น การไต่สวนสาธารณะ หรือแม้แต่การให้สังคมรับรองนโยบายสำคัญๆ ของรัฐบาล ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพัฒนาการในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมทั้งสิ้น

2.1.5 การเมืองภาคพลเมืองกับการพัฒนาการเมืองในประเทศไทยในปัจจุบัน

หลังจากเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม 2535 ได้ก่อให้เกิดการเรียกร้องต้องการของสาธารณชนในการปฏิรูปการเมือง ซึ่งต่อมาปรากฏให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ได้มีการยกฐานะบทบาทและกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนขึ้นมาอย่างเป็นทางการ โดยผ่านทางบทบัญญัติเรื่องสิทธิต่างๆ ทั้งนี้เพื่อถ่วงดุลอำนาจของนักการเมืองและพรรคการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นนำจากธุรกิจภาคเอกชน ในช่วงที่ประเทศไทยกำลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง ได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่เป็นผลมาจากการเปิดเสรีทางการเงินโดยไม่มีความพร้อมทางด้านเงื่อนไขในประเทศ ภาครัฐและเอกชนได้กู้เงินจากต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมหาศาลต่างๆ ที่ไม่มีการขยายตัวทางภาคการผลิตที่เหมาะสม มีการใช้เงินไปในทางฉ้อฉลและเก็งกำไร โดยปราศจากความรับผิดชอบก่อให้เกิด “วิกฤตฟองสบู่” ทำให้ความสนใจในทางการเมืองลดน้อยลงหันไปวิตกกังวลในเรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจแทน

นอกจากนั้นความต้องการที่จะต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) รัฐบาลไทยหันไปยอมตามเงื่อนไขในการเปิดเสรีประเทศไทยในทุกด้าน ทั้งเปิดเสรีทางด้านการค้าการลงทุน เปิดเสรีทางการประกอบอาชีพของชาวต่างชาติ ยกเลิกกฎระเบียบต่างๆ ตลอดจนยอมรับนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นธุรกิจเอกชน ทั้งหมดนี้ถูกตราเป็นนโยบายของรัฐบาลไทยโดยผ่านการออกกฎหมาย 11 ฉบับ โดยมีหลักการสั้นๆ ว่าต่อไปจะไม่มีพรมแดนระหว่างเศรษฐกิจไทยกับระบบทุนนิยมโลก และอำนาจในการควบคุมกำกับเศรษฐกิจให้เป็นอำนาจของกลไกตลาดแต่ฝ่ายเดียวโดยรัฐไม่เข้าไปแทรกแซง กล่าวอีกแบบหนึ่งก็คือภายใต้กติกาแข่งขันเสรี ประชาชนคนไทยจะไม่มีฐานะพิเศษในประเทศของตนเอง (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล 2552: 38)

เงื่อนไขที่ประเทศไทยผูกพันระไว้กับระบบทุนนิยมโลกนั้นมีนัยทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองลึกซึ้งอย่างยิ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสิ่งบอกเหตุต่างๆ ในระยะหลังพ.ศ. 2540 ก็อาจสรุปผลกระทบของกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่รุกเข้ามาในประเทศไทยได้เป็น 5 แนวโน้มดังนี้

1. ประเทศไทยจะถูกลดอิสระในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและถูกจำกัดเงื่อนไขในการดูแลประชาชน ส่วนข้าราชการอาจจะได้รับการสนับสนุนให้ใช้อำนาจมากขึ้นในการปกป้องทรัพย์สินของกลุ่มทุนข้ามชาติและธุรกิจของเอกชนไทยที่ยอมดำเนินการในกรอบเดียวกันกับลัทธิเสรีนิยมใหม่

2. กลุ่มธุรกิจและคนชั้นกลางส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะหันไปสังกัดระบบเศรษฐกิจตลาดจนวัฒนธรรมไร้พรหมแดนมากขึ้น ชัดเจนขึ้น และไม่มี ความผูกพันกับประชาชนส่วนที่เหลือในสังคม

3. โดยผ่านทางสื่อโฆษณาและกระแสบริโภคนิยม อิทธิพลของทุนใหญ่ทั้งในประเทศและทุนต่างชาติจะเบียดยึดพื้นที่สาธารณะ (Public Space) และครอบงำรูปแบบจิตสำนึกในสังคมไทยแทนจินตนาการเรื่องชาติหรือส่วนรวมแบบเก่า ตลอดจนผลักดันให้ลัทธิบริโภคนิยมที่ไร้ขอบเขตเข้ามาหักล้างและแทนที่วิถีชีวิตตลอดจนระบบศีลธรรมวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม

4. กลุ่มธุรกิจใหญ่ที่โยงใยกับทุนข้ามชาติจะเบียดขับชนชั้นนำอื่นๆ ออกจากฐานะทางการเมืองหรือต้องทำให้ขึ้นต่อพวกเขา ซึ่งส่งผลให้ประชาธิปไตยแบบตัวแตนมีแนวโน้มจะกลายเป็นระบอบการเมืองปิดหรือถูกผูกขาดโดยกลุ่มทุนที่เชื่อมโยงกับกระบวนการโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการดำเนินนโยบายที่รัฐไทยไปผูกพันระไว้แล้วกับองค์การทุนนิยมสากล

5. ปัญหาของชนชั้นต่างๆ ที่สั่งสมมาก่อนหน้านี้จะถูกทำให้หนักหน่วงขึ้นด้วยกระบวนการแย่งยึดทรัพยากร แย่งยึดรายได้ประชาชาติ และแย่งยึดพื้นที่ประกอบอาชีพโดยกลุ่มทุนใหญ่ในประเทศและทุนข้ามชาติ ซึ่งถ้าไม่มีกระบวนการแก้ปัญหาที่ถูกต้องก็จะกลายเป็นความขัดแย้งรุนแรงระหว่างรัฐกับผู้ใช้แรงงานในเมือง เกษตรในชนบท ผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อย ตลอดจนชุมชนท้องถิ่นในหลายที่หลายแห่ง

สำหรับผลกระทบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบอบการเมืองการปกครองไทยโดยตรง การยอมตามกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) ย่อมลดฐานะความเป็นรัฐชาติ (Nation State) ที่มีอิสระของประเทศไทยลงไปทันที และส่งผลให้ปัญหาประชาธิปไตยที่ตกค้างมาแต่เดิมเพิ่มมิติซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งอาจสรุปได้เป็นปัญหาระดับมูลฐาน คือ

1. ปัญหาที่สติดของอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) กล่าวคือ การผูกพันระไว้กับอิทธิพลนอกประเทศทำให้อธิปไตยของรัฐไทยลดลงไปหลายส่วน หากพิจารณาจากระบบ

ตลาดผู้ที่ได้รับการดูแลคือลูกค้าหรือผู้บริโภคที่มีอำนาจซื้อเท่านั้น ซึ่งต่างจากการรับผิดชอบของรัฐที่มีต่อพลเมืองของตน เมื่อรัฐถูกลดอำนาจลงพลเมืองส่วนใหญ่ที่ยากจนและไม่มีอำนาจซื้อจะเป็นปัญหาต่อการกำหนดนโยบายของรัฐได้

2. ปัญหาค่านิยมผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) แต่เดิมผลประโยชน์แห่งชาติคือกรอบอ้างความชอบธรรมให้กับแผนพัฒนาประเทศมาโดยตลอด เมื่อผลประโยชน์ในประเทศไทยถูกยึดครองโดยบริษัทข้ามชาติ การที่รัฐจะอ้างความชอบธรรมให้กับแผนพัฒนาประเทศได้อย่างไร

3. ผลประโยชน์แห่งชาติและความชอบธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฉันทานุมัติทางการเมือง (Political Consensus) โดยตรง ดังนั้นการใช้อำนาจของรัฐบาลอาจถูกปฏิเสธได้หากมีการขอมตามกระบวนการโลกาภิวัตน์ยอมลดฐานะความเป็นรัฐชาติลง

ตรงนี้เองที่ทำให้บทบาททางการเมืองภาคประชาชนเป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณา ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนสามารถช่วยชดเชยข้อเสียเปรียบของประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์ และจะช่วยให้มีทางออกจากปัญหาข้างต้นได้ ทั้งนี้เนื่องจาก

1. การเมืองภาคประชาชนเป็นกระบวนการของประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) หรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่งจะช่วยจัดการปัญหาที่ระบบประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) ก่อขึ้นหรือรับผิดชอบได้ไม่ทั่วถึง จะเท่ากับการโอนอำนาจอธิปไตยที่ตกค้างอยู่มาสู่ประชาชนมากขึ้นและเป็นการถ่วงดุลกลไกตลาดที่รับมอบอธิปไตยจากรัฐไทยไปแล้วบางส่วน ช่วยขยายระบอบประชาธิปไตยจากระบบของชนชั้นนำไปสู่ระบอบที่ประชาชนมีอำนาจมากขึ้น

2. การเมืองภาคประชาชนโดยธรรมชาติแล้วเป็นขบวนการพหุลักษณ์ (Pluralistic Movements) ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มประชาชนที่มีอัตลักษณ์ (Identity) วิถีชีวิตและผลประโยชน์ที่แตกต่างหลากหลาย จึงไม่อาจยอมรับข้ออ้างความชอบธรรมที่เลื่อนลอยโดยเฉพะาในนามของชาติที่เป็นนามธรรมได้ การเมืองภาคประชาชนจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนิยามผลประโยชน์แห่งชาติขึ้นมาใหม่ในลักษณะผลรวมผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมและไม่ทอดทิ้งใคร่สภาพดังกล่าวจะทำให้เกิดกระบวนการสร้างฉันทานุมัติแบบใหม่ที่อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งจะกลายเป็นความชอบธรรมใหม่ในกระบวนการใช้อำนาจของรัฐและรัฐบาล

3. การเมืองภาคประชาชนเป็นกระบวนการพัฒนาแบบทางเลือก (Alternative Development) ซึ่งไม่สามารถขึ้นต่อกลไกตลาดเสรีตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่โดย

ปราศจากเงื่อนไขและไม่สามารถเดินตามแนวทางบริโภคนิยมของระบบทุนโลกาภิวัตน์อย่างไร้ขอบเขต ด้วยเหตุนี้จึงมีบทบาททั้งถ่วงดุลอิทธิพลของทุนข้ามชาติ พิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนแก้ไขปัญหาคาความยากจนในเชิงโครงสร้างไปในเวลาเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้นเนื่องจากการพัฒนาแบบยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการกระจายอำนาจการกำหนดนโยบายสู่ชุมชนท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะแตกต่างหลากหลาย ด้วยเหตุนี้การเมืองภาคประชาชนจึงช่วยกระตุ้นให้เกิดการกระจายอำนาจจากรัฐสู่สังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดบูรณาการใหม่ในทางการเมือง (New Political Integration) ขึ้นในประเทศไทย และช่วยลดทอนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นแนวคิดระหว่างรัฐกับชาติ ตลอดจนเพิ่มความสัมพันธ์แนวราบที่เสมอภาคซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นในหมู่ประชาชนอย่างเช่นนโยบายของประชานิยม (Populism) พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รัฐบาลพรรคไทยรักไทย มองว่าประเทศไทยในอนาคตนั้นจะเน้นความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจแบบบูรณาการและการใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้ระบบผู้ว่า ซี อี โอ กองทุนหมู่บ้าน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เน้นการบริหารงานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ ยึดบนลำขาของตนเอง จัดความยากจน ใช้การเมืองระหว่างประเทศในการขยายตลาด และจะให้ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตให้มากที่สุด (พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร 2547:5-7)

4. การสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยและเมื่อประชาชนเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง (Citizenship) มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม พลังประชาชนจะมีความเข้มแข็งขึ้นจนสามารถต่อกรกับอำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรมได้ การสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองต้องเกิดจากการที่พลเมืองต้องมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วยตนเองและตระหนักถึงปัญหาของสังคม โดยที่รัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังเท่านั้น เช่นส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองยังต้องผสมผสานแนวคิดเรื่อง “สิทธิชุมชน” เข้าไปประกอบการอธิบายด้วย เนื่องจากสิทธิชุมชนเป็นสิทธิพื้นฐานที่ชุมชนต้องได้รับการประกัน เพราะถ้าขาดสิทธิดังกล่าวแล้ว ชุมชนท้องถิ่นจะไม่สามารถคงสภาพของความเป็นชุมชนต่อไปได้ เมื่อชุมชนไม่สามารถดำเนินอยู่ได้ด้วยตัวเอง วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นก็ต้องถูกทำลายลงไปด้วย ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิชุมชนจึงได้แก่ การคุ้มครองสิทธิ การจัดการดูแลและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างเช่น ป่าพรุ ป่าชายเลน แม่น้ำ คูคลอง เป็นต้น(สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า 2554: 37)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม

2.2.1 ความหมายของประชาสังคม พจนานุกรมไทยฉบับทันสมัย (2543 :333) ได้ให้ความหมายของคำว่าประชาสังคมไว้ดังนี้

คำว่า ประชา เป็นคำนาม หมายถึง หมู่คน

คำว่า สังคม เป็นคำนาม หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน; วงการหรือสมาคมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

คำวิเศษณ์ หมายถึง ที่เกี่ยวกับการปะสังสรรค์หรือชุมนุมชน

ประชาสังคม เป็นคำนาม หมายถึง ชุมชน

ประชาสังคม ความหมายโดยรวม จึงหมายถึงชุมชนหรือหมู่คนที่มีความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

2.2.2 ประวัติแนวความคิดประชาสังคมของประเทศไทย แนวความคิดทางการเมืองและสังคมไทยในบริบทของประวัติศาสตร์แต่ละยุค มีการศึกษาในแนวทางการเมือง เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรมและสังคมของชาวบ้าน พระมหากษัตริย์หรือเจ้านาย โดยมีมรดกแนวคิดก่อนการก่อตั้งของอาณาจักรขนาดใหญ่ แนวคิดธรรมราชาเทวราชา จักรพรรดิราชา จนถึงแนวคิดสมัยใหม่ทางการเมืองและสังคมของไทยในปัจจุบันที่เน้นความเป็นเอกราชของชาติ โดยมีชนชั้นปกครองเป็นผู้กำหนดขึ้นเป็นสำคัญ ทำให้สังคมการเมืองการปกครองของไทยในยุคก่อตั้งเป็นเรื่องของชนชั้นนำมากกว่าการเมืองของประชาชนหรือมวลชน

หลังจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกหลังยุคอุตสาหกรรมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้เฟื่องฟูขึ้นในประเศยุโรป ชนชั้นนำไทยได้พยายามสร้างความแปลกแยกมาใช้ในสังคมอยู่บ่อยครั้ง รวมทั้งการสร้างคำว่า “ชาติ” ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ชาตินิยม อย่างไรก็ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมได้ก่อตัวขึ้นในหมู่นักรุ่นใหม่ทำให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอำนาจเก่าอย่างมาก แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ที่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติถึงระเบียบแห่งอำนาจสูงสุดแห่งรัฐ โดยได้ลอกเลียนแบบมาจากประเทศตะวันตกที่พัฒนาแล้วแต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงปัจจัยอื่นๆ ให้สอดคล้องกับโครงสร้างทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป หลังจากนั้นสังคมไทยได้พัฒนาเข้าสู่ยุครัฐอำมาตยาธิปไตยหรือรัฐราชการ (Bureaucratic Polity) อันเป็นยุคที่รัฐไทยขาดทั้งเสถียรภาพทางการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล ทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจแบบแยกส่วนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (ชเนศวร์ เจริญเมือง 2553 : 198)

ลักษณะทางการเมืองที่ว่านี้หากพิจารณาเฉพาะโครงสร้างสถาบันทางการเมืองจะเสมือนว่ามีความทันสมัย เนื่องจากมีระบบการเมืองที่มีรัฐบาล มีพรรคการเมือง มี

รัฐสภา มีการเลือกตั้งและมีรัฐธรรมนูญ แต่หากพิจารณาในแง่กระบวนการการทำงานของระบบแล้วจะมองเห็นปัญหามากมาย และไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นไปตามของสถาบันและกระบวนการทางการเมืองหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงโดยครบถ้วนแต่ประการใด ระบบการเมืองยังขาดซึ่งกลไกหรือมาตรการที่เอื้ออำนวยให้สถาบันทางการเมืองทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันและกระบวนการทางการเมืองเหล่านั้น (ยุทธพร อิศรัชัย 2550 :320)

การปรากฏตัวของการเมืองภาคประชาชนหรือประชาธิปไตยภาคประชาชนพร้อมกับความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เป็นเครื่องมือกอบโกยผลประโยชน์ไม่มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อการรับมือกับวิกฤตและปัญหาของประเทศที่หนักหน่วงและซับซ้อนมากขึ้น จึงได้เกิดแนวคิดประชาสังคมที่กลับไปให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน บทบาททางการเมืองขององค์กรภาคประชาชนนั้นนับได้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะมิใช่เพียงแต่การเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนของตนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความยุติธรรม เสมอภาคและสังคมที่ยั่งยืนอีกด้วย

2.2.3 องค์ประกอบของคณะกรรมการประชาคม ประกอบด้วยคณะกรรมการประจำ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะเลือกสรรหมุนเวียนตามวาระ มีจำนวนไม่เกิน หนึ่งในสาม ส่วนที่เหลือเป็นกรรมการเฉพาะกิจที่หมุนเวียนเข้ามาทำหน้าที่ตามประเด็นที่ท้องถิ่นต้องการปรึกษาหารือ โดยผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงได้มีส่วนร่วมทั้งในฐานะบุคคลและในฐานะองค์กรประชาสังคม ทั้งนี้รูปแบบการจัดตั้งอาจและดำเนินงานอาจของคณะกรรมการอาจปรับให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมอันหลากหลายของแต่ละชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ในท้องถิ่นของชาวมลายูมุสลิม อาจเลือกเป็นสภาชูรอห์ เป็นต้น (แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 2554 :99)

2.2.4 ลักษณะของการเมืองภาคประชาชน ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร์ (2554: 113-115) กล่าวว่า การพังทลายของสถาบันหลักทางการเมือง เช่น รัฐ กลไกของรัฐ พรรคการเมือง หรือของสถาบันสังคมอย่างครอบครัว ศาสนา โรงเรียน เป็นผลมาจากการตกอยู่ภายใต้การครอบงำของ “กลไกตลาด” ปล່อยให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมชั้นนำหมด ดังกระแสที่เรียกว่า Privatization และ Globalization ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธากับสถาบันทางการเมืองและสังคมที่เป็นอยู่เพราะไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับประชาชนคนยากคนจนในสังคมได้ เมื่อกลไกของรัฐและสังคมขาดความเป็นอิสระ แต่ตกอยู่กับการกำกับดูแลของกลไกตลาด/ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้รับการปกป้องจากรัฐอีกต่อไป จึงได้เริ่มคิดค้นรูปแบบและวิธีการเคลื่อนไหวอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาและความขัดแย้งใหม่ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ ไม่ว่าจะ

เป็นปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษ ภัยจากสงครามอาวุธนิวเคลียร์ โรคเอดส์ ปัญหาสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการคิดค้นมรรควิธีและรูปแบบอื่นๆ เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า “การพัฒนา” ด้วย การเคลื่อนไหวเหล่านี้รวมเรียกว่าเป็น “การเมืองแบบใหม่” หรือ “การเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่” (The New Social Movements)

การเมืองรูปแบบใหม่ไม่ศรัทธาในระบอบการปกครองแบบรัฐสภาที่เป็นอยู่ เพราะเห็นว่าไม่มีที่ว่างหรือพื้นที่ให้กับประชาชนธรรมดาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ หรืออีกนัยหนึ่งการเมืองแบบใหม่ไม่เชื่อในเรื่องของ “ความเป็นตัวแทนประชาชน” การเมืองรูปแบบใหม่อยู่ที่การการสร้างการเมืองแบบที่ทำให้ประชาชนธรรมดามีบทบาทอย่างแข็งขันในรูปแบบของการเคลื่อนไหวของประชาชนแบบต่างๆ มากกว่าการเมืองแบบรัฐประชาติที่มุ่งเน้นการช่วงชิงอำนาจรัฐ นอกจากนั้นยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ แต่สนใจในการเมืองในบริบทที่กว้างไกลกว่าพรหมแดนของรัฐประชาติและอำนาจอธิปไตย

ประการต่อมา กลุ่มคนที่สนับสนุนหรือเป็นฐานให้กับการเมืองแบบใหม่ เป็นคนละชุดกับการเมืองแบบเก่า เช่น ชนชั้นกลางใหม่ที่มีการศึกษาสูง เป็นมืออาชีพในแขนงวิชาต่างๆ นอกจากนั้น ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่มิใช่เป็นขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประท้วงหรือต่อต้าน โดดๆ อย่างขบวนการทางการเมืองแบบเก่า หากแต่เป็นการเคลื่อนไหวที่มีเป้าหมายเด่นชัดอยู่ที่การช่วงชิงการนำในการสร้างค่านิยมหรือกับความหมายชุดใหม่ให้กับสิ่งที่เรียกร่อง/ต่อสู้อย่างไรก็ตาม ประการสุดท้าย ยุทธศาสตร์หรือมรรควิธีที่ใช้ในการเคลื่อนไหวต่อสู้ กล่าวคือ การเมืองรูปแบบใหม่ใช้รูปแบบการเผชิญหน้า ปะทะหรือแตกหักเลยทีเดียวนั้น โอกาสที่จะเจรจาต่อรองประนีประนอมเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากมากกว่าการเมืองแบบเก่า (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร์ 2554 :119-124)

2.2.5 การเมืองภาคประชาชนในสังคมการเมืองไทย ยุทธพร อิศรชัย (2550 :368) กล่าวว่านับตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมาความคิดทางการเมืองของไทยเชื่อว่ากลไกการเปลี่ยนแปลงในรัฐไทยน่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตย หมายถึงการปกครองที่มีผู้แทนและรัฐสภาเป็นสถาบันสำคัญ แต่เมื่อการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบประชาธิปไตยเป็นไปอย่างเชื่องช้า ก็เกิดการให้เหตุผลว่าเป็นเพราะปัญหาของระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ คือ ระบบรัฐสภาประชาธิปไตยที่ยังต้องมีฝ่ายทหารเข้ามาเป็นส่วนประกอบของคณะรัฐมนตรี เมื่อทหารถูกผลักดันออกได้สำเร็จหลังจาก พ.ศ. 2530 ก็เป็นที่คาดหวังกว่าการเปลี่ยนแปลงจะกระชั้นยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นยังมีแนวคิดที่กล่าวถึงเรื่องขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม อุดมการณ์ ชุมชน ประชาสังคม และการเมืองภาคประชาชน โดยมองว่าการเคลื่อนไหวของ

ประชาชนในแนวชุมชนชาติปไตยเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีศักดิ์ศรี เป็นตัวของตัวเองเป็นฝ่ายกำหนดชะตากรรมของตนเอง การสร้างชุมชนแบบองค์รวมจะเป็นฐานสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้แก่ชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจการเมืองของชุมชนในอนาคต เป็นเกราะป้องกันการเอารัดเอาเปรียบหรือการล่าอาณานิคมของเศรษฐกิจของอภิมหาทุนโลกได้ด้วยตัวเอง เมื่อชุมชนเข้มแข็งมั่นคงสังคมโดยรวมก็เข้มแข็งมั่นคงตามไปด้วย

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนพร้อมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมและชุมชนนับเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพประชาธิปไตย (Strong Democracy) หากเมื่อประชาชนของสังคมมีความตระหนักรู้ถึงสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของความเป็นพลเมือง มีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมพลเมืองต่างๆ เหล่านี้ย่อมตระหนักในสิทธิขั้นพื้นฐานที่ตนพึงจะได้รับต่อสังคม ผู้ใดจะละเมิดสิทธิอันเป็นของเขาแต่ชอบธรรมมิได้

ในการสร้างความเข้มแข็งจำเป็นต้องอาศัยแนวทางหลายประการ อาทิ กระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาเครื่องมือหรือกลไกต่างๆ เพื่อให้พลเมืองสามารถมีช่องทางในการแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้ยุทธศาสตร์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมถูกจัดให้เป็นยุทธศาสตร์ลำดับแรกของการพัฒนาการเมือง ด้วยหวังว่าจะเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาให้ระบอบประชาธิปไตยไทยสามารถคงอยู่ได้ ดังนั้นการเมืองภาคพลเมืองอาจเป็นปัจจัยชี้ขาดอนาคตประชาธิปไตยในการเมืองไทย เพราะที่ผ่านมาเราได้ส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้ที่จะเข้าใจในสิทธิ หน้าที่และความสำนึกรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองของสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง รวมถึงสิทธิชุมชนได้ถูกเพิกเฉยจากรัฐเกือบจะโดยตลอด ดังจะสังเกตได้ว่า พลเมืองของชุมชนมักไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปจัดการทรัพยากรของชุมชนโดยตนเอง แต่รัฐกลับมีบทบาทเข้าไปดูแลทรัพยากรของชุมชน ซึ่งในท้ายที่สุดพลเมืองก็จะเกิดความเพิกเฉยและขาดความตระหนักต่อการวางแผนทรัพยากรของชุมชนของตนเอง (สำนักแผนพัฒนาการเมือง 2554 :36-37)

2.2.6 อนาคตและแนวโน้มของประชาสังคมในการเมืองการปกครองไทย ในปัจจุบันการพัฒนาประเทศของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอัตราการเพิ่มขึ้นของจีดีพี (GDP) การวางโครงสร้างพื้นฐานทางการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกบริบทของการดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมของรัฐและเอกชนที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อดำรงอยู่ของชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหาทางสังคมที่จะต้องได้รับความร่วมมือและประสานสัมพันธ์กันในทุกภาคส่วนของสังคม การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนหรือประชาสังคมจะช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมให้

ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการที่ดำเนินการ การสร้างความเป็นพลเมือง (Citizenship) ต้องเกิดจากการที่พลเมืองมีจิตสำนึก มีความตระหนักและรับผิดชอบต่อส่วนรวมและรัฐด้วย การอยู่ได้ด้วยตัวเองของชุมชน วิถีชีวิต อัตลักษณ์และการคุ้มครองสิทธิความเป็นพลเมือง จะเป็นการเสริมสร้างสิทธิของชุมชนในการดูแลจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

กระบวนการทางการเมืองไทยในปัจจุบันที่ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น คุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้นจากการที่ได้รับการบริการจากรัฐอย่างทั่วถึง สื่อมวลชนมีการเสนอข่าวสารได้หลากหลายช่องทาง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลากหลายมิติ ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่นและชุมชน โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การประชาตติ การสร้างสังคมสมานฉันท์จะเป็นแนวทางที่เอื้ออำนวยให้การเมืองภาคประชาชนหรือประชาสังคมได้รับการเสริมสร้างและเกื้อหนุนให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยมีเสถียรภาพมั่นคง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมต่อไป

3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.1 ความเป็นมาของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของไทยนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2475 เป็นต้นมา กระบวนการทางการเมืองโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า ชนชั้นนำจะมีบทบาทหลักในทางการเมืองการปกครอง ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่จะมีแต่การไปลงคะแนนเสียงเพื่อการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ส่งผลให้การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนเป็นไปอย่างเชื่องช้า ในระบอบประชาธิปไตยรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งที่ประชาชนต้องสร้างให้เกิดขึ้นคือ การสร้างความตระหนักในสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง (Civic Rights) และพันธหน้าที่ทางการเมืองของพลเมืองที่มีต่อรัฐ (Obligations) พลเมืองมีสิทธิที่จะแสดงออกถึงความคิดเห็นที่ต่างกันได้อย่างได้กรอบของกฎหมายที่ การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองจึงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล จากสภาพความเป็นจริงที่ผ่านมามีประชาชนคนไทยยังคงมีบทบาทจำกัดในการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการตัดสินใจทางการเมือง มีผลให้การตัดสินใจทางการเมืองมักจะรวมศูนย์อยู่ที่ภาครัฐเป็นหลัก (สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า 2554:36-37)

การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นการวางรากฐานและแนวทางสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักในความเป็นพลเมืองที่มีความสัมพันธ์กับรัฐและสังคม จะต้องเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าการเป็นผู้ชมและปล่อยให้บทบาททางการเมืองอยู่ในมือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยประชาชนไม่สนใจมีส่วนร่วมทางการเมือง การเสริมสร้างความรู้ทางการเมืองแก่พลเมือง (Civic Education) จะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งนั่นก็คือ การนำไปสู่การปกครองที่อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศมาจากประชาชนนั่นเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 4 ขั้นตอน คือ

3.1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งรวมถึงการริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

3.1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ประกอบด้วย การสนับสนุนทรัพยากร การบริหารและการประสานความช่วยเหลือ

3.1.3 การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ประโยชน์ทางด้านสังคมหรือประโยชน์ส่วนบุคคล

3.1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการ รูปแบบในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน มีรูปแบบดำเนินการ 6 รูปแบบ คือ

1) **การรับรู้อำนาจสาธารณะ (Public Information)** การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ประชาชนในพื้นที่โครงการและผู้ได้รับผลกระทบ จะต้องได้รับทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับข่าวสารดังกล่าวจะต้องได้รับก่อนตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) **การปรึกษาหารือ (Public Consultation)** เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่มีส่วนได้เสียโดยตรง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการให้ประชาชนได้ทราบและรับข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการตัดสินใจ

3) **การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting)** เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนผู้มีส่วนได้เสียจะทำความเข้าใจร่วมกันด้วยเหตุผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบนี้สามารถทำได้ 2 รูปแบบ คือ

(1) การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) ซึ่งจัดประชุมในชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยผู้ดำเนินการจะส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม

(2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ (Public Hearing) การประชุมลักษณะนี้จำเป็นสำหรับโครงการขนาดใหญ่ที่มีเรื่องของเทคนิคและวิชาการที่เกี่ยวข้อง การประชุมลักษณะนี้ต้องเปิดกว้างสำหรับสาธารณะ

4) การร่วมตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติจริงการดำเนินโครงการซึ่งมักดำเนินโครงการในลักษณะของคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนของประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

5) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้แม้จะไม่ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยตรง แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องสิทธิของประชาชนเมื่อเห็นว่าเกิดความไม่โปร่งใสเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ

6) การกดดันรัฐบาลในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในกิจกรรมหรือโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนในด้านต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยและการประกอบอาชีพ

แม้ว่าทิศทางของการเมืองไทยจะพยายามปรับตัวเปิดกว้างให้กับตัวแทนของภาคส่วนหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้นแต่ก็เป็นเพียงพื้นที่อันน้อยนิดไม่เพียงพอรองรับคนส่วนใหญ่ ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่กลับถูกยึดกุมโดยคนส่วนน้อยไม่กี่กลุ่มทุนกลุ่มตระกูลที่ยึดกุมอำนาจทางการเมืองไว้ ในขณะที่ตำแหน่งแห่งที่บนเวทีการเมืองของภาคประชาชนถูกฝ่ายการเมืองหรือชนชั้นนำเบียดขับให้ตกขอบเวทีการเมืองหรือโน้มนำสังคมให้เข้าใจผิดด้วยการอธิบายว่า การเคลื่อนไหวเรียกร้องของคนระดับล่างเป็นการสร้างความวุ่นวายทำลายความน่าเชื่อถือของต่างชาติหรือขัดขวางการพัฒนาประเทศเพื่อง่ายต่อการควบคุมตนเอง เนื้อแท้ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้วัดกันเพียงแต่การมีรัฐธรรมนูญ มีกฎหมาย มีพรรคการเมือง มีผู้แทนหรือการเลือกตั้งเท่านั้น หากแต่ต้องทำให้คำว่าประชาธิปไตยหรือรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งกินได้หรือเป็นเรือปากท้องของประชาชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า 2554: 66-67)

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบอำนาจรัฐในทุกระดับ เป็นแนวทางที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีต่อการดำเนินนโยบายของรัฐ ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนหรือประชาชนที่ได้รับ

ผลกระทบ อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมหรือการปรึกษาหารือที่มีความหมาย (Meaning Public Participation) การมีส่วนร่วมดังกล่าวสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น

(1) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการในการรับรู้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน

(2) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อมูล

(3) การร่วมปรึกษาหารือ

(4) การให้อำนาจแก่ประชาชนในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การลงประชามติ การให้ความเห็นชอบในโครงการต่างๆ

องค์ประกอบที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่การทำครั้งเดียวจบและควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

(2) เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมายหรือทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

ในปัจจุบันสังคมได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญประการหนึ่งและที่สำคัญในการบริหารงานของรัฐจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการ โครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชน

3.2 ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Public Participation) หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิดมีความรู้ความสามารถและมีความเต็มใจที่จะร่วมกิจกรรมนั้นๆ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่เกิดจิตสำนึกในตนเอง และถือเป็นภาระหน้าที่ของตน ร่วมคิด ร่วมวางแผนงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมกันติดตามประเมินผล (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 2548: 16)

รัฐจิตต์ โมฮันดีและราเชษฐ์ ทัชฎร (Ranjita Mohanty, and Rajesh Tandon, 2006: 80-87) ได้วิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความเป็นสถาบันของรัฐ การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเคลื่อนไหวทางสังคม และการมีส่วนร่วมในรูปแบบการสอดแทรกของสังคมพลเมือง โดยได้เน้นให้เห็นกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นการช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของรัฐและภาคประชาชน

3.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.3.1 เพื่อต้องการให้ประชาชนเกิดความผูกพัน รัฐสภา และมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง

3.3.2 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐต่างๆ บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรงกับความต้องการของประชาชน และรับผิดชอบต่อประชาชนมากที่สุด

3.3.3 เพื่อให้มีการตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐทุกชั้นตอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมการไปจนเสร็จสิ้นและผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่ดำเนินการ

3.4 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น ออร์ทีย์ กักผล (2548: 40-41) กล่าวว่า สามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข

ระดับที่ 2 ทหารือ เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข

ระดับที่ 3 เข้ามามีบทบาท เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่า ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา

ระดับที่ 4 สร้างความร่วมมือ เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชน ในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหาพัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข

ระดับที่ 5 เสริมอำนาจ เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจในกระบวนการต่างๆ ของระบบการเมืองและการปกครอง

3.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.5.1 เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้น

3.5.2 การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3.5.3 การสร้างฉันทามติเพื่อลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

3.5.4 เป็นการเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

3.5.5 การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้

3.5.6 ช่วยให้อำหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

3.5.7 การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือเป็น การให้การศึกษามุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

3.5.8 ทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลัก ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้การดำเนินโครงการของรัฐประสบผลสำเร็จ เนื่องจากเป็นกลไกที่สำคัญที่จะทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินโครงการของรัฐได้ตรงตามความต้องการของประชาชน และเป็นประโยชน์กับประชาชนในภาพรวมได้มากที่สุด โดยประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของรัฐนั้น (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 2548 :50)

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้มีความหมายเพียงการไปใช้สิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่หมายถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้เกี่ยวกับโครงการของรัฐในท้องถิ่นของตน โดยประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญประการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนนำข้อมูลเสนอรัฐบาลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการคือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ซึ่งนับเป็นกลไกของรัฐในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นสาระสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อเกิดวิกฤตทางการเมืองขึ้นในสังคมไทย องค์การที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาทางการเมืองนั้น ก็คือ รัฐ และนับวันอำนาจรัฐได้ทวีความเข้มแข็งขึ้น โดยลำดับ พร้อมทั้งยังเข้าไปแทรกตัวอยู่ในทุกกิจกรรมของพลเมืองและชุมชน จนทำให้ภาคส่วนอื่นของสังคมไม่สามารถเข้ามาถ่วงดุลกับรัฐได้ และเมื่อรัฐมีแนวโน้มการใช้อำนาจมากจนเกินไปก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม สถาบันการเมืองที่ถูกจัดตั้งให้มาทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุล ก็ไม่อาจสามารถเข้ามาเป็นกลไกในการลงโทษการทำผิดของรัฐ สภาพเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อระบบประชาธิปไตยให้เข้าสู่ภาวะกึ่งเผด็จการ ภายใต้ภาวะการณ์เช่นนี้แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองและสิทธิชุมชน (Strong Citizen and Community Rights) มักถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงกันอย่างมากในวงวิชาการ ด้วยความหวังว่าจะเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยให้ยังคงอยู่ได้ ดังนั้น การเมืองภาคพลเมืองอาจเป็นปัจจัยชี้ขาดอนาคตของประชาธิปไตยในการเมืองไทย เพราะที่ผ่านมาเรามีได้ส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้ที่จะเข้าใจในสิทธิหน้าที่และความสำนึกรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองของสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง รวมถึงสิทธิชุมชนได้ถูกเพิกเฉยจากรัฐเกือบจะโดยตลอด ดังจะสังเกตได้ว่า พลเมืองของชุมชนมักไม่มีสิทธิเข้าไปจัดการทรัพยากรของชุมชน โคนตนเอง แต่รัฐกลับมีบทบาทเข้าไปดูแลทรัพยากรของชุมชน ซึ่งในท้ายที่สุดพลเมืองก็จะเกิดความเพิกเฉยและขาดความตระหนักรู้ต่อการหวงแหนทรัพยากรของชุมชนของตนเอง (สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า 2554:36-37)

ดังนั้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับพลเมืองของสังคมจึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยและเมื่อประชาชนเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง (Citizenship) มีความรับผิดชอบต่องานโดยรวม พลังประชาชนจะมีความเข้มแข็งขึ้นจนสามารถต่อกรกับอำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรมได้ การสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองต้องเกิดจากการที่พลเมืองต้องมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วยตนเองและตระหนักถึงปัญหาของสังคม โดยที่รัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังเท่านั้น เช่นส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองยังต้องผสานแนวคิดเรื่อง “สิทธิชุมชน” เข้าไปประกอบการอธิบายด้วย เนื่องจากสิทธิชุมชนเป็นสิทธิพื้นฐานที่ชุมชนต้องได้รับการประกัน เพราะถ้าขาดสิทธิดังกล่าวแล้ว ชุมชนท้องถิ่นจะไม่สามารถคงสภาพของความเป็นชุมชนต่อไปได้ เมื่อชุมชนไม่สามารถดำเนินอยู่ได้ด้วยตัวเอง วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นก็ต้องถูกทำลายลงไปด้วย ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิชุมชนจึงได้แก่ การคุ้มครองสิทธิ การจัดการดูแลและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน อย่างเช่น ป่าพรุ ป่าชายเลน แม่น้ำ คูคลอง เป็นต้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า 2554: 37)

4. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและนโยบายสาธารณะ

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา

ในกระบวนการพัฒนาประเทศนั้นรัฐจะต้องมีอำนาจอธิปไตย (sovereignty) ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยมีองค์กรและคณะบุคคลที่มีทางเลือกและอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบของรัฐนั้นๆ รัฐบาลมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและการดำเนินนโยบายเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม การกำหนดทางเลือกหรือนโยบายสาธารณะนี้ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของประเทศในปัจจุบัน ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพ มีความมั่นคง และการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม โดยมีหลักการที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความแข็งแกร่งแก่ระบบเศรษฐกิจ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี และการสร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาคมในทุกระดับ รัฐยังคงเป็นผู้แสดงหลักหรือผู้ตัดสินใจในการเลือกทางเลือก บทบาทของรัฐในการจัดสรรทรัพยากรให้กับสังคมจะมีมากหรือน้อยเพียงใดพิจารณาได้จากระดับความมากน้อยที่รัฐเข้าไปแทรกแซงในระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง กุลธน ธนาพงศธร (อ้างในศุภชัย ยาวะประภาส 2552 : 2-18) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องหลักการกำหนดนโยบายของรัฐไว้ว่า จากข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในแต่ละประเทศ ย่อมมีองค์กรและคณะบุคคลที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายหรือทางเลือกอยู่มากน้อยแตกต่างกันออกไป ทั้งในแง่จำนวนขององค์กรและขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรเหล่านั้น โดยสามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่มประเทศ คือ

1. กลุ่มประเทศประชาธิปไตยหรือโลกเสรี เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และไทย ในกลุ่มประเทศต่างๆ เหล่านี้จะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดถึงองค์กรต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและข้อกำหนดนั้นก็ยังคงแตกต่างกันไปตามระบบการเมืองของประเทศนั้นๆ

2. กลุ่มประเทศสังคมนิยม เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ในประเทศต่างๆเหล่านี้ องค์กรที่มีอำนาจสูงสุดและผูกขาดบทบาทในการกำหนดนโยบายคือพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้พรรคคอมมิวนิสต์จะเป็นทั้งผู้กำหนดนโยบายและการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย

ซีฟลี (Phillips W. Shively) นักวิชาการชาวอเมริกันได้กล่าวไว้ว่า รัฐมีหน้าที่สำคัญด้วยกัน 4 ประการ คือ

1) การจัดสรรทรัพยากร (Transfer of Resources) หมายถึง การการจัดสรรทรัพยากรจากคนรวยไปให้คนยากจน เช่นการเก็บภาษีจากนายจ้างและพนักงานเพื่อนำไปให้แก่ประชาชนที่เกษียณอายุ คนพิการ เป็นต้น

2) การให้เงินอุดหนุน (Subsidies with Strings) บทบาทของรัฐในการช่วยเหลือประชาชนอีกทางหนึ่ง คือการให้เงินอุดหนุนเพื่อกำหนดแนวทางการนำไปใช้ หรือการใช้มาตรการระบบภาษีทดแทน

3) การออกกฎหมายเพื่อควบคุม (Regulation) การออกกฎหมายของรัฐเพื่อควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เช่น กฎหมายป้องกันอาชญากรรม กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

4) การพัฒนาและบริการ (Development and Administration) รัฐมีอำนาจหน้าที่ด้วยตนเองในการพัฒนาประเทศและบริการประชาชน เช่น การป้องกันประเทศ การต่างประเทศ หรือกรณีที่รัฐบาลอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบางประเภทที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นส่วนใหญ่ เช่น การรถไฟ การประปา การพลังงาน การไฟฟ้า เป็นต้น (ศุภชัย ยาวะประภาส 2552: 20 -21)

การเปลี่ยนแปลงของโลกในภาวะปัจจุบันที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน การเปลี่ยนแปลงของระบบหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อระบบอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้ระบบอื่นๆ ต้องปรับตัวตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอดเรียกว่าภาวะดุลยภาพ ซึ่งหมายถึงภาวะที่ส่วนประกอบย่อยต่างๆ แต่ละส่วนภายในระบบดำเนินไปหรือทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม การพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพหมายถึงการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยคำนึงถึงส่วนประกอบย่อยในมิติต่างๆ ในสังคม ที่ต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้อง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ร่วมกันให้มากที่สุด โดยจะต้องพัฒนาให้ได้สมดุลทุกด้าน เช่น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2549 : 14-2)

4.1.1 ความหมายของการพัฒนาประเทศ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Plan or Direct Changed) การพัฒนามิได้เป็นเรื่องธรรมชาติ หากเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไรใครจะเป็นผู้พัฒนาและถูกพัฒนา

การพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพจึงเป็นการพัฒนาอย่างมีองค์รวมโดยคำนึงถึงมิติต่างๆ ในสังคมที่ต้องได้รับการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันมากที่สุด การพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อความทันสมัย (Modernization) ทำให้ระบบอื่นๆ ของสังคมมีปัญหาตามมามากมาย

เสนห์ จามริก (2537 : 221) ได้วิเคราะห์ว่า กระแสวัฒนธรรมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ขยายตัวเข้ามาสู่เศรษฐกิจสังคมไทย ในจุดนี้เองที่สถาบันราชการอันประกอบเป็นชนชั้นนำหลัก ได้เริ่มเปลี่ยนโฉมหน้าและบทบาทหน้าที่จากฐานะผู้ปกครอง “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” มาสู่ฐานะของ “นักพัฒนา” โดยมีเป้าหมายหลักอันสอดคล้องกับกระแสวัฒนธรรมใหม่ คือการระดมสร้างอุตสาหกรรมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลที่เกิดขึ้นจึงไม่ต่างอะไรกับที่เคยเกิดมาแล้วในประวัติศาสตร์การพัฒนาของโลกตะวันตก กล่าวคือในขณะที่กลุ่มชนใหญ่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เติบโตใหญ่ขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาคเกษตรและชนบทอันประกอบเป็นชนส่วนใหญ่กลับต้องตกอยู่ในภาวะด้อยพัฒนาล้าหลังและยากจน

ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร์ (2542 : 173-175) ได้วิเคราะห์การพัฒนาที่ทำให้ “สิ่งแวดล้อม” มีปัญหาว่า มนุษย์มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพัฒนาเมือง ส่งผลให้เกิดการสูบเอาทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ จากพื้นที่ชนบทและทั่วโลก มาใช้เป็นวัตถุดิบเพื่อการผลิตและเพื่อความเจริญแก่เมือง เมืองต้องพึ่งพาปัจจัยสำคัญทั้งในด้านอาหาร ไม้ใช้สอย ไม้ฟืน และน้ำจากพื้นที่เกษตรกรรมรอบนอก จนมีคำกล่าวที่ว่า เมืองคือภาพของความเป็นผู้ร้าย (Villain) ตัวฉกาจที่คอยดูดซับเอาส่วนเกิน ความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่งจากชนบทสู่เมืองเพื่อผลในการสะสมทุนและความเจริญก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทั้งในระดับประเทศและในระดับโลก บทบาทของเมืองในฐานะปลิงดูดเลือดนี้เองที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแบบไม่สมดุลและแบบไม่เท่าเทียมกัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551: 25-26) ได้แบ่งส่วนประกอบของสังคมออกเป็นมิติต่างๆ 5 มิติ โดยแบ่งส่วนประกอบของแต่ละส่วนย่อยที่มีความสัมพันธ์เชื่อมมิติอื่นๆ ที่จะได้รับผลกระทบซึ่งกันและกัน ได้แก่

1) มิติคน คนในสังคมมีส่วนประกอบที่อาจคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน อาทิ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เพศ ร่างกาย ความรู้ ทักษะ ลักษณะชีวิต ฯลฯ ในการพัฒนาคนจำเป็นต้องมีเป้าหมายการพัฒนาในทุกๆ องค์ประกอบ ขณะเดียวกันต้องพิจารณาในองค์ประกอบอื่นๆ ประกอบด้วย เพื่อให้เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมาย

2) มิติสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมรอบตัวเราทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น อากาศ น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ ทรัพยากรธรรมชาติ ป्राกฏการณ์ตามธรรมชาติต่างๆ รวมทั้งภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ อาทิ ภาวะเรือนกระจก ภาวะโลกร้อน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อมิติอื่นๆในระบบ

3) *มิตีสถาบัน* หมายถึง โครงสร้างสถาบันทางสังคมที่มนุษย์ในแต่ละสังคม เป็นผู้กำหนดขึ้นและมีอิทธิพลต่อการกำหนดความเป็นไปในวิถีชีวิตของคนในสังคม อนาคตของ สิ่งแวดล้อมและคนรุ่นต่อๆ ไป สถาบันเหล่านี้ได้แก่ สถาบันครอบครัว การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา ศาสนา สื่อสารมวลชน กฎหมาย เป็นต้น

4) *มิติเวลา* จะเชื่อมโยงและมีอิทธิพลในการกำหนดความเป็นไปและ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อคนรุ่นนี้และรุ่นต่อๆ ไป ซึ่งแบ่งออกเป็น อดีต ปัจจุบันและอนาคต

5) *มิติพื้นที่* เชื่อมโยงตั้งแต่ระบบย่อยสุดในการรวมกลุ่มกันของสังคม จนถึงระดับโลก อันได้แก่ ชุมชนท้องถิ่น เมือง ประเทศ ภูมิภาค ประเทศต่างๆ ในโลก รวมทั้ง องค์การระหว่างประเทศ องค์การเหนือรัฐทั้งหลายที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด นโยบายและความเป็น ไปของประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

4.1.2 บทบาทของรัฐกับการพัฒนาประเทศ

ในกระบวนการพัฒนาประเทศนั้นรัฐจะต้องมีอำนาจอธิปไตย (sovereignty) ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยมีองค์กรและคณะบุคคลที่มี ทางเลือกและอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบของรัฐนั้นๆ รัฐบาลมีบทบาทหน้าที่ในการ กำหนดนโยบายและการดำเนินนโยบายเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม การกำหนดทางเลือกหรือนโยบายสาธารณะนี้ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของประเทศในปัจจุบัน ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งการ เจริญเติบโตที่มีคุณภาพ มีความมั่นคง และการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม โดยมีหลักการที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความแข็งแกร่งแก่ระบบเศรษฐกิจ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ระบบ การบริหารจัดการภาครัฐที่ดี และการสร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาคมในทุก ระดับ รัฐยังคงเป็นผู้แสดงหลักหรือผู้ตัดสินใจในการเลือกทางเลือก บทบาทของรัฐในการจัดสรร ทรัพยากรให้กับสังคมจะมีมากหรือน้อยเพียงใดพิจารณาได้จากระดับความมากน้อยที่รัฐเข้าไป แทรกแซงในระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

กุลชน ธนาพงศธร (อ้างถึงในศุภชัย ยาวะประภาส 2552 : 2-18) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องหลักการกำหนดนโยบายของรัฐไว้ว่า จากข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในแต่ละประเทศ ย่อมมีองค์กรและคณะบุคคลที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายหรือทางเลือกอยู่มากน้อยแตกต่างกัน ออกไป ทั้งในแง่จำนวนขององค์กรและขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรเหล่านั้น โดยสามารถแยก ออกเป็น 2 กลุ่มประเทศ คือ

1) *กลุ่มประเทศประชาธิปไตยหรือโลกเสรี* เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศสและไทย ในกลุ่มประเทศต่างๆ เหล่านี้จะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดถึงองค์กรต่างๆ ที่

ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและข้อกำหนดนั้นก็ยังแตกต่างกันไปตามระบบการเมืองของประเทศนั้นๆ

2) *กลุ่มประเทศสังคมนิยม* เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ในประเทศต่างๆ เหล่านี้องค์กรที่มีอำนาจสูงสุดและผูกขาดบทบาทในการกำหนดนโยบายคือพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้พรรคคอมมิวนิสต์จะเป็นทั้งผู้กำหนดนโยบายและการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย

ซีพลี (Phillips W. Shively) นักวิชาการชาวอเมริกัน ได้กล่าวไว้ว่า รัฐมีหน้าที่สำคัญด้วยกัน 4 ประการ คือ

1) *การจัดสรรทรัพยากร (Transfer of Resources)* หมายถึง การการจัดสรรทรัพยากรจากคนรวยไปให้คนยากจน เช่นการเก็บภาษีจากนายจ้างและพนักงานเพื่อนำไปให้แก่ประชาชนที่เกษียณอายุ คนพิการ เป็นต้น

2) *การให้เงินอุดหนุน (Subsidies with Strings)* บทบาทของรัฐในการช่วยเหลือประชาชนอีกทางหนึ่ง คือการให้เงินอุดหนุนเพื่อกำหนดแนวทางการนำไปใช้ หรือการใช้มาตรการระบบภาษีทดแทน

3) *การออกกฎหมายเพื่อควบคุม (Regulation)* การออกกฎหมายของรัฐเพื่อควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เช่น กฎหมายป้องกันอาชญากรรม กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

4) *การพัฒนาและบริการ (Development and Administration)* รัฐมีอำนาจหน้าที่ด้วยตนเองในการพัฒนาประเทศและบริการประชาชน เช่น การป้องกันประเทศ การต่างประเทศ หรือกรณีที่รัฐบาลอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบางประเภทที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นส่วนใหญ่ เช่น การรถไฟ การประปา การพลังงาน การไฟฟ้า เป็นต้น (สุภชัย ยาวะประภาช 2552: 20 -21)

จากบทบาทหลักของรัฐหรือรัฐบาลทั้ง 4 ประการนั้น แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลเป็นองค์กรที่ตัดสินใจกำหนดทางเลือกนโยบายสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามในสภาพความเป็นจริงจะพบว่า รัฐในแต่ละรัฐจะมีบทบาทในการกำหนดทางเลือกที่แตกต่างกัน ในบางรัฐ รัฐบาลจะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทางเลือกในนโยบายสาธารณะโดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่นรัฐที่มีการปกครองระบอบเผด็จการ ในขณะที่รัฐบางรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มผลประโยชน์ ส่วนราชการ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือก อาจด้วยเหตุผลที่ว่า รัฐต้องการลดบทบาทของตนเองลง การเปิดโอกาสให้ตัวแสดงอื่นๆ เข้ามามีบทบาทย่อมแสดงให้เห็นความโปร่งใสในการกำหนดทางเลือก

อีกทั้งเป็นการกำหนดทางเลือกที่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนโดยตรง ซึ่งจะส่งผลให้การนำนโยบายหรือทางเลือกดังกล่าวไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การพัฒนา

ในการวางแผนพัฒนา อาจจะมีการวางแผนในระยะยาว เช่นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนระยะกลาง แผนระยะสั้นหรือแผนปฏิบัติการ เป็นต้น หรือในองค์กรภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ เมื่อมีสภาพแวดล้อมหรือบริบทการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจน เช่น ค่าน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น การปรับค่าเงินของสกุลเงินตราต่างๆ ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยที่มีผลต่อยุทธศาสตร์และการพัฒนา คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยมีแนวความคิดด้านต่างๆ ดังนี้

1) **ด้านการเมือง** ในบริบทของการเมืองการปกครองของรัฐที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมปัจจุบันที่การคาดหวังต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้นประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น การกระจายอำนาจทางการปกครอง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (good government) ทำให้ต้องคำนึงถึงการใช้อำนาจของรัฐในการบริหารประเทศให้มากขึ้น ลิขิต ธีระเวคิน (2551: 17) กล่าวว่ากระแสการเมืองระบอบประชาธิปไตยในยุคโลกาภิวัตน์ที่จะต้องคำนึงถึงการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

(1) จะต้องเป็นอำนาจที่ถูกกฎหมาย (Legality) หรือไม่ขัดต่อประเพณีอันดีงาม

(2) จะต้องเป็นการใช้อำนาจอันชอบธรรม (Legitimacy) ไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป

(3) อำนาจนั้นจะต้องอยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรม (Moral Authority)

2) **ด้านเศรษฐกิจ** การวางแผนพัฒนาจะต้องมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การอยู่ดีกินดีของประชาชน มีการใช้จ่ายงบประมาณที่เหมาะสม การวางโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนา การพัฒนารายได้ประชาชาติ เป็นต้น

3) **ด้านสังคม** ในการดำรงชีวิตของมนุษย์จะต้องมีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เหมาะสม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความคาดหวังและความสันติสุขในการอยู่ร่วมกัน

4) **ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี** การมีความเป็นอยู่ที่ดีมีความสมานฉันท์และการสืบทอดการดำรงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ ย่อมมีความเชื่อ ศรัทธา ในค่านิยม ความสุข การนับถือศาสนาที่มีมาของชุมชน จะต้องมียุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรมที่นำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาด้วย

5) *ด้านความมั่นคงและจิตวิทยา* การทำให้สังคมสงบสุขและปลอดภัยมีความสมัครสมานสามัคคี มีความรักความเชื่อมั่น ทำให้เกิดความสงบสุขและศรัทธาจากประชาชนที่มีต่อรัฐหรือชาตินั้นเอง

4.1.4 *อำนาจการเมืองและอำนาจรัฐ*

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมักจะพูดถึงหลักเสรีภาพ ความเสมอภาคและหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ทั้งหลายทั้งปวงก็คือความชอบธรรมแห่งอำนาจนั้น เพราะเมื่อผู้ใช้อำนาจรัฐคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ก็ถือว่าถูกต้องตามกฎหมายและอำนาจนั้นเป็นธรรม แต่ถ้ากระบวนการของกฎหมายขัดต่อหลักนิติธรรมตั้งแต่เบื้องต้น กฎหมายนั้นก็จะมีขาดความชอบธรรมและอำนาจที่ใช้ก็ย่อมไม่ใช่อำนาจที่เป็นธรรม การยอมรับก็จะไม่เกิดขึ้น

ระบบการเมืองใดก็ตามที่มีการใช้อำนาจรัฐโดยอ้างกฎหมาย (Legitimacy) โดยไม่คำนึงถึงความชอบธรรม (Legality) ศีลธรรมและจริยธรรม (Moral Authority) ย่อมเป็นระบบที่พัฒนาไปได้ยาก เพราะเมื่อมีการไม่ยอมรับเกิดขึ้นความขัดแย้งก็ย่อมจะตามมา และการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อหาข้อยุตินั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้ในสังคมที่ระบบการเมืองเป็นระบบที่ขาดความชอบธรรมมาตั้งแต่ต้น ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งอันเกิดมาจากรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นต้นตอของปัญหา เกิดความขัดแย้งตั้งแต่ตัวกติกา กระบวนการทางการเมือง รวมทั้งตัวบุคคลที่เข้าสู่อำนาจ การแก้ปัญหาจึงต้องใจกว้าง อดทน และยึดถือผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ มิฉะนั้นจะเกิดการนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงต่อไป

ระบบการเมือง โครงสร้างและกระบวนการใช้อำนาจรัฐเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมไปสู่สภาพที่มีวัฒนธรรมและอารยธรรม ซึ่งจะทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ เพราะสัตว์อาจมีนิสัยและสัญชาตญาณแต่อาจไม่ถึงขั้นพัฒนาไปสู่วัฒนธรรมและอารยธรรมขั้นสูงได้ มนุษย์มีความคิดจึงสามารถสร้างสิ่งที่เป็นนามธรรมเหนือกว่าสัตว์ ระบบการเมืองจึงเป็นการสร้างอารยธรรมและวัฒนธรรมเพื่อช่วยให้มนุษย์สามารถมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การแจกแจงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมได้อย่างมีอารยธรรมและวัฒนธรรมจนนำไปสู่สันติสุขและพัฒนา (ลิขิต วีระเวทิน 2551:17-18)

ในการพัฒนาประเทศเพื่อให้สามารถพัฒนาในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน รัฐบาลจึงต้องกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ การพัฒนาประเทศที่จะเน้นนโยบายไปในด้านใดนั้นขึ้นอยู่กับความคิดหรือความเชื่อของคนในแต่ละช่วงเวลา เช่น ในยุคแรกๆ ที่เน้นความเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจ ก็จะเน้นไปที่การ

ลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือด้านการขนส่งการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่หากเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนก็จะมุ่งไปที่การพัฒนาคนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลนั้น จำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญของนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมกับสถานการณ์มากที่สุด การเลือกนโยบายสาธารณะที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนจึงอยู่ที่รัฐบาลจะต้องเปิดโอกาสให้ออกชน ประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อกำหนดทางเลือกที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม

4.1.5 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา

พายัพ พยอมยนต์ (2550:6-8) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนามีเป้าประสงค์หลักที่ต้องการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้แก่

1) การมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี (*Standard of Living*) คือ มีความอยู่ดีกินดี ประชากรมีสินค้าและบริการเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างพอเพียง เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข เป็นต้น

2) มีการกระจายรายได้ที่ดี (*Income Distribution*) เป็นการกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาให้ตกถึงประชาชนส่วนใหญ่ เป็นการลดช่องว่างหรือความไม่เท่าเทียมกันในด้านรายได้ของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ชนบทและชุมชนเมืองไม่ให้มีความแตกต่างกันมากเกินไป

3) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน (*Competition*) การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของประเทศทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม อุตสาหกรรมและบริการ เพื่อความเข้มแข็งและความสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นในตลาดโลก เพื่อนำไปสู่การยกระดับรายได้และมาตรฐานการครองชีพของประชาชน

4) การมีงานทำ (*Employment*) จะทำให้ประชาชนมีรายได้ มีกำลังซื้อสินค้าและบริการต่างๆ ระดับการจ้างงานภายในประเทศจะขึ้นอยู่กับระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการลงทุนเพื่อการผลิตสินค้าและบริการ หากระบบเศรษฐกิจไม่สามารถรับประชากรเข้าทำงานได้จะเกิดปัญหาการว่างงานตามมา

5) การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (*Sustainable Natural Resources*) ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ในการพัฒนาประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ก็จะมีโอกาสการพัฒนาที่รวดเร็ว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการใช้อย่างประหยัด

และเกิดประโยชน์สูงสุด จึงเป็นจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนา โดยการคำนึงถึง การมีทรัพยากรธรรมชาติใช้ในอนาคด้วย

6) การควบคุมมลพิษ (Pollution Control) ผลจากการผลิตภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรมบริการและอื่นๆ ทำให้เกิดมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของ ธรรมชาติ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนอีกด้วย

4.1.6 วิวัฒนาการของแนวคิดในการพัฒนา

1) แนวคิดที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เกิดกระบวนทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างจริงจัง เนื่องจากความเป็นอยู่ของประชาชนใน ประเทศด้อยพัฒนา (Underdeveloped Countries) มีความลำบากยากแค้นและมีความแตกต่างจาก ประเทศที่เจริญก้าวหน้าอย่างสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆ ในยุโรปเป็นอย่างมาก จึงมี แนวความคิดในการพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น โดยมีความเชื่อว่าเมื่อมี ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จะส่งผลต่อหรือไหลลงไปสู่ส่วนต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจโดย อัตโนมัติ อันมีผลให้ประชากรมีความเป็นอยู่ดีขึ้นโดยทั่วหน้ากัน เป็นการพัฒนาที่หมายถึงการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ซึ่งจะก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจ การ จ้างงาน การมีรายได้เพิ่มขึ้น ประชากรมีอำนาจการซื้อและการบริโภค จะทำให้ความเป็นอยู่ของ ประชาชนดีขึ้น (พชัย พยอมยงค์ 2550: 13)

2) แนวความคิดที่เน้นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ การพัฒนาตาม แนวความคิดนี้มีความเชื่อว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหา ความยากจนและความลำบากยากแค้นได้ จึงได้เน้นไปที่ความสำคัญของการพัฒนาตัวคนเป็นหลัก ที่มุ่งเน้นการยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรให้ดีขึ้น สร้างโอกาสให้คนเหล่านี้มีความสามารถ ในการพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ โดยมีการตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของคนยากจน ประกอบด้วย

(1) การบริโภค มีอาหารเพียงพอ มีเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคและ ของใช้เบ็ดเตล็ดต่างๆ ในครัวเรือนตามอัตรภาพของตนเอง

(2) การบริการต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อส่วนรวม เช่น น้ำดื่ม น้ำใช้ ไฟฟ้า การสาธารณสุขพื้นฐาน การศึกษา การสื่อสารการคมนาคม อุปกรณ์เครื่องมือในการประกอบ อาชีพ

(3) การมีงานทำ ซึ่งจะช่วยให้มีรายได้ สามารถที่จะดำรงชีวิตที่ช่วย ตนเองได้ จะเป็นเครื่องมือในการขจัดความยากจนให้บรรลุปเป้าหมาย

3) *แนวความคิดในการพัฒนาแบบยั่งยืน* เป็นแนวความคิดในการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกด้านและทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยมีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและเป้าหมายของการพัฒนาเพื่อให้คนอยู่ดี กินดี มีความสุข ทั้งคนรุ่นนี้และรุ่นต่อไป กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations for Population Activities : UNFPA) ได้รวบรวมคำอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนไว้ 4 ประการ คือ

(1) *การพัฒนาแบบยั่งยืน* หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบัน โดยสามารถรองรับความต้องการหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลัง โดยมาตรฐานการครองชีพที่เลยความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่ำสุด มีมาตรฐานการบริโภคทุกคนทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว

(2) *การพัฒนาแบบยั่งยืนครอบคลุมมาตรการรักษามรดกทรัพยากรที่จะตกกับคนรุ่นหลัง* โดยอย่างน้อยให้มากพอๆ กับชนปัจจุบันที่ได้รับมา

(3) *การพัฒนาแบบยั่งยืน* เป็นการพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง ตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกโดยรวม เพื่อชนรุ่นหลังและเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง

(4) *การพัฒนาแบบยั่งยืน* หมายถึง การพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตมนุษย์ดีขึ้นภายในระบบนิเวศที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตได้ต่อไป เศรษฐกิจแบบยั่งยืน (Sustainable Economy) เป็นเศรษฐกิจที่ธำรงรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของตนไว้ได้ เศรษฐกิจแบบนี้จะยังคงสามารถพัฒนาควบคู่กันไปกับการรักษาแหล่งทรัพยากรได้ต่อไปด้วยการปรับตัวและโดยการยกระดับความรู้ การปรับปรุงองค์กร ตลอดจนปรับปรุงประสิทธิภาพทางเทคนิค และเขาวัวปัญญา

พายัพ พยอมยนต์ (2550: 30-31) กล่าวว่า กลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม ในขณะที่เดียวกันก็คุ้มครองฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของคนรุ่นต่อไป และเปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างกว้างขวางที่สุด โดยมีกรอบของการดำเนินงานในแต่ละมิติของการพัฒนาดังนี้

1) *การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน* ให้มีความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นฟูกลับสู่สภาพเดิมได้

และปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบนิเวศสามารถดูดซับและทำลายมลพิษนั้นได้ด้วย

2) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีเสถียรภาพ มีความสมดุลและกระจายความมั่งคั่งที่เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม

3) การพัฒนาสังคมเพื่อความยั่งยืน จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล โดยมีกลยุทธ์การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพคนและการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

4.2.1 ความหมายของนโยบายสาธารณะ ลิจิต ธีระเวคิน (2550: 49-50) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลายประการ แต่ละท่านได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

ดายย์ (Dye) นิยามว่า นโยบายสาธารณะ คือ สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ

ชาร์คานสกี (Sharkansky) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลหรือองค์กรของรัฐจัดทำขึ้น อาทิ การจัดบริการสาธารณะ การออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ การจัดพิธีกรรมอันเป็นสัญลักษณ์ทางสังคม เป็นต้น

ลาสเวลล์และเคปแลน (Lasswell and Kaplan) ชี้ว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึงแผนหรือโครงการที่กำหนดขึ้น อันรวมถึงเป้าหมายสิ่งที่มีคุณค่าและแนวปฏิบัติต่างๆ

แอนเดอร์สัน (Anderson) ให้ความหมายนโยบายสาธารณะว่า เป็นแนวทางปฏิบัติที่กำหนดขึ้นเพื่อสนองตอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง คือแนวทางที่รัฐบาลหรือองค์กรของรัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาตนเอง

ฟรีดิช (Friedrich) กล่าวว่า นโยบายคือข้อเสนอสำหรับแนวทางการดำเนินงานของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาล ภายในสภาพแวดล้อมแบบหนึ่งซึ่งจะมีทั้งอุปสรรคและโอกาสบางประการ ด้วยอุปสรรคและโอกาสอันพึงมีนั่นเองที่ผลักดันให้มีการเสนอนโยบายขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์และเอาชนะสภาพการณ์เช่นนั้น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

อีสตัน (Easton) ให้ความหมายนโยบายสาธารณะว่า หมายถึงการจัดสรรผลประโยชน์หรือสิ่งที่มีคุณค่าระหว่างปัจเจกชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในระบบสังคมการเมือง

อมร รักษาสัตย์ ชี้ว่านโยบายตามความหมายกว้างก็คือ ความคิดของรัฐบาลที่ว่าจะทำอะไรหรือไม่ อย่างไร อย่างไร เมื่อใด โดยน่าจะมียอดประกอบ 3 ประการ คือ

- (1) การกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการจะทำ
- (2) การกำหนดแนวทางใหม่ๆ และ
- (3) การกำหนดการสนับสนุนต่างๆ

กุลชน ธนาพงศธร ได้สรุปความหมายว่า นโยบายสาธารณะน่าจะหมายถึงแนวทางกว้างๆ ที่รัฐบาลหนึ่งๆ ได้กำหนดขึ้นล่วงหน้าเพื่อเป็นหนทางซึ่งนำไปให้มีการกระทำต่างๆ เกิดขึ้นตามมา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั่นเอง

ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้อธิบายว่า นโยบายสาธารณะ (Public Policy) หมายถึง โครงการที่รัฐบัญญัติขึ้นเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติจัดสรรคุณค่าต่างๆ ให้แก่สังคม

จะเห็นได้ว่านโยบายสาธารณะเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นโดยรัฐกำหนดขึ้นซึ่งจะมีผลต่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งที่มีค่าในสังคมต่างๆ และมีผลต่อประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม นโยบายสาธารณะอาจจะมีหลายระดับทั้งในระดับประเทศภูมิภาคและท้องถิ่น นอกจากนี้ อาจจะมีผลรวมถึงภาคเอกชนบางส่วนด้วยซึ่งจะเป็นการบูรณาการและการประสานงานระหว่างภาครัฐเอกชนไปในตัวด้วย

4.2.2 รัฐกับการกำหนดนโยบายทางเลือกสาธารณะ รัฐมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและเป็นตัวแสดงหลักหรือผู้ตัดสินใจ ในการกำหนดทางเลือกจะได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และท้ายที่สุดก็มีแนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาล (Governance) ที่มีผลต่อการกำหนดทางเลือกนโยบายสาธารณะ สำหรับภาคเอกชนและภาคประชาชนแทบไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดทางเลือก ภายหลังจากการเกิดขึ้นของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ รัฐและส่วนราชการได้ลดบทบาทลง เนื่องจากการไร้ประสิทธิภาพของการส่งมอบบริการสาธารณะให้กับประชาชน แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีฐานคิดอยู่บนการบริหารจัดการที่เน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ได้กลายมาเป็นแนวคิดสำคัญที่เป็นแนวทางในการบริหารงานภาครัฐโดยมีเครื่องมือที่สำคัญ เช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ การดำเนินการดังกล่าวรัฐดำเนินการผ่านตัวแทน ได้แก่ องค์กรเอกชน เพื่อเป็นกลไกในการส่งมอบบริการสาธารณะให้กับประชาชน ((ศุภชัย ยาวะประภาส และปิยากร หวังมหาร (2552 : 2-22)

4.2.3 นิยามของคำว่านโยบายสาธารณะ ชเนศวร์ เจริญเมือง (2553: 306) กล่าวว่านโยบายสาธารณะ คือสิ่งใดที่รัฐบาลหรือสังคมตัดสินใจที่จะลงมือทำหรือไม่ทำ และการตัดสินใจดังกล่าวรวมทั้งนโยบายที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และนโยบายสาธารณะเป็นเรื่อง

ของทุกคนมิใช่รัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว แต่ยังมีองค์กรภาคประชาชนและประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ กระทั่งเห็นว่าประชาชนสามารถเสนอประเด็นปัญหาและนโยบายบางอย่างเพื่อให้รัฐนำไปดำเนินการ หรือส่งเสริมให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและรัฐพร้อมที่จะรับฟังข้อเสนอของประชาชนและร่วมกันคิดและตัดสินใจ

นอกจากนั้นธนศวรร เจริญเมืองยังได้อธิบายว่า นพ.ประเวศ วะสี ตั้งข้อสังเกตว่าสังคมไทยป่วยเป็น “โรคพร่องนโยบายอย่างรุนแรง” กล่าวคือ นโยบายสาธารณะในสังคมไทยมักขาดสิ่งสำคัญ สามสิ่ง คือ

1) ขาดฐานความรู้ เป็นการคิดเอาเอง

2) ขาดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง นโยบายหลายข้อมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคนในสังคม แต่คนตัดสินใจมีเพียงไม่กี่คน ส่งผลให้คนจำนวนมากได้รับแต่ผลเสีย

3) ขาดศีลธรรม กล่าวคือเป็นการคิดเพื่อผลประโยชน์ของคนไม่กี่คน

4.2.4 นโยบายสาธารณะที่ดี ธนศวรร เจริญเมือง (2553 : 312) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะเป็นเรื่องของสังคมโดยรวมเป็นเรื่องยากที่จะชี้ว่านโยบายใดดีหรือไม่ดีอย่างไร อยู่ที่ว่าผู้ใดเป็นผู้พิจารณา บุคคลนั้นมีอุดมการณ์อย่างไร และผู้ใดได้รับประโยชน์มากที่สุด อย่างไรก็ตามหากเรามุ่งไปที่การสร้างสังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความสุข มีความเจริญทั้งทางกายและจิตวิญญาณ ระบบการจัดการประเทศมีความโปร่งใส ประชาชนมีส่วนร่วม เคารพกฎหมายและกฎเกณฑ์สังคม มีความสมานฉันท์และมีบูรณภาพ ลักษณะร่วมที่ น่าจะทำให้เห็นนโยบายสาธารณะเข้าข่ายเป็นนโยบายที่ดีสำหรับประเทศและชุมชนควรมีดังนี้

1) มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ

2) ผ่านการศึกษาค้นคว้ามีข้อมูลและหลักฐานที่ชัดเจน มิใช่เพียงการคาดคะเน หรือทำนองว่าคิดไป ค้นคว้าไป และลงมือทำไป

3) มุ่งรับใช้ผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่

4) มีความชัดเจนในแง่มาตรการที่จะดำเนินการเพื่อบรรลุนโยบายดังกล่าว

5) ผ่านการศึกษาจากสถานการณ์บัญญัติ กล่าวคือ หากฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้งก็ให้สภาฯรับทราบ หากเป็นระบบรัฐสภา ก็ต้องได้รับการอนุมัติจากสภาฯ นอกจากนี้ นโยบายต่างๆ ยังควรเกิดจากการศึกษาค้นคว้าและรับฟังความเห็นประชาชนส่วนต่างๆ นโยบายบางข้ออาจเกิดจากการปรึกษาหารือ เปิดการอภิปรายให้เป็นประเด็นสาธารณะเพื่อความรอบคอบ และรับฟังความรอบด้าน และให้แต่ละฝ่ายมีเวลาศึกษาเพิ่มเติม

6) มีความชัดเจนว่าผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อวงการต่างๆ จะเป็นเช่นไร และจะมีผลเมื่อใด โดยแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบล่วงหน้า

7) เป็นนโยบายที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่เพียงแต่ต่อสิ่งแวดล้อม แต่ควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพอย่างรอบด้าน ซึ่งหมายรวมถึงผลกระทบต่อสุขภาพของคน

8) ในกรณีที่มีฝ่ายใดเสียประโยชน์จากนโยบายดังกล่าว ก็ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมและความยุติธรรมที่ฝ่ายนั้นควรจะได้รับเป็นการตอบแทน

9) ในกรณีที่มีความเห็นคัดค้านที่ไม่อาจหาข้อยุติในที่ประชุม ก็จำเป็นต้องมีการจัดประชาพิจารณ์ จัดตั้งคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการขึ้นมาตัดสินข้อขัดแย้ง

4.2.5 หลักเกณฑ์การประเมินทางเลือกนโยบายสาธารณะ นักวิเคราะห์นโยบายใช้หลักเกณฑ์ในการประเมินทางเลือกของนโยบายต่างกัน ประเภทของทางเลือกพิจารณาได้จากเกณฑ์การตัดสินใจที่สำคัญ มี 6 ประการ คือ

1) **เกณฑ์ประสิทธิผล** ซึ่งให้เห็นผลของทางเลือกที่ถูกกำหนดเพื่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปประสิทธิผลจะวัดในรูปแบบของตัวเงิน

2) **เกณฑ์ประสิทธิภาพ** หมายถึงจำนวนของความพยายามที่จะผลิตระดับของประสิทธิผลที่กำหนดไว้ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลกับความพยายาม และความพยายามมักจะวัดโดยค่าใช้จ่ายในรูปตัวเงิน ประสิทธิผลถูกกำหนดโดยการคำนวณปริมาณสินค้าและบริการโดยพิจารณาต้นทุนต่อหน่วย

3) **เกณฑ์ความพอเพียง** ซึ่งให้เห็นถึงระดับของประสิทธิผล เป็นการสนองต่อความต้องการหรือโอกาส เกณฑ์ประเภทนี้คาดหวังความเข้มแข็งในความสัมพันธ์ระหว่างทางเลือกนโยบายและผลลัพธ์นโยบาย

4) **เกณฑ์ความเสมอภาค** มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกฎเกณฑ์ทางกฎหมายและสังคม และซึ่งให้เห็นถึงการกระจายผลลัพธ์ไปยังกลุ่มที่แตกต่างกันในสังคม นโยบายที่ก่อให้เกิดความเสมอภาค คือนโยบายที่กระจายอย่างยุติธรรม

5) **เกณฑ์ความสามารถในการตอบสนอง** หมายถึง นโยบายสามารถสนองความต้องการ ความชอบ ค่านิยมของกลุ่มได้หรือไม่ เกณฑ์ดังกล่าวมีความสำคัญ เพราะแม้ว่านักวิเคราะห์จะพอใจในประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเหมาะสม ความเป็นธรรม แต่อาจล้มเหลวในการตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็ได้

4.2.6 หลักคิดเรื่องนโยบายสาธารณะกับความปรารถนาของสังคม ชาติในปัจจุบันก็คือคนที่อยู่ในประเทศเดียวกันซึ่งเป็นสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคมนานาชาติ ประชาชนอยากเห็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีจิตวิญญาณของสังคม มีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันในลักษณะของชีวะภาพ (ลิขิต ชีวะเวดิน 2553: www.siamrat.co.th 5

กันยายน 2553) ขณะเดียวกันก็มีระบบของกลไกที่จะช่วยเสริมความผูกพันที่เป็นชีวิตภาพ สมาชิกของสังคมมีความต้องการอยากเห็นสังคมของตนที่พึงปรารถนาอยู่อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1) ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวเอง ในแง่ที่ตนเป็นประชาชนประชาชนของสังคมนั้น ของหน่วยการเมืองนั้น หรือของประเทศนั้น ตนอยากได้อะไรจากนโยบายของรัฐบ้าง เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความยุติธรรมในสังคม การมีชีวิตที่มีความสุข มีความหวังต่ออนาคต มีความภาคภูมิใจที่เป็นคนของสังคมนั้น หน่วยการเมืองนั้นหรือประเทศนั้น

2) ในส่วนของสังคมและประเทศชาติ ประชาชนอยากเห็นภาพของประเทศที่ตนเป็นสมาชิกอยู่มีการพัฒนาด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจวัฒนธรรม จนเป็นประเทศที่คนส่วนใหญ่ในประเทศสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความยุติธรรม มีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและมีภราดรภาพ ทั้งนี้ความสุขของคนส่วนใหญ่ย่อมส่งผลต่อความความสุขของปัจเจกบุคคล ปังเจกครอบครัว เพราะมีความเกี่ยวโยงกันอย่างใกล้ชิด

3) ในส่วนของฐานะของประเทศของตนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ มีความต้องการให้ประเทศของตนมีความสง่างามในแง่ของอำนาจต่อรองทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของความเป็นชาติและประเทศที่พัฒนาในองค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์กรสหประชาชาติ องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นต้น

ความต้องการของคนในสังคมทั้งสามส่วนนี้ย่อมเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน บางคนที่อาจจะให้น้ำหนักกับส่วนที่หนึ่งซึ่งเกี่ยวกับเรื่องของตนเองมากกว่าส่วนที่สองและส่วนที่สาม ส่วนคนที่มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและดำรงชีวิตอย่างไม่ลำบากในสังคม ก็อาจมีความปรารถนาที่จะเห็นประเทศของตนในส่วนที่สองที่อยู่ในภาพรวม มีความเจริญและพัฒนาทัดเทียมประเทศอื่น คนในกลุ่มนี้อาจจะมีความปรารถนาที่จะเห็นประเทศของตนยื่นตระหง่านอย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมนานาชาติอีกด้วย ประชาชนอยากเห็นการเมืองการปกครอง ระบบสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยต่อปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมโดยรวมและประเทศชาติ ที่สำคัญอยากเห็นหน่วยการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกและเจ้าของอยู่นั้น สามารถยื่นตระหง่านอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคมนานาชาติ ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับในระบอบการปกครองและการบริหารว่าเป็นประชาธิปไตยที่เคารพหลักเสรีภาพ ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ขณะเดียวกันมีระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและธุรกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวทันประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค (ลิจิต ธีระเวคิน 2553 (อ้างแล้ว) : 5 กันยายน 2553)

5. แนวคิดว่าด้วยอำนาจ ความรุนแรง และความขัดแย้งในสังคม

5.1 ความหมายของอำนาจ ความรุนแรง และความขัดแย้งในสังคม

วสันต์ ใจเย็น (2552 :40) กล่าวว่าในระบอบการเมืองการปกครองของไทยนั้น โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ ความแตกต่างระหว่างชนยากจนและคนรวย ช่องว่างระหว่างรายได้ของประชากร ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การบังคับใช้กฎหมาย การแตกแยกทางความคิด ตลอดจนความแตกต่างทางจารีตประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นนับเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยความรุนแรง อำนาจและสงครามจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นสังคมการเมืองไทย โดยได้กล่าวถึงอำนาจความรุนแรงและสงครามถึงความหมายและจำแนกแต่ละประเด็นดังนี้

5.1.1 นิยามของอำนาจ ความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม

1) นิยามความหมายของคำว่า “อำนาจ” (Power) หมายถึง การทำให้ผู้อื่นปฏิบัติให้เป็นไปตามความต้องการของเรา ซึ่งหัวใจสำคัญของอำนาจก็คือ ความสำเร็จของการบังคับบัญชา “อำนาจ” มิได้หมายถึงอำนาจของมนุษย์คนหนึ่งที่จะกระทำ แต่หมายถึงการมีอำนาจของเขาโดยการยอมรับของคนกลุ่มหนึ่งที่ทำให้กระทำในนามของพวกเขา ดังนั้นหากปราศจากกลุ่ม “อำนาจ” ก็จะสูญสิ้นไปด้วย “ความรุนแรง” (Violence) เป็นการแสดงออกหรือปฏิบัติการอย่างโจ่งแจ้งของอำนาจ เป็นพื้นฐานของอำนาจและสงคราม ส่วนคำว่า “สงคราม” (War) เป็นปฏิบัติการของความรุนแรงในการบังคับบัญชาให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความต้องการ คำว่าอำนาจกับอำนาจหน้าที่ มีความแตกต่างกัน เพราะอำนาจหน้าที่ (Authority) หมายถึงอำนาจในเชิงสถาบันที่ให้อยู่ในสถาบันหรือหน่วยงาน เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic) ที่ได้รับการยอมรับโดยไม่ตั้งคำถามจากบุคคลผู้ซึ่งถูกสั่งให้เชื่อฟังโดยมิต้องใช้กำลังบังคับ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับความรุนแรงแม้จะแตกต่างกัน แต่ทั้งสองสิ่งจะปรากฏตัวควบคู่กันเสมอ และเมื่ออำนาจและความรุนแรง สามารถรวมตัวกันได้ “อำนาจ” จะเป็นตัวหลักและมีบทบาทเหนือกว่า โดยธรรมชาติแล้ว “ความรุนแรง” เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอำนาจ แต่การใช้ความรุนแรงก็มีใช้จะประสบความสำเร็จทุกครั้งเสมอไป ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองแบบเผด็จการ หรือการใช้กำลังอำนาจรวมทั้งความรุนแรงในแง่ของการทำสงครามของประเทศมหาอำนาจที่กระทำต่อประเทศที่อ่อนแอกว่า ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง ความรุนแรงกับสงครามนั้น ความรุนแรงถือเป็นเครื่องมือของสงคราม ทั้งสองส่วนนี้มีส่วนที่เหมือนอยู่ที่การใช้กำลัง ซึ่งอาจจะกระทำโดยอาศัยความถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ก็ตาม นอกจากนั้นปฏิบัติการของความรุนแรง ยังมีระดับตั้งแต่ รุนแรงน้อยไปถึงรุนแรงมาก จนกระทั่งกลายเป็นสงครามในที่สุด

3) *พัฒนาการของความรุนแรงและสงคราม* พบว่า ความทันสมัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมักจะนำไปสู่การสร้างอาวุธที่ทันสมัยและการทำสงครามระหว่างกัน แต่อย่างไรก็ตามประเทศใหญ่หรือมหาอำนาจซึ่งมีกำลังอาวุธมากกว่าและทันสมัยกว่ากลับมิได้เป็นหลักประกันว่าจะสามารถชนะสงครามประเทศที่อ่อนแอกว่าหรือประเทศที่เล็กกว่าได้โดยง่าย เพราะการกระทำดังกล่าวมักจะนำไปสู่การต่อต้าน การไม่ยินยอมและการถูกประณามโดยนานาชาติอารยประเทศและประชาคมโลก

4) *การศึกษาประเด็นปัญหาในสังคมการเมืองและการปกครองไทย* พบว่า นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปีพ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจ ความรุนแรงและสงครามอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการใช้กำลังกองทัพ(ทหาร) เข้ายึดอำนาจ การปกครองที่เรียกว่าการรัฐประหาร ทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จมากกว่า 20 ครั้ง ปัญหาการใช้ อำนาจโดยมิชอบของนักการเมืองและข้าราชการประจำทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น การใช้อำนาจ และอิทธิพลทำร้ายและเข่นฆ่าคู่แข่งทางการเมือง ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาวัยรุ่น ก่อความรุนแรง รวมทั้งปัญหาความรุนแรงและสงครามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.1.2 ความหมายของความขัดแย้ง ความขัดแย้งตามพจนานุกรมไทย (2543) ให้ความหมายไว้ดังนี้

ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นคำกริยา แปลว่า ไม่ลงรอยกัน

พิพาท (Dispute) เป็นคำกริยา แปลว่า โต้เถียงกัน

ความหมายของความขัดแย้งโดยรวมจึงมีความหมายว่า การไม่ลงรอยกัน การขัดแย้งกัน การวิวาท โต้เถียง

5.1.3 ความหมายของความรุนแรง คำว่า “ความรุนแรง” (Violence) แตกต่างไป จากคำว่า “อำนาจ” (Power) และ “ความแข็งแกร่ง” (Strength) ตรงที่ต้องอาศัยการนำไปปฏิบัติ ซึ่ง การปฏิบัติทางเทคโนโลยีและการสร้างเครื่องมือ อาวุธ มักจะนำไปสู่การทำสงครามอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้ รูปแบบเนื้อหาของความรุนแรงมักจะถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย วิธีการ ซึ่งหากประยุกต์เข้ากับกิจกรรมของมนุษย์แล้วมักจะเป็นกรณีเป้าหมายตกอยู่ท่ามกลางวิธีการที่ หลากหลาย และเนื่องจากเป้าหมายในกิจกรรมของมนุษย์ไม่สามารถคาดคะเนได้อย่างถูกต้อง แน่นนอน ซึ่งแตกต่างไปจากไปจากผลผลิตขั้นสุดท้ายในการประดิษฐ์ของมนุษย์ ดังนั้นวิธีการเพื่อ บรรลุเป้าหมายทางการเมืองจึงมักจะมีมากกว่าโลกแห่งความเป็นจริงและมากกว่าเป้าหมายที่ตั้งใจ อยู่เสมอ ซึ่งในขณะที่ผลลัพธ์ของการกระทำที่อยู่เหนือการควบคุมของผู้กระทำ ด้วยเหตุนี้ความ รุนแรง (Violence) จึงเกิดขึ้นตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนั้นความรุนแรงยังเป็นสิ่งที่ไม่ สามารถคาดคะเนได้ที่เรียกว่า “เหตุบังเอิญ” (Random Event) ในรูปแบบที่เป็นข้อสงสัยเชิงวิทยา

ซึ่งข้อสงสัยเช่นนี้ไม่สามารถถูกจัดออกไปให้หมดสิ้นได้เช่นเดียวกับเหตุการณ์จำลอง (Simulation) ฉากสถานการณ์ (Scenario) หรือทฤษฎีเกม (Game Theories) ซึ่งความไม่แน่นอนเหล่านี้มักจะเกิดขึ้นเสมอ (วสันต์ ใจเย็น 2552 :47)

ความรุนแรง (Violence) มักจะเกี่ยวข้องกับการใช้กำลัง (Force) และ สงคราม (War) อยู่เสมอ คาร์ล ฟอน คลอสวิทซ์ (Carl Von Clausewitz) ให้นิยาม “สงคราม” ว่า คือ การใช้กำลังเพื่อบังคับให้ศัตรูทำตามสิ่งที่เราต้องการ และ “กำลัง” ถือว่าเป็นเครื่องมือของสงคราม (The Mean of War) ส่วนการบังคับให้ศัตรูทำตามความปรารถนาของเราคือวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Object) ซึ่งในทางทฤษฎีถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของสงคราม ส่วนการใช้กำลังปกป้องวัตถุประสงค์ที่ต้องการ จะต้องทำให้ศัตรูไร้พลังอำนาจ (Powerless) ซึ่งจุดมุ่งหมายนี้กลับเข้าไปแทนที่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งมิใช่สงครามที่แท้จริง (วสันต์ ใจเย็น 2552 : 48)

5.2 ที่มาของอำนาจ ความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม

แนวคิดที่ว่าด้วยอำนาจในสังคมวิทยากระแสหลักได้รับอิทธิพลหลักจากแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ซึ่งมองว่า อำนาจเกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่อำนาจมิได้เกิดขึ้นลอยๆ หากจะต้องมีรากฐานบางประการมาสนับสนุน อันให้คนบางคนมีอำนาจ สามารถกระทำตามเจตนารมณ์ของตนให้บรรลุผลได้ ไม่ว่าจะอีกฝ่ายหนึ่งจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม รากฐานดังกล่าวนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ หนึ่ง การครอบครองทรัพยากรเชิงอำนาจ ได้แก่การครอบครองปัจจัยการผลิต การดำรงตำแหน่งที่มีสิทธิอำนาจ การทำหน้าที่สำคัญ และความเหนือกว่าบุคคล สอง ความสามารถในการนำทรัพยากรเชิงอำนาจมาใช้เพื่อให้เกิดอำนาจตามที่ตนต้องการ ซึ่งเมื่อบุคคลใช้อำนาจก็จะทำให้เขามีสิทธิพิเศษและเกียรติภูมิ อำนาจยังส่งผลให้เขาสามารถมีอิทธิพลในการแบ่งปันส่วนเกินของสังคมอีกด้วย (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม 2554: 157)

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม ได้วิเคราะห์แนวคิดที่ว่าด้วย “การสถาปนาอำนาจของผู้ไร้อำนาจ” ไว้ว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญและได้รับความสนใจทั้งจากในประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ในการเคลื่อนไหวขององค์กรนอกภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่มาจากพื้นฐานของชุมชน แนวคิดดังกล่าวนี้อาจมีลักษณะต่อต้านอคติทางเพศ ต่อต้านอคติทางเชื้อชาติ ต่อต้านการดูแลคนพิการ ต่อต้านการกดขี่ ขณะเดียวกันก็เป็นแนวคิดเชิงวิพากษ์และส่งเสริมสิทธิให้แก่ผู้ไร้สิทธิอีกด้วย แนวคิดดังกล่าวนี้นี้จึงมีความสำคัญยิ่งต่องานสวัสดิการสังคม เนื่องจากคนที่ไร้อำนาจเฉกเช่นคนพิการ คนว่างงาน คนจน คนชรา แม่บ้าน ผู้ป่วยเรื้อรัง ฯลฯ โดยทั่วไปมักถูกกีดกันทางสังคม อันทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในแบบแผนการใช้ชีวิตทางสังคม เฉกเช่นคนส่วนใหญ่โดยทั่วไป พวกเขาจึงกลายเป็นคนชายขอบ (Marginalization) ถูกตีตราว่าไม่ปกติ ขาดความ

มั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก มองว่าตนเองอ่อนแอ พึ่งพิงคนอื่น และมีชีวิตไร้ค่า (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม 2554 :1)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงยุโรปได้เข้าสู่ยุคความเจริญเติบโตอย่างมั่นคง เป็นเวลายาวนาน พร้อมกับชัยชนะของนโยบายสร้างความสมานฉันท์ภายใต้ร่มเงาของลัทธิสังคมนิยมประชาธิปไตย ส่งผลให้ระบบการเมืองมีเสถียรภาพจนกระทั่งนำไปสู่ “การสิ้นสุดของอุดมการณ์” (End of Ideology) ความขัดแย้งระหว่างทุนและแรงงานได้สงบลงจากการประนีประนอมทางชนชั้นผ่านนโยบายรัฐสวัสดิการ ชื่อเรียกรื่องจากกลุ่มผลประโยชน์ได้รับการจัดการจากระบบการเมืองแบบเปิดมากขึ้น อย่างไรก็ตามเงื่อนไขของระบบทุนนิยมเสรีในยุคโลกาภิวัตน์ได้บ่มเพาะให้เกิดปัญหาวิกฤติที่ส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลแก่พลโลก เช่น ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสงคราม จึงเกิดการขยายตัวของขบวนการสังคมนิยมใหม่ (Neo Social Movement) เป็นการท้าทายต่อความชอบธรรมของ “สังคมนิยมประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม” ในที่สุด

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไม่ว่าจะเป็นการปฏิวัติหรือการปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจระบุแบบแผนได้ ส่วนหนึ่งก็เพราะความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมิใช่เฉพาะความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยทางการเมืองและสังคม ทั้งด้านที่เป็นวัตถุและนามธรรมจำนวนมากเกี่ยวข้อง แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ความคิดที่เอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่งก็จะคงดำรงอยู่ เช่น การรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกปฏิเสธและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และช่วยกันต่อต้านคอร์รัปชันให้หมดไปในสังคมไทยซึ่งมีแต่คำพูดแต่ไม่มีการแก้ไขด้วยวิถีคิดแบบวัตถุนิยม หมายถึงให้เห็นผลในทางปฏิบัติ จึงไม่ได้มีผลอะไรมากนักนอกจากการพูดซ้ำให้ปรับปรุงจิตสำนึก บทเรียนจากเกาหลีใต้ เช่น การลงโทษนักการเมืองที่เป็นรัฐมนตรีและได้ทำการทุจริตคอร์รัปชันอย่างรุนแรง ขณะเดียวกันคณะนายทหารที่กระทำผิดกฎหมายด้วยการก่อรัฐประหาร ฉีกรัฐธรรมนูญทิ้ง ก็ถูกจับกุมและลงโทษอย่างหนัก จะเห็นได้ว่าการพูดให้เกิดจิตสำนึกเป็นวิธีการหนึ่ง แต่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมก็เป็นวิธีการอีกอันหนึ่งที่จะเกิดขึ้นด้วย (ธเนศวร์ เจริญเมือง 2553 :121)

สำหรับความขัดแย้งในสังคมการเมืองไทยนั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณตั้งแต่การขัดแย้งระหว่างรัฐเพื่อนบ้าน ระหว่างหัวเมือง และภายในรัฐเอง อันเนื่องมาจากรัฐไทยมีรากฐานมาจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง เมื่อใดที่การเมืองภายในอ่อนแอก็จะกระทบกับระบบการเมืองทั้งอาณาบริเวณที่อยู่รอบๆ เนื่องจากสังคมไทยในสมัยศักดินาเป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงอุปถัมภ์ (Patronage System) ที่มีการแบ่งชนชั้นจากอำนาจทางการควบคุมกำลังพลในระบอบไพร่ ทาส ทำให้อำนาจต่อรองทางการเมืองมีความเกี่ยวเนื่องกับ

ระบบการผลิตที่ยังใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิม ชนชั้นนำที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถครอบครองอำนาจทางการเมืองในขณะเดียวกันไว้ด้วย เมื่อใดก็ตามที่มีการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจเกิดขึ้นก็จะเกิดความขัดแย้งตามมาได้ทันที

สิ่งที่สำคัญสำหรับการเมืองการปกครองของไทยคืออำนาจในการบริหารราชการที่ให้อำนาจรัฐไว้มากมาย จนทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบธรรมราชาหรือเทวราชาจนฝังลึกในสังคมการเมืองไทย อำนาจอันชอบธรรมจึงเป็นเครื่องมือของชนชั้นนำในการจัดการทรัพยากรของรัฐ ประชาชนโดยทั่วไปเป็นเพียงผู้ตามและเชื่อฟังรัฐเท่านั้น โอกาสที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีน้อยมาก การสร้างแนวคิดทางการเมืองที่เรียกว่าวาทกรรมการพัฒนา (Development Discourse) ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ *ทาลบอตต์ (Talbot)* ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า มิใช่เป็นเรื่องของการพยายามผูกขาดรวมศูนย์อำนาจด้วยการใช้กำลังเข้าบังคับขู่เข็ญอีกต่อไป เพราะวิธีการดังกล่าวมีแต่จะสร้างความขัดแย้งที่รุนแรงให้เกิดขึ้นอย่างไม่รู้จบสิ้น (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร 2553 :366)

นอกจากนั้นไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร ได้กล่าวว่าสาระสำคัญของการเมืองเอกลักษณะในโลกยุคโลกาภิวัตน์น่าจะอยู่ที่การสร้างเชื่อมั่นและความมั่นใจภายในชาติให้เกิดขึ้นด้วยการเปิดกว้างให้กับคนในชาติมากขึ้น ให้อิสระกับชนกลุ่มน้อยมากขึ้น ไว้ต่อความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น โดยการอนุญาตให้มีเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ เอกลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชน ควบคู่ไปกับเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้มีความรู้สึกมั่นใจได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ-ชาติ เป็นการดำรงอยู่ของคนหลายชาติพันธุ์ ภายใต้รัฐ-ชาติเดียวกัน ที่มีความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน นั่นคือต้องสามารถทำให้เอกลักษณ์ร่วมกับเอกลักษณ์เฉพาะเจาะจงอยู่ด้วยกันได้ รัฐ-ชาติในโลกยุคโลกาภิวัตน์มิใช่มีแต่หน้าที่ดูแลปกป้องอาณาเขตของรัฐเท่านั้น แต่จะต้องดูแลปกป้องและรักษาศักดิ์ศรีความเป็นพลเมืองของประชาชน

กรอบความคิดเรื่องอำนาจความรุนแรงและสงครามในบริบทการเมืองการปกครองของไทยมักจะมีปัญหาความรุนแรงในทางการเมืองอยู่เสมอ นอกจากนั้นยังขยายไปสู่ความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ ด้วย ปัญหาความรุนแรงในทางการเมืองไทยปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ อาทิ เช่น การยึดอำนาจ การรัฐประหาร การลุกฮือประท้วงของประชาชน การปราบปรามประชาชน นิสิต นักศึกษา การสังหารฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ปรากฏการณ์ทางการเมืองมักจะมีฐานความคิดเรื่องอำนาจและความรุนแรงเสมอ กล่าวคือ มีทั้งการใช้อำนาจที่เป็นทางการ(ถูกต้องชอบธรรม)และการใช้อิทธิพลในแบบของพลังอำนาจที่ยอมรับได้และยอมรับไม่ได้(ผิดกฎหมาย) ความสำเร็จของการใช้อำนาจมิได้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงเสมอไป แต่อาจจะใช้เครื่องมือชนิดอื่นๆ

เช่น การให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างควบคู่กันไป

แนวคิดที่ว่าด้วยอำนาจในสังคมวิทยากระแสหลักได้รับอิทธิพลหลักจากแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ซึ่งมองว่า อำนาจเกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่อำนาจมิได้เกิดขึ้นลอยๆ หากจะต้องมีรากฐานบางประการมาสนับสนุน อันให้คนบางคนมีอำนาจ สามารถกระทำตามเจตนารมณ์ของตนให้บรรลุผลได้ ไม่ว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม รากฐานดังกล่าวนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ หนึ่ง การครอบครองทรัพยากรเชิงอำนาจ ได้แก่การครอบครองปัจจัยการผลิต การดำรงตำแหน่งที่มีสิทธิอำนาจ การทำหน้าที่สำคัญ และความเหนือกว่าบุคคล สอง ความสามารถในการนำทรัพยากรเชิงอำนาจมาใช้เพื่อให้เกิดอำนาจตามที่ตนต้องการ ซึ่งเมื่อบุคคลใช้อำนาจก็จะทำให้เขามีสิทธิพิเศษและเกียรติภูมิ อำนาจยังส่งผลให้เขาสามารถมีอิทธิฤทธิ์ในการแบ่งปันส่วนเกินของสังคมอีกด้วย (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม 2554:157)

การลุกฮือขึ้นครั้งใหญ่ของประชาชน โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ เมื่อเดือนเมษายน และพฤษภาคม พ.ศ.2535 ที่เรียกกันต่อๆ มาว่าเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เพื่อคัดค้านรัฐบาลของพลเอก สุจินดา คราประยูร สะท้อนให้เห็นพลังของประชาชนจำนวนมากอันเกิดจากความรู้สึกร่วมกันของพวกเรา ที่เห็นว่ารัฐบาลเผด็จการต้องการยึดกุมอำนาจไว้ในมือของคนกลุ่มหนึ่งนั้น จึงไม่เป็นที่ต้องการของประชาชน ที่สำคัญก็คือ ประชาชนจำนวนมากไม่คิดว่ารัฐบาลดังกล่าวจะสนใจดูแลชีวิตทรัพย์สินของพวกเขา ไม่อาจประกันความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ชีวิตของพวกเขาได้ (ชเนศวร์ เจริญเมือง 2553 :252)

จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี (2548 :144-154) กล่าวว่า เราจำเป็นต้องศึกษาและหาทางเลือก ร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อที่จะดำรงอยู่ต่อไปอย่างมีศักดิ์ศรีของมวลมนุษยชาติที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ โดยการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนี้ ปัญหาทั้งหลายที่เราจะเผชิญเป็นปัญหา ร่วมกันของมวลมนุษยชนมีอาจแก้ไขได้เพียงผู้ใดผู้หนึ่ง แต่ด้วยความร่วมมือประสานความเข้าใจอันดี ความปรารถนาดีของมนุษย์ร่วมกัน ซึ่งความร่วมมือระหว่างมนุษยชาตินี้เป็นจุดเริ่มต้นอันสำคัญในการเผชิญต่อชะตากรรมของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 นี้ โดยมีปัญหาที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. การล้มล้างอาวุธนิวเคลียร์ อันเนื่องมาจากอันตรายและความสยดสยองต่ออำนาจการทำลายล้างของสงครามนิวเคลียร์ ผลกระทบทางด้านจิตใจที่ต้องเผชิญต่อสถานการณ์อันน่าสะพรึงกลัว

2. ประชากรโลก การเปลี่ยนแปลงลักษณะประชากรในเชิงอายุขัย คุณภาพชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกัน ความไม่สมดุลทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงได้

3. การศึกษา การเปลี่ยนแปลงทั้งหลายจะเกิดขึ้นในด้านการศึกษา ประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีนักศึกษาเพิ่มขึ้น นักศึกษามีอายุสูงขึ้น การศึกษาอาจทำได้ตลอดชีวิต มีการฝึกงานมากขึ้น ชาติที่พัฒนาแล้วถือเป็นผู้นำทางการศึกษา

4. ศิลธรรม การขาดการเสนอความจริงต่อสังคม อิทธิพลทางการเมืองที่ซื้อขายได้ในอนาคตเจ้าหน้าที่ต่างๆ ของสังคมต้องมีหลักการทางศีลธรรม

5. สภาพแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศอันเนื่องมาจากการพัฒนาโลกอุตสาหกรรม อาทิ เรื่องฝนกรด อากาศและน้ำเป็นพิษ การทำลายชั้นโอโซน

6. ความแตกต่างระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและโลกอุตสาหกรรม ปัญหานี้คือการหาความสมดุลของพลังสองขั้วที่แตกต่างกัน ชาติที่พัฒนาแล้วจำเป็นต้องช่วยเหลือชาติที่พัฒนาน้อยกว่าในฐานะที่เป็นเพื่อนบ้านแต่มีค่าใช้จ่ายเพื่อความเป็นพวก

5.3 การจัดการความขัดแย้งโดนสันติวิธี

การดำรงอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยากไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในระดับบุคคลหรือระดับสังคม เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มิได้ถือกำเนิดมาเหมือนกันทุกประการ หากแต่มีความแตกต่างกันในหลายลักษณะนับแต่ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ไปจนถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมวิถีชีวิต ความเชื่อและวัฒนธรรม แม้ความแตกต่างโดยพื้นฐานเหล่านี้มักเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้งระหว่างคนต่างกลุ่มที่อยู่ร่วมในสังคม แต่ก็มิได้หมายความว่า จะเป็นบ่อเกิดของความรุนแรงด้วยแต่อย่างใด ต้นตอของความรุนแรงที่แท้จริงอยู่ที่การเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากกว่า ทั้งนี้เพราะการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาเป็นหนทางหนึ่งมิใช่เป็นทางออกเดียวในการจัดการความขัดแย้งในสังคม (สภาพพัฒนาการเมือง 2554 :128)

การจัดการและแก้ไขปัญหาแบบสันติวิธีมีวิธีการและสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบขึ้นกับว่าความขัดแย้งอยู่ในสถานการณ์ใด ระหว่างก่อนเกิดสถานการณ์ ระหว่างเกิดสถานการณ์และภายหลังสถานการณ์ผ่านพ้นไปแล้ว ในกรณีที่ความขัดแย้งเกิดขึ้นและนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายที่ตรงข้ามกัน เช่น การชุมนุมเรียกร้องสิทธิต่างๆ ในการดำเนินชีวิตในสังคม การปิดถนน ล้อมทำเนียบรัฐบาล เป็นต้น ความขัดแย้งเหล่านี้มีที่มาจากสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของปัญหาคือ ความเหลื่อมล้ำในความสัมพันธ์ทางอำนาจและเป็นต้นตอของปัญหาสำคัญอื่นๆ อีกหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคม

การแก้ไขปัญหาของคณะกรรมการปฏิรูป (คปร.) ตามแนวทางการปฏิรูปประเทศไทยข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่กล่าวว่า การปรับสมดุลหรือการลดความเหลื่อมล้ำในความสัมพันธ์ทางอำนาจจำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจของรัฐ ซึ่ง

ประกอบด้วยกลไกการปกครองต่างๆ เราจำเป็นต้องจัดระเบียบกลไกเหล่านี้เสียใหม่ เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าสามารถเข้าถึงอำนาจได้อย่างเท่าเทียมกัน (แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง, 2554 :157-162)

5.4 การขจัดความขัดแย้งและการสร้างสังคมสมานฉันท์

สังคมไทยประกอบด้วยกลุ่มชนที่มีความหลากหลายของความคิดวัฒนธรรมและลักษณะผลประโยชน์ที่แตกต่างกันโดยนับวันความแตกต่างดังกล่าวยิ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น ดังนั้นการสร้างกระบวนการเจรจาต่อรองและการสร้างสมดุลอำนาจต่อรองเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การปรับเปลี่ยนคุณอำนาจใหม่ สามารถทำได้ด้วยการปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อเพิ่มฐานะต่อรองของกลุ่มผู้เสียเปรียบ การเข้าถึงสื่อสาธารณะ การสนับสนุนการจัดตั้งรวมตัวของผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมด้วยมาตรการต่างๆ การสนับสนุนด้านทรัพยากร การปกป้องคุ้มครองผู้อ่อนแอกว่ามิให้ถูกอิทธิพลเถื่อนหรือถูกข้าราชการของรัฐข่มขู่คุกคาม ซึ่งรวมทั้งลดหรือขจัดทำที่ปฏิบัติจากฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เป็นต้น

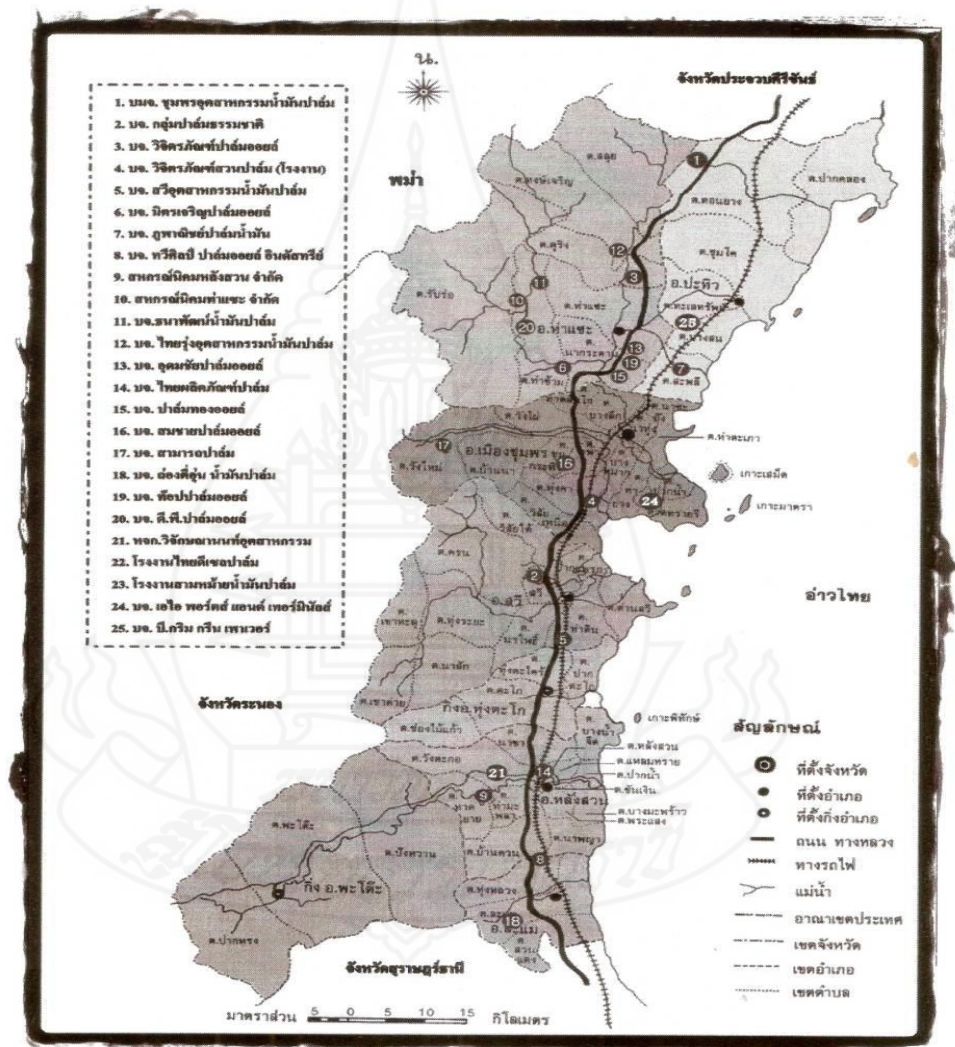
ปัญหาความรุนแรงในทางการเมืองการปกครองหรือการบริหารราชการแผ่นดินปรากฏในรูปแบบของการใช้อำนาจโดยมิชอบ การก่อกวนแก่งแย่งคู่แข่งทางการเมือง การทุจริตคอร์รัปชัน การประพฤติปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การประทุษร้าย การทำร้ายข่มขู่ การใช้ความรุนแรงข่มขู่ทำให้ฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์อีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ซึ่งก็มักจะเป็นประชาชนนั่นเอง อย่างไรก็ตามกระบวนการทางการเมืองการปกครองย่อมเป็นเครื่องมือของความรุนแรงชนิดหนึ่งที่ผู้มีพลังอำนาจมากกว่าข่มขู่อยู่ในสถานะที่ได้เปรียบเสมอตนเอง

ปัญหาความรุนแรงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยีและด้านอื่นๆ มักจะปรากฏออกมาในรูปแบบของความไม่เป็นธรรมด้านเศรษฐกิจ ความเท่าเทียมกันทางสังคม ความยุติธรรมในการใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาสุขภาพและการดำรงชีวิตประจำวัน การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมรวมทั้งแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ดั้งเดิมถูกรบง้างหรือสูญสลายไปกับวัฒนธรรมอื่น ความรุนแรงจากการระบาดของยาเสพติด เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรงก้าวร้าว เหล่านี้เป็นปัญหาที่จะนำไปสู่ความรุนแรงของสังคมได้ในที่สุด

ความขัดแย้งอาจจะเกิดขึ้นได้ในทุกๆ ด้าน ทุกระดับและมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงอำนาจและสงครามถือเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองของไทย ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ การเมือง การปกครองและรัฐบาล แม้กระทั่งปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือการเมืองโลก ข่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นความรุนแรงและสงครามเสมอ ในชุมชนท้องถิ่นก็เช่นเดียวกันการได้รับผลกระทบในด้าน

ต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตปกติ ย่อมต้องมีการต่อต้านการยอมรับหรือการกระทำที่ออกมาในรูปแบบต่างๆ ที่กล่าวว่า “ที่ใดมีการกดขี่ที่นั่นย่อมมีการต่อสู้” ดังนั้นทุกภาคส่วนของสังคมต้องตระหนักและคิดทบทวนหาแนวทางในการแก้ปัญหาและวิธีการที่จะไม่ให้เกิดความรุนแรงใดๆ ขึ้น เพื่อความสงบสุขและสันติภาพโดยรวมของสังคม

6. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดชุมพร

6.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดชุมพร

การศึกษาวิจัยเรื่องการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติความเป็นมา ลักษณะภูมิประเทศ ข้อมูลและสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชน สภาพแวดล้อมของพื้นที่ตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ดังนี้ คือ

6.1.1 ประวัติจังหวัดชุมพร

คำว่า "ชุมพร" มีผู้สันนิษฐานว่าน่าจะมาจาก "ชุมนุมนพล" เนื่องจากเป็นเมืองหน้าด่าน การเดินทางไม่ว่าจะมาจากฝ่ายใดล้วนเข้ามาตั้งค่ายชุมนุมพลกันที่นี้ จุดนี้เรียกว่า "ชุมนุมนพล" แต่ด้วยเหตุที่คนภาคใต้ชอบพูดคำสั้นๆ จึงตัดคำกลางออกเหลือเพียง "ชุมพล" ต่อมาจึงเพี้ยนเป็น "ชุมพร" อีกประการหนึ่งในการเดินทางไปรบทัพจับศึกของแม่ทัพนายกองตั้งแต่สมัยโบราณ เมื่อจะเคลื่อนพลต้องทำพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอให้ได้รับชัยชนะในการสู้รบ เป็นการบำรุงขวัญทหารในสถานที่ชุมนุมเพื่อรับพร เช่นนี้ตรงกับความหมาย "ชุมนุมนพล" หรือ "ประชุมพร" ซึ่งทั้งสองคำนี้อาจเป็นต้นเหตุของคำว่า "ชุมพร" เช่นเดียวกัน แต่อีกทางหนึ่งสันนิษฐานว่า น่าจะมาจากชื่อพันธุ์ไม้ในท้องถิ่นเช่นเดียวกับชื่อท้องที่ทั่วไป เพราะที่ตั้งเมืองเดิมบนฝั่งทำน้ำ ชุมพรมีต้นมะเดื่อชุมพรขึ้นอยู่มากมาย ต้นมะเดื่อชุมพรจึงเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองอยู่ในตราจังหวัดจนถึงปัจจุบัน

เมืองชุมพรเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งตั้งขึ้นเมื่อใด ไม่มีหลักฐานแน่นอน แต่จากหลักฐานในกฎหมายตราสามดวงสันนิษฐานว่าน่าจะมียุราวกว่า 600 ปีแล้ว มีชื่อปรากฏมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 1098 โดยมีฐานะเป็นเมืองสิบสองนักษัตรของราชอาณาจักรนครศรีธรรมราช ใช้รูปพะเป็นตราเมือง และเป็นเมืองหน้าด่านฝ่ายเหนือ เพราะอยู่ตอนบนของภาคใต้ ใน พ.ศ. 1997 รัชสมัยแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงว่า เมืองชุมพรเป็นเมืองตรีอาณาจักรฝ่ายใต้ของราชอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ในช่วงนี้ชนชาติจาม แห่งราชอาณาจักรจามปา ถูกชาวเวียดนามรุกราน ชาวจามกลุ่มนี้อพยพเข้าสู่กรุงศรีอยุธยาครั้งแรก ปรากฏว่ามี "อาสาจาม" ในแผ่นดินนี้ เพื่อการขยายอาณาเขตของกรุงศรีอยุธยา ส่วนหนึ่งต้องมารักษาด่านเมืองชุมพร ซึ่งเป็นเมืองตรี และตั้งชาวจาม เป็นเจ้าเมืองชุมพร และดินแดนแถบนี้ขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากชาวจาม มีความสามารถในการรบ ที่มีชื่อเสียง เช่น กองอาสาจาม เป็นทหารชั้นดี มีวินัย เชี่ยวชาญการเดินทางเรือ รับใช้ราชสำนักมานาน และเก่งการค้ามาหลายพันปี

ต่อมาระหว่าง ปี พ.ศ. 2173 - 2199 ในแผ่นดิน พระเจ้าปราสาททองแห่งราชอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ได้กวาดต้อนชาวเมืองแกลง หรือ (เดียนเบียนฟู) อยู่ในประเทศเวียดนาม และชาวเมืองพงสาลี อยู่ในประเทศลาว มาเป็นพลเมือง เมืองชุมพร เมืองปะทิว (อำเภอปะทิว) เพื่อทำ

การเกษตรกรรม และเมืองท่าการค้าสำคัญ ตั้งแต่นั้นมา เดิมชาวจามนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พ.ศ. 1400 นับถือศาสนาพุทธมหายาน และเมื่อค้าขายกับอาหรับก็นับถือ ศาสนาอิสลาม แต่ชาวจามที่มาอยู่เมืองชุมพร ต่อมานับถือ ศาสนาพุทธ มีวัฒนธรรม ประเพณี เหมือนกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปกว่า 500 -600 ปี ที่ชาวจาม เข้าปกครองเมืองชุมพร และดินแดนแถบนี้จนแทบจะไม่เหลือ วัฒนธรรมเดิมเลย เช่น ข้าวต้มใบพ้อ ที่ใช้ในงานมงคล เช่นเดียวกับชาวมุสลิม บ้านกาลอ ตำบลกาลอ อำเภอรามัญจังหวัดยะลา ก็สูญหายไม่ได้ใช้ในงานมงคลแล้ว

เมืองชุมพรก่อสร้างเมืองมาแล้วประมาณ 600 ปี และได้ดำเนินการก่อสร้างศาลหลักเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกหน้าสนามเทศบาลเมืองชุมพร โดยได้ทำพิธีตัดไม้ราชพฤกษ์เพื่อมาเป็นเสาหลักเมือง เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2535 ซึ่งเป็นไม้ที่ขึ้นอยู่ ณ วัดเทพเจริญ (วัดถ้ำรับร่อ) ตำบลท่าข้าม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร และเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2535 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทรงวางศิลาฤกษ์และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระสุหร่าย ทรงเจิม ทรงบรรจุแผ่นยันต์ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 จังหวัดได้จัดงานฉลองศาลหลักเมือง โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีทรงเปิดศาลหลักเมืองชุมพร เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2535

6.1.2 สภาพทั่วไปด้านกายภาพของจังหวัดชุมพร

จังหวัดชุมพรมีพื้นที่ตั้งอยู่บนสุดของภาคใต้ มีที่ตั้งอยู่ระหว่าง เส้นละติจูดที่ 10 องศา 29 ลิปดาเหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 99 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (เพชรเกษม) เป็นระยะทาง 498 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟภาคใต้ประมาณ 476 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 3,755,630 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.17 ของเนื้อที่ประเทศไทย และร้อยละ 8.5 ของเนื้อที่ภาคใต้ มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 222 กิโลเมตร

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดชุมพร แบ่งเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ พื้นที่ราบตอนกลาง พื้นที่ราบชายฝั่งทะเล พื้นที่ทางทิศตะวันตกเป็นที่สูงและภูเขา ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นพรมแดนทางธรรมชาติระหว่างประเทศ ถัดจากแนวที่สูงมาทางด้านตะวันออก เป็นที่ราบตอนกลางซึ่งมีลักษณะเป็นที่ราบลูกคลื่น และที่ราบลุ่ม เป็นเขตเกษตรที่สำคัญของจังหวัดชุมพร สำหรับพื้นที่ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 222 กิโลเมตร ลักษณะชายหาดของจังหวัดชุมพรค่อนข้างเรียบ มีความโค้งเว้าน้อย ความกว้างเฉลี่ยประมาณ 36 กิโลเมตร พื้นที่ทางการปกครองประกอบด้วย 8 อำเภอ คือ เมืองชุมพร หลังสวน ปะทิว ละแม พะโต๊ะ สวี ท่าแซะ และทุ่งตะโก มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

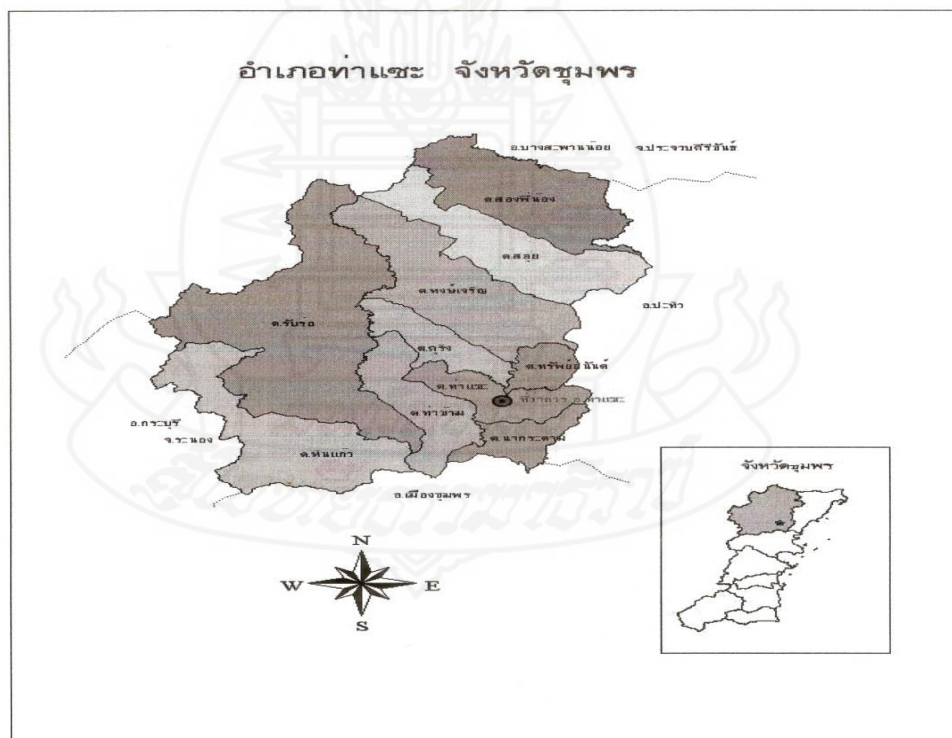
ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดระนองและประเทศเมียนมาร์

สภาพภูมิอากาศ จังหวัดชุมพรเป็นเขตที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเหตุให้มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดูกาลเท่านั้น คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน มีฝนตกชุกตลอดพื้นที่ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,000 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิเฉลี่ย 27 องศาเซลเซียส ความชื้นเฉลี่ย ตลอดปีประมาณ 82 เปอร์เซ็นต์

ประชากรจังหวัดชุมพรประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก โดยมี การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว กาแฟ ผลไม้ เช่น ทุเรียน เงาะ มังคุด ส้มโอ สับปะรด การปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงโค กระบือ เป็นอาชีพเสริมที่ใช้พื้นที่ในสวน และบริเวณที่ว่างเปล่าในทุ่งไร้ ปลายนา นอกจากนี้ในพื้นที่ท่าแซะและอำเภอปะทิวมีการเลี้ยงโคนมด้วย สำหรับการเลี้ยงสัตว์อื่น เช่น สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่ มีเกษตรกรจำนวนหนึ่งเลี้ยงเป็นอาชีพหลัก ไก่พื้นเมืองมีเลี้ยงทั่วไปเกือบทุกครัวเรือนเพื่อใช้ในการบริโภคและมีการเลี้ยงไก่ชนด้วย นอกจากนี้ยังมีการประมงชายฝั่ง การเลี้ยงสัตว์น้ำจืด การประกอบการอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และประกอบอาชีพอิสระต่างๆ ด้านสังคม วัฒนธรรม การศึกษาและสาธารณสุข อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของค่ามาตรฐานการครองชีพที่ดี

6.2 สภาพทั่วไปของอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ภ

ภาพที่ 2.2 แผนที่อำเภอท่าแซะ

6.2.1 ประวัติอำเภอท่าแซะ

เมืองท่าแซะตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอน แต่จากคำบอกเล่าของชาวกรุงเก่าตามพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ว่า เมืองท่าแซะเป็นเมืองขึ้นเมื่อต่อกรุงศรีอยุธยา มีฐานะเป็นเมืองจัตวา เมืองหน้าด่านขึ้นตรงกับเมืองชุมพรซึ่งเป็นเมืองตรี ผู้ครองเมืองท่าแซะมีบรรดาศักดิ์ว่าพระเทพไชยบุรินทร์

ตามสภาพที่ตั้งเมืองท่าแซะเป็นเมืองหน้าด่านของจังหวัดชุมพรจึงเป็นสมรภูมิต่างกันมาทุกครั้ง ในการสงครามระหว่างไทยกับพม่าทุกๆ ปีจะต้องมีการเตรียมตัวป้องกันการรุกรานของพม่า เพราะข้าศึกที่จะเข้ามาตีเมืองชุมพรจะต้องผ่านเมืองท่าแซะ ท่าแซะจึงเป็นสมรภูมิต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ชื่อของสถานที่ต่างๆ หลายแห่งเป็นไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ตำบลทัพเรือ ที่กองทัพพม่าเดินผ่านมาก็รื้อทัพไว้ ต่อมาพื้นที่นี้ก็เรียกว่า ทัพเรือในปัจจุบัน

ในปีพ.ศ. 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้จัดการปรับปรุงท้องที่เป็นเทศบาลขึ้น ให้ลดฐานะเมืองท่าแซะ เมืองปะทิว เมืองกำเนิดนพคุณเป็นอำเภอขึ้นต่อมณฑลชุมพร และทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระเทพไชยบุรินทร์ (คล้าย ฐิตะฐาน) ดำรงตำแหน่งกรรมการอำเภอ (นายอำเภอคนแรก) ขณะนั้นที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ระหว่างวัดแหลมยางกับวัดยางขี้

วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2462 กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศแจ้งความให้ยุบอำเภอท่าแซะเป็นกิ่งอำเภอท่าแซะ โอนการปกครองขึ้นต่ออำเภอปะทิว โดยอ้างว่าท้องที่อำเภอท่าแซะโดยมากยังเป็นป่าเขาการงานมีน้อย หมู่บ้านและตำบลตั้งค่อนไปทางอำเภอปะทิว ทางไปมาสะดวก อำเภอปะทิวมีคนมากการทำมาหากินกำลังเจริญ พ.ศ.2464 ย้ายที่ว่าการอำเภอจากบ้านแหลมยางมาตั้งที่บ้านตะโหนดคาร้องซึ่งเป็นจุดที่ตั้งสถานีตำรวจท่าแซะในปัจจุบัน ต่อมาทางราชการเห็นว่าอำเภอท่าแซะมีอาณาเขตกว้างขวาง มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้ออกประกาศยกฐานะกิ่งอำเภอท่าแซะเป็นอำเภอท่าแซะ ในวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2483 ตั้งแต่นั้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

6.2.2 สภาพทั่วไปของอำเภอท่าแซะ

ที่ตั้งของอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร อยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบระหว่างภูเขา มีคลองท่าแซะไหลผ่านตลอดแนวจนถึงเขตติดต่ออำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

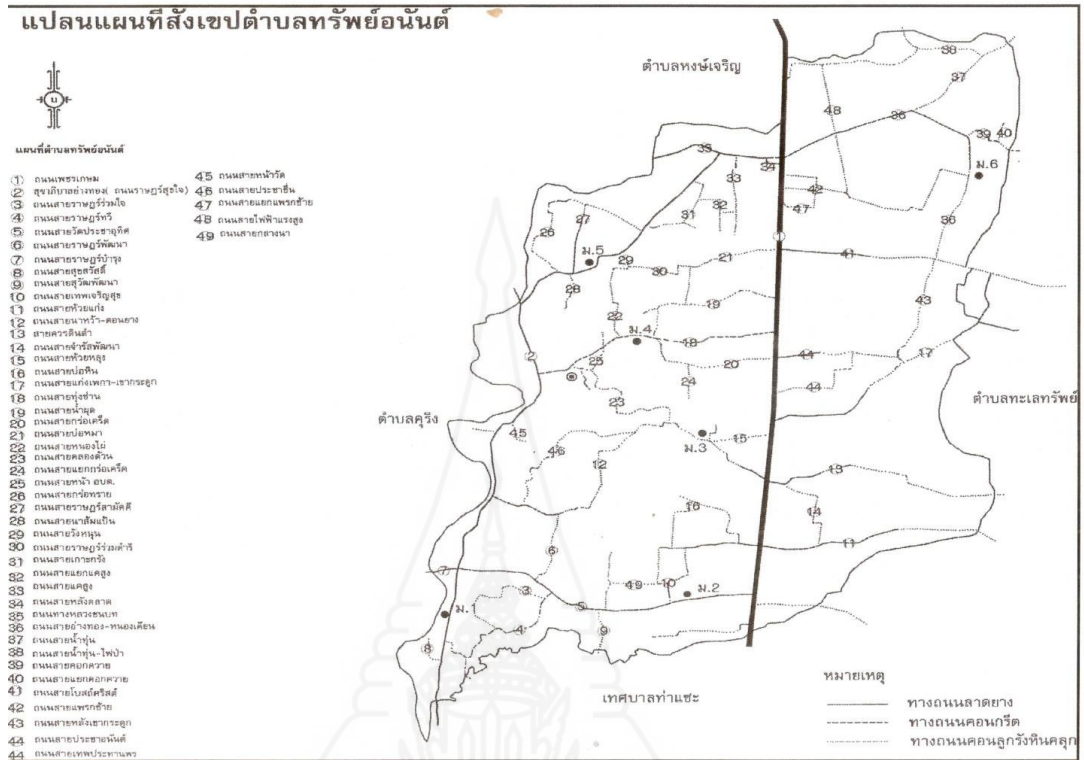
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอกะบุรี จังหวัดระนองและประเทศเมียนมาร์

การคมนาคมมีถนนเพชรเกษมผ่านตลอดแนวพื้นที่ มีโรงพยาบาลและสถานศึกษาระดับอำเภอ อย่างละ 1 แห่ง พื้นที่การปกครองประกอบด้วย 10 ตำบล ประชากร (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2552) จำนวน 76,717 คน แยกเป็นชาย 38,642 หญิง 38,075 คน ประกอบอาชีพทางการเกษตร อุตสาหกรรม ปศุสัตว์ ค้าขาย รับจ้างและอาชีพอิสระ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 116 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ ตำบลท่าแซะ 18 หมู่บ้าน ตำบลคูริง 7 หมู่บ้าน ตำบลสลุย 9 หมู่บ้าน ตำบลนากระตาม 11 หมู่บ้าน ตำบลรับร้อ 23 หมู่บ้าน ตำบลท่าข้าม 15 หมู่บ้าน ตำบลหงษ์เจริญ 14 หมู่บ้าน ตำบลหินแก้ว 6 หมู่บ้าน ตำบลทรัพย์อนันต์ 7 หมู่บ้าน ตำบลสองพี่น้อง 7 หมู่บ้าน

ประชากรอำเภอท่าแซะประกอบทางการเกษตรเป็นหลักเนื่องจากมีพื้นที่เหมาะสมกับการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ ประกอบกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของบรรพบุรุษก็มีการทำการเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง แม้ในปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยผ่อนแรงในรูปของเครื่องจักรกลก็เป็นกลไกทำให้เกิดความสะดวกในการประกอบกิจการได้มากยิ่งขึ้นไป โดยมีการปลูกพืชยืนต้น เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา กาแฟ ผลไม้ การปศุสัตว์ การเลี้ยงโคนม การเลี้ยงสุกร ไก่เนื้อ ไก่พื้นเมืองตามบ้านเรือนเป็นการทั่วไป

สภาพทั่วไปทางสังคมของอำเภอท่าแซะ มีความผูกพันทางสังคมมาเป็นเวลานาน มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่แสดงถึงการเป็นหมู่พวกเดียวกัน ในด้านภาษา การแต่งกาย การประกอบอาชีพ ตลอดจนวิถีชีวิตต่างๆ ประกอบกับพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ทรัพยากรที่สามารถใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม จึงทำให้มีคุณภาพชีวิตและการครองชีพที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานการดำรงชีวิตในภาพรวม

6.3 สภาพทั่วไปของตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ภาพที่ 2.3 แผนที่ตำบลทรัพย์อนันต์

6.3.1 ประวัติตำบลทรัพย์อนันต์

ตำบลทรัพย์อนันต์ เดิมตั้งอยู่ในตำบลคูริง และได้แยกออกมาจากตำบลคูริง เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งและกำหนดเขตตำบลในท้องที่อำเภอท่าแซะและอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ลงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2535 โดยเดิมมีอาณาเขตการปกครองรวม 14 หมู่บ้าน เมื่อมีการแบ่งเขตการปกครองเป็นตำบลทรัพย์อนันต์ขึ้น เหลือเขตการปกครองเป็น 7 หมู่บ้าน โดยมีหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ มีวัดคูริงเป็นสถานที่สำหรับการศึกษาของชุมชนในสมัยโบราณ ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 แห่ง มีโรงพยาบาลระดับอำเภอ คือ โรงพยาบาลท่าแซะ มีชุมชนขนาดย่อยอีกหลายแห่งที่กำลังขยายตัวเป็นชุมชนเมือง เช่น ชุมชนอ่างทอง ชุมชนนาหวาน เป็นต้น

6.3.2 สภาพทั่วไปของตำบลทรัพย์อนันต์ ที่ตั้งของตำบลทรัพย์อนันต์ ตั้งอยู่ในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหงษ์เจริญ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
 ทิศใต้ ติดต่อกับ คลองตะโกและคลองนาหวาน อำเภอท่าแซะ จังหวัด

ชุมพร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ คลองท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร มีที่ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอ
 ท่าแซะประมาณ 5 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดชุมพรประมาณ 25 กิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่
 ประกอบอาชีพทางการเกษตร การปศุสัตว์ รับจ้างทั่วไปและค้าขาย มีวัดและสำนักสงฆ์ จำนวน
 3 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน มี
 วัฒนธรรมประเพณีและการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ มีภาษาพูด
 สำเนียงภาคใต้ตอนบน สามารถใช้ภาษากลางในการสื่อสารได้ดี มีความเคารพนับถือและผูกพัน
 ทางสังคมต่อกันเป็นอย่างดี ให้ความสนใจทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่เสมอ
 ไม่มีความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองแต่ประการใด

ประชากรตำบลทรัพย์อนันต์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร การ
 พาณิชยกรรมรับจ้าง ประกอบอาชีพอิสระ รับราชการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและอื่นๆ โดยมีการปลูกพืช
 ยืนต้น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ผลไม้ นอกจากนี้ยังประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่
 เช่น การรับจ้างทำงานกับสถานประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่ เช่น โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม
 ของบริษัท วิจิตรภัณฑ์อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด บั่มน้ำมัน อู่ซ่อมรถยนต์ และสถาน
 ประกอบการอื่นๆ

ประชากรตำบลทรัพย์อนันต์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร การ
 พาณิชยกรรมรับจ้าง ประกอบอาชีพอิสระ รับราชการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและอื่นๆ โดยมีการปลูกพืช
 ยืนต้น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ผลไม้ นอกจากนี้ยังประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่
 เช่น การรับจ้างทำงานกับสถานประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่ เช่น โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม
 ของบริษัท วิจิตรภัณฑ์อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด บั่มน้ำมัน อู่ซ่อมรถยนต์ และสถาน
 ประกอบการอื่นๆ แบ่งเป็นพื้นที่และประชากรดังนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรตำบลทรัพย์อนันต์

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนครัวเรือน	หญิง (คน)	ชาย (คน)
1.	บ้านนาเมือง	115	159	153
2.	บ้านนาหวาน	315	304	285
3.	บ้านแก่งเพกา	201	279	255
4.	บ้านเกาะอม	195	289	271
5.	บ้านนาโครงช้าง	364	397	356
6.	บ้านทรัพย์อนันต์	327	452	435
7.	บ้านทรัพย์สมบูรณ์	103	149	154
รวม		1,620	2,034	1,904

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูล ณ วันที่ 23 สิงหาคม 2553

ตำบลทรัพย์อนันต์มีโครงสร้างพื้นฐานทั้งการคมนาคม การสาธารณสุข โภชนาการ สาธารณูปการที่ให้บริการเต็มพื้นที่ อาทิเช่น ไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน การประปา การขยายเครือข่ายโทรศัพท์ มีโรงพยาบาลระดับอำเภอในพื้นที่ มีโรงเรียน วัด โบสถ์ของคริสต์ศาสนา มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง จึงทำให้ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีความขัดแย้งหรือความเดือดร้อนต่อการดำรงชีวิตแต่ประการใด นอกจากนี้รายได้ต่อหัวของประชาชนที่มีไม่ต่ำกว่าเกณฑ์จำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตทำให้ในชุมชนไม่มีปัญหาของความยากไร้ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวันแต่ประการใด

7. ประวัติโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล บริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด

ภาพที่ 2.4 โรงงานผลิตไฟฟ้าทรัพย์อนันต์ไบโอแมสจำกัด

จากการพัฒนาประเทศในหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดการพัฒนา โดยใช้แนวความคิดการพัฒนาประเทศที่มุ่งหน้าไปสู่ความทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ การอำนวยความสะดวก การจัดระบบการศึกษาแบบใหม่ การส่งเสริมการผลิตภาคอุตสาหกรรม มีการใช้พลังงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะน้ำมัน และพลังงานไฟฟ้า อัตราการผลิตจากการใช้เทคโนโลยีมีความรวดเร็ว ได้ปริมาณมากกว่า ใช้เวลาน้อย ราคาถูกกว่า แต่การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมก็มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ทั้งสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม มีการขยายตัวของเมือง ปัญหาสังคมต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการ การก่อสร้างสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า ประปา การหาแหล่งพลังงานสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม รัฐบาลจึงมีโครงการ กิจกรรมที่เป็นแหล่งเพิ่มผลผลิตภาคอุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้าการเกษตร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องก่อสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางภาคอุตสาหกรรมการผลิตต่างๆ และในการพัฒนาของรัฐนั้นจะต้องมีการให้เอกชนที่มีความพร้อมเข้ามามีส่วนในโครงการ/กิจกรรมที่รัฐเป็นผู้มีการดำเนินการได้เช่นกัน

ในพื้นที่ตำบลทรัพย์อนันต์จึงเป็นเป้าหมายที่จะก่อสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าที่มีความเหมาะสม ทั้งนี้เพราะมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยมาก เช่น การคมนาคมที่สะดวก สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการแสวงหาพลังงานทางเลือกเพื่อทดแทนการใช้พลังงานจากปิโตรเลียมและถ่านหิน จึงได้มีการอนุญาตให้มีการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยได้อนุญาตให้มีการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด

โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงจากวัสดุชีวมวลตามธรรมชาติ ชีวมวล คือ สิ่งที่ได้จากอินทรีย์วัตถุทุกรูปแบบซึ่งมาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและธรรมชาติ เช่น ทะลายปาล์ม ใบปาล์ม ต้นปาล์ม ไม้ยางพารา กิ่งไม้ ไม้ไผ่ ไม้เนื้อแข็ง วัสดุชีวมวลอื่นๆ โดยการให้ความร้อนในการต้มหม้อไอน้ำความดันสูงเพื่อไปหมุนมอเตอร์ทำให้เกิดการเหนี่ยวนำไฟฟ้าและเกิดกระแสไฟฟ้า เพื่อทดแทนการใช้พลังงานสิ้นเปลืองจากน้ำมัน ถ่านหิน ไฟฟ้า ก๊าซธรรมชาติ ฯลฯ โดยการผลิตเพื่อจำหน่ายให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ชพ.000845 / 2779

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดชุมพร
กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

หนังสือรับรอง

ขอรับรองว่าบริษัทนี้ได้จดทะเบียน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นนิติบุคคลประเภท
บริษัทจำกัด เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 ทะเบียนเลขที่ 0865549000078
ปรากฏข้อความในรายการตามเอกสารทะเบียน ณ วันออกหนังสือนี้ ดังนี้

1. ชื่อบริษัท บริษัท ทรัพย์อนันต์ ไบโอบีโอส จำกัด
2. กรรมการของบริษัทมี 5 คน ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายวรรณะ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา	2. นายพิศิษฐ์ ส่งแสง
3. นายทวีป วาณิชยทานนท์	4. นางศิรินารถ วาณิชยทานนท์
5. นายก่อศักดิ์ โชติยานนท์/	

3. จำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัทได้คือ นายวรรณะ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา
หรือ นายพิศิษฐ์ ส่งแสง หรือ นายก่อศักดิ์ โชติยานนท์ ลงลายมือชื่อร่วมกับ
นายทวีป วาณิชยทานนท์ หรือ นางศิรินารถ วาณิชยทานนท์ รวมเป็นสองคน
และประทับตราสำคัญของบริษัท/

4.ทุนจดทะเบียน 150,000,000.00 บาท / หนึ่งร้อยห้าสิบล้านบาทถ้วน/

5. สำนักงานแห่งใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ 169 หมู่ที่ 2 ตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ
จังหวัดชุมพร/

6. วัตถุประสงค์ของบริษัทมี 24 ข้อ ดังปรากฏในสำเนาเอกสารแนบท้ายหนังสือรับรองนี้จำนวน 2 แผ่น
โดยมีลายมือชื่อนายทะเบียนซึ่งรับรองเอกสารและประทับตราสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเป็นสำคัญ

ออกให้ ณ วันที่ 22 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2550

รายการข้อควรทราบของนิติบุคคลมีดังนี้

- บริการรูปแบบใหม่ : ขอเอกสารผ่าน www.dbd.go.th --> ชำระเงินทางธนาคาร --> บริการจัดส่ง โทร. 02-5475994
- หนังสือรับรองฉบับนี้จัดพิมพ์ เมื่อเวลา 15:13 น.

ภาพที่ 2.5 หนังสือรับรองกระทรวงพาณิชย์

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ (2555)

โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล “บริษัท ทรัพย์อนันต์ จำกัด หรือ SUBCO” ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นนิติบุคคลประเภท บริษัท จำกัด เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 ทะเบียนเลขที่ 0865549000078 ทุนจดทะเบียน 150,000,000.00 บาท สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ 169 หมู่ที่ 2 ตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร โดยมีผู้ประกอบการและผู้ร่วมลงทุนจากภายนอกพื้นที่จังหวัดชุมพร หน่วยงานที่เป็นผู้ให้อนุญาตการสร้างโรงงานแห่งนี้ คือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

พื้นที่ก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด คือ บ้านนาหวาน หมู่ที่ 2 ตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ที่ตั้งโรงงานห่างจากตัวอำเภอท่าแซะประมาณ 5 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดชุมพรประมาณ 25 กิโลเมตร ตั้งอยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของถนนเพชรเกษม การผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทำให้บริษัทมีรายได้ที่แน่นอน มีการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากภาครัฐ กิจการของบริษัทสามารถดำเนินการได้อย่างปกติ สิ่งที่มีปัญหาและจะต้องมีการแก้ไขตลอดเวลา คือ มลพิษจากโรงงาน ทั้งทางด้านมลพิษทางอากาศจากควันของไอเสีย มลพิษทางน้ำจากของเสียที่เหลือจากการผลิต มลพิษทางเสียงรบกวน ฝุ่นตะกอนจากการผลิตที่จะมีผลต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน นอกจากนี้ปัญหาทางสังคมของความเป็นชุมชนเมืองที่ติดตามมา ปัญหาเสพติดในโรงงาน การก่อการวิวาท แรงงานต่างด้าวและอื่นๆ เป็นต้น

การก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ตำบลทรัพย์อนันต์นั้น กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการก่อสร้าง โดยมีหลักเกณฑ์ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การกำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับ โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 ในประเภทโครงการหรือกิจการ โรงงานไฟฟ้าพลังความร้อนที่ใช้เชื้อเพลิงพลังงานชีวมวล ขนาดกำลังผลิตตั้งแต่ 100 เมกกะวัตต์ขึ้นไป ให้เสนอในชั้นการขออนุญาตก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการหรือขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี แต่เงื่อนไขข้อนี้ไม่ได้มีผลต่อโรงงานแห่งนี้แต่ประการใด ทั้งนี้เพราะผู้ประกอบการโรงงานแห่งนี้ได้ขออนุญาตประกอบการที่มีกำลังการผลิต 9.5 เมกกะวัตต์เท่านั้น จึงมีต้องปฏิบัติตามประกาศกระทรวงฯดังกล่าว

การก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ สิ่งที่จะต้องปฏิบัติและดำเนินการทั้งก่อนและหลังการก่อสร้าง คือ การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) เป็นการศึกษาเพื่อคาดการณ์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้ง

ในทางบวกและทางลบจากการพัฒนาโครงการหรือกิจการสำคัญ เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและใช้ในการประกอบการตัดสินใจพัฒนาโครงการ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการสามารถเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูล ข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โครงการก่อสร้างของโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ ไม่ได้ดำเนินการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่ประการใด ทั้งนี้เพราะบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด ได้จำกัดการผลิตพลังงานไฟฟ้าแค่ 9.5 เมกกะวัตต์เท่านั้น จึงไม่ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม การโยกย้ายถิ่นฐาน การเวนคืนที่ดินและการจ่ายค่าชดเชย ซึ่งจะต้องมีการประเมินวิเคราะห์ผลกระทบเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ระยะเตรียมการของโครงการ การศึกษาต้องผสมผสานกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและมีการเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางสังคมและตัวชี้วัดความเป็นอยู่ของชุมชนประกอบด้วย

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการป้องกันปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันอาจเกิดขึ้นจากการโครงการกิจกรรมการพัฒนาของรัฐ ซึ่งประเทศไทยได้มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2518 หลังจากนั้นปีพ.ศ. 2524 ได้มีการออกประกาศกระทรวงกำหนดประเภท ขนาดและโครงการที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นฉบับแรก ต่อมาปีพ.ศ. 2535 ได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมกำหนดประเภทและโครงการที่จะต้องทำรายงานฯ จำนวน 34 ประเภทโครงการ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะพิจารณาองค์ประกอบ 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งในองค์ประกอบด้านคุณภาพชีวิตได้ครอบคลุมประเด็นด้านสาธารณสุขและอาชีวอนามัยไว้ด้วย (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2552: 1)

บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นมีความเด่นชัดเมื่อเกิดมีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติครั้งใหญ่ในภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. 2531 และเมื่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้การรับรองบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน (Non Government Organization) ด้านการคุ้มครอง

สิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่เดิม NGO เคยปฏิเสธอำนาจรัฐที่เข้ามาผูกขาดอำนาจการจัดการและใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นเวลานาน และต่อมาก็ปรากฏผลในความสำเร็จของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหามลพิษในสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้จึงมีแนวความคิดที่จะผลักดันให้ประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยกับทรัพยากรธรรมชาติซึ่งจะเป็นผู้ใช้ประโยชน์ ทำลายและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น ให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่พวกเขาต้องพึ่งพา โดยเชื่อว่าความรู้จากประสบการณ์ที่พบเห็นมาเป็นเวลายาวนานและจากการอบรมสั่งสอน สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงลูกหลาน ในปัจจุบัน ย่อมทำให้พวกเขาเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น จึงต้องเอาใจใส่ ทะนุบำรุงรักษาและคุ้มครอง มิให้ถูกทำลายหรือหมดสิ้นไป (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ 2544: 93-94)

จากสภาพเดิมของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ที่มีการดำรงชีพจากการเกษตรกรรม การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ หัตถกรรมและงานฝีมือต่างๆ ชุมชนทรัพย์อนันต์มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีการประกอบการจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะจากโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบของ บริษัท วิจิตรภัณฑ์ จำกัด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ มีการก่อสร้างโรงงาน แหล่งที่พักคนงาน อาคารสำนักงาน ตลอดจนแหล่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการ มีแหล่งชุมชนอาคารร้านค้าเกิดขึ้นมากมาย ขณะเดียวกันปัญหาจากมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมก็เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ประชาชนได้รับผลกระทบจากการประกอบการอุตสาหกรรมเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลของบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด ทำให้ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจการต้องรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะปกป้องคุ้มครองชุมชนของตนให้ปลอดภัยจากมลพิษของโรงงานแห่งนี้ตั้งแต่เริ่มต้นในการก่อสร้าง โดยที่พวกเขาตั้งความหวังไว้อย่างสูงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ใบปาล์ม ทะลายปาล์ม ต้นมะพร้าว ใบมะพร้าว ไม้ยางพารา เพื่อจำหน่ายเป็นวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิต แต่หลังจากนั้นก็พบว่า บริษัทมิได้ทำตามสัญญาที่ให้ไว้ มีผู้ประกอบการอื่นซึ่งมีอำนาจทางเศรษฐกิจมากกว่าตัดตอนการจำหน่ายวัสดุผลิตเชื้อเพลิงให้กับบริษัท จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการที่ได้ก่อสร้างโรงงานแห่งนี้แต่ประการใด ทำให้ชุมชนมิได้ประโยชน์โดยตรงต่อการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าแห่งนี้

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฐปนรรต พรหมอินทร์และคณะ (2550) การเมืองภาคประชาชนกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของไทย : ศึกษากรณีองค์กรพัฒนาเอกชน พบว่า พัฒนาการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยภาพรวมมีการพัฒนาดีขึ้น มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นองค์กร มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มอย่างกว้างขวาง บทบาทการเมืองภาคประชาชนโดยทั่วไป คือการรวบรวมปัญหาความทุกข์ร้อนต่างๆ เสนอต่อรัฐบาล ตลอดจนผลักดันให้มีการปรับปรุงประเทศในระดับโครงสร้างนโยบายต่างๆ รวมทั้งกระบวนการใช้อำนาจของรัฐให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานทำนองคลองธรรม รัฐมักใช้อำนาจรัฐในทางที่ไม่ถูกต้องเพื่อสลายพลังการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งคู่มือเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง โดยมีความเห็นในระดับมากในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นหลักประกันในการเมืองแบบตัวแทนทำหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน

ณรงค์ บุญสวยขวัญ (2549) ขบวนการปฏิบัติการประชาสังคมกับการใช้อำนาจรัฐในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาปฏิบัติการกลุ่ม องค์กร ขบวนการประชาสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งเป็นการกระทำร่วมกันในกระบวนการทางการเมือง ในฐานะตัวกระทำทางการเมืองใหม่ที่มีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจขึ้น พบว่า กลุ่มองค์กร ขบวนการปฏิบัติการประชาสังคมในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มองค์กรชุมชนหรือกลุ่มประชาชนและขบวนการที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิของชุมชนท้องถิ่นในด้านอาชีพและด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีประชาสังคมเชิงอนุรักษ์นิยมเพื่อการเคลื่อนไหวต่อสู้เชิงวัฒนธรรม มีความเป็นประชาสังคมแบบมีผู้นำทำแทนสมาชิก หรือประชาสังคมที่มีความสัมพันธ์แบบคิง คือยึดผู้นำหรือแกนนำเป็นกลไกสำคัญในการเคลื่อนไหว

เดชขจร ภูทิพย์ (2546) การเมืองเรื่องทรัพยากรน้ำ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการฝายราษีไศล เป็นการศึกษาปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำของรัฐบาลและศึกษาการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการก่อสร้างโครงการฝายราษีไศลของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการก่อสร้างฝายราษีไศลที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โดยใช้กรอบนิเวศวิทยาการเมืองอธิบายปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของประชาชน พบว่า นโยบายการพัฒนาทรัพยากรน้ำของรัฐเป็นโครงการที่กำหนดและริเริ่มจากส่วนกลาง ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน หน่วยงานของรัฐขาดความรู้ความเข้าใจเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าริมแม่น้ำมูล การเกิดการต่อสู้เคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อมของชาวบ้านก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงความห่วงหาญที่ชุมชนมีต่อทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น กระตุ้น

เดือนให้ประชาชนมีจิตสำนึกถึงคุณค่าของระบบนิเวศ ให้รัฐคืนระบบนิเวศที่สมดุลให้ชาวบ้าน โดยอาศัยหลักจารีตในชุมชน เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและระมัดระวังการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ชุมชนอย่างยั่งยืน

คูสิต เวชกิจและคณะ (2550: บทคัดย่อ หน้า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน : ศึกษากรณีภาคเหนือ พบว่า ชุมชนมีการดำเนินการป่าชุมชนมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2458 โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้การรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร การใช้เป็นแหล่งอาหารของชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน โดยมีเหตุผลสำคัญคือเกรงว่าจะมีความเดือดร้อนหากป่าชุมชนหมดไปและมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมของประชาชน คือ ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและจิตวิทยาสังคม

วิฑูรย์ศักดิ์ วงษา (2541) กฎหมายและนโยบายการควบคุมมลภาวะจากอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน เป็นการศึกษาปัญหาของพระราชบัญญัติโรงงานพ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พบว่า

1. ปัญหาของการใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติโรงงานพ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักใช้เพื่อควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการกำหนดโรงงานประเภทหนึ่งไม่ต้องขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ทำให้ไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียม ไม่สนับสนุนหลักการ ผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย มีการผูกขาดการประกอบกิจการโรงงาน

2. ปัญหาของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพ.ศ. 2535 ในการดำเนินคดีมีผู้เสียหายจำนวนมากในคดีเดียวกัน แนวคิดใหม่ยังไม่แพร่หลาย การจัดทำรายงานสิ่งแวดล้อมไม่ชัดเจน มีการหลีกเลี่ยงกฎหมาย

3. ความด้อยประสิทธิภาพขององค์กรของรัฐที่บังคับใช้กฎหมายมีการล้วงล้ำหน้าที่บางองค์กร

4. ความบกพร่องของนโยบายของรัฐที่ไม่ต่อเนื่อง ขาดมาตรการจูงใจที่เหมาะสม

สถิตย์ ศรีพันธ์ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ชาวบ้านกับทางออกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณีอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาจากชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษโรงงานเยื่อกระดาษฟินิคส์ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด นักวิชาการอิสระ ผู้นำชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องพบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านสามารถแก้ปัญหาได้บางส่วน และส่วนที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ชาวบ้านก็ยกรวมกลุ่มเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคือไป โดยมีปัจจัยภายใน ได้แก่ ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนและผู้นำชุมชน ปัจจัยภายนอกได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการอิสระและองค์กรอิสระมีส่วนส่งผลต่อการก่อรูปของ

การเรียกร้องความรับผิดชอบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นและทางออกของการแก้ไข คือ ชาวบ้านและโรงงานต้องทำความเข้าใจในปัญหาดังกล่าว โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว

สนั่น สุขสว่าง (2540) มาตรการทางปกครองในการควบคุมป้องกันปัญหาลิ่งแวดล้อมจากโรงงาน เป็นการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่จะนำไปสู่กระบวนการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะนำไปสู่กระบวนการทางศาลยุติธรรม พบว่ามาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้ควบคุมป้องกันปัญหาลิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะที่เกิดจากโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงานพ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมพ.ศ. 2535 ยังมีปัญหาความไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว จากหลักทั่วไปที่ว่า โรงงานต้องควบคุมป้องกันปัญหามลพิษอย่างเคร่งครัด และการจำกัดอำนาจรัฐในการเข้าควบคุมป้องกันตามวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐาน การมอบอำนาจให้ใช้ดุลยพินิจของฝ่ายปกครองเพียงฝ่ายเดียว เกิดปัญหาความขัดแย้งต่อต้านจากประชาชน ซึ่งอาจ เกิดจากความไม่เข้าใจหรือการสูญเสียผลประโยชน์ส่วนตัว ทั้งที่ความจริงแล้วบางโครงการอาจเกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างมาก

สมหมาย ฤกษ์นำวี (2544) บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอกระทุ่มแบนต่อบทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ โดยมีตัวแปรที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมคืออายุและอาชีพ การศึกษาและเพศ

ศรีสุวรรณ จรรยา (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ได้การศึกษารายละเอียดขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยและความเหมาะสมของบทบาทดังกล่าว ศึกษาปัญหาและอุปสรรคขององค์กรพัฒนาเอกชนในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อมในประเทศไทย พบว่า บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม มีบทบาท 4 ประการ คือ

1. บทบาทในการปรับตัว
2. บทบาทในการสอดส่องดูแลการดำเนินงานตามนโยบาย
3. บทบาทในการเป็นแกนนำประชาชน
4. บทบาทในการเสริมการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน คือ ปัญหาเศรษฐกิจ แหล่งเงินทุนและปัญหาความไม่ชัดเจนขององค์กรพัฒนาเอกชนเองบางส่วน และทัศนคติของหน่วยงานภาครัฐมีทั้งทางด้านบวกและด้านลบแต่ส่วนใหญ่จะมีทางด้านบวก

อดิศักดิ์ ตั้งปทุมชาติ (2541) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนจากการผลิตไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าบางปะกง เป็นการศึกษาถึงความจำเป็นของการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยมีผลกระทบด้านต่างๆ ดังนี้

1. ผลกระทบทางด้านกายภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย สภาพภูมิอากาศ คุณภาพอากาศ ระดับความดังของเสียงยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานยกเว้นสารเคมีและฝุ่นละออง
2. ผลกระทบทรัพยากรทางชีวภาพ ไม่ปรากฏผลกระทบทางนิเวศวิทยาทางน้ำ การประมง ทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรสัตว์ป่า
3. ผลกระทบคุณค่าต่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ไม่มีผลกระทบต่อการคมนาคมขนส่งยกเว้นการใช้ที่ดินซึ่งมีผลกระทบเพียงเล็กน้อย
4. ผลกระทบคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ในด้านสาธารณสุข อาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีผลต่อพนักงานการไฟฟ้าและประชาชนน้อยมาก แต่สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการขยายตัวและโรงไฟฟ้าก็เป็นศูนย์ทรัพยากรและการท่องเที่ยวมีข้าราชการและประชาชนมาทัศนศึกษาอยู่เนืองๆ

อรณพ อินทรภักดี (2546) ได้ศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทยในช่วงปี ค.ศ.2039 โดยพิจารณาความเหมาะสมทางการเงิน ศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทยในช่วงปีค.ศ.2003-ค.ศ.2039 โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนในการคำนวณต้นทุนที่อัตรา 42 ต่อดอลลาร์ และใช้อัตราส่วนที่ลดร้อยละ6 พบว่าโครงการมีความไม่เหมาะสมในการลงทุนเนื่องจากอัตราผลตอบแทนของโครงการไม่คุ้มค่ากับรายรับที่จะได้ในทางเศรษฐศาสตร์ ผลการศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ในมุมมองการก่อสร้างของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภота่าแะะ จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษารูปแบบการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ทศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล โดยใช้การวัดเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลทางคณิตศาสตร์ นำมาให้เกิดผลเชิงนิรนัย (Deduction) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภота่าแะะ จังหวัดชุมพร ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อโรงงานไฟฟ้า ใช้ข้อมูลศึกษาเชิงบรรยายถึงบทบาทและกระบวนการของประชาชนที่มีต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ในการต่อสู้ของชุมชนต่อกิจกรรม/โครงการของรัฐ หรือเอกชน ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสรุปความ สร้างข้อสรุปเชิงอุปมัย (Induction)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

1.1.1 ประชากรการวิจัยเชิงปริมาณ จากประชาชนที่มีภูมิลำเนาในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภота่าแะะ จังหวัดชุมพร จำนวน 7 หมู่บ้าน จำนวน 3,938 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2553) เป็นชาย 1,904 คน หญิง 2,034 คน จำนวน 1,620 ครัวเรือน

1.1.2 ประชากรการวิจัยเชิงคุณภาพ จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล จำนวน 17 คน คือ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร 1 คน อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าแะะ 1 คน นายอำเภота่าแะะ 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ 2 คน ผู้นำท้องที่ (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ต.ทรัพย์อนันต์) 4 คน ผู้นำท้องถิ่น (นายก อบต. สมาชิกอบต.ทรัพย์อนันต์) 4 คน ประชาชน

ชาวบ้านหรือผู้นำชุมชน (ประธานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน,ประธานชมรมผู้สูงอายุ) 3 คน รวม 17 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ คัดเลือกจากประชาชนที่มีภูมิในตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 7 หมู่บ้าน จำนวน 3,938 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) หมู่บ้านละ 52 คน รวม 364 คน ใช้สูตรของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane, อ้างใน สติน พันธ์พิณีจ 2551 : 135)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำท้องถิ่น,ผู้นำท้องที่,ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำชุมชน ใช้วิธีคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติและสมัครใจเข้าร่วมวิจัย (Purpose) คือ ผู้อำนวยการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร 1 คน อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าแซะ 1 คน นายอำเภอท่าแซะ 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ 2 คน ผู้นำท้องที่ (กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน ต.ทรัพย์อนันต์) 4 คน ผู้นำท้องถิ่น (นายก อบต.,รองนายกอบต.ทรัพย์อนันต์,สมาชิกสภาอบต.ทรัพย์อนันต์) 4 คน ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำชุมชน (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลทรัพย์อนันต์,ชมรมผู้สูงอายุ) 3 คน รวม 17 คน ดังนี้

- 1) นายบุญโชค ขนากแก้ว อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร
- 2) นายจรศักดิ์ ละอองเทพ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร
- 3) นายอภิรักษ์ ศักดิ์สินิท นายอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
- 4) นายแพทย์มนู สุกกลสกุล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
- 5) นายสมชาย คุณวุฒิ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคูริง อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
- 6) นายสุมะโน จินาทิตย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งเพกา อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
- 7) นายพิมล จุลมูล กำนันตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
- 8) นายประเสริฐ จินคามณี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลทรัพย์อนันต์
- 9) นายบุญสิทธิ์ ภูขาว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลทรัพย์อนันต์
- 10) นายสนอง สว่างเกตุ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์

- 11) นายสบโชค หนูสะพลี รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์
อนันต์
- 12) นายอำนาจ ศรีสุวรรณ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์
อนันต์
- 13) นายบรรหาญ กิมเขียะ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์
อนันต์
- 14) นายวิลาศ ดาวเรือง ผู้สูงอายุตำบลทรัพย์อนันต์, ปราชญ์ชาวบ้าน
- 15) นายสิงหา หนูขวัญ ผู้สูงอายุตำบลทรัพย์อนันต์, ปราชญ์ชาวบ้าน
- 16) นางบุญยัง นิสภา ผู้สูงอายุตำบลทรัพย์อนันต์
- 17) นายสมพิศ หนูขวัญ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง รูปแบบเป็นแบบคำถามปลายปิด โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยที่ได้อบรมให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ใช้ในการสอบถามประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 364 ฅบับ จำนวน 7 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 52 ชุค มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้ คือ

2.1.1 ทบทวนขอบข่ายและแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมจากหนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการต่อสู้ของชุมชน (Documentary Research) โดยศึกษาสภาพของชุมชน เศรษฐกิจ การเมืองสังคมของกลุ่มประชาชนให้กว้างขวาง และมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.2.2 สร้างแบบสอบถามชุดแรก เพื่อใช้ในการทดสอบเพื่อที่จะสร้างแบบสอบถามที่แท้จริงต่อไป โดยการนำไปทดสอบกับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีส่วนใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัย

2.2.3 นำแบบสอบถามและข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามมาทดสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง โดยปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะได้ครอบคลุมข้อเท็จจริงมากที่สุด จากนั้นจึงสร้างแบบสอบถามที่จะใช้จริงในการทำวิจัยเพื่อประกอบการวิจัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเข้าสอบถามประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์จำนวน 7 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 52 ชุค รวม 364 ฅบับ ที่ประกอบด้วย 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ตอนที่ 3 รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเอง จำนวน 17 ฉบับ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) ผู้นำชุมชนผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ มีขั้นตอนดำเนินการ คือ

2.2.1 ทบทวนขอบข่ายและแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมจากหนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการต่อสู้ของชุมชน (Documentary Research) โดยศึกษาสภาพของชุมชน เศรษฐกิจ การเมืองสังคมของกลุ่มประชาชนให้กว้างขวางและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ชุดแรก เพื่อใช้ในการทดสอบเพื่อที่จะสร้างแบบสัมภาษณ์ที่แท้จริงต่อไป โดยการนำไปทดสอบกับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีส่วนใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัย

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้มาจากแบบสัมภาษณ์มาทดสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง โดยปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะได้ครอบคลุมข้อเท็จจริงมากที่สุด จากนั้นจึงสร้างแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้จริงในการทำวิจัยเพื่อประกอบการวิจัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์บุคคลตัวอย่าง จำนวน 17 ชุด ที่ประกอบด้วย 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ตอนที่ 3 รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เสร็จแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.2 ทดลองใช้ โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

3.3 ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามตอนที่ 2 เรื่องรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล และตอนที่ 3 เรื่องทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตามวิธีครอนแบค อัลฟา (Cronbach's alpha) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.799

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

จากประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 7 หมู่บ้าน 364 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่ได้รับการอบรมแนะนำให้เข้าใจวัตถุประสงค์และคำถามจนสามารถอธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจระดับการให้คะแนนก่อนที่จะเก็บข้อมูล

4.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

4.2.1 ทำหนังสือถึงสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ออกหนังสือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล จำนวน 18 คน

4.2.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตของมหาวิทยาลัยและนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ ในการสัมภาษณ์จะใช้แบบสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำไว้

4.3 ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2554 ถึง วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2555

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ANOVA Chi-Square T-Test ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ (Social Package for Social Sciences, SPSS for Windows) แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาแสดงในรูปของตารางและพรรณนาผลการวิเคราะห์

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในประเด็นที่ต้องการความชัดเจน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล เนื้อหา ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลแล้วนำความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้หรือไม่ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาอธิบายเชิงพรรณนาและสรุปผล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบล ทรัพย์อนันต์ อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร เพื่อศึกษาการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้า พลังงานชีวมวล ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ที่มีต่อการ สร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในตำบลทรัพย์ อนันต์ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน มาวิเคราะห์ข้อมูลและ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ตอนที่ 3 รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ตาราง 4.1 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายละเอียดข้อมูลสถานภาพส่วนตัว

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	168	46.2
หญิง	196	53.8
รวม	364	100.0
2. อายุ		
16 - 30 ปี	42	11.5
31- 40 ปี	101	27.7
41 - 50 ปี	95	26.1
51 – 60 ปี	46	12.6
60 ปีขึ้นไป	80	22.0
รวม	364	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
3. อาชีพ		
รับราชการ	23	6.3
ธุรกิจส่วนตัว	54	14.8
รับจ้างทั่วไป	69	19.0
เกษตรกรกรรม	172	47.3
การค้าขายและบริการ	12	3.3
อื่นๆ	34	9.3
รวม	364	100.0
4. สถานภาพ		
โสด	66	18.1
สมรส	224	61.5
หม้าย	55	15.1
หย่าหรือแยกกันอยู่	19	5.2
รวม	364	100.0
5. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	164	45.1
มัธยมศึกษา	107	29.4
อนุปริญญา	53	14.6
ปริญญาตรี	36	9.9
ปริญญาโท	4	1.1
รวม	364	100.0
6. รายได้		
ไม่เกิน5,000บาท	15	4.1
5,001-10,000บาท	156	42.9
10001-20,000บาท	122	33.5
20,001-30,000บาท	62	17.0
มากกว่า30,000บาท	9	2.5
รวม	364	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
7. พื้นเพ		
เป็นคนทรัพย์สินอันดีแต่กำเนิด	255	70.1
ย้ายมาจากที่อื่นภายในจังหวัด	44	12.1
มาจากที่อื่น	65	17.9
รวม	364	100.0
8. ระยะเวลาการอาศัย		
1-10ปี	26	7.1
11-20ปี	47	12.9
21-30ปี	60	16.5
31-40ปี	65	17.9
41ปีขึ้นไป	166	45.6
รวม	364	100.0
9. สถานที่ทำงาน		
อยู่ในตำบลทรัพย์สินอันดี	322	88.5
อยู่ในตำบลอื่นของอำเภอท่าแซะ	22	6.0
อยู่ในอำเภออื่นของจังหวัดชุมพร	15	4.1
อยู่ในจังหวัดอื่น	5	1.4
รวม	364	100.0

เพศ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 196 คนคิดเป็นร้อยละ 53.8 เพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2

อายุ ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 รองลงมาคือ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.1 อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 อายุ ช่วง 51-60 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 และตำแหน่งประชากรที่มีอายุช่วง 16-30 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ตามลำดับ

อาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 อาชีพอื่นๆ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 อาชีพรับราชการ

จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และอาชีพการค้าและบริการ จำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

สถานภาพ ประชาชนส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาคือ โสด จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 สถานภาพหม้าย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 และหย่าหรือแยกกันอยู่ จำนวน 19 คน หรือ 5.2 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 45.1 รองลงมาคือมัธยมศึกษา จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 อนุปริญญา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 และปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

รายได้ ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ 10,001-20000 บาท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 20,001-30000 บาท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และ มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

พื้นเพ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนทรพย์อนันต์โดยกำเนิด จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 70.1 รองลงมาคือมาจากที่อื่น จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9 และย้ายมาจากที่อื่นภายในจังหวัด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ตามลำดับ

ระยะเวลาการอยู่อาศัย ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อาศัย 41 ปีขึ้นไป จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาคือ 31-40 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9 21-30 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 11-20 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 และ 1-10 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 ตามลำดับ

สถานที่ทำงาน ประชาชนส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในตำบลทรพย์อนันต์ จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 รองลงมาคือทำงานในตำบลอื่น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ทำงานในอำเภออื่น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และทำงานในจังหวัดอื่น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ตามลำดับ

ตาราง 4.2 จำนวน ร้อยละของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสัมภาษณ์
จำแนกตามรายละเอียดข้อมูลสถานภาพส่วนตัว

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	16	94.1
หญิง	1	5.9
รวม	17	100.0
2. อายุ		
41-50 ปี	9	52.9
51-60 ปี	5	29.4
61 ปีขึ้นไป	3	17.7
รวม	17	100.0
3. อาชีพ		
รับราชการ	6	35.3
เกษตรกรกรรม	2	11.8
อื่นๆ	9	52.9
รวม	17	100.0
4. สถานภาพ		
สมรส	17	100.0
รวม	17	100.0
5. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	4	23.5
มัธยมศึกษา	3	17.7
อนุปริญญา	2	11.8
ปริญญาตรี	4	23.5
ปริญญาโท	4	23.5
รวม	17	100.0
6. รายได้		
น้อยกว่า 20,000 บาท	1	5.9
ตั้งแต่ 20,001-30,000 บาท	6	35.3
ตั้งแต่ 30,001-50,000บาท	5	29.4
มากกว่า 50,000บาท	5	29.4
รวม	17	100

ตาราง 4.2 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
7. เพ็ญ		
เป็นคณทรรพ์ยอนันต์แต่กำเนิด	12	70.6
ย้ายมาจากที่อื่นภายในจังหวัดชุมพร	2	11.8
มาจากที่อื่น	3	17.6
รวม	17	100.0
8. ระยะเวลาการอาศัย		
ไม่ได้ยู่	3	17.6
1 – 20 ปี	2	11.8
21 – 40 ปี	2	11.8
41 - -ขึ้นไป	10	58.8
รวม	17	100.0
9. สถานที่ทำงาน		
ยู่ในตำบลทรรพ์ยอนันต์	13	76.5
ยู่ในตำบลอื่น	1	5.9
ยู่ในอำเภออื่น	3	17.6
รวม	17	100.0

เพศ ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 94.1 เพศหญิง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9

อายุ ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาคือ อายุ 51-60 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 และ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 ตามลำดับ

อาชีพ ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาคืออาชีพรับราชการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 และอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ตามลำดับ

สถานภาพ ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิมีสถานภาพสมรสทั้งหมดจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ระดับการศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 เท่ากับปริญญาตรี และปริญญาโท รองลงมาคือมัธยมศึกษา จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 17.6 และอนุปริญญา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ตามลำดับ

รายได้ ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาคือ 30,001-50,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 เท่ากับรายได้มากกว่า 50,000 บาท และ ไม่เกิน 20,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

พื้นเพ ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เป็นคนทรัพย์อนันต์โดยกำเนิด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาคือมาจากที่อื่น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และย้ายมาจากที่อื่นภายในจังหวัด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ตามลำดับ

ระยะเวลาการอยู่อาศัย ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่อยู่อาศัย 41 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาคือ ไม่ได้อาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และ 1-20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 เท่ากับอยู่อาศัย 21-40 ปี ตามลำดับ

สถานที่ทำงาน ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 76.5 รองลงมาคือทำงานในอำเภออื่น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และทำงานในตำบลอื่น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

สถานะทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่สังกัด กระทรวง ทบวง กรม และราชการส่วนภูมิภาค ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลจำนวน 17 คน คือ

กระทรวงมหาดไทย คือ นายอำเภอท่าแซะ

กระทรวงศึกษาธิการ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งเพกา และผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคูริง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร

กระทรวงอุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร

กระทรวงสาธารณสุข คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าแซะ

กลุ่มผู้นำท้องถิ่น คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 3 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 1 คน

กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ที่กำนันตำบลทรัพย์อนันต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 3 คน

กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ จำนวน 4 คน

ตอนที่ 2 ทักษะคิด และความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ตารางที่ 4.3 ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล โดยภาพรวมและรายข้อ

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.พลังงานไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น	3.3324	0.86048	ปานกลาง
2.โรงงานผลิตไฟฟ้ามีความสำคัญต่อระบบการผลิตและการอุตสาหกรรมที่จะเป็นพลังงานขั้นต้นของอุตสาหกรรมในท้องถิ่น	3.0962	1.02266	ปานกลาง
3. ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชนรัฐและเจ้าหน้าที่ต้องบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด	3.3901	1.03733	ปานกลาง
4.มลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น	3.5137	1.14864	มาก
5.การผลิตไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวลทำให้เกิดมลพิษน้อยกว่าการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น	3.1209	1.00506	ปานกลาง
6.การสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนและการมีรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นสูงขึ้น	3.2775	1.10966	ปานกลาง
7.โรงงานผลิตไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้	3.5055	1.07436	มาก
8.การเฝ้าระวังมลพิษจากโรงงานผลิตไฟฟ้าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน	3.1841	1.04798	ปานกลาง
9.รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการประกอบกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า	3.4835	1.04828	ปานกลาง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
10. โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งทางด้านสุขภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	3.4890	1.04573	ปานกลาง
11. การสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนท้องถิ่นและเกิดความหวาดระแวงต่อกันและกัน	3.4396	1.03342	ปานกลาง
12. การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการป้องกันผลกระทบอันเกิดขึ้นจากโรงงานผลิตไฟฟ้า	3.5412	1.07358	มาก
13. รัฐบาลมีหน้าที่ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดีเพื่อที่จะทำให้เกิดให้การพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาชน	3.5247	1.06118	มาก
14. ธุรกิจอุตสาหกรรมทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน	3.4615	0.99926	ปานกลาง
15. การสร้างโรงงานไฟฟ้ามีนักการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น	3.4341	1.07746	ปานกลาง
16. การอนุญาตก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม	3.1456	0.92006	ปานกลาง
17. การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตมนุษย์ดีขึ้นภายในระบบนิเวศที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้	3.3407	0.93266	ปานกลาง
18. ประชาชนยังคงมีบทบาทจำกัดในการในการกำหนดนโยบายเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสาธารณชน	3.4423	1.01475	ปานกลาง
19. การต่อสู้ของชาวบ้านแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีจิตสำนึกในคุณค่าของระบบนิเวศเพื่อความอยู่รอดของชุมชน	3.4890	1.07687	ปานกลาง
20. รูปแบบขององค์กรและการบริหารจัดการของประชาคมท้องถิ่นเป็นเป็นการทำแทนมากกว่าการเผชิญหน้าหรือการต่อต้านขัดขวางต่อรัฐบาล	3.3599	0.98453	ปานกลาง
รวม	3.3786	0.68848	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 ประชาชนมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 4. มลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น ข้อ 7. โรงงานผลิตไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่าง

หลีกเลี่ยงไม่ได้ ข้อ 12. การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการป้องกันผลกระทบอันเกิดจากการโรงงานผลิตไฟฟ้า และข้อ 13. รัฐบาลมีหน้าที่ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดีเพื่อที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาชน มีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$)

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ระหว่างเพศชาย และเพศหญิง

		Levene's Test for Equality of Variances				t-test for Equality of Means				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Differenc e	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
a1	Equal variances assumed	.174	.677	-.959	362	.338	-.08673	.09048	-.26467	.09120
	Equal variances not assumed			-.956	349.513	.340	-.08673	.09072	-.26517	.09170
a2	Equal variances assumed	.132	.716	-.118	362	.906	-.01276	.10767	-.22449	.19898
	Equal variances not assumed			-.118	352.053	.906	-.01276	.10778	-.22473	.19922
a3	Equal variances assumed	.287	.593	-.358	362	.720	-.03912	.10920	-.25385	.17562
	Equal variances not assumed			-.360	358.581	.719	-.03912	.10872	-.25292	.17469
a4	Equal variances assumed	1.438	.231	-.760	362	.448	-.09184	.12084	-.32947	.14580
	Equal variances not assumed			-.765	360.418	.445	-.09184	.12002	-.32786	.14419
a5	Equal variances assumed	.044	.834	-.137	362	.891	-.01446	.10581	-.22254	.19363
	Equal variances not assumed			-.136	351.253	.892	-.01446	.10598	-.22289	.19398
a6	Equal variances assumed	.096	.757	.415	362	.678	.04847	.11680	-.18123	.27817
	Equal variances not assumed			.415	354.735	.678	.04847	.11670	-.18104	.27798
a7	Equal variances assumed	1.289	.257	.594	362	.553	.06718	.11306	-.15516	.28951
	Equal variances not assumed			.598	360.683	.550	.06718	.11224	-.15356	.28791
a8	Equal variances assumed	1.463	.227	.409	362	.683	.04507	.11031	-.17186	.26200
	Equal variances not assumed			.411	360.105	.681	.04507	.10962	-.17050	.26064

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

		Levene's Test for Equality of Variances				t-test for Equality of Means				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
a9	Equal variances assumed	.358	.550	-.023	362	.982	-.00255	.11037	-.21960	.21449
	Equal variances not assumed			-.023	356.516	.982	-.00255	.11011	-.21909	.21399
a10	Equal variances assumed	.738	.391	-.116	362	.908	-.01276	.11010	-.22927	.20376
	Equal variances not assumed			-.116	358.572	.907	-.01276	.10962	-.22832	.20281
a11	Equal variances assumed	4.729	.030	1.033	362	.302	.11224	.10864	-.10141	.32590
	Equal variances not assumed			1.047	361.890	.296	.11224	.10722	-.09862	.32311
a12	Equal variances assumed	.094	.759	-.776	362	.439	-.08759	.11294	-.30968	.13451
	Equal variances not assumed			-.776	354.869	.438	-.08759	.11282	-.30947	.13430
a13	Equal variances assumed	1.519	.219	-1.604	362	.110	-.17857	.11133	-.39751	.04037
	Equal variances not assumed			-1.618	361.313	.107	-.17857	.11039	-.39565	.03851
a14	Equal variances assumed	.900	.343	.785	362	.433	.08248	.10512	-.12423	.28920
	Equal variances not assumed			.790	360.192	.430	.08248	.10444	-.12291	.28788
a15	Equal variances assumed	5.080	.025	1.179	362	.239	.13350	.11322	-.08916	.35616
	Equal variances not assumed			1.193	362.000	.234	.13350	.11189	-.08653	.35354

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

		Levene's Test for		t-test for Equality of Means						
		Equality of Variances		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.						Lower	Upper
a16	Equal variances assumed	.164	.686	-1.657	362	.098	-.15986	.09650	-.34964	.02991
	Equal variances not assumed			-1.649	346.493	.100	-.15986	.09693	-.35051	.03078
a17	Equal variances assumed	.720	.397	.537	362	.592	.05272	.09816	-.14031	.24575
	Equal variances not assumed			.540	359.236	.590	.05272	.09765	-.13932	.24476
a18	Equal variances assumed	.001	.980	-.757	362	.450	-.08078	.10675	-.29072	.12915
	Equal variances not assumed			-.759	356.610	.449	-.08078	.10649	-.29021	.12865
a19	Equal variances assumed	.000	.986	-.405	362	.686	-.04592	.11335	-.26883	.17700
	Equal variances not assumed			-.405	354.683	.685	-.04592	.11326	-.26866	.17682
a20	Equal variances assumed	1.500	.221	-.049	362	.961	-.00510	.10366	-.20895	.19874
	Equal variances not assumed			-.049	359.277	.961	-.00510	.10312	-.20789	.19769
TotalA	Equal variances assumed	3.143	.077	-.191	362	.849	-.01382	.07248	-.15636	.12872
	Equal variances not assumed			-.192	361.454	.848	-.01382	.07184	-.15510	.12746

จากตารางที่ 4.4 โดยภาพรวมพบว่าประชาชนเพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อ 7,8,11,14,15 และ 17 ประชาชนเพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.0

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ระหว่าง
ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
a1	Between Groups	2.371	4	.593	.799	.527
	Within Groups	266.407	359	.742		
	Total	268.777	363			
a2	Between Groups	3.551	4	.888	.847	.496
	Within Groups	376.084	359	1.048		
	Total	379.635	363			
a3	Between Groups	1.591	4	.398	.367	.832
	Within Groups	389.014	359	1.084		
	Total	390.604	363			
a4	Between Groups	2.575	4	.644	.485	.747
	Within Groups	476.356	359	1.327		
	Total	478.931	363			
a5	Between Groups	5.417	4	1.354	1.346	.252
	Within Groups	361.264	359	1.006		
	Total	366.681	363			
a6	Between Groups	12.461	4	3.115	2.574	.038
	Within Groups	434.514	359	1.210		
	Total	446.975	363			
a7	Between Groups	2.800	4	.700	.604	.660
	Within Groups	416.189	359	1.159		
	Total	418.989	363			
a8	Between Groups	3.153	4	.788	.715	.582
	Within Groups	395.515	359	1.102		
	Total	398.668	363			
a9	Between Groups	5.428	4	1.357	1.238	.294
	Within Groups	393.473	359	1.096		
	Total	398.901	363			

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
a10	Between Groups	2.091	4	.523	.475	.754
	Within Groups	394.865	359	1.100		
	Total	396.956	363			
a11	Between Groups	1.617	4	.404	.376	.826
	Within Groups	386.054	359	1.075		
	Total	387.670	363			
a12	Between Groups	1.378	4	.345	.297	.880
	Within Groups	417.004	359	1.162		
	Total	418.382	363			
a13	Between Groups	1.243	4	.311	.274	.895
	Within Groups	407.535	359	1.135		
	Total	408.777	363			
a14	Between Groups	1.644	4	.411	.409	.802
	Within Groups	360.818	359	1.005		
	Total	362.462	363			
a15	Between Groups	9.620	4	2.405	2.097	.081
	Within Groups	411.797	359	1.147		
	Total	421.418	363			
a16	Between Groups	4.712	4	1.178	1.398	.234
	Within Groups	302.571	359	.843		
	Total	307.283	363			
a17	Between Groups	4.148	4	1.037	1.195	.313
	Within Groups	311.610	359	.868		
	Total	315.758	363			
a18	Between Groups	5.823	4	1.456	1.420	.227
	Within Groups	367.966	359	1.025		
	Total	373.788	363			
a19	Between Groups	6.264	4	1.566	1.356	.249
	Within Groups	414.692	359	1.155		
	Total	420.956	363			

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
a20	Between Groups	2.743	4	.686	.705	.589
	Within Groups	349.112	359	.972		
	Total	351.854	363			
TotalA	Between Groups	1.822	4	.456	.961	.429
	Within Groups	170.241	359	.474		
	Total	172.063	363			

จากตารางที่ 4.5 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ทำให้ประชาชนที่มีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อ 6 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ทำให้ประชาชนที่มีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD ระหว่างระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ กับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจการสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนและการมีรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นสูงขึ้น

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) เวลา	(J) เวลา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval Bound	
						Lower	Upper Bound
a6	1-10ปี	11-20ปี	.39935	.26889	.138	-.1295	.9281
		21-30ปี	.54615*	.25831	.035	.0382	1.0541
		31-40ปี	.63077*	.25529	.014	.1287	1.1328
		41ปีขึ้นไป	.68953*	.23204	.003	.2332	1.1459
	11-20ปี	1-10ปี	-.39935	.26889	.138	-.9281	.1295
		21-30ปี	.14681	.21430	.494	-.2746	.5682
		31-40ปี	.23142	.21065	.273	-.1828	.6457
		41ปีขึ้นไป	.29018	.18178	.111	-.0673	.6477

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) เวลา	(J) เวลา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval Bound	
						Lower Bound	Upper Bound
a6	21-30ปี	1-10ปี	-.54615*	.25831	.035	-1.0541	-.0382
		11-20ปี	-.14681	.21430	.494	-.5682	.2746
		31-40ปี	.08462	.19696	.668	-.3027	.4720
		41ปีขึ้นไป	.14337	.16572	.388	-.1825	.4693
	31-40ปี	1-10ปี	-.63077*	.25529	.014	-1.1328	-.1287
		11-20ปี	-.23142	.21065	.273	-.6457	.1828
		21-30ปี	-.08462	.19696	.668	-.4720	.3027
		41ปีขึ้นไป	.05876	.16097	.715	-.2578	.3753
	41ปีขึ้นไป	1-10ปี	-.68953*	.23204	.003	-1.1459	-.2332
		11-20ปี	-.29018	.18178	.111	-.6477	.0673
		21-30ปี	-.14337	.16572	.388	-.4693	.1825
		31-40ปี	-.05876	.16097	.715	-.3753	.2578

*. The mean difference is significant at the 0.05 level

จากตารางที่ 4.6 เป็นตารางแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD

ระยะเวลาการอาศัย 1-10 ปี กับ 11-20 ปี พบว่า Sig = 0.138 (> 0.05) แสดงระยะเวลาในการอาศัย 1-10 ปี กับ 11-20 ปี ทำให้ประชาชนมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเกี่ยวกับ การสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนและการมีรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นสูงขึ้น ไม่แตกต่างกัน

ระยะเวลาการอาศัย 1-10 ปี กับ 21-30 ปี พบว่า Sig = 0.035 (< 0.05) แสดงระยะเวลาในการอาศัย 11-20 ปี กับ 21-30 ปี ทำให้ประชาชนมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเกี่ยวกับ การสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนและการมีรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นสูงขึ้น แตกต่างกัน

ระยะเวลาการอาศัย 1-10 ปี กับ 31-40 ปี พบว่า Sig = 0.014 (< 0.05) แสดงระยะเวลาในการอาศัย 1-10 ปี กับ 31-40 ปี ทำให้ประชาชนมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเกี่ยวกับ การสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนและการมีรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นสูงขึ้น แตกต่างกัน

ให้ความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของชุมชนต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีความหลากหลาย เช่น ข้าราชการผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้า ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้แทนชุมชนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน นำความเห็นมาประกอบกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่มีค่าการวัดทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นทั้งที่มีความแตกต่างกันและมีประเด็นที่สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ความเห็นเหล่านี้นำมาจัดหมวดหมู่ รวบรวมเป็นประเด็นตามที่ต้องการ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปเนื้อหา ดีความ และอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ คือ

2.1 ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในทางบวก

ประชาชนมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ในด้านผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการป้องกันผลกระทบอันเกิดขึ้นจากโรงงานผลิตไฟฟ้า รัฐบาลมีหน้าที่ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี เพื่อที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) ส่วนข้ออื่นๆ มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$) เช่น พลังงานไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น โรงงานผลิตไฟฟ้ามีความสำคัญต่อระบบการผลิตและการอุตสาหกรรมที่จะเป็นพลังงานขั้นต้นของอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ในการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การผลิตไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวลทำให้เกิดมลพิษน้อยกว่าการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น การต่อสู้ของชาวบ้านแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีจิตสำนึกในคุณค่าของระบบนิเวศเพื่อความอยู่รอดของชุมชน

ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ในทางบวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) และมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของชุมชนในการรักษาคุ้มครองท้องถิ่นของตน การมีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การประชุมประชาคมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงงานกับชุมชน การมีผลประโยชน์ที่เอื้ออำนวยต่อกัน การมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจะเป็นการลดความหวาดระแวงที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงในสังคมได้ ประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์มีความเชื่อมั่นต่อผู้นำของตน ทั้งผู้นำในสถาบันทางการปกครอง ผู้นำทางสังคม และผู้นำชุมชนเอง ว่าสามารถดำเนินการแทนตนในทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์จึงสามารถอยู่ร่วมกับ โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลได้อย่างปกติสุข

ประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ให้ความเชื่อมั่นในบทบาทและภาระหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำของตนในระดับมาก ($\bar{x} = 3.5247$) ทั้งที่เป็นผู้นำในสถาบัน

ทางการปกครอง เช่น ผู้นำที่เป็นบุคลากรภาครัฐที่เป็นข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถื่น ผู้นำชุมชนที่เป็นโดยสถานะทางสังคมของผู้นำเอง เช่น ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้นำทำหน้าที่แทนชุมชนในการดำเนินการต่อโรงงานไฟฟ้า ผู้นำมีอำนาจหน้าที่และบทบาทมากทั้งในการตัดสินใจและวินิจฉัยปัญหา การดำเนินการของชุมชนเป็นการดำเนินการแทนมากกว่าการปฏิบัติการโดยตรงของประชาชนในชุมชน ($\bar{x} = 3.3599$) การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นบทบาทและหน้าที่ของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาจากการดำเนินกิจการของโรงงานไฟฟ้า ($\bar{x} = 3.5412$)

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำท้องถื่น ผู้นำท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านได้ให้ความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของชุมชนต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในทางที่เป็นบวกสามารถนำมาประกอบกับการวิจัยเชิงปริมาณที่มีค่าการวัดทางสถิติได้ โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นทั้งที่มีความแตกต่างกันและมีประเด็นที่สอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน ความเห็นเหล่านี้นำมาจัดหมวดหมู่ รวบรวมเป็นประเด็นตามที่ต้องการ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมโดยสรุปเนื้อหา ดีความ และอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. ความสำคัญและความจำเป็นของพลังงานไฟฟ้า นายบุญโชค ขนบแก้ว (สัมภาษณ์วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556) ให้ข้อมูลในสถานภาพที่เป็นข้าราชการที่มีความรู้ในด้านการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมในด้านที่เป็นบวกว่า “พลังงานไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของของประชาชนทั้งทางด้านการดำรงชีวิตและด้านการประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศทางด้านอุตสาหกรรม เป็นพลังงานขั้นต้นในการผลิตและการประกอบการของอุตสาหกรรมขั้นต่อมา การดำรงชีวิตของประชาชนมีการใช้พลังงานไฟฟ้าในการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต ถ้าปราศจากพลังงานไฟฟ้าแล้วประชาชนคุณภาพชีวิตของประชาชนจะไม่สะดวกสบายอย่างที่ควรจะเป็น เช่น การใช้แสงสว่างในยามค่ำคืน การใช้พลังงานในการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน การใช้พัดลม เครื่องปรับอากาศ หม้อหุงข้าว เครื่องรับโทรทัศน์ การใช้เป็นพลังงานขั้นต้นในการประกอบอาชีพ เช่น ใช้เครื่องสูบน้ำในการเกษตร การปศุสัตว์ ถ้าไม่มีพลังงานไฟฟ้าก็ไม่สามารถดำเนินการได้ หรือมีใช้ค่าใช้จ่ายสูง”

“การสร้างแหล่งกำเนิดพลังงานโดยรัฐบาลหรือเอกชนผู้ประกอบการเป็นผู้ก่อสร้างโรงจึงเป็นการแสวงหาพลังงานทางเลือกที่มีความจำเป็นตามแนวทางการสำรองพลังงานไฟฟ้าของรัฐบาล ประชาชนย่อมเห็นถึงความจำเป็นของพลังงานประเภทนี้ ที่จะต้องมีแหล่งผลิตไฟฟ้า ไม่มีเหตุผลที่จะต้องคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยในการดำเนินการของโรงงานผลิตไฟฟ้า การสร้างโรงงานไฟฟ้าที่จะเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญทั้งประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ ทั้งนี้เพราะการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะเป็นผู้ทำการจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังพื้นที่อื่นๆด้วย”

เช่นเดียวกับความเห็นของนายวิลาศ ดาวเรือง (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ได้ให้ความเห็นว่า “การสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน และสามารถใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าได้ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีความสำคัญต่อระบบการผลิตพลังงานไฟฟ้า เป็นพลังงานทางเลือกที่สามารถแก้ไขการขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าในอนาคต เป็นพลังงานที่ปลอดภัยจากมลพิษมากกว่าเชื้อเพลิงจากถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ ราคาถูกกว่าใช้พลังงานจากน้ำมันเชื้อเพลิง ถ้ามีการควบคุมกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะไม่มีปัญหาในเรื่องมลพิษและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและประชาชนเองก็มีการดำเนินการและตรวจสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่เสมอ การสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลก็จะมีความปลอดภัยและจะไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์”

2. คุณลักษณะและรูปแบบของโรงงานผลิตไฟฟ้าที่ใช้วัสดุชีวมวลเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า ความเห็นของนายขจรศักดิ์ ละอองเทพ (สัมภาษณ์วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556) ว่า “การผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีระบบการผลิตที่ใช้วัตถุดิบธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า มีการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นเชื้อเพลิงในการผลิต เช่น ใบปาล์ม ทะลายปาล์ม ไม้ยางพารา เป็นต้น ซึ่งเป็นพลังงานหมุนเวียนที่สามารถผลิตขึ้นได้ในระยะเวลาไม่มาก ต่างจากพลังงานจากฟอสซิลที่ใช้การเปลี่ยนสถานะเป็นเวลานานและใช้หมดไป เชื้อเพลิงที่ใช้เป็นวัตถุดิบชีวมวลที่ไม่มีอันตรายต่อร่างกายมนุษย์ เนื่องจากเป็นสารอินทรีย์ที่สามารถย่อยสลายได้ รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่มีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานของโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และถ้าผู้ประกอบการมีจิตสำนึกที่ดีก็จะไม่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศของชุมชน”

เช่นเดียวกับความเห็นตามบทสัมภาษณ์ของ นายสุเมะ โน จินาพิศย์ (สัมภาษณ์วันที่ 12 มิถุนายน 2556) ว่า “การสร้างโรงงานไฟฟ้ามีผลกระทบต่อระบบนิเวศของชุมชนทั้งทางด้านคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพของประชาชน แต่พลังงานไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นโครงการที่จะต้องทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และโรงงานไฟฟ้าทำใช้วัตถุดิบชีวมวลเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าซึ่งมีอันตรายต่อร่างกายมนุษย์น้อยกว่าการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น รวมทั้งรัฐต้องมีมาตรการในการควบคุมกำกับดูแลโรงงานให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

3. มาตรการควบคุมและตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามความเห็นของนาย อภิรักษ์ สักดิ์สินิท (สัมภาษณ์วันที่ 4 กรกฎาคม 2556) ว่า “การที่รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้ประชาชนมีความมั่นใจต่อการดำเนินการของโรงงาน

ไฟฟ้า การมีเครือข่ายของประชาชนหรือมีการเฝ้าระวังตรวจสอบจากภาคประชาชนจะเป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างรัฐและโรงงานผู้ประกอบการได้ การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้า และลดการหวาดระแวงต่อรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่”

“การตรวจสอบและควบคุมกำกับดูแลให้โรงงานปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้า เช่น อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร เป็นต้น หน่วยงานเหล่านี้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในภารกิจที่จะควบคุมการดำเนินการของโรงงานได้ ประชาชนยังมีความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเหล่านี้ว่าจะปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนและชุมชน”

เช่นเดียวกับความเห็นตามบทสัมภาษณ์ของ นายแพทย์มนู สุกตฤกษ์ (สัมภาษณ์วันที่ 5 กรกฎาคม 2556) ว่า “โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลใช้เชื้อเพลิงจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่เป็นอินทรีย์วัตถุในการผลิตกระแสไฟฟ้า โรงงานผลิตไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีการบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนข้อห้าม หรือละเมิดกฎ ข้อบังคับ ดังนั้น โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลจึงไม่มีปัญหาที่จะสร้างอันตรายให้เกิดอย่างรุนแรงต่อชุมชนแต่อย่างใด ชุมชนจะต้องมีการเฝ้าระวังและตรวจสอบการดำเนินการของโรงงานอย่างต่อเนื่อง”

นายประเสริฐ จินตมณี (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ได้ให้ความเห็นว่า “พลังงานไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนจึงต้องมีโรงงานที่จะเป็นแหล่งผลิตไฟฟ้า โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีความสำคัญต่อระบบการผลิตพลังงานไฟฟ้า เป็นพลังงานทางเลือกที่สามารถแก้ไขการขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าในอนาคตได้ เป็นพลังงานที่ปลอดภัยจากมลพิษมากกว่าเชื้อเพลิงจากถ่านหิน ราคาถูกกว่าใช้พลังงานจากน้ำมันเชื้อเพลิง ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการใช้กฎหมายระเบียบข้อบังคับอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมาและควบคุมกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะไม่มีปัญหาในเรื่องมลพิษและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชน

“การที่จะดำเนินการของโรงงานจะต้องมีการควบคุมและดูแลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการเฝ้าระวังและป้องกันชุมชนของตนเองให้มีความปลอดภัยจากมลพิษของโรงงาน การมีเครือข่ายของชุมชนเองจะสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยจากการประกอบการว่าจะไม่ให้มีการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย”

4. บทบาทของภาคประชาชนที่มีต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล นายวิลาศ ดาวเรือง (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ได้ให้ความเห็นว่า “การสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีทั้งในแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน และสามารถใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าได้ ประชาชนเองก็มีการดำเนินการและตรวจสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่เสมอ ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการดำเนินการและตรวจสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่เสมอ มีการร่วมประชุมและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การปรึกษาหารือกันเองในชุมชน การรับฟังข้อมูลข่าวสารจากองค์กรเอกชนจากภายนอกชุมชน การประสานงานกับองค์กรทางสังคมอื่น การที่รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้ประชาชนมีความมั่นใจต่อการดำเนินการของโรงงานไฟฟ้า การมีเครือข่ายของประชาชนหรือมีการเฝ้าระวังตรวจสอบจากภาคประชาชนจะเป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างรัฐและโรงงานผู้ประกอบการได้”

“ประชาชนตำบลในทรัพย์อนันต์มีการมอบหมายให้ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่น หรือผู้นำทางสังคมเป็นผู้ดำเนินการแทนตน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการในพื้นที่ ผู้สูงอายุ เป็นต้น เป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล มีความเข้าใจว่าผู้นำทั้งผู้ที่เป็นข้าราชการหรือผู้นำในสถาบันการปกครองสามารถดำเนินการแทนตนและมีความรู้ความเข้าใจดี ประชาชนมีความเชื่อมั่นในผู้นำของตน และมีความเห็นว่าผู้นำที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการบริการประชาชนตามภารกิจและอำนาจหน้าที่”

นายสมพิศ หนูขวัญ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) กล่าวว่า “โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีความสำคัญต่อระบบการผลิตพลังงานไฟฟ้าเป็นพลังงานทางเลือกที่สามารถแก้ไขปัญหาขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าในอนาคตได้ เป็นพลังงานที่ปลอดภัยจากมลพิษมากกว่าเชื้อเพลิงจากถ่านหิน ราคาถูกกว่าใช้พลังงานจากน้ำมันเชื้อเพลิง ถ้ามีการควบคุมกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะไม่มีปัญหาในเรื่องมลพิษและคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ประชาชนในตำบลต้องมีส่วนร่วมและรับรู้ในการดำเนินการอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการตรวจสอบและกำกับดูแลสถานประกอบการอุตสาหกรรมในชุมชน รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการให้บริการประชาชน จึงต้องรับรู้และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ในตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีปัญหาความขัดแย้งทางแนวความคิดและทัศนคติความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโรงงานไฟฟ้าแต่ประการใด”

2.2 ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในทางลบ

ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ในทางลบที่ทำให้มีความเข้าใจถึงจุดด้อยของการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่จะมีผลกระทบทั้งทางด้านกายภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่และคุณภาพด้านสังคมของชุมชน ($\bar{x} = 3.38$) ทำให้เกิดปัญหาที่จะต้องร่วมกันแก้ไข มีการร่วมมือกันเฝ้าระวังมิให้โรงงานกระทำการที่ก่อให้เกิดการละเมิดต่อกฎหมายและเกิดมลพิษจากโรงงานได้ การมีทักษะและความรู้ความเข้าใจถึงข้อจำกัดเหล่านี้ของประชาชนต่อโรงงานผลิตไฟฟ้า ทำให้ประชาชนไม่ต่อต้านหรือกระทำการเป็นปัญหาอุปสรรคของการประกอบกิจการอุตสาหกรรมแห่งนี้แต่อย่างใด

ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ในทางลบที่ทำให้ประชาชนมีความขัดแย้งกับโรงงานผลิตไฟฟ้าและเกิดการเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน เช่น โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{x} = 3.38$) มลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น การสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนและเกิดความหวาดระแวงต่อกัน การสร้างโรงงานไฟฟ้ามินักการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.38$) ประชาชนยังคงมีบทบาทจำกัดในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ($\bar{x} = 3.38$) ธุรกิจอุตสาหกรรมทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.38$)

ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในทางลบที่จะทำให้เกิดมีปัญหาหรือการต่อต้านการดำเนินการของโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล มีประเด็นตามบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และปราชญ์ชาวบ้าน ดังนี้ คือ

1. ผลกระทบจากการประกอบการของโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้า นายสมพิศ หนูขวัญ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) “โรงงานอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลไม่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยประชาชนเพราะทำให้เกิดมลพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนได้ รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ไม่มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและการตรวจสอบการดำเนินการของโรงงานว่าจะมีการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่นหรือไม่ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น มลพิษทางอากาศ ฝุ่นละออง และน้ำเสีย เสียงรบกวนการพักนอนของประชาชนในเวลากลางคืน”

นายสนอง สร้างเกตุ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นว่า “การสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังชีวมวลทำให้มีความไม่ปลอดภัยและจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของ

ประชาชน ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับมาตรการในการเฝ้าระวังคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัยจากมลพิษของโรงงาน โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีววมวลมีอันตรายกับคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น มลพิษทางอากาศและน้ำเสีย ไอเสีย ฝุ่นละออง เสียงรบกวน เป็นต้น ผลกระทบจากการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมย่อมมีทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม”

“โรงงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้เครื่องจักรกลขนาดใหญ่ มีการดำเนินกิจการที่ใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก มีการใช้กำลังการผลิตสูง ย่อมมีผลกระทบข้างเคียงเกิดขึ้น ทั้งทางด้านกายภาพของชุมชน สุขภาพอนามัยของประชาชนและผลกระทบทางด้านสังคม ถ้าผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามระเบียบและไม่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ชุมชนยังไม่มี的信心ในความปลอดภัยจากมลพิษหรือผลข้างเคียงจากการผลิตของโรงงาน ชุมชนไม่มั่นใจว่าจะไม่มีการใช้เชื้อเพลิงจากวัตถุดิบที่ไม่ใช่วัตถุดิบชีววมวลมาเป็นเชื้อเพลิงตามที่กำหนดไว้”

2. การปฏิบัติของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมาย นายสมชาย คุณวุฒิ (สัมภาษณ์ วันที่ 4 กรกฎาคม 2556) ได้ให้ความเห็นว่า “ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีววมวลแต่ประการใด และ โรงงานไฟฟ้าจะต้องมีการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการให้มีความปลอดภัยอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับมาตรการในการเฝ้าระวังคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัยจากมลพิษของโรงงาน การตรวจสอบและการกำกับดูแลมิได้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดตามระยะเวลาและสร้างความโปร่งใสให้ประชาชนยอมรับ เจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้เคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมาย มีการเกรงใจผู้ประกอบการ”

นายสิงหา หนูขวัญ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ได้ให้ความเห็นว่า “การควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีววมวล ไม่มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและการตรวจสอบการดำเนินการของโรงงานว่าจะมีการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่นหรือไม่ ไม่มีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารการรักษาคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน การควบคุมการดำเนินการของโรงงานมิให้ละเมิดกฎ ข้อบังคับ เช่น โรงงานเอาเปรียบประชาชนแอบปล่อยน้ำเสียลงคลองท่าแหะ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเอาใจใส่ในการตรวจสอบ ควบคุม กำกับดูแลมิให้โรงงานดำเนินการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือหากมีการกระทำที่ผิดกฎหมายไม่ปฏิบัติตามก็มีมาตรการและบทลงโทษที่จริงจัง”

“โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีววมวลเป็นโครงการที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม แต่ในข้อเท็จจริงมิได้ดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐยัง

มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการประกอบการของภาคเอกชน เช่น ในการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ภาครัฐยังไม่ให้โอกาสประชาชนในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่มีบทบาทในการตัดสินใจในกิจการของรัฐหรือเอกชนที่มีผลกระทบต่อชุมชน ระเบียบกฎหมายยังให้โอกาสผู้ประกอบการมาก เช่น การกำหนดการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่กำลังการผลิตไฟฟ้า 9.5 แมกกะวัตต์ ทำให้โรงงานแห่งนี้ไม่ต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้”

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล นายพิมล จุลมุล (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) มีความเห็นตามบทสัมภาษณ์ว่า “ตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีกิจกรรมการป้องกันและระวังรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศและคุณภาพชีวิตของประชาชน รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินการของโรงงาน ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ด้วยประชาชนยังขาดความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และกฎหมายยังกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น การควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจการของโรงงาน”

นายอำนาจ ศรีสุวรรณ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นที่ “การสร้างโรงไฟฟ้าพลังชีวมวลมีความไม่ปลอดภัยและจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ประชาชนยังไม่เชื่อมั่นว่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โรงงานจะต้องไม่ละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการ โรงงาน”

การที่ประชาชนมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในทางบวกต่อบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้นำทั้งภาครัฐและผู้นำชุมชน รวมทั้งมีความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ ควบคุมและกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้า รวมทั้งความจำเป็นของการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวันของประชาชน ทำให้การดำเนินกิจการของผู้ประกอบการ โรงงานไฟฟ้าตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการก่อสร้างโรงงาน ระหว่างการก่อสร้างและการดำเนินการไม่มีปัญหาอุปสรรคข้อขัดแย้ง ระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการ เพราะผู้นำทั้งหลายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรม โครงการของรัฐหรือเอกชนที่มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น การที่ผู้นำเป็นผู้มีสถานะและบทบาทเหนือมวลชนย่อมทำให้ลดบทบาทภาคประชาชนลงไป รัฐบาลและผู้ประกอบการจึงใช้แนวทางแสวงหาความร่วมมือจากผู้นำทั้งภาครัฐและชุมชน มาเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินโครงการ ซึ่งมีความสะดวกรวดเร็วและสามารถควบคุมสั่งการจากองค์กรภาครัฐที่กำกับดูแลได้นั่นเอง

จากบทสัมภาษณ์ของผู้นำผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน นำมาสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยพบว่า ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีทั้งแนวทางที่เป็นบวก คือเป็นผลดีต่อการดำเนินกิจการของโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล คือ ประชาชนไม่มีการต่อต้านขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการประกอบการ มีความรู้ความเข้าใจและให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินกิจการ มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ส่วนในด้านที่เป็นลบยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลที่ถูกต้อง ขัดขวางและกระทำการที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบกิจการของโรงงาน เป็นปฏิปักษ์และไม่เป็นมิตรต่อโรงงานและผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่าง โดยสรุป ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ดังนี้ คือ

1. ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ในทางบวกเกี่ยวกับความจำเป็นของการใช้กระแสไฟฟ้าในการดำรงชีวิต การเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตและอุตสาหกรรมขั้นต้น การใช้วัตถุดิบชีวมวลเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า มีผลกระทบทางด้านคุณภาพของสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าเชื้อเพลิงประเภทอื่น สถานะและบทบาทการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีมากกว่าประชาชน โรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นการเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีงานทำ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เหล่านี้เป็น โอกาสที่ทำให้โรงงานมีการดำเนินกิจการได้อย่างสะดวก ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางที่ถูกต้อง

แนวทางที่เป็นบวกจะเอื้ออำนวยให้การดำเนินการของโรงงานเป็นไปอย่างปกติ ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจการ มีความเป็นมิตรสมัคสมานสามัคคี ไม่มีการกระทำที่เป็นปัญหาอุปสรรค ไม่มีความขัดแย้งระหว่างโรงงานผลิตไฟฟ้าและชุมชน ระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ไม่มีความเดือดร้อนจากการประกอบการ การประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะและการดำเนินกิจการของโรงงาน มาตรการในการควบคุมของรัฐในการใช้ระเบียบกฎหมายให้เป็นไปตามที่กำหนด ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน

2. ทักษะคิดและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ในแนวทางลบที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินกิจการของโรงงานไฟฟ้า เช่น การหาควาระแสต่อการดำเนินกิจการว่าจะมีการใช้เชื้อเพลิงไม่เป็นไปตามข้อกำหนด มีปัญหาจากมลพิษที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ทั้งทางด้านกายภาพ เช่น กลิ่น คว้น เสียง น้ำเสีย และคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อมั่นในระบบการรักษาความ

ปลอดภัยของโรงงาน ระบบการตรวจสอบและการควบคุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการไม่เชื่อมั่นการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าจะสามารถควบคุมกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ตรงไปตรงมา มีบทลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาหากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม

ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์พบว่า มีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในทางบวกมีมากกว่า ประชาชนมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของชุมชนในการรักษาคู่มือครองท้องถิ่นของตน เข้าใจต่อผลกระทบที่เกิดจากการสร้างโรงงานไฟฟ้า มีความเชื่อมั่นในสถานะและบทบาทผู้นำภาครัฐ เช่น ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และอำนาจหน้าที่ในด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำประชามติ การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ส่วนทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในทางลบที่ทำให้มีความเข้าใจถึงจุดด้อยของการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่จะมีผลกระทบทั้งทางด้านกายภาพและด้านคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของชุมชน แม้ในบางข้อจะมีผลต่อนัยสำคัญทางสถิติที่ไม่แตกต่างกันก็ตาม เช่น เพศหญิงและเพศชาย ระยะเวลาการอาศัยในตำบล เป็นต้น

ทัศนคติเป็นการรวบรวมความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็นและความจริง ซึ่งเป็นการประเมินค่าทั้งในทางบวกและทางลบ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆและอยู่ในจิตใจของบุคคล จะมีลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สถานการณ์หนึ่ง อันเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ตามสถานการณ์ มีแนวโน้มที่จะแสดงปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งสนับสนุนและโต้แย้ง โดยสามารถสื่อความหมายออกมา ความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์เป็นตัวชี้วัดถึงพฤติกรรม ความเชื่อ ทำที่และการแสดงออกต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลว่าเป็นไปในทางใด

การดำเนินกิจการของโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในแนวทางบวกต่อโรงงานผลิตไฟฟ้าอย่างเป็นเอกภาพ แม้มีข้อกังวลอยู่บ้างแต่ไม่มีเหตุขัดแย้งรุนแรงระหว่างโรงงานไฟฟ้ากับชุมชนแต่ประการใด ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลได้ โรงงานไฟฟ้าสามารถแก้ไขปัญหาให้ชุมชนยอมรับและหน่วยงานของรัฐควบคุมตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดตามอำนาจหน้าที่ พลังงานไฟฟ้าที่ได้จากการผลิตสามารถเป็นพลังงานสำรองให้กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นพลังงานทางเลือกให้กับชุมชน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประชาชนได้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านภาษีท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น การจ้างงาน สร้างรายได้ การเพิ่มช่องทางในการประกอบอาชีพมากขึ้น เป็นต้น

การมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในทางที่เป็นบวก (Positive Thinking) ต่อโรงงานผลิตไฟฟ้าจะทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมทางการเมือง ความเชื่อ ท่าที การแสดงออก ความคาดหวังในทางที่เป็นประโยชน์ต่อโรงงานผลิตไฟฟ้ากับชุมชน ประกอบกับสถานะและบทบาทของผู้นำชุมชนในท้องถิ่นที่มีมากกว่าประชาชน จึงทำให้มีบทบาทภาคประชาชนในชุมชนมีน้อย ภาครัฐหรือเอกชนผู้ประกอบการสามารถเข้าหาผู้นำชุมชนที่อิงผลประโยชน์และเอื้ออำนาจต่อกัน ทำให้เกิดการวิ่งเต้นหรือประนีประนอม การถ้อยที ถ้อยอาศัยกัน โน้มน้าวและชักนำชุมชนให้เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐหรือผู้ประกอบการได้ ผู้นำจะเป็นผู้มีส่วนในการตกลงใจ การวินิจฉัยปัญหา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าประชาชน

การพัฒนาประเทศของภาครัฐในการดำเนินการของแผนงาน โครงการที่มีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาทั้งความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและปัญหามิติทางสังคมวัฒนธรรมอื่น การมีจิตสำนึกของชุมชนในการปกป้องคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นหน้าที่ของชุมชนในการป้องกันมิให้เสียคุณภาพจากการพัฒนาของภาครัฐ การพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน จะต้องไม่ละเลยในเรื่องของมิติทางระบบนิเวศของชุมชน ภาคประชาชนจะต้องมีบทบาทในการคุ้มครองและรักษาคุณภาพของการพัฒนาควบคู่ไปด้วย

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีความไว้วางใจและเชื่อมั่นในผู้นำของตนทั้งผู้นำที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำจากภาคประชาชน เช่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้สูงอายุ เป็นต้น มีการมอบหมายให้ดำเนินการแทนตน หรือเป็นผู้ตกลงใจแทนชุมชนในบางกรณี ทำให้ผู้นำในชุมชนมีบทบาทสูงในการชี้แนะหรืออำนาจใจการตัดสินใจของชุมชน ภาคประชาชนยังมีบทบาทน้อยในด้านการควบคุม ตรวจสอบกำกับดูแลการประกอบกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ประกอบกับประชาชนยังขาดการเข้ามามีส่วนร่วมตามกฎหมายน้อย ทำให้ผู้ประกอบการและภาครัฐแสวงหาความร่วมมือจากผู้นำมากกว่าจากประชาชนทั่วไป

ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลจะมีผลทำให้แผนงาน โครงการ กิจกรรม ในการดำเนินการพัฒนาประเทศของรัฐสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ โดยไม่มีการต่อต้าน ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ การที่รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจะเป็นการเพิ่มความมั่นใจ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน ลดความหวาดระแวงที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงในสังคม เป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการในการตัดสินใจ การประชาพิจารณ์ การตรวจสอบควบคุมการดำเนินการของโรงงานผลิตไฟฟ้า ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่รัฐจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่า ยังคงเป็นภาระหน้าที่ในการพัฒนา

ความเจริญรุ่งเรือง และความอยู่ดีกินดีของประชาชน จึงทำให้ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์สามารถอยู่ร่วมกับโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลได้ โรงงานสามารถดำเนินการผลิตไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และใช้ในการจ่ายไฟฟ้าให้กับประชาชนต่อไป

ตอนที่ 3 รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ตารางที่ 4.7 การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล โดยภาพรวมและรายข้อ

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านเคยเข้าไปร่วมรับฟังการเผยแพร่ข้อมูลการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในพื้นที่ด้วยตัวเอง	2.9808	0.94310	ปานกลาง
2. ท่านเข้าร่วมประชาคมท้องถิ่นเกี่ยวกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าชีวมวลและผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม	2.8819	1.06784	ปานกลาง
3. ท่านเข้าร่วมเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อมหรือเครือข่ายทางสังคมอื่นๆ	3.1511	1.07909	ปานกลาง
4. ท่านเป็นผู้ดำเนินการต่อสู้หรือเรียกร้องในเรื่องการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและป้องกันมลพิษในชุมชน	2.9945	1.06534	ปานกลาง
5. เมื่อเกิดปัญหาจากมลพิษหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อมท่านจะดำเนินการรวมกลุ่มและร่วมมือกันให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการ	3.0495	1.10485	ปานกลาง
6. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลตลอดจนผลกระทบต่อที่เกิดขึ้นชุมชน	3.1923	1.06347	ปานกลาง
7. เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษหรือคุณภาพของสิ่งแวดล้อมท่านได้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐเข้าแก้ไขปัญหาเหล่านั้น	3.2830	0.99842	ปานกลาง
8. ท่านได้เข้าร่วมการเฝ้าระวังมลพิษจากโรงงานผลิตไฟฟ้าและเข้าร่วมต่อสู้เมื่อมีผลกระทบใดๆ ต่อชุมชน	3.1044	1.09347	ปานกลาง
9. ท่านเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าในพื้นที่	3.0577	0.88419	ปานกลาง
10. ท่านเป็นผู้สนับสนุนหรือร่วมรับผิดชอบด้านการเงินในการเข้าร่วมต่อสู้เรียกร้องของชุมชน	2.8984	1.05397	ปานกลาง
11. เมื่อเกิดความขัดแย้งในชุมชนท้องถิ่นท่านได้ใช้แนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	3.1731	1.04459	ปานกลาง
12. ท่านเข้าร่วมชุมนุมหรือประท้วงต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐหรือต่อนโยบายของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชน	3.0357	1.08653	ปานกลาง
13. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการอนุญาตให้ก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในพื้นที่	2.8901	1.06485	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
14.เมื่อเกิดปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่านได้ใช้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหา	3.0742	1.07948	ปานกลาง
15.ท่านเข้าร่วมกับพรรคการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองที่มีนโยบายในการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน	2.8736	1.10370	ปานกลาง
รวม	3.0427	0.71414	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 กลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น โดยสรุปรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีดังนี้

1. การประชุมร่วมและปรึกษาหารือ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.8819$, S.D. = 1.0684) คือการเข้าร่วมประชาคม การเข้าร่วมรับฟังข้อมูลข่าวสารการสร้างโรงงานไฟฟ้าในระดับหมู่บ้านและตำบล การแสวงหาข้อเท็จจริง การเข้าร่วมกันรับฟังปัญหาที่เกิดจากการการสร้างโรงงาน การประชาพิจารณ์การสร้างโรงงานไฟฟ้า การรวมกลุ่มกันระดมความคิดเห็นและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารระหว่างชุมชนและองค์กรภายนอก ชุมชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่างๆ การร่วมกันประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทำให้มีความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานมากขึ้น

2. การเคลื่อนไหวทางสังคม ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.0495$, S.D. = 1.10485) คือการรวมกลุ่มกันในชุมชนเพื่อสื่อสารกับสาธารณะ การจัดองค์กรของประชาชนใช้สถานภาพผู้นำของชุมชนในการดำเนินการ การโต้แย้งในเวทีสาธารณะ การระดมทุนสนับสนุนการเคลื่อนไหวเรียกร้อง มีการประสานงานระหว่างเครือข่ายของชุมชนเพื่อเรียกร้องให้ผู้มีหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ มีผู้นำทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ สร้างสัญลักษณ์ของกลุ่มพลังมวลชนเพื่อสื่อสารกับองค์กรภายนอก มีการจัดการองค์กรภายในชุมชน มีการระดมทรัพยากร เครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการดำเนินการของชุมชน

3. การผลักดันต่อหน่วยงานของรัฐ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.2830$, S.D. = 0.99842) คือ การแจ้งให้หน่วยงานของรัฐเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหา รวมกลุ่มกันและมอบหมายให้ผู้นำของตนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ การให้ข้อเท็จจริงกับบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ การยื่นหนังสือหรือข้อเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดำเนินการแก้ไขปัญหา การใช้มวลชนเข้าร่วมจำนวนมากด้วยการสื่อสารระหว่างชุมชนด้วยกันเอง การเข้าร่วมกัน

ตรวจสอบการดำเนินการของโรงงานว่าปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ มีการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่

4. การเผชิญหน้าและเป็นปฏิปักษ์ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.0357$, S.D. = 1.08653)
คือ การกดดันใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ การข่มขู่ประทุรัง การใช้มาตรการทางกฎหมาย ให้นหน่วยงานของรัฐดำเนินการเมื่อมีการฝ่าฝืน การใช้วาทกรรมโจมตี การสร้างสถานการณ์ การใช้มวลชนเข้าร่วมกันเรียกร้องให้โรงงานแก้ไขปัญหา การเป็นฝ่ายตรงข้ามกับผู้ประกอบการที่ไม่ให้การสนับสนุนหรือความร่วมมือ การสร้างอุปสรรคให้กับโรงงานทั้งทางด้านสังคมและจิตวิทยา การสร้างข่าวลือ การกระทำที่มุ่งเน้นการใช้ความรุนแรงเด็ดขาด เช่น การปิดล้อมโรงงาน การใช้แท่งซีเมนต์และการจ่อครกชนตึกคขวางทางเข้าออก เป็นต้น

ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ระหว่างเพศชาย และเพศหญิง

		Levene's Test for Equality of Variances				t-test for Equality of Means				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
b1	Equal variances assumed	.683	.409	-1.201	362	.230	-.11905	.09910	-.31393	.07583
	Equal variances not assumed			-1.195	345.368	.233	-.11905	.09960	-.31494	.07685
b2	Equal variances assumed	.022	.882	-1.000	362	.318	-.11224	.11227	-.33303	.10854
	Equal variances not assumed			-1.003	357.138	.317	-.11224	.11194	-.33240	.10791
b3	Equal variances assumed	.006	.938	-.914	362	.361	-.10374	.11348	-.32691	.11942
	Equal variances not assumed			-.912	350.293	.362	-.10374	.11373	-.32742	.11993
b4	Equal variances assumed	.302	.583	-.896	362	.371	-.10034	.11204	-.32067	.11999
	Equal variances not assumed			-.894	350.302	.372	-.10034	.11228	-.32118	.12050
b5	Equal variances assumed	.401	.527	-.029	362	.977	-.00340	.11632	-.23216	.22535
	Equal variances not assumed			-.029	356.535	.977	-.00340	.11605	-.23162	.22482
b6	Equal variances assumed	.448	.504	-.524	362	.600	-.05867	.11192	-.27878	.16143
	Equal variances not assumed			-.525	355.780	.600	-.05867	.11173	-.27841	.16106
b7	Equal variances assumed	.877	.350	.364	362	.716	.03827	.10510	-.16842	.24495
	Equal variances not assumed			.366	359.709	.714	.03827	.10450	-.16723	.24376
b8	Equal variances assumed	.004	.947	.236	362	.813	.02721	.11512	-.19917	.25359
	Equal variances not assumed			.236	353.820	.813	.02721	.11509	-.19914	.25356

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

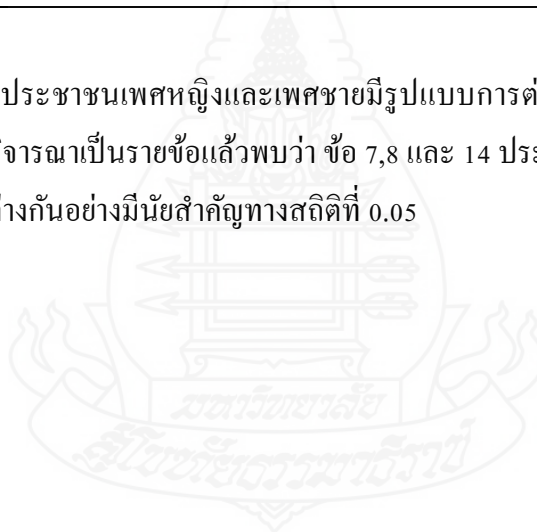
		Levene's Test for		t-test for Equality of Means						
		Equality of Variances		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.						Lower	Upper
b9	Equal variances assumed	.387	.534	-1.392	362	.165	-.12925	.09284	-.31183	.05333
	Equal variances not assumed			-1.394	355.164	.164	-.12925	.09273	-.31162	.05311
b10	Equal variances assumed	.022	.883	-.491	362	.624	-.05442	.11093	-.27257	.16373
	Equal variances not assumed			-.491	353.947	.624	-.05442	.11090	-.27252	.16368
b11	Equal variances assumed	.347	.556	-.309	362	.757	-.03401	.10997	-.25027	.18224
	Equal variances not assumed			-.310	356.812	.757	-.03401	.10968	-.24971	.18168
b12	Equal variances assumed	3.893	.049	-.097	362	.923	-.01105	.11439	-.23601	.21390
	Equal variances not assumed			-.098	361.997	.922	-.01105	.11302	-.23332	.21121
b13	Equal variances assumed	.744	.389	-.546	362	.585	-.06122	.11207	-.28161	.15916
	Equal variances not assumed			-.548	356.892	.584	-.06122	.11176	-.28102	.15857
b14	Equal variances assumed	1.793	.181	.052	362	.958	.00595	.11365	-.21755	.22946
	Equal variances not assumed			.053	360.113	.958	.00595	.11294	-.21614	.22805
	Equal variances assumed	.647	.422	-1.026	362	.306	-.11905	.11603	-.34723	.10914
	Equal variances not assumed			-1.032	360.021	.303	-.11905	.11532	-.34583	.10773
	Equal variances assumed	3.280	.071	-.741	362	.459	-.05567	.07513	-.20342	.09208

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

		Levene's Test for				t-test for Equality of Means				
		Equality of Variances				Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df				Lower	Upper
b15	Equal variances assumed	.647	.422	-1.026	362	.306	-.11905	.11603	-.34723	.10914
	Equal variances not assumed			-1.032	360.021	.303	-.11905	.11532	-.34583	.10773
Total B	Equal variances assumed	3.280	.071	-.741	362	.459	-.05567	.07513	-.20342	.09208
	Equal variances not assumed			-.747	361.192	.455	-.05567	.07451	-.20221	.09087

128

จากตารางที่ 4.8 โดยภาพรวมพบว่าประชาชนเพศหญิงและเพศชายมีรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อ 7,8 และ 14 ประชาชนเพศหญิงและเพศชายมีรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล
ระหว่างระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
	Between Groups	7.544	4	1.886	2.147	.075
b1	Within Groups	315.322	359	.878		
	Total	322.865	363			
	Between Groups	8.489	4	2.122	1.879	.114
b2	Within Groups	405.432	359	1.129		
	Total	413.920	363			
	Between Groups	16.583	4	4.146	3.665	.006
b3	Within Groups	406.106	359	1.131		
	Total	422.690	363			
	Between Groups	4.222	4	1.055	.929	.447
b4	Within Groups	407.767	359	1.136		
	Total	411.989	363			
	Between Groups	4.651	4	1.163	.952	.434
b5	Within Groups	438.459	359	1.221		
	Total	443.110	363			
	Between Groups	6.113	4	1.528	1.357	.249
b6	Within Groups	404.426	359	1.127		
	Total	410.538	363			
	Between Groups	7.228	4	1.807	1.829	.123
b7	Within Groups	354.626	359	.988		
	Total	361.854	363			
	Between Groups	11.968	4	2.992	2.545	.039
b8	Within Groups	422.065	359	1.176		
	Total	434.033	363			
	Between Groups	5.153	4	1.288	1.660	.159
b9	Within Groups	278.635	359	.776		
	Total	283.788	363			
	Between Groups	7.322	4	1.830	1.660	.159
b10	Within Groups	395.917	359	1.103		
	Total	403.239	363			

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
	Between Groups	7.846	4	1.962	1.814	.126
b11	Within Groups	388.250	359	1.081		
	Total	396.096	363			
	Between Groups	11.020	4	2.755	2.369	.052
b12	Within Groups	417.516	359	1.163		
	Total	428.536	363			
	Between Groups	4.887	4	1.222	1.078	.367
b13	Within Groups	406.717	359	1.133		
	Total	411.604	363			
	Between Groups	.776	4	.194	.165	.956
b14	Within Groups	422.221	359	1.176		
	Total	422.997	363			
	Between Groups	4.812	4	1.203	.987	.414
b15	Within Groups	437.375	359	1.218		
	Total	442.187	363			
	Between Groups	5.008	4	1.252	2.495	.043
Total B	Within Groups	180.120	359	.502		
	Total	185.128	363			

จากตารางที่ 4.9 โดยภาพรวมพบว่าระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ทำให้ประชาชนมีรูปแบบการต่อสู้ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อ 1-2,4-7, 9-15 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ทำให้ประชาชนรูปแบบการต่อสู้ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ข้อ 3 และ 8 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ทำให้ประชาชนรูปแบบการต่อสู้ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD ระหว่างระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ กับรูปแบบการต่อสู้โดยเข้าร่วมเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อมหรือเครือข่ายทางสังคมอื่นๆ

Multiple Comparisons

LSD						
Dependent Variable	(I) เวลา	(J) เวลา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Bound Lower Bound Upper Bound
b3	1-10ปี	11-20ปี	.27496	.25996	.291	-.2363 .7862
		21-30ปี	.44872	.24972	.073	-.0424 .9398
		31-40ปี	.27692	.24680	.263	-.2084 .7623
		41ปีขึ้นไป	.66960*	.22433	.003	.2284 1.1108
	11-20ปี	1-10ปี	-.27496	.25996	.291	-.7862 .2363
		21-30ปี	.17376	.20718	.402	-.2337 .5812
		31-40ปี	.00196	.20365	.992	-.3985 .4025
		41ปีขึ้นไป	.39464*	.17574	.025	.0490 .7402
	21-30ปี	1-10ปี	-.44872	.24972	.073	-.9398 .0424
		11-20ปี	-.17376	.20718	.402	-.5812 .2337
		31-40ปี	-.17179	.19041	.368	-.5463 .2027
		41ปีขึ้นไป	.22088	.16021	.169	-.0942 .5360
	31-40ปี	1-10ปี	-.27692	.24680	.263	-.7623 .2084
		11-20ปี	-.00196	.20365	.992	-.4025 .3985
		21-30ปี	.17179	.19041	.368	-.2027 .5463
		41ปีขึ้นไป	.39268*	.15562	.012	.0866 .6987
41ปีขึ้นไป	1-10ปี	-.66960*	.22433	.003	-1.1108 -.2284	
	11-20ปี	-.39464*	.17574	.025	-.7402 -.0490	
	21-30ปี	-.22088	.16021	.169	-.5360 .0942	
	31-40ปี	-.39268*	.15562	.012	-.6987 -.0866	

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD ระหว่างระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ กับรูปแบบการต่อสู้โดยเข้าร่วมการเฝ้าระวังมลพิษจากโรงงานผลิตไฟฟ้าและเข้าร่วมต่อสู้เมื่อมีผลกระทบใดๆ ต่อชุมชน

Multiple Comparisons

LSD							
Dependent Variable	(I) เวลา	(J) เวลา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Bound	
						Lower Bound	
						Upper Bound	
b8	1-10ปี	11-20ปี	.24468	.26501	.356	-.2765	.7659
		21-30ปี	.53333*	.25458	.037	.0327	1.0340
		31-40ปี	.19231	.25161	.445	-.3025	.6871
		41ปีขึ้นไป	.53012*	.22869	.021	.0804	.9799
	11-20ปี	1-10ปี	-.24468	.26501	.356	-.7659	.2765
		21-30ปี	.28865	.21121	.173	-.1267	.7040
		31-40ปี	-.05237	.20761	.801	-.4607	.3559
		41ปีขึ้นไป	.28544	.17916	.112	-.0669	.6378
	21-30ปี	1-10ปี	-.53333*	.25458	.037	-1.0340	-.0327
		11-20ปี	-.28865	.21121	.173	-.7040	.1267
		31-40ปี	-.34103	.19412	.080	-.7228	.0407
		41ปีขึ้นไป	-.00321	.16333	.984	-.3244	.3180
	31-40ปี	1-10ปี	-.19231	.25161	.445	-.6871	.3025
		11-20ปี	.05237	.20761	.801	-.3559	.4607
		21-30ปี	.34103	.19412	.080	-.0407	.7228
		41ปีขึ้นไป	.33781*	.15865	.034	.0258	.6498
	41ปีขึ้นไป	1-10ปี	-.53012*	.22869	.021	-.9799	-.0804
		11-20ปี	-.28544	.17916	.112	-.6378	.0669
		21-30ปี	.00321	.16333	.984	-.3180	.3244
		31-40ปี	-.33781*	.15865	.034	-.6498	-.0258

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตารางที่ 4.11 ระยะเวลาการอาศัย 1-10 ปี กับ 11-20 ปี พบว่า Sig = 0.356 (> 0.05) แสดงระยะเวลาในการอาศัย 1-10 ปี กับ 11-20 ปี ทำให้ประชาชนมีรูปแบบการต่อสู้โดยเข้าร่วมการเฝ้าระวังมลพิษจากโรงงานผลิตไฟฟ้าและเข้าร่วมต่อสู้เมื่อมีผลกระทบใดๆ ต่อชุมชนไม่แตกต่างกัน

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านจากบทสัมภาษณ์

การศึกษาการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการคุ้มครองป้องกันชุมชนท้องถิ่นของตนให้มีความปลอดภัยจากมลพิษของโรงงาน โดยศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์ และข้อมูลเชิงคุณภาพจากบทสัมภาษณ์ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนนำมาจัดหมวดหมู่ สรุปรวบรวมเนื้อหาตามประเด็นในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการต่อสู้ของชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านในตำบลทรัพย์อนันต์ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ โดยสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

1) การประชุมและร่วมปรึกษาหารือ นายสิงหา หนูขวัญ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ได้ให้ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ว่า “ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์เมื่อมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้นประชาชนจะร่วมกันปรึกษาหารือกันว่าจะดำเนินการอย่างไร แสวงหาข้อมูลข่าวสารว่ามีปัญหาอะไรบ้างที่เกิดขึ้น มีข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร มีการศึกษาข้อเท็จจริงวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและการนำมาเสนอให้ที่ประชุมร่วมกันของหมู่บ้าน มีแนวทางใด ใครเป็นผู้รับผิดชอบ เช่น เมื่อได้รับแจ้งจากชาวบ้านในชุมชนว่ามีการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานลงสู่ลำคลองสาธารณะ ชุมชนจะสื่อสารกันต่อๆ ไป จากนั้นจะมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร แล้วมาปรึกษาหารือกันในชุมชน เพื่อดำเนินการตามมติที่ประชุม”

“ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีการรวมกลุ่มกันเรียกร้องหรือต่อสู้ทางการเมืองน้อยมาก ไม่มีกลุ่มหรือแกนนำที่จะปกป้องคุ้มครองชุมชนท้องถิ่นของตนเองให้ปลอดภัยจากผลกระทบของมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล มีเพียงการยื่นข้อเรียกร้องเมื่อมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตที่มีผลโดยตรงต่อสุขภาพและมลภาวะในชุมชนเท่านั้น ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ มีการต่อสู้หรือเรียกร้องต่อรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการของโรงงานไฟฟ้าและทำให้เกิดมลพิษหรือผลกระทบด้านอื่น เช่น เสียงจากรถยนต์ที่ผ่านเข้าออกตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน การปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำคลองสาธารณะ มีการร่วมกันปรึกษาหารือและค้นหาหลักฐานข้อมูลให้แก่กันและกัน หากทางออกร่วมกันว่าจะแก้ไขปัญหาอย่างไร”

“แกนนำหรือผู้นำในการดำเนินการจะเป็นโดยตำแหน่งในชุมชนหรือหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้านที่ประชาชนให้การยอมรับ โดยมีเป้าหมายคือช่วยกันดูแลมิให้ชุมชน หมู่บ้านของตนได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการของโรงงานไฟฟ้า แต่ชุมชนเองยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาของมลพิษจากโรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากในชุมชนไม่มีเครือข่ายหรือองค์กรภาคประชาชนที่จะให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนให้กับประชาชน การต่อสู้ของชุมชนจึงดำเนินการกันเอง โดยร่วมมือกัน ใช้งบประมาณของตนเอง ช่วยเหลือกันในการดำเนินการ เช่น การเดินทางไปยังหนังสือถึงนายอำเภอท่าแซะ การประสานส่วนภูมิภาคสาขาท่าแซะเมื่อเกิดปัญหาน้ำเสียไหลลงคลองท่าแซะ นอกจากนั้นการดำเนินการทั้งก่อนการก่อสร้าง และหลังการก่อสร้างโรงงานแห่งนี้ ได้มีการเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดด้วย”

“การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ที่มีการดำเนินการต่อโรงงานไฟฟ้า จะเป็นไปตามทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่คาดหวังว่า โรงงานจะเป็นแหล่งกำเนิดพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญ สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชน ทำให้ประชาชนสามารถจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ราคาสูงขึ้น ผลผลิตเหลือใช้จากการเกษตรสามารถนำมาจำหน่ายได้ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความคาดหวังไว้สูง จึงไม่มีประโยชน์อันใดที่จะขัดขวางหรือกระทำการใดๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบกิจการของโรงงาน ชุมชนจึงไม่มีข้อขัดแย้งกับโรงงาน จะมีตอนเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนเท่านั้น การมีผู้นำที่เป็นทางการและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยนั้น จึงเป็นผลดีในแง่ที่ไม่มีการกระทำการนอกกฎหมาย การประท้วงวุ่นวายที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบหรืออันตรายต่อชุมชนได้”

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการดำเนินกิจกรรมของภาครัฐนั้น การเข้าร่วมกันประชุมและปรึกษาหารือระหว่างกันภายในชุมชน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่จะทำให้โรงงานผลิตไฟฟ้าให้ความสนใจต่อประชาชนในชุมชนมากขึ้น มีการเฝ้าระวังคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับความเห็นของ นายวิลาศ ดาวเรือง (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ว่า “การสร้างโรงงานไฟฟ้ามีการประชาสัมพันธ์หรือรับฟังความคิดเห็นประชาชน โดยการประชุมชี้แจงในที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ โดยให้ผู้ประกอบการเข้าให้รายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างโรงงานและการดำเนินการต่างๆ การสร้างโรงงานไฟฟ้าไม่มีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน”

2) การเคลื่อนไหวทางสังคม นายบรรหาญ กิมเชื้อะ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นว่า “รูปแบบและวิธีการต่อสู้จะเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมในขั้นแรก จะมี

การร่วมกันคิดร่วมกันทำ และร่วมกันดำเนินการต่อปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบันและในอนาคต หากมีการดำเนินกิจกรรมของโรงงานไฟฟ้าที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากร จะต้องดำเนินการทันทีและรับผิดชอบร่วมกัน หากสถานการณ์เอื้ออำนวย และการดำเนินการขั้นต้นไม่ได้ผลจะดำเนินการจากเขาไปหาหนัก แม้มีความรุนแรงเกิดขึ้นก็ตาม การมอบหมายให้มีผู้นำในการดำเนินการจะเป็นผู้นำทางสังคม เช่น ผู้สูงอายุที่เป็นที่นับถือของชุมชน ผู้ที่อดีตเป็นข้าราชการในชุมชนที่มีความรู้ทางวิชาการด้านต่างๆ หรือผู้นำโดยตำแหน่งทางหน้าที่ราชการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นผู้มีหน้าที่ในการดำเนินการยื่นเรื่องราวต่อผู้ประกอบการ โรงงานไฟฟ้าหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินกิจกรรม โรงงานไฟฟ้าแห่งนี้”

“การใช้สถานภาพของผู้นำในการสื่อสารกับสาธารณชน จะทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน ในการดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐในการผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหา การนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ข้อเท็จจริง การร่วมกันตรวจสอบต่อโรงงาน ร่วมกันแสวงหาทุนงบประมาณและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ชุมชนจะต้องให้ความสำคัญและมีความไว้วางใจระหว่างกัน ประชาชนจะต้องมีบทบาทในชุมชนให้มากขึ้น มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การเฝ้าระวัง การร่วมระดมพล การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายทางสังคมให้มากขึ้น”

นายบุญโชค ขนบแก้ว (สัมภาษณ์วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556) อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ ได้ให้ความเห็นว่า “การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีรูปแบบการต่อสู้เรียกร้องต่อรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผ่านหน่วยงานของรัฐ แจ้งผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่น นายอำเภอ ท้าแชะ และผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร เมื่อเกิดปัญหาหรือได้รับผลกระทบจากมลพิษของสถานประกอบการอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า ของบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด มีการดำเนินการตามขั้นตอน จากหน่วยงานที่ใกล้ชิดมากที่สุดในระดับหมู่บ้าน ชุมชน โดยมีผู้นำท้องถิ่นคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์เป็นตัวแทนดำเนินการ มีกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่เคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล มีการเคลื่อนไหวของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิต โดยเสนอปัญหา ยื่นข้อเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐหรือผู้ประกอบการแก้ไขปัญหา ก่อนที่จะดำเนินการก่อสร้างโรงงานแห่งนี้ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยมีการประชุมชี้แจงการดำเนินโครงการ โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แต่ประชาชนยังไม่มียุทธศาสตร์ในการอนุญาตการก่อสร้างโรงงาน ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการเฝ้าระวัง มีมาตรการตรวจสอบและควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนตลอดเวลา”

“ประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับสิทธิในชุมชน โดยการร่วมกันรักษาหรือในหมู่บ้านหรือชุมชน มีเครือข่ายหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมประสานงานกับเครือข่ายภายนอก แต่ไม่มีเครือข่ายหรือองค์กรอื่นเข้าร่วมในการต่อสู้เรียกร้อง ไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการและประชาชนในตำบล ผู้นำในการดำเนินการจะเป็นผู้นำที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน ผู้นำที่ประชาชนยอมรับ มีการดำเนินการจากเขาไปหาหน้ก เช่น การยื่นหนังสือ การเรียกร้อง การเสนอปัญหา การชุมนุมเรียกร้อง การร่วมชุมนุมประท้วง โดยมีหน่วยงานที่แก้ไขปัญหา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมพร โดยมีผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่นเป็นเครือข่ายประสานงาน”

3) การผลักดันต่อรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ นายสนอง สร้างเกตต์ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นว่า “การเคลื่อนไหวของชาวบ้านมีรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น เมื่อมีการรับรู้ว่ามีโรงงานจะกระทำการใดๆ ที่จะนำมาซึ่งอันตรายต่อชุมชน จะมีการสื่อสารต่อสาธารณชนว่าชุมชนของตนจะได้รับความเดือดร้อน ชุมชนของตนจะต้องร่วมกันต่อสู้ ปกป้อง ค้ำครอง ชุมชนท้องถิ่นของตน ประชาชนในชุมชนทุกคนมีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน การแสวงหาข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลในด้านอื่นจะต้องให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางเทคนิคเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน การให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านมลพิษจากโรงงาน การป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้น การระงับรักษาสุขภาพอนามัยของประชาชนจากผลกระทบของมลพิษที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน”

เป็นแนวทางเดียวกับบทสัมภาษณ์ของ นายสมชาย คุณวุฒิ (สัมภาษณ์วันที่ 4 กรกฎาคม 2556) ให้ความเห็นว่า “ในชุมชนไม่มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับสิทธิในชุมชนท้องถิ่น ไม่มีกลุ่มองค์กรชุมชนที่เคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีบทบาทในการอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ประชาชนยังมีบทบาทในการควบคุมหรือตรวจสอบการดำเนินการของโรงงานไฟฟ้าน้อย การดำเนินต่อสู้เรียกร้องเมื่อมีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานจะมีแกนนำเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวแทนของประชาชนและจะมีการมอบหมายให้เป็นผู้แทนดำเนินการจนสิ้นกระบวนการ”

“ในการดำเนินการยื่นหนังสือหรือข้อเรียกร้องดังกล่าวไม่มีตัวแทนเครือข่ายหรือองค์กรภาคเอกชนจากภายนอกองค์กรเข้าร่วมดำเนินการชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด

บางครั้งถ้าไม่เป็นผล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการ ชุมชนจะมีการระดมพลกันชุมนุมเป็นจำนวนมาก มีการสร้างสัญลักษณ์หรือการสร้างแรงบันดาลใจ โดยการขีดขวางการดำเนินการของโรงงาน เช่น การปิดถนนทางเข้าออกโรงงานไม่ให้มีการขนส่งวัตถุดิบในเวลากลางคืนที่รบกวนการดำเนินชีวิตประจำวัน การยื่นหนังสือให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพรเข้าตรวจสอบการดำเนินกิจการว่า มีการกระทำละเมิดต่อกฎหมายการประกอบกิจการอุตสาหกรรมอย่างไรบ้าง การดำเนินการทางกฎหมายดังกล่าว มีการปรับโรงงานหลายครั้ง แต่ทุกครั้งเป็นจำนวนเงินสูง แต่เมื่อมีการแก้ไขปัญหาลแล้ว ชาวบ้านก็จะไม่ดำเนินการใดๆ ต่อไป ไม่มีเครือข่ายองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมที่จะให้ข้อมูลต่อชุมชนอย่างต่อเนื่องเลย ประชาชนเองไม่มีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายหรือองค์กร จะมีการดำเนินการเมื่อมีความเดือดร้อนเป็นครั้งคราวเท่านั้น เมื่อมีการดำเนินการจะร่วมมือกันทั้งทางด้านการเงิน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ยานพาหนะ การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐอื่นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน การดำเนินการแต่ละครั้งไม่มีความรุนแรงหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนแต่อย่างใด”

การที่จะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือและยอมรับต่อการประกอบกิจการ โรงงานอุตสาหกรรม สามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนได้อย่างปกติ นายบุญโชค ขนานแก้ว (สัมภาษณ์วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556) อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพรให้ความเห็นว่า “โรงงานอุตสาหกรรมต้องเข้าสู่หลัก ธรรมชาติของการประกอบกิจการ โรงงาน 7 ประการ หรือหลักอุตสาหกรรมสีเขียว คือ

1. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน เพราะข้อมูลข่าวสารจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อ โรงงานเพื่อที่จะช่วยลดความไม่เข้าใจต่อกันได้ ในยุคข้อมูลข่าวสารย่อมมีไหลของข้อมูลจากหลายทิศทางที่จะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือท้องถิ่น การมีความผูกพันกับถิ่นที่อยู่ การรักบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของชุมชน การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนจะเป็นหลักประกันความสำเร็จร่วมกันของชุมชนได้
3. ความโปร่งใสของการประกอบกิจการ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาต่อสาธารณชนจะเป็นเครื่องมือให้เกิดการยอมรับและการตรวจสอบการดำเนินการของสถานประกอบการ
4. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ชุมชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานเป็นผู้ได้ประโยชน์เป็นผู้ก่อมลพิษ จึงต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบของตนต่อชุมชน
5. หลักนิติธรรม การที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ ไม่ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ ยึดหลักกฎหมายในการดำเนินการ

6. การบังคับใช้กฎหมายอย่างยุติธรรม เท่าเทียม เครื่องครัด เสมอภาค ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ หรือความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม

7. ความยั่งยืน การดำเนินกิจการของโรงงานผลิตไฟฟ้า จะต้องไม่ดำเนินการให้เกิดปัญหาในเวลาต่อมา มีมาตรการวิธีการป้องกันมิให้ชุมชนได้รับผลกระทบในภายหลัง”

นายอำนาจ ศรีสุวรรณ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็น ว่า “การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์จะมีการประชุมปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน มีการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ข้อมูลข่าวสาร ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรง แต่ประการใด ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้าชีวมวลเพียงแต่มีการเรียกร้องให้ดำเนินการเมื่อมีผลกระทบต่อชุมชนเท่านั้น เช่น การยื่นหนังสือไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพรให้มีการตรวจสอบคุณภาพของคลองท่าแซะซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบของการประปาส่วนภูมิภาคท่าแซะว่ามีสิ่งเจือปนที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของประชาชนหรือไม่ การให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพรตรวจสอบและให้ข้อมูล รับฟังปัญหาของชาวบ้านว่าการดำเนินกิจกรรมของโรงงานว่าทำให้เกิดมลพิษหรือได้รับผลกระทบใดๆ จากโรงงานไฟฟ้าบ้าง”

ความเห็นของ นายประเสริฐ จินตมณี (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นว่า “ผู้นำในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีกลุ่มบุคคล คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกอบต. อสม. อปพร. และผู้นำในทางสังคมอื่นๆ ไม่มีเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนอื่นเข้าร่วมในการต่อสู้เรียกร้องของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ นอกจากนั้น ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ยังไม่มียุทธศาสตร์ในการอนุญาตการสร้างโรงงานแต่ประการใด ทั้งนี้เห็นว่ายังเป็นบทบาทของภาครัฐที่จะดำเนินการ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ประชาชนยังคงมีบทบาทเฉพาะที่จำกัด ทั้งนี้เพราะเชื่อว่ารัฐมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินการ”

นายแพทย์มนู ศุกลสกุล (สัมภาษณ์วันที่ 5 กรกฎาคม 2556) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าแซะให้ความเห็นว่า “โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลไม่ทำให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน แต่มีบางส่วนเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคมด้านอื่นบ้าง การดำเนินการของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดในเรื่องคุณภาพของสิ่งแวดล้อม มลพิษ และอันตรายจากการขนส่งวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานไฟฟ้า ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ประชาชนมีการต่อสู้เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีการประชุมปรึกษาหารือกันเองในชุมชนหรือหมู่บ้านก่อน โดยประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับผลกระทบจากโรงงานผลิตไฟฟ้า มีการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารระหว่างกันว่า โรงงานมีการกระทำ

ใดที่จะก่อให้เกิดมลพิษได้ มีการมอบหมายให้ผู้นำท้องถิ่นหรือสมาชิก อบต. ทรัพย์อนันต์ เป็นผู้ยื่นหนังสือเรียกร้องให้นายอำเภอท่าชะงะ เป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโรงงาน”

“การเคลื่อนไหวของชาวบ้านมีรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น เมื่อมีการรับรู้ที่โรงงานจะกระทำการใดๆ ที่จะนำมาซึ่งอันตรายต่อชุมชน จะมีการสื่อสารต่อสาธารณชนว่าชุมชนของตนจะได้รับความเดือดร้อน ชุมชนของตนจะต้องร่วมกันต่อสู้ ปกป้องคุ้มครอง ชุมชนท้องถิ่นของตน ประชาชนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกัน การแสวงหาข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐในด้านอื่น จะต้องให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางเทคนิคเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน การให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านมลพิษจากโรงงาน การป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้น การระงับรักษาสุขภาพอนามัยของประชาชนจากผลกระทบของมลพิษที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน”

บทสัมภาษณ์ของ นายสมชาย คุณวุฒิ (สัมภาษณ์วันที่ 20 เมษายน 2556) กล่าวว่า “ในชุมชนไม่มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับสิทธิในชุมชนท้องถิ่น ไม่มีกลุ่มองค์กรชุมชนที่เคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีบทบาทในการอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ประชาชนยังมีบทบาทในการควบคุมหรือตรวจสอบการดำเนินการของโรงงานไฟฟ้าน้อย การดำเนินต่อสู้เรียกร้องเมื่อมีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานจะมีแกนนำเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวแทนของประชาชนและจะมีการมอบหมายให้เป็นผู้แทนดำเนินการจนสิ้นกระบวนการ”

นายจรัสศักดิ์ ละอองเทพ (สัมภาษณ์วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร ให้ความเห็นว่า “ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างโรงงานไฟฟ้ามีการเรียกร้องต่อของเจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าของโรงงาน คือยื่นหนังสือเรียกร้องต่อทางราชการ แจ้งเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ และบางส่วนไม่ดำเนินการใดๆ โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนเพราะเป็นไปตามข้อกำหนดของกระทรวงอุตสาหกรรม โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้วัสดุชีวมวลเป็นเชื้อเพลิงในการทำความร้อน จึงไม่มีสารพิษที่เกิดจากสารอินทรีย์ที่จะเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สิ่งแวดล้อมที่จะได้รับผลกระทบจากสารอินทรีย์จึงมีน้อยประชาชนยังมีความปลอดภัยจากการประกอบกิจการ”

“การที่ประชาชนในชุมชนร่วมกัน ป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม มีการประชุมปรึกษาหารือกันแลกเปลี่ยน

ข้อมูลข่าวสาร สร้างจิตสำนึกร่วมกันว่าชุมชนท้องถิ่นเป็นของทุกคน รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง การคุ้มครองรักษาชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องมีการชำระไว้ การที่รัฐบาลหรือเอกชนดำเนินโครงการที่กระทบต่อสาธารณชนแล้วไม่ทำให้ประชาชนมีส่วนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินการใดๆ ที่กระทบต่อวิถีชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชนจึงไม่สามารถดำเนินการได้ การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งรุนแรงระหว่างรัฐ ประชาชนและผู้ประกอบการได้”

“การดำเนินการต่อผู้เรียกร้องของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์จะมีตั้งแต่การยื่นหนังสือเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐเข้าแก้ไขปัญหา การลดปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน โดยการเข้าร่วมรับฟังปัญหาและชี้แจงแนวทางแก้ไข การสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนเองในด้านการรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อสารมวลชน การที่โรงงานยังมีประโยชน์ในทางอ้อมให้กับชุมชนท้องถิ่น ประชาชนยังมีความคาดหวังกับการดำเนินกิจการของรัฐหรือเอกชนในด้านการบริการสาธารณะ ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์จึงไม่มีการต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้าชีวมวลเพียงแต่มีการเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการเมื่อมีผลกระทบต่อชุมชนเท่านั้น”

นายสุมะโน จินาทิตย์ (2556, (สัมภาษณ์วันที่ 12 มิถุนายน 2556) ให้ความเห็นว่า “เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ผู้ที่จะแก้ไขปัญหา คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร นายอำเภอท่าแซะ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร นายองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์และหัวหน้าหน่วยงานอื่น เช่น สาธารณสุขจังหวัดชุมพร เป็นต้น การมอบหมายให้มีตัวแทนของชุมชนที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่อการสร้าง โรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลจึงไม่มีเครือข่ายหรือองค์กรภาคประชาชนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม จะมีเพียงตัวแทนที่ได้รับมอบหมายในชุมชน และทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้าง โรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของประชาชนไม่เกิดความขัดแย้งในชุมชน เมื่อในชุมชนเห็นว่าเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในส่วนท้องถิ่นและภูมิภาคที่จะต้องแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จึงต้องมีความตระหนักถึงหน้าที่ในการดำเนินการ ชุมชนยังคงมีหน้าที่ร่วมกันในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง มิให้หน่วยงานรัฐ เอกชนมากระทำการที่ทำให้เกิดผลเสียต่อการดำรงชีวิตของประชาชน”

นางบุญยัง นิสภา (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นตามบทสัมภาษณ์ว่า “ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีมาตรการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยยื่นหนังสือเรียกร้องต่อหน่วยงานของรัฐ เช่น นายองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ นายอำเภอท่าแซะ ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร การสร้างสถานการณ์ให้ได้รับความสนใจจากสาธารณชน เช่น การนำแท่งปูนซีเมนต์เข้าปิดถนนทางเข้าโรงงานป้องกันมิให้รถวิ่งผ่านเข้าออก

การชุมนุมยื่นข้อเรียกร้องต่อนายอำเภอท่าแซะ การกล่าวหาโจมตีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพรว่าไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นต้น”

“นอกจากนั้น ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการดำเนินกิจกรรมการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลแต่ประการใด ประชาชนจะเป็นผู้ศึกษาหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ระเบียบกฎหมาย ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการประกอบกิจการของโรงงานไฟฟ้า มาตรการของรัฐเกี่ยวกับการควบคุมและกำกับดูแล โรงงานผลิตไฟฟ้าด้วยตนเอง ไม่มีเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนอื่นเข้าร่วมในการต่อสู้เรียกร้องของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีบทบาทในการอนุญาตการสร้าง โรงงานไฟฟ้า จะมีการเข้าร่วมรับฟังคำชี้แจงการดำเนินการที่สำนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์เท่านั้น”

“ในการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์เพื่อการปกป้องคุ้มครองท้องถิ่นหรือชุมชนของตน จะมีการกำหนดเป้าหมายให้มีการดำเนินการตั้งแต่การเคลื่อนไหวทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ การแสวงหาความร่วมมือทางด้านการงบประมาณค่าใช้จ่าย การสร้างสถานการณ์และเร่งเร้าความสนใจต่อสาธารณะและองค์กรภายนอก สำหรับการต่อสู้เรียกร้องที่เป็นทางการนั้น การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีรูปแบบการต่อสู้เรียกร้องต่อรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผ่านหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น นายอำเภอท่าแซะ และผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร ผู้นำในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีกลุ่มบุคคล คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และผู้นำทางสังคมอื่นๆ”

“การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงแต่ประการใด ประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการกระทำที่เป็นการสร้างความวุ่นวาย ความไม่สงบเรียบร้อย การสร้างความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน หรือเจ้าของโรงงานกับประชาชน หรือระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ประชาชนไม่ได้รับความเดือดร้อนจากการเรียกร้องหรือการดำเนินการในการต่อสู้เรียกร้องสิทธิของชุมชน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนของตน”

นายอภิรักษ์ สักดีสนิท (สัมภาษณ์วันที่ 4 กรกฎาคม 2556) ให้ความเห็นว่า “ในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลแต่ไม่มีผลกระทบกับประชาชนในพื้นที่ ไม่มีการต่อต้านการสร้าง โรงงานไฟฟ้า ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง โรงงานไฟฟ้าและประชาชนในชุมชน และระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ในการสร้าง โรงงานไฟฟ้ามีการจัดทำ โครงการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน มีการประชุมเพื่อรับฟังความ

คิดเห็นของประชาชน มีการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับสิทธิในชุมชนท้องถิ่น มีมาตรการตรวจสอบและควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการเฝ้าระวังมิให้โรงงานละเมิดกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ”

“การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตรงกัน โดยการร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ปรึกษาหารือกัน การวิเคราะห์ทางเลือกโดยใช้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพิ่มบทบาทของภาคประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรม โครงการของรัฐ ที่กระทบกับวิถีชีวิตของชุมชน ประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถที่จะมีบทบาทในการปกป้องคุ้มครองชุมชนท้องถิ่นของตนให้ปลอดภัยจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ที่ส่งผลต่อสาธารณชนสามารถสื่อสารกับองค์กรภาคประชาชนอื่นให้หันมาสนใจในผลกระทบต่อชุมชนในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น มิได้หวังผลสำเร็จต่อเป้าหมายของรัฐหรือผู้ประกอบการภาคเอกชนเพียงอย่างเดียว”

“การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนมิให้เกิดการต่อต้านรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงนั้น การใช้สถานภาพของชุมชนที่มีอยู่ อาทิ เช่น การใช้สถานภาพผู้นำของรัฐที่มีอยู่สร้างความรู้ความเข้าใจ การให้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังข้อเท็จจริงปัญหาและข้อเสนอแนะ ทั้งทางตรงและทางอ้อม การใช้ทุนและศักยภาพของชุมชนในการจัดการกับปัญหาและข้อขัดแย้งต่างๆ นายอภิรักษ์ยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การอนุมัติจัดตั้งโรงงานต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีผลกระทบต่อชุมชนในด้านมลพิษน้อยกว่าการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น ในขณะที่ยังไม่มีแหล่งพลังงานทางเลือกอื่น พลังงานชีวมวลจึงเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในขณะนี้”

นายสบโชค หนูสะพลี (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นว่า “ชุมชนทรัพย์อนันต์ไม่มีมาตรการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนจะมีแต่ยื่นหนังสือเรียกร้องต่อหน่วยงานของรัฐเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชน มีการใช้งบประมาณส่วนตัวของประชาชนหรือของแกนนำเป็นเงินทุนการดำเนินการ ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวล การต่อสู้เรียกร้องของชุมชนทรัพย์อนันต์จะดำเนินการ โดยผ่านหน่วยงานภาครัฐหรือผ่านผู้นำชุมชนในภาครัฐ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่อการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวล”

“การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของประชาชนไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน รูปแบบการต่อสู้เมื่อเกิดปัญหาได้รับผลกระทบต่อชุมชนหมู่บ้านของตนจะเป็นการร่วมกันประชุมปรึกษาหารือหาทางออกร่วมกันในการแก้ไขปัญหา แสวงหา

ข้อเท็จจริงและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากสื่อสารมวลชน สื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลไม่มีการจัดทำการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชน มีการประชุมประชาชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ ประชาชนไม่มีแหล่งที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากมลพิษที่เกิดจากโรงงานผลิตไฟฟ้า ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับสิทธิในชุมชนท้องถิ่น ไม่มีกลุ่มองค์กรชุมชนหรือองค์กรประชาชนที่เคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

“ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างโรงงานไฟฟ้ามีการเรียกร้องต่อรัฐบาลและเจ้าของโรงงาน คือ ยื่นหนังสือเรียกร้องต่อทางราชการ แจ้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ บางส่วนไม่ดำเนินการใดๆ เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ผู้ที่จะแก้ไขปัญหาคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร นายอำเภอท่าแซะ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ และหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร เป็นต้น การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ไม่เกิดเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน”

นายบุญสิทธิ์ ภูขาว (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นว่า “ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลเพียงแต่มีการเรียกร้องให้ดำเนินการเมื่อมีผลกระทบต่อชุมชนเท่านั้น ผู้นำในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีกลุ่มบุคคล คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และผู้นำทางสังคมอื่นๆ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลไม่ทำให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน แต่มีบางส่วนเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคมอื่นบ้าง”

“ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีมาตรการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการเฝ้าระวังตรวจสอบการดำเนินการของโรงงานไฟฟ้าว่ามีการปฏิบัติตามระเบียบหรือไม่อย่างไร การประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับฟังการชี้แจงและแก้ไขปัญหา การยื่นข้อเรียกร้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหา ทำหนังสือร้องเรียนถึงหน่วยงานระดับจังหวัด การสร้างสถานการณ์ให้ได้รับความสนใจ เช่น การนำแท่งปูนซีเมนต์เข้าปิดถนนทางเข้าโรงงานป้องกันมิให้รถวิ่งผ่านเข้าออก การชุมนุมยื่นข้อเรียกร้องต่อนายอำเภอท่าแซะ การกล่าวหาโจมตีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพรว่าไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นต้น”

“การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ไม่เกิดเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประชาชนสามารถเข้าร่วมในการรับฟังปัญหาและแนวทางแก้ไขของโรงงานไฟฟ้าและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการหาทางออกในการแก้ไขปัญหาจากการประกอบการ ประชาชนในตำบลจะเป็นผู้ลงมือกระทำการกันเอง ทั้งการหาข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารกับสาธารณชนว่าชุมชนของตนได้รับผลกระทบจากมลพิษของสถานประกอบการ การได้รับสารที่เกิดจากโรงงานเป็นเวลานานๆ จะมีอันตรายต่อร่างกายอย่างไรบ้าง เช่น คิวโนสิส น้ำเสีย เสียงรบกวน เป็นต้น”

“ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีบทบาทในการอนุญาตก่อสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล โดยชาวบ้านเองยังมีความคิดว่าเป็นบทบาทและอำนาจหน้าที่ของภาครัฐที่จะดำเนินการต่อโครงการหรือกิจกรรมที่เป็น โครงสร้างสาธารณะ การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการผลิต การคมนาคมหรือการสร้างงานสร้างอาชีพ เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะสร้างความอยู่ดีกินดีให้กับประชาชน รัฐบาลมีหน้าที่แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกๆ ด้าน การเคลื่อนไหวของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างโรงงานไฟฟ้ามีการเรียกร้องต่อรัฐบาลและเจ้าของโรงงานให้รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นเพียงการเสนอข้อเรียกร้องให้รัฐดำเนินการ”

นายบรรหาญ กิมเซียะ (สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2556) ให้ความเห็นว่า “ประชาชนในตำบลไม่ได้มีส่วนร่วมในการก่อสร้างหรือการดำเนินกิจกรรมของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าแต่ประการใด รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีทั้งระดับชุมชน หมู่บ้านและระดับตำบล โดยในระดับชุมชนจะมีการตรวจสอบ การเฝ้าระวังว่าโรงงานมีการกระทำการใดที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่ มีการละเมิดกฎหมาย หรือกระทำการใดๆ ที่จะทำให้ชุมชนได้รับความเดือดร้อนรำคาญ มีอันตรายจากมลพิษของโรงงานหรือไม่ประการใด มีการแสวงหาข้อมูลว่าโรงงานไฟฟ้าแห่งนี้จะมีการใช้เชื้อเพลิงจากถ่านหินหรือไม่ มีการตรวจสอบพงถ่านที่เหลื้อออกมาจากเครื่องกำเนิดความร้อนว่าเป็นเชื้อเพลิงชีวมวลและมีอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรือไม่อย่างไร ผัก ผลไม้ พืชพรรณธัญญาหารที่มีอยู่สามารถดำรงอยู่ตามปกติหรือไม่ สัตว์เลี้ยงมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตเช่นใด”

“การสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลได้มีการทำประชาพิจารณ์หรือรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ โดยมีการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในตำบลที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ ในการชี้แจงมีการให้ข้อมูลรายละเอียดและวิธีการดำเนินการตลอดจนที่มาของการสร้างโรงงานไฟฟ้า มีการสอบถามและอภิปรายรายละเอียดของคุณลักษณะและการใช้เชื้อเพลิงในการทำความร้อนเพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนมอเตอร์เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ประชาชนมีการเข้าร่วมรับฟังและสังเกตการณ์ หน่วยงานของรัฐที่เข้าร่วมชี้แจงรายละเอียด คือ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร ผู้ที่มีอำนาจอนุญาตให้มีการ

ก่อสร้างและประกอบการคือ กระทรวงอุตสาหกรรม ประชาชนไม่ได้มีส่วนในการอนุญาตแต่อย่างใด”

“ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้าชีวมวลเพียงแต่มีการเรียกร้องให้ดำเนินการเมื่อมีผลกระทบต่อชุมชนเท่านั้น การได้รับข้อมูลข่าวสารและการสร้างความเชื่อมั่นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลจะมีความปลอดภัย ไม่มีอันตรายจากการก่อกมลพิษของโรงงาน ประชาชนสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายพืชผลทางการเกษตร การจ้างงาน มีการเก็บภาษีจากการประกอบการได้มากขึ้น เป็นการสร้างความคาดหวังให้กับประชาชนในท้องถิ่นว่าจะมีความเจริญมากขึ้น จึงไม่มีการต่อต้านหรือคัดค้านการก่อสร้างหรือการดำเนินการของโรงงานผลิตไฟฟ้า ประเด็นการต่อสู้เรียกร้องที่เกิดขึ้นมาจากการได้รับผลกระทบต่อชุมชนในด้านผลข้างเคียงจากการประกอบการเท่านั้น”

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล มีดังนี้

ทักษะและความรู้ความเข้าใจในทางที่เป็นบวก คือ มีทักษะและความรู้ความเข้าใจต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าในระดับปานกลางถึงระดับมาก คือ

1. ความจำเป็นและความสำคัญของพลังงานไฟฟ้าในการดำรงชีวิตของประชาชน จึงต้องมีการสร้างโรงงานไฟฟ้าเพื่อเป็นแหล่งผลิตที่สามารถสำรองการใช้ไฟฟ้าเมื่อมีความต้องการที่สูงขึ้น มีความเชื่อมั่นในบทบาทของผู้นำและการทำหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่แทนตน โครงการของรัฐหรือเอกชนจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนโดยรวม

2. คุณลักษณะและรูปแบบของโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลที่ใช้อินทรีย์วัตถุเป็นสารตั้งต้นในการผลิต ทำให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีอันตรายน้อยกว่าการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น เช่น ถ่านหิน หรือปิโตรเลียม เป็นต้น มีความคาดหวังว่าโรงงานอุตสาหกรรมยังคงมีประโยชน์ต่อชุมชนในด้านการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชน

3. มาตรการควบคุมและตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ผู้ประกอบการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนด เช่น การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การตรวจคุณภาพน้ำ การตรวจก่อกมลพิษทางอากาศ เป็นต้น ประชาชนยังมีความเชื่อมั่นว่าเจ้าหน้าที่จะมีการดำเนินการตามกฎหมายที่กำหนด

4. บทบาทของภาคประชาชนต่อผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการดำเนินกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า ประชาชนยังมีจิตสำนึกในความรักความผูกพันต่อ

ชุมชนของตนในการระดมเงินให้มีผลกระทบต่อคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล

ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ที่เป็นไปในทางลบในระดับปานกลาง คือ

1. ผลกระทบจากการประกอบการผลิตไฟฟ้าของโรงงาน คือ ทำให้เกิดมลพิษ มีสารเคมีที่เป็นอันตรายจากการผลิต เช่น ฝุ่นละออง น้ำเสีย มลภาวะทางอากาศ เป็นต้น มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของชุมชน

2. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการดำเนินการของโรงงาน เช่น การไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด หรือละเลยการควบคุมกำกับดูแลให้ผู้ประกอบการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ทำให้ชุมชนไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐในด้านความปลอดภัยของชุมชน

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโรงงานผลิตไฟฟ้ายังมีบทบาทน้อย ไม่มีเครือข่ายการเฝ้าระวังอย่างจริงจัง ไม่มีส่วนรับรู้ต่อการดำเนินการของผู้ประกอบการ ผู้นำยังคงมีบทบาทสูงในชุมชนที่จะดำเนินการใดๆ ในชุมชนของตน ไม่มีเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่จะคอยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพนำมาสรุปตามประเด็นการวิจัย 4 รูปแบบ คือ

1. การร่วมประชุมและปรึกษาหารือ ที่จะทำให้เกิดการรับรู้และวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง เป็นการเพิ่มบทบาทของประชาชนในชุมชนตลอดจนการสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในชุมชน แสวงหาทางออกในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

2. การเคลื่อนไหวทางสังคม โดยการสื่อสารกับสาธารณชน ใช้สิทธิ เสรีภาพและสถานภาพของประชาชนในชุมชน ร่วมกันจัดองค์กรชุมชน เพื่อให้มีการโต้แย้งในเวทีสาธารณะให้ได้รับความสนใจจากองค์กรภายนอก มีการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการดำเนินการ

3. การผลักดันต่อหน่วยงานของรัฐ การยื่นเรื่องราวให้หน่วยงานของหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเสนอปัญหาข้อเท็จจริง การใช้สถานภาพของผู้นำและการร่วมกันแสวงหาทุนและงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4. การเผชิญหน้าและการเป็นปฏิปักษ์ การสร้างแรงกดดันในรูปแบบต่างๆ การสร้างสถานการณ์ การใช้วาทกรรมโจมตี การประท้วงหรือใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

จากประเด็นรูปแบบการต่อสู้ของชุมชนการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ จะมีความสอดคล้องกับผลงานของ ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2554 :139 - 146) ในบทวิเคราะห์ ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในระดับรากหญ้าของประเทศในโลกรี่สาม (Grassroots Movements in the Third World) ว่าความเคลื่อนไหวของประชาชนรากหญ้าของประเทศในโลกรี่สามจะมีความแตกต่างจากการเคลื่อนไหวของประชาชนในประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้า กล่าวคือ การเคลื่อนไหวของประเทศไทยอุตสาหกรรมก้าวหน้าจะเกิดจากความไม่พอใจในคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำลงแทบทุกด้าน จึงลุกขึ้นมาเคลื่อนไหวในประเด็นปัญหาที่สะท้อนถึงรูปแบบวิถีชีวิตและรสนิยม และกลุ่มคนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวในขบวนการจะเป็นชนชั้นกลางใหม่ในสังคมจะมีบทบาทสำคัญ ส่วนในการเคลื่อนไหวของประชาชนประเทศไทยสามมักจะมีความมาจากความไม่ยุติธรรมทั้งทางด้านการเมืองเศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม และประเด็นเคลื่อนไหวก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นความตายของชุมชน/ท้องถิ่นมากกว่าเป็นเรื่องของรสนิยม เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และความอยู่รอดของชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เช่น เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การสร้างเขื่อน การตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น กลุ่มคนที่เข้าร่วมขบวนการจะเป็นประชาชนระดับล่าง เช่น ชาวไร่ชาวนา คนชนบทยากจน เป็นต้น

ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีการต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้าชีวมวลเพียงแต่มีการเรียกร้องให้ดำเนินการเมื่อมีอันตรายจากมลพิษ หรือการกระทำที่ผลกระทบต่อชุมชนเท่านั้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงแต่ประการใด เป็นไปตามแนวความคิดและผลงานของเดวิด แมทธีวส์ (พรธนิภา โสทธิพันธุ์, 2552: 256 - 270) ที่กล่าวถึงการจัดการความขัดแย้ง (To Deal with Conflict) ว่าแนวทางที่สามารถลดความขัดแย้งที่เป็นไปได้ คือ การใช้เวทีวิจารณ์สาธารณะ (Public Deliberation) ซึ่งเป็นเรื่องราวของประชาชนที่สามารถจัดการปัญหาของตนเองได้ โดยที่พวกเขาไม่ได้ให้นิยามปัญหานั้นๆ เหมือนกันทุกคน การสนทนาในเวทีสาธารณะเป็นการถกแถลง คือหนทางในการทำให้เกิดการตัดสินใจเพื่อกระทำบางอย่างร่วมกัน เป็นการหาทางเลือก ความพยายามต่อสู้ร่วมกันในเรื่องที่มีความรู้สึกร่วมกัน สิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดที่ได้จากการพูดคุยในเวทีสาธารณะ คือความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อเหตุผลของผู้อื่นในการมีความเห็นต่อประเด็นนั้นๆ สามารถแยกความคิดเห็นออกจากตัวคนได้

การร่วมประชุมและปรึกษาหารือร่วมกันของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์โดยไม่เลือกสถานะของบุคคล ทุกคนสามารถร่วมกันพูดคุยโดยใช้วิจารณญาณสาธารณะได้ เป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวทางชุมชนและการแก้ปัญหา (Community and Problem Solving) การได้ร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งที่เป็นตัวแทนของพวกเขาเอง ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและตัวแทนภาครัฐคือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อร่วมกันทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา โดยให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา โปร่งใส ให้การยอมรับต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง ความสำคัญของประโยชน์สาธารณะ ในชุมชนจึงไม่มีความขัดแย้งในประเด็นปัญหาจากการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในพื้นที่

การปกป้องคุ้มครองชุมชนท้องถิ่นของตนด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ เพื่อให้มีจิตสำนึกในการรักถิ่นที่อยู่ตามแนวความคิดในการสร้างชุมชนให้สามารถแก้ไขปัญหาด้วยชุมชนเอง การดำเนินการตั้งแต่การปรึกษาหารือระหว่างกัน การเคลื่อนไหวทางสังคมภายในชุมชน การยื่นหนังสือ การเสนอปัญหา การเรียกร้อง การประท้วง การสร้างสถานการณ์ต่างๆ เพื่อที่จะแสดงศักยภาพจากภายในสู่ภายนอก โดยมีผู้นำที่เป็นประชาชนในชุมชนเอง หรือการประสานงานกับเครือข่ายองค์กรสิ่งแวดล้อมจากภายนอกองค์กร การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบนั้น ไม่มีการสนับสนุนเงินทุนงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจากภายนอกองค์กร มีการระดมทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงยานพาหนะ ค่าอาหาร ค่าดำเนินการตามที่สามารถหาเองได้ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนแต่ประการใด

บทบาทของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการของภาครัฐยังมีน้อย ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นผู้นำในสถาบันการปกครองและผู้นำของชุมชนมีบทบาทมากกว่าประชาชน ทั้งนี้ประชาชนในชุมชนต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางกายภาพ ชีวภาพและคุณภาพของชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป มีจิตสำนึกต่อชุมชนของตนในการรักษาไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน มีการใช้กระบวนการทางปกครอง กระบวนการทางศาลยุติธรรมในการยุติปัญหา ความขัดแย้งรุนแรงอาจจะเกิดขึ้นจากผลประโยชน์ไม่ลงตัว หรือได้รับการกระตุ้นจากผู้นำชุมชน ข้อมูลข่าวสารไม่ครบถ้วน การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาได้บางส่วน โดยโรงงานจะต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมาย และภาครัฐเป็นผู้อำนวยการความสะดวก

การต่อสู้ของชุมชนเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีรูปแบบหลากหลายมีความหนักเบาแตกต่างกันตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ชุมชนยังคงรักความสันติ มีความสมัครสมานสามัคคีกัน ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกในสังคม โรงงานผลิตไฟฟ้าสามารถดำเนินการได้โดยจะต้องมีความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รัฐและ

เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบที่จะปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ชุมชนจะต้องมีจิตสำนึกในการในเรื่องของสิทธิความเป็นพลเมือง (Civic Rights) ในการคุ้มครองรักษาชุมชนท้องถิ่นของตน ตามแนวคิดของสมศักดิ์ สามีคศิริธรรม (2554: 80) ว่าเป้าหมายของการต่อสู้เพื่อคุณค่าของความเป็นมนุษย์ หมายถึงการมีชีวิตอยู่อย่างริเริ่มและสร้างและสร้างสรรค์ มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ทำความเข้าใจต่อโครงสร้างทางสังคม พร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติร่วมกับคนอื่นๆ เพื่อสร้างสรรค์โลกใหม่ที่มีความเป็นมนุษย์มากขึ้นด้วยน้ำมือของตนเอง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาประเทศในหลายทศวรรษที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดการพัฒนาที่กระทบกับวิถีชีวิตของชาชนบทไทยเป็นอย่างมาก ได้เกิดแนวความคิดการพัฒนาประเทศที่มุ่งหน้าไปสู่ความทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ การอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต การจัดระบบการศึกษาแบบใหม่ การส่งเสริมการผลิตภาคอุตสาหกรรม มีการใช้พลังงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะน้ำมันปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และพลังงานไฟฟ้า มีการขยายตัวของเมือง ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและความเป็นวิถีชีวิตของชุมชน ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรดั้งเดิมได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอัตราการผลิตจากการใช้เทคโนโลยีมีความรวดเร็ว มีปริมาณมากกว่า ใช้เวลาน้อย ราคากว่า ทำให้ภาคการเกษตรแข่งขันในภาคการตลาดไม่ได้ ต้องล้มเลิกหรือเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพในที่สุด การเกิดขึ้นของโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์จากการส่งเสริมของภาครัฐให้ผู้ประกอบการเอกชนลงทุนในกิจกรรมการผลิตพลังงานไฟฟ้า ทำให้ชุมชนเกิดผลกระทบด้านต่างๆ ต่อชุมชน และชุมชนเองก็เกิดกระแสการต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้าที่มีไม่เชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐและผู้ประกอบการว่าจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือไม่ประการใด

ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์เป็นชุมชนเล็กๆ ในชนบททางภาคใต้ของประเทศไทยมีลักษณะพิเศษที่ทำให้สามารถคงความเป็นชุมชนมาช้านาน แม้จะถูกแรงกระแทกจากภายนอกบ้างก็ตาม มีสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก การดำรงอยู่ของหลักเกาะเกี่ยวกันภายในชุมชนเอง เนื่องจากการดำรงอยู่ของเศรษฐกิจแบบยังชีพ ซึ่งเน้นการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้มากกว่าเพื่อการขาย จึงต้องมีความร่วมมือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชน สาเหตุประการที่สองคือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ทำให้เศรษฐกิจแบบยังชีพอยู่ได้ ประการสุดท้าย คือ ลักษณะพิเศษของรัฐศักดินาไทยและระบบทุนนิยมของไทยเอง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Patronage Relationships) ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับที่มีความไม่เท่าเทียมกัน ต้องพึ่งพากัน หมู่บ้านเป็นตัวหล่อเลี้ยงความเป็นชุมชนไว้อย่างเป็นทางการ หากหมู่บ้านล่มสลาย ความเป็นชุมชนก็หมดสิ้นไปพร้อมกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อประเทศไทยต้องเผชิญกับการพัฒนาประเทศที่มีเป้าหมายเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม เน้นการเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้ละเลยการพัฒนาทางด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น จึงเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ของประชาชนในระดับรากหญ้าที่โดดเด่นอย่างน้อยสองประการ คือ ขบวนการวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นและขบวนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยท้องถิ่นชุมชน เป็นวัฒนธรรมการพึ่งตนเองทั้งทางด้านความคิด เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เป็นการสะท้อนถึงความสำคัญของหมู่บ้านชุมชนและใช้เป็นตัวตั้งในการพัฒนา การพัฒนาจะเน้นการพัฒนาแบบกลุ่ม สร้างจิตสำนึกแบบชุมชนให้เกิดขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การก่อรูปและประสานเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของกลุ่มประชาสังคม (Civic Society) ของเครือข่ายกลุ่มประชาชนในในระดับต่างๆ เป็นโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะอันเป็นปัจจัยเกื้อหนุนพัฒนาการของขบวนการประชาสังคม ที่ต้องอาศัยการพบปะของผู้คนได้มาสัมพันธ์ ร่วมกันทำงานเชื่อมโยงองค์กรสมาชิกเข้าด้วยกันเป็นช่องทางให้มีการสื่อสารระหว่างกัน วิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนล้วนเป็นทุนทางสังคม หรือทุนทางวัฒนธรรมที่มีส่วนสำคัญในการสร้างประชาสังคมซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาประเทศ การจัดการความสัมพันธ์ในแนวราบตามลักษณะแนวทางประชาสังคม จะทำให้ทุกคนเท่าเทียมกัน สามารถทำงานร่วมกัน บนพื้นฐานของความสมานฉันท์อันเป็นวิถีทางแห่งประชาธิปไตย การแก้ปัญหาที่เกิดจากวิกฤติของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน ที่เกิดจากปัญหาการเมือง เศรษฐกิจสังคมและความขัดแย้งของคนในชาติ จึงอยู่ที่การปรับเปลี่ยนมาเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้สังคมฐานล่าง คือชุมชนท้องถิ่น หรือประชาสังคม ซึ่งจะทำให้สังคมไทยเข้มแข็งและมั่นคง กล่าวคือ เมื่อคนไทยรักแผ่นดินเกิดก็จะก่อให้เกิดพลังแผ่นดิน

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ยังคงให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านความเป็นผู้นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ชุมชนของตน ไม่มีการต่อต้านขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย โครงการหรือแผนงานการพัฒนาของรัฐ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ถึงแม้จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและระบบนิเวศของชุมชนก็ตาม มีความเชื่อมั่นต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองและพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน มีความเข้าใจถึงความจำเป็นในการใช้และการผลิตพลังงานไฟฟ้า ที่จะใช้เป็นพลังงานขั้นต้นในการพัฒนาสู่การผลิตของอุตสาหกรรมขั้นสูง ไม่มีประเด็นข้อพิพาทหรือความขัดแย้งที่จะก่อให้เกิดปัญหาความไม่สงบสุขในชุมชนแต่ประการใด สามารถที่จะแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง (Deal to Conflict) ด้วยกระบวนการภายในของชุมชนเอง

การสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลพบว่ามีผลกระทบด้านต่างๆ ทั้งทางด้านกายภาพ ชีวภาพ ตลอดจนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ความไม่ไว้วางใจของชุมชนเกี่ยวกับการหากระแวงว่าจะมีการนำถ่านหินหรือลิกไนต์มาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการทำความร้อนเพื่อให้เกิดแรงผลักดันไปสู่เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ซึ่งชุมชนมีฉันทามติว่าจะไม่ให้โรงงานไฟฟ้าถ่านหินเกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้โดยเด็ดขาด ซึ่งในระยะเริ่มแรกเป็นที่ชัดเจนว่าจะใช้เฉพาะเชื้อเพลิงที่เป็นชีวมวลเท่านั้น การเกิดกระบวนการต่อต้านการใช้เชื้อเพลิงถ่านหินนั้นมีเครือข่ายที่ชัดเจนและกว้างขวางมาก เมื่อได้รับการกระตุ้นจากชุมชนก็จะประทุขึ้นทันที อย่างไรก็ตามที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่ามีการใช้ถ่านหินในการประกอบการแต่อย่างใด ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ก็ยังเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา แม้จะมีความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันแต่ไม่มีเหตุการณ์การประท้วงหรือเหตุการณ์ความรุนแรง

การพิทักษ์สิทธิของชุมชนในการเฝ้าระวังมิให้พื้นที่ท้องถิ่นของตนได้รับผลกระทบอันไม่พึงปรารถนา ทั้งทางร่างกาย สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมชุมชน สภาพทางกายภาพต่างๆ นั้นชุมชนได้เข้าร่วมกันปกป้องรักษาตามแต่สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การนำท่อปูนซีเมนต์ไปวางทางเข้าออกบริษัทผู้ประกอบการ กรณีรถบรรทุกน้ำหนักเกินทำให้ถนนในหมู่บ้านชำรุด การขนส่งมีเสียงดังรบกวนในเวลากลางคืน มีผู้สังเกตการณ์รายงานให้ชุมชนทราบตลอดเวลา มีการยื่นหนังสือให้อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพรลงโทษปรับ กรณีมีการปล่อยน้ำเสียลงคลองสาธารณะซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบของการประปาส่วนภูมิภาคท่าแซะ เป็นต้น

ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการแสดงพลังทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบของการเมืองแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Politics) มีการร่วมประชุมปรึกษาหารือร่วมกันกับสมาชิกในชุมชน หมู่บ้าน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal Meeting) กรณีการประชุมหมู่บ้านประจำเดือนของผู้ใหญ่บ้าน กำนัน การพบปะพูดคุยในโอกาสในการชี้แจงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ และรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting) เช่น การพบปะพูดคุยตามโอกาสและสถานการณ์ต่างๆ ระหว่างเครือข่าย เพื่อนบ้านหรือสมาชิกในชุมชน การหาทางออกในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยปัญหาต่างๆ การยื่นข้อเรียกร้องที่มีพลังขับเคลื่อนจากกลุ่มมวลชน โดยแสวงหาความร่วมมือทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน มีทุนทางสังคมที่พร้อมสนับสนุนกระบวนการต่อสู้เรียกร้องให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีเป้าประสงค์ร่วมกันในการปกป้องคุ้มครองชุมชนท้องถิ่นของตนให้ดำรงอยู่อย่างปกติสุข

เป้าหมายของการต่อสู้ของชุมชนเพื่อดำรงคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความมีศักดิ์ศรีความเข้มแข็งของชุมชนและความมีพลังอำนาจของคนในสังคม การมีชีวิตอยู่อย่างริเริ่มและสร้างสรรค์ ตั้งคำถามกับปรากฏการณ์ต่างๆ กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน ปัจจัยสำคัญในการต่อสู้

ก็คือ การพัฒนาความสำนึกที่แท้จริง ซึ่งเป็นวิธีที่จะนำตัวเองออกไปสู่สภาพแวดล้อมภายนอก พร้อมกับความสามารถที่มนุษย์มีอยู่ ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการสร้างมโนธรรมสำนึก (Conscientization) อันหมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และทำความเข้าใจ ต่อโครงสร้างทางสังคมที่มีการกดขี่ขูดรีดได้อย่างแจ่มชัด และพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติร่วมกับคนอื่น ๆ เพื่อสร้างสรรค์โลกใหม่ ที่มีความเป็นมนุษย์มากขึ้นด้วยน้ำมือของตนเอง (สมศักดิ์ สามีศรีธรรม, 2554:80)

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร มีทัศนคติและความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลทั้งในด้านบวกซึ่งเป็นผลดีต่อการสร้าง โรงงานไฟฟ้าและการดำเนินกิจการของโรงงานผลิตไฟฟ้า โดยมีความคิดเห็นถึงความสำคัญและ ประโยชน์ของการสร้างโรงงานไฟฟ้าที่ชุมชนจะได้รับ การเข้าใจถึงความจำเป็นของการผลิต พลังงานไฟฟ้า และด้านลบหรือผลเสียต่อการสร้างโรงงานหรือการดำเนินกิจการของโรงงานผลิต ไฟฟ้า คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชนจากมลพิษของโรงงาน อุตสาหกรรม มลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าผลกระทบต่อระบบนิเวศและ ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชน ประชาชนเห็นว่า รัฐบาลและ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการประกอบกิจการของโรงงานผลิตไฟฟ้า

รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบล ทรัพย์อนันต์ เป็นรูปแบบการต่อสู้และคุ้มครองป้องกันชุมชนของตนให้มีความปลอดภัยจากมลพิษ และผลกระทบด้านต่างๆ จากการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล เช่น ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีส่วนร่วมในการประชาคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟัง ความคิดเห็นต่อการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้า การยื่นข้อเสนอมติเรียกร้องต่อหน่วยงานของรัฐให้ แก้ไขปัญหาของชุมชน มีเครือข่ายขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมในการรับผิดชอบในการต่อสู้ของชุมชน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้ง เกี่ยวกับโรงงานผลิตไฟฟ้า เมื่อมีข้อพิพาทขัดแย้งเกิดขึ้นจะแก้ปัญหาโดยสันติวิธีทำให้การก่อสร้าง โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลสามารถดำรงอยู่ได้และประชาชนมีการเฝ้าระวังป้องกัน ตนเองของชุมชนในเรื่องคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน

ความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าหมายของการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ ที่มีผล ต่อการสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยนั้น ปัจจัยความสำเร็จที่ สำคัญ คือ ภาวะผู้นำที่มีทัศนคติและแนวความคิดที่ไม่ใช้ความรุนแรงหรือการก่อความไม่สงบให้ เกิดขึ้นในชุมชนของตน มีการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีจิตใจที่เป็นสาธารณะ เห็น ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเข้าใจต่อบทบาทและหน้าที่ ความตระหนักของ

ประชาชนถึงความสำคัญของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับดำรงชีวิต ความเกี่ยวพันทางสังคมวัฒนธรรมและเครือญาติในชุมชนที่ดำรงอยู่มาเป็นเวลานาน การเรียนรู้ของชาวบ้านที่สามารถขยายเครือข่ายออกสู่องค์กรภายนอก หน่วยงานของรัฐที่มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนในการบริหารงานให้เกิดประโยชน์และความสุขของประชาชน

ขบวนการต่อสู้ทางสังคมในอนาคตอาจจะเป็นประเด็นเฉพาะที่ต้องการอาศัยการระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อบรรลุผล จะเห็นได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทุกเรื่องต้องมีนักวิชาการ องค์กรเอกชน ประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สื่อมวลชน ยุทธศาสตร์ในการช่วงชิงสื่อเป็นสิ่งจำเป็นในอนาคต ถ้าได้สื่ออาจจะไม่ต้องระดมมวลชนจำนวนมาก กระบวนการต่อสู้ของชุมชนในอันที่จะแสดงถึงพลังอำนาจอธิปไตยที่จะแสดงออกให้รัฐได้รับรู้และให้ความสำคัญกับกระบวนการในการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ยังมีปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมหรือแนวนโยบายของรัฐ เช่น การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐให้ประชาชนทราบ การวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของ *รัฐจิตต์ โมฮันตี และคณะ (2006)* ที่วิเคราะห์ไว้ 3 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความเป็นสถาบันของรัฐ การเคลื่อนไหวในรูปแบบการเคลื่อนไหวทางสังคม และการเคลื่อนไหวในลักษณะการประนีประนอมของสังคมพลเมือง

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร เพื่อศึกษาการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด ซึ่งชุมชนได้รับผลกระทบด้านต่างๆ จากการประกอบกิจการของโรงงานแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชน การเจริญเติบโตของชุมชนที่ทำให้ปัญหาสังคมตามมา อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม สัมพันธภาพระหว่างประชาชนด้วยกันเอง หรือการเคลื่อนย้ายของประชากรจากแรงงานต่างด้าว เป็นต้น โดยใช้ระยะเวลาศึกษาประมาณ 2 ปี การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์เป็นการศึกษาลักษณะของการเมืองภาคพลเมือง (The Character of Citizen Politics) เป็นการเมืองในลักษณะของประชาชนจัดการเพื่อสิ่งที่ดีกว่า เป็นภารกิจของ

พลเมืองในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อนำไปสู่การควบคุมอนาคตให้ได้มากขึ้น เป็นเสมือนภารกิจของพลเมืองที่เผชิญอยู่กับการกำหนดความหมายของประโยชน์สาธารณะในระดับชาติ จึงสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ต่อโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ทักษะและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการสร้างโรงงานไฟฟ้าที่ชุมชนจะได้รับ การเข้าใจถึงความจำเป็นของการผลิตพลังงานไฟฟ้า การปฏิบัติหน้าที่และมาตรการในการตรวจสอบควบคุมกำกับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การมอบหมายและไว้วางใจผู้นำชุมชนในการทำหน้าที่ ความคาดหวังจากการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ การเข้าใจผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประกอบการที่มีผลกระทบด้านต่างๆ ต่อชุมชน ประชาชนใช้มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการแก้ไขปัญหา

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีทักษะและความรู้ความเข้าใจในด้านบวกเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการสร้างโรงงานไฟฟ้าที่ชุมชนจะได้รับ การเข้าใจถึงความจำเป็นของการผลิตพลังงานไฟฟ้า ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน การเกิดผลกระทบด้านต่างๆ ต่อชุมชนทั้งทางด้านกายภาพและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การปฏิบัติหน้าที่และมาตรการในการตรวจสอบควบคุมกำกับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหา ความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสถานภาพและบทบาทของผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นบุคลากรภาครัฐและผู้นำทางสังคมของชุมชนเอง

ส่วนทักษะและความรู้ความเข้าใจในด้านลบ จากผลเสียของการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมหรือการดำเนินกิจการของโรงงานผลิตไฟฟ้า คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป มลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้ามีผลกระทบต่อระบบนิเวศและสุขภาพอนามัยของประชาชน การไม่เชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการประกอบกิจการของโรงงานผลิตไฟฟ้าว่าจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดไม่ละเว้นหรือปฏิบัติหน้าที่อันมิชอบ

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีจิตสำนึกสาธารณะสูง มีความระลึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม เห็นความสำคัญของการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจในภาพรวมของชุมชน การจ้างงาน การสร้างรายได้ มีการลงทุนในกิจการสาธารณูปโภคของรัฐและผู้ประกอบการ มีการบริโภคสินค้าและบริการ การใช้จ่ายของประชาชน

ทำให้รัฐมีรายได้จากภาษีอากรมากขึ้น ทางด้านสังคมที่จะมีความสะดวกสบายจากการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีผลกระทบในด้านลบต่อระบบนิเวศและความเปลี่ยนแปลงของคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปก็ตาม

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีความเชื่อมั่นในบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ในบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน การนำนโยบายที่ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การสร้างความรู้และพัฒนาการศึกษา หลักประกันในการรักษาคุ้มครองสุขภาพอนามัย เป็นต้น ดังนั้นเมื่อผู้นำหรือข้าราชการมีแนวความคิดหรือความเห็นในเรื่องใดหรือไปในทิศทางใด มีโอกาสที่มวลชนจะเห็นสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวได้ง่าย

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ยังคงให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านความเป็นผู้นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ชุมชนของตน ไม่มีการต่อต้านขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย โครงการหรือแผนงานการพัฒนาของรัฐ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ถึงแม้จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและระบบนิเวศของชุมชนก็ตาม มีความเชื่อมั่นต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองและพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน มีความเข้าใจถึงความจำเป็นในการใช้และการผลิตพลังงานไฟฟ้า ที่จะใช้เป็นพลังงานขั้นต้นในการพัฒนาสู่การผลิตของอุตสาหกรรมขั้นสูง ไม่มีประเด็นข้อพิพาทหรือความขัดแย้งที่จะก่อให้เกิดปัญหาความไม่สงบสุขในชุมชนแต่ประการใด สามารถที่จะแก้ไขปัญหาคัดแย้ง (Deal to Conflict) ด้วยกระบวนการภายในของชุมชนเอง

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีเชื่อมั่นต่อสถานะและบทบาทของผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นข้าราชการและผู้นำชุมชน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร นายอำเภอท่าแซะ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร และหน่วยงานของรัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ หน่วยงานราชการสังกัดอื่นๆ เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลมีหน้าที่คุ้มครองรักษาและในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นประชาชนจะใช้การบริหารจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) โดยสันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับแนวการศึกษาของสำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า (2554 : 37) ที่ศึกษาการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับพลเมืองของสังคมผสมผสานแนวคิดสิทธิชุมชน ต้องเกิดจากพลเมืองมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อส่วนรวมและตระหนักถึงปัญหาของสังคม

ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล มีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของการสร้างโรงงานไฟฟ้าที่ชุมชนจะได้รับ ความจำเป็นของการผลิต พลังงานไฟฟ้าและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับความเปลี่ยนแปลงไปของระบบนิเวศและความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนของมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม แนวความคิดและบทบาทที่ถูกต้องที่มีต่อ โรงงานผลิตไฟฟ้าจะเป็นการสร้างจิตสำนึกของกลุ่มคนและองค์กรต่างๆ ในชุมชนให้มีจิตสำนึกห่วงใยในทรัพยากรของชุมชนจะเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญที่จะทำให้ชุมชนมีการเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนให้สมดุลและยั่งยืน โดยชุมชนจะอ้างสิทธิในความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นการดำเนินการร่วมกันในการปฏิบัติการเชิงสาธารณะมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิทย์ เมษินทรีย์ (2553) และตามแนวความคิดของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2552) ที่กล่าวถึงการที่ประชาชนเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่และบทบาทของภาครัฐ เอกชน สิทธิในความเป็นพลเมือง มีความรับผิดชอบต่อสังคม พลังประชาชนจะมีความเข้มแข็งและเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ บุญสวยขวัญ (2549 :4) ที่พบว่า การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิชุมชนท้องถิ่น จะนำไปตามแนวคิดทฤษฎีประชาสังคมเชิงอนุรักษ์นิยม ที่มีผู้นำทำแทนสมาชิกหรือความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมคือผู้นำเป็นกลไกสำคัญในการเคลื่อนไหว

การมีทัศนคติที่ถูกต้องและมีความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพสิ่งแวดล้อมทำให้ประชาชนในชุมชนไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ โรงงานอุตสาหกรรมการผลิตในระดับที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในสังคม โรงงานสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้เมื่อมีปัญหาชุมชนที่ร่วมกันแก้ไขด้วยกัน มีผู้นำที่สามารถดำเนินการเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีความเชื่อมั่นในผู้นำที่เป็นทางการของสถาบันการปกครองและผู้นำทางสังคมในชุมชน ไม่มีความคิดที่จะใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ใช้แนวทางของระเบียบกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาข้อพิพาทขัดแย้ง

1.2 รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

การต่อสู้ของชุมชนต่อการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล มีปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการต่อสู้ของประชาชน คือ เป็นรูปแบบการต่อสู้และคุ้มครองป้องกันชุมชนของตนให้มีความปลอดภัยจากมลพิษและผลกระทบด้านต่างๆ จากการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล เช่น ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีส่วนร่วมในการประชาคมการรับฟังความคิดเห็นและการต่อสู้เรียกร้องต่อหน่วยงานของรัฐ มีเครือข่ายขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนการเข้าร่วมในการรับผิดชอบในการต่อสู้ของชุมชนเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งจะแก้ปัญหาโดยสันติวิธีทำให้การก่อสร้างโรงงานไฟฟ้า

พลังงานชีวมวลในตำบลสามารถดำรงอยู่ได้และประชาชนมีการเฝ้าระวังป้องกันตนเองของชุมชนในเรื่องคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน

รูปแบบการต่อสู้มีการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแก้ไขปัญหา มีผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ไม่มีความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงแต่ประการใด โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ โรงงานอุตสาหกรรมและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม บทบาทของประชาชนต่อการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้า แนวคิดของประชาชนต่อโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของชุมชนในการแก้ไขปัญหา การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. การประชุมและร่วมปรึกษาหารือ การเข้าร่วมรับฟังการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล การเข้าร่วมประชาคมท้องถิ่น การเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมของโรงงานไฟฟ้า โดยใช้สถานที่ในท้องถิ่น คือที่ประชุมหมู่บ้าน ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์ หรือบ้านเรือนของประชาชน หรือผู้นำเอง เป็นการนัดหมายหารือร่วมกันในหมู่ญาติหรือสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา หรือตัดสินใจในแนวทางการดำเนินการใดๆ ของชุมชน

2. การเคลื่อนไหวทางสังคม การสร้างสถานการณ์อย่างสันติวิธีเพื่อแสดงถึงพลังอำนาจของประชาชนในชุมชน การเข้าร่วมเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรเอกชนที่พิทักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นผู้สนับสนุนทุนและการเงินให้แก่ชุมชน การสร้างความรู้ความเข้าใจและแสวงหาข้อมูลโรงงานไฟฟ้า แสวงหาแนวร่วมและสร้างกระแสกดดันให้เกิดการขยายตัวของกลุ่มชนที่มีแนวความคิดเดียวกัน มารวมกลุ่มกันสร้างเครือข่ายให้เกิดการสร้างมโนสำนึกในการรักษถิ่นฐานบ้านเกิด ปกป้องคุ้มครองชุมชนของตน พร้อมทั้งจะปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรภายนอกที่เข้ามาร่วมกันต่อสู้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

3. การผลักดันต่อหน่วยงานของรัฐให้แก้ไขปัญหา การแจ้งหน่วยงานของรัฐให้แก้ไขปัญหา การใช้ตัวแทนเพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการ การยื่นหนังสือหรือข้อเรียกร้อง การรวมตัวกันไปยังสถานที่ราชการต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา การให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำชุมชนดำเนินการแก้ไขสิ่งที่ทำให้เกิดอันตรายต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน สิ่งที่ถูกกล่าวต่อชีวิตและสุขภาพอนามัยที่ดี ให้มีการเฝ้าระวังและคุ้มครองสถานะแวดล้อมในชุมชน การเข้าร่วมต่อสู้เมื่อมีปัญหาในชุมชน เป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการดำเนินการของโรงงานไฟฟ้า

4. การเผชิญหน้าและเป็นปฏิปักษ์ เป็นมาตรการสำคัญที่ดำเนินการด้วยวิธีอื่นแล้ว ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ไม่มีการดำเนินการ ไม่แก้ไขปัญหา ปล่อยปละละเลย จนทำให้เกิดการ

ไม่เชื่อมั่นในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การชุมนุมประท้วงเรียกร้อง การกระทำการที่ใช้ความรุนแรง ใช้อาวุธกรรม โจมตี ปฏิบัติการที่เป็นอุปสรรคหรือขัดขวางต่อการดำเนินกิจการของโรงงาน ผู้นำในการต่อสู้เรียกร้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือโรงงานที่เป็นแหล่งปัญหามลพิษ

ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการแสดงพลังทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบของการเมืองแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Politics) มีการร่วมประชุมปรึกษาหารือร่วมกันกับสมาชิกในชุมชน หมู่บ้าน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal Meeting) กรณีการประชุมหมู่บ้านประจำเดือนของผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Meeting) เช่น การพบปะพูดคุยตามโอกาสและสถานการณ์ต่างๆ ระหว่างเครือญาติ เพื่อนบ้านหรือสมาชิกในชุมชน การหาทางออกในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยปัญหา การยื่นข้อเรียกร้องที่มีพลังขับเคลื่อนจากกลุ่มมวลชน โดยแสวงหาความร่วมมือทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน มีทุนทางสังคมที่พร้อมสนับสนุนกระบวนการต่อสู้เรียกร้องให้บรรลุดัตุประสงค์ มีเป้าประสงค์ร่วมกันในการปกป้องคุ้มครองชุมชนท้องถิ่นของตนให้ดำรงอยู่อย่างปกติสุข

ชุมชนมีมาตรการในการป้องกันปัญหาผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากการประกอบกิจการของโรงงานไฟฟ้า ประชาชนได้ใช้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นความสำคัญและจำเป็นของพลังงานไฟฟ้าที่มีต่อการดำรงชีวิตประจำวัน รัฐบาลมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและการจัดหาพลังงานมาใช้ในประเทศ และการก่อสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าไม่ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเนื่องจากไม่เข้าหลักเกณฑ์ การจัดทำรายงานผลกระทบจึงเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ติดลอดเวลา คุณภาพของชีวิตจึงมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ตามผลงานทางวิชาการของเกษม จันทรแก้ว และคณะ (2547: 195)

กระบวนการและการเคลื่อนไหวทุกรูปแบบ ทั้งประชุมร่วมกัน การยื่นหนังสือเรียกร้อง การเจรจาต่อรอง การติดตามชุมนุม ทำให้ชุมชนมีศักยภาพการณรงค์ทางการเมืองมากยิ่งขึ้น เป็นการสร้างความมั่นใจในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการของรัฐ เอกชนผู้ประกอบการ ชาวบ้านสามารถเผชิญหน้าเจรจาและต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่น เสนอข้อที่สำคัญที่มีผลต่ออำนาจต่อรองทางการเมืองของชุมชนนอกจากความเข้มแข็งของผู้นำและองค์กร แบบแผนการจัดการทรัพยากรที่ชัดเจน สื่อ และเครื่องมือที่ช่วยขยายพื้นที่ในการสื่อสารกับสังคม กลุ่มองค์กรพันธมิตรที่ให้การสนับสนุน ยังขึ้นอยู่กับรัฐบาลด้วย หากรัฐบาลมีความเป็นประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ข้อเรียกร้องของประชาชนย่อมได้รับ

การแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว ชุมชนประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ หากรัฐบาลที่ไม่มีความเข้าใจต่ออำนาจของประชาชนและชุมชน รูปแบบการต่อสู้จะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอน การแก้ปัญหาอาจล่าช้าออกไป นอกจากนี้รัฐบาลเองอาจจะสร้างขบวนการโต้กลับที่มองว่าการเรียกร้องทางการเมืองเป็นการสร้างความเดือดร้อนวุ่นวายในสังคม

2. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร เพื่อศึกษาการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของบริษัท ทรัพย์อนันต์ไบโอแมส จำกัด ได้มีการศึกษาทั้งทางด้านเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการเข้าศึกษาข้อมูลภาคสนามจากประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร จึงขออภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 ทศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ต่อโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ส่วนใหญ่มีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในด้านบวกซึ่งเป็นผลดีต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าและการดำเนินงานของโรงงานผลิตไฟฟ้า โดยมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการสร้างโรงงานไฟฟ้าที่ชุมชนจะได้รับ การเข้าใจถึงความจำเป็นของการผลิตพลังงานไฟฟ้า ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน การปฏิบัติหน้าที่และมาตรการในการตรวจสอบควบคุมกำกับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหา ความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสถานภาพและบทบาทของผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นบุคลากรภาครัฐและผู้นำทางสังคมของชุมชน การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าในพื้นที่เป็นผลประโยชน์สาธารณะที่สังคมส่วนรวมได้รับร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นประชาชนเห็นว่าควรจะใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

ส่วนทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในด้านลบ จากผลเสียของการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมหรือการดำเนินงานของโรงงานผลิตไฟฟ้า คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป มลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้ามีผลกระทบต่อระบบนิเวศและสุขภาพอนามัยของประชาชน การไม่เชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการประกอบกิจการของ

โรงงานผลิตไฟฟ้าว่าจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดไม่ละเว้นหรือปฏิบัติหน้าที่อันมิชอบ

ทัศนคติ (Aptitude) เป็นการรวบรวมความรู้สึกรู้จักคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น และความจริง ซึ่งเป็นการประเมินค่าทั้งในทางบวกและทางลบ เป็นความรู้สึกรู้จักของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ และอยู่ภายในจิตใจของบุคคล จะมีลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สถานการณ์หนึ่ง อันเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ตามสถานการณ์ มีแนวโน้มที่จะแสดงปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งสนับสนุนและโต้แย้ง โดยสามารถสื่อความหมายออกมาจากการแสดงออก ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์เป็นตัวชี้วัดถึงพฤติกรรม ความเชื่อ ท่าทีและการแสดงออกต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลว่าเป็นไปในทางใด

ความรู้ (Knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่จะเน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึง ความคิด วัตถุและปรากฏการณ์ต่างๆ เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการจำหรือการระลึกได้ มีทั้งลักษณะที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เช่น คน สัตว์ สิ่งของ หรือเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เช่น อากาศ ความดีงาม ความยุติธรรม เป็นต้น ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถทางสติปัญญา ในการขยายความรู้ ครอบคลุมการทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใด เหตุการณ์ สถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง ที่ทำให้บุคคลคิดถึงสิ่งนั้นและสามารถใช้ความรู้สึกรู้จักเกี่ยวกับสิ่งนั้น เหตุการณ์ สถานการณ์นั้นได้

ทัศนคติและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนจะมีความคงเส้นคงวา เป็นเหตุเป็นผลและมีความมั่นคง ทัศนคติสาธารณะมักมีเหตุผลเสมอ เช่น ประชาชนยอมที่จะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นขณะที่การว่างงานมีสูง มุมมองสาธารณะของพวกเขาจะสอดคล้องกับที่พวกเขาเห็นด้วย คือสิ่งที่จะตอบสนองในสิ่งที่ประชาชนพิจารณาว่ามีคุณค่าต่อพวกเขา นโยบายสาธารณะที่เป็นที่ชื่นชอบทั้งหลายจึงมีความคงเส้นคงวาและมีเหตุผล แต่จะต้องมีการปรับปรุงการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประชาชนให้การศึกษาแก่ตนเองในประเด็นนโยบายต่างๆ การเมืองจึงเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า (2554 : 37) ที่ศึกษาการสร้างความเข้มแข็งให้กับพลเมืองของสังคมพหุวัฒนธรรม ต้องเกิดจากพลเมืองมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อส่วนรวมและตระหนักถึงปัญหาของสังคม

โดยปกติทั่วไปคนมีอิสระทางความคิด มีเหตุมีผล และมีสิทธิเสรีภาพที่จะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง คนเราแต่ละคนสามารถที่จะเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับประสบการณ์

ได้ โดยผ่านการกระทำ การพูดและการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ผ่านการคิดไตร่ตรอง ใช้ภาษา ในการอธิบายความคิดและความรู้สึกของเราให้แก่ผู้อื่น การที่ภาครัฐจะทำให้ชุมชนยอมรับการบริหารงานหรือแผนงาน โครงการที่มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะสร้างความอยู่ดีกินดีและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมได้นั้น ภาครัฐจะต้องสถาปนาความเชื่อมั่นหรือสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้น กระบวนการในการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลย่อมจะมีผลกระทบต่อสถานภาพเดิมของชุมชน อยู่ที่ว่าองค์กรภาครัฐจะสื่อสารและให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชน การประชุมอภิปราย และช่องทางการสื่อสารอื่น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างพื้นที่ทางสังคมให้เกิดการยอมรับ และมีความรู้สึกถึงความมีศักดิ์ศรี มีความมั่นใจ อิสระและสามารถกำหนดชะตาชีวิตของตัวเองได้

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการทำให้ทันสมัยเป็นอย่างมากจนมองข้ามความสำคัญหรือมนต์ขลังของจารีตดั้งเดิมหรือความเป็นชนบทไป มองเห็นแต่พลังของความเปลี่ยนแปลงของกระแสสมัยใหม่ต่อเนื่องมาจนถึงกระแส โลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน มองข้ามบทบาทของชนบท วิถีคิดและโลกของชาวบ้าน ชาวนา ชาวไร่ มองเป็นเพียงวัตถุดิบที่ไม่มีปากไม่มีเสียงในกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ องค์ประกอบของระบบเก่า ยังคงดำรงอยู่ในโลกปัจจุบัน ความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆ ยังคงมีอยู่ในรูปแบบต่างๆ ถึงเวลาแล้วที่จะทบทวนตรวจสอบทฤษฎีการทำให้ทันสมัย การพัฒนา โลกาภิวัตน์ รวมถึงทฤษฎีหลังยุคสมัยใหม่ เพราะที่ผ่านมาทฤษฎีเหล่านี้ไม่มีที่ว่างให้กับองค์ประกอบต่างๆ ของระบบเก่าได้เลย (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอบาร, 2554 :365)

การเลือกใช้ทางเลือกนโยบายสาธารณะจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หากชุมชนไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้ว ทางเลือกที่ได้มีแนวโน้มที่จะเป็นการสนองตอบแบบทันทีทันใดและไม่เป็นหนึ่งเดียว ชุมชนจะถูกชี้นำโดยความเห็นของคนส่วนใหญ่มากกว่าจะฟังเสียงสะท้อนของการคาดคะเนต่างๆ นานา ในทางกลับกันเมื่อมีการแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ประชาชนจะเลือกทางเลือกยากๆ ได้อย่างประหลาดใจ เป็นทางเลือกที่บางทีนักการเมืองยังหลบเลี่ยง การให้การศึกษาประชาชนสำหรับความเป็นพลเมืองนั้นไม่ได้มาจากการสั่งสอนมากเท่ากับการเรียนรู้จากประสบการณ์ ประสบการณ์จะมีประโยชน์มากกว่าการสั่งสอนผู้ฟังให้นั่งฟังอย่างเดียว การให้แนวคิดประชาชนถึงแนวทางการดำเนินการทางการเมืองที่แตกต่างออกไป เขาไม่ลังเลใจที่จะเป็นทฤษฎีการเมือง แต่เขาจะกล่าวถึงในแง่การปฏิบัติได้จริง สำหรับพวกเขาทฤษฎีเป็นเพียงแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติเท่านั้น(เดวิด แมททิวส์, 2552) สอดคล้องกับแนวคิดของ ธเนศวี เจริญเมือง (2553) ที่ได้กล่าวถึงนโยบายสาธารณะที่คตินั้นจะต้องมีเป้าหมายที่มุ่งการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความสุข มีความเจริญทั้งทางกายและจิตวิญญาณ ระบบการบริหารจัดการประเทศและชุมชนโปร่งใส ประชาชนมีส่วนร่วม มีกฎเกณฑ์แบบแผน

มิใช่นิยมการใช้อำนาจ ลัทธิพรรคพวกและหาผลประโยชน์ใส่ตัว สังคมยั่งยืน สงบสุข มีความเท่าเทียมกัน เคารพกฎหมายและกฎเกณฑ์สังคม มีความสมานฉันท์และมีบูรณภาพ

ทางเลือกด้านนโยบายสาธารณะที่ทำให้ประชาชนมีทัศนคติความรู้ความเข้าใจและเห็นว่ามีคุณค่าที่สุด โดยการใช้วิจาณญาณพิจารณาใคร่ครวญทางเลือกต่างๆ ทั้งทางด้านบวกและด้านลบของทุกๆ ทางเลือกก่อนที่จะตัดสินใจ การนำประเด็นส่วนตัวมาสู่ประเด็นสาธารณะ มีความสมเหตุสมผล เพื่อจุดมุ่งหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดประโยชน์สาธารณะมากขึ้น สำหรับความรับผิดชอบต่อนโยบายสาธารณะนั้น รัฐบาลจะต้องสร้างความชอบธรรมทางกฎหมายในสายตาประชาชน การอธิบายถึงจุดมุ่งหมายและทิศทางที่สอดคล้องกับผลประโยชน์เหล่านั้น การสร้างสรรค์พื้นฐานร่วมในการดำเนินการก่อให้เกิดเจตจำนงทางการเมืองและการสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชน

การเมืองในระบบประชาธิปไตยไม่ได้เริ่มต้นจากการเลือกตั้งเพื่อให้มีรัฐบาล แต่เริ่มจากทางเลือกกว่าประชาชนต้องการชุมชนและประเทศแบบไหน รูปแบบพื้นฐานที่สุดของการเมืองคือ การสนทนากันในเรื่องทางเลือกเหล่านี้และอะไรที่เป็นผลประโยชน์สาธารณะที่แท้จริง เวทีสาธารณะที่เอาจริงเอาจังคือแปลงเพาะเมล็ดพันธุ์ คือต้นธารของการเมืองแบบประชาธิปไตย เพราะประชาชนคือสิ่งเดียวที่มีความชอบธรรมที่จะกำหนดประโยชน์ของสาธารณะ คุณภาพของประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับการพูดคุยของกันสาธารณะ เป็นการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเกี่ยวข้องกับจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองเสมอ

การปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น หากประชาชนขาดจิตวิญญาณสาธารณะ พวกเขาจะเป็นแค่ที่รวมของปัจเจก ไม่ได้เป็นสาธารณะ พวกเขาไม่มีความเชื่อมโยงหรือมีความสัมพันธ์กับใครเลย พวกเขาไม่มีความสามารถในการเป็นพลเมืองที่จะชี้ทิศทางให้แก่รัฐบาลด้วย ประชาชนจะเป็นเพียงผู้บริโภครูปการพื้นฐานของรัฐบาลเท่านั้น เมื่อปราศจากวิจาณญาณสาธารณะรัฐบาลก็ขาดทิศทางของสาธารณะและปราศจากความชอบธรรมทั้งหลาย ประชาธิปไตยทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นล้วนต้องการวิจาณญาณสาธารณะเสมอ การเมืองแบบการใช้วิจาณญาณสาธารณะ (Deliberative Politics) มิใช่การเมืองในอุดมคติ แต่เป็นการเมืองที่สำคัญในระบบประชาธิปไตย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน

งานทางการเมืองต้องมาก่อนทำการปกครองให้มีประสิทธิภาพ การทำงานทางการเมืองนั้นเกิดขึ้นเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีการกระทำการเบื้องต้น เพื่อที่จะทำให้เกิดความเป็นไปได้ในขั้นตอนต่อไป การรวมตัวกันของประชาชนสามารถที่จะเปลี่ยนเป็นสาธารณะได้ นั่นคือการใช้วิจาณญาณสาธารณะไต่ตรองหรือใคร่ครวญ (Deliberation) หมายถึงการขัง

น้ำหนักร่างกายจะลดลงถึงผลที่จะตามมาของทางเลือกต่างๆ รวมทั้งมุมมองของคนอื่นๆ ด้วย เป็นการเพิ่มโอกาสให้การปฏิบัติที่จะตามมานั้นถูกต้อง เป็นการสร้างความเป็นไปได้ว่าการปฏิบัติจะถูกกระทำอย่างรู้เท่าถึงการณของผลที่จะตามมา การสร้างโรงงานไฟฟ้าโดยใช้พลังงานชีวมวลผลิตไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นโครงการที่สร้างความมั่นใจในด้านความมั่นคงทางพลังงานของรัฐที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และการสร้างจิตสำนึกของชุมชนต่อที่มีสังคมส่วนรวม

การสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจภายในชาติ โดยการเปิดกว้างให้กับคนในชาติมากขึ้น ให้อิสระกับคนกลุ่มน้อยในสังคม มีเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ เอกลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชน ควบคู่ไปกับเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้มีความรู้สึกมั่นใจได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติ เป็นการดำรงอยู่ของคนหลายชาติพันธุ์ภายใต้รัฐชาติเดียวกัน มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน สามารถทำให้เอกลักษณ์ร่วมและเอกลักษณ์เฉพาะเจาะจงอยู่ร่วมกันได้ ดูแลปกป้องและรักษาศักดิ์ศรีความเป็นพลเมืองของประชาชน จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศที่ให้ประชาชนเข้าใจว่ารัฐมิใช่ผู้ที่กำหนดนโยบายสาธารณะเพียงผู้เดียว แต่ประชาชนก็มีบทบาท และเมื่อผู้กำหนดนโยบายมีหลายคน โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะหรือเป็นผู้รับผิดชอบในขั้นสุดท้าย ประเด็นคือประชาชนจะมีส่วนร่วมในการคิด กลั่นกรอง หรือคัดค้านอย่างไรเพื่อให้เห็นนโยบายดังกล่าวได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ นี่คือการบวนการสร้างนโยบายสาธารณะที่ประชาชนมีส่วนร่วม (People's Participation)

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึงการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร การตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชน และของชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหมายถึงการที่ให้อำนาจในการตัดสินใจไม่เป็นของคนจำนวนน้อย แต่อำนาจจะได้รับการจัดสรรระหว่างประชาชนด้วยกัน เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสที่จะแสดงความต้องการของตนเองต่อกิจกรรมส่วนรมนับเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองภาคประชาชน คือ ประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์แต่ละกลุ่มต่างก็ใช้สิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองได้หลากหลายระดับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาชนแต่ละกลุ่มได้เรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายของแต่ละกลุ่ม ทำให้เกิดดุลยภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อันจะก่อให้เกิดสังคมบูรณาการไปสู่การเป็นประชาสังคม เป็นการพัฒนาไปสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็ง เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนผลักดันไปสู่ภาวะการเมืองภาคประชาชน หรือการเมืองของพลเมืองสอดคล้องกับแนวคิดของธเนศวร์ เจริญเมือง (2553) ที่ได้อธิบายการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นกลไกสำคัญของระบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ แต่ในสังคมที่มีสัดส่วนของระบบอำนาจนิยมและวัฒนธรรมศักดินา การมี

ส่วนร่วมดังกล่าวมักจะขึ้นอยู่กับทางเลือกตั้ง ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้ก็ต้องผลักดันให้ระบบการเมืองเปิดกว้างมากกว่าเดิม และสร้างเงื่อนไขการมีส่วนร่วมพร้อมทั้งผลักดันให้ประชาชนมีบทบาทในการเมืองการปกครองให้มากยิ่งขึ้น

การที่ประชาชนเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่และบทบาทของภาครัฐ เอกชน สิทธิในความ เป็นพลเมือง มีความรับผิดชอบต่อสังคม พลังประชาชนจะมีความเข้มแข็งและเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ของชุมชนตามแนวการนำเสนอของสถาบันพระปกเกล้า (2554) ที่กล่าวถึงการพิทักษ์สิทธิของ ชุมชนในการเฝ้าระวังมิให้พื้นที่ท้องถิ่นของตนได้รับผลกระทบอันไม่พึงปรารถนา ทั้งทางร่างกาย สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมชุมชน สภาพทางกายภาพต่างๆ ในชุมชนได้เข้าร่วมกันปกป้องรักษา ตามแต่สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การนำท่อปูนซีเมนต์ไปขวางทางเข้าออกบริษัท ผู้ประกอบการ กรณีรถบรรทุกน้ำหนักเกินทำให้ถนนในหมู่บ้านชำรุด การขนส่งมีเสียงดังรบกวน ในเวลากลางคืน มีผู้สังเกตการณ์รายงานให้ชุมชนทราบตลอดเวลา มีการยื่นหนังสือให้ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพรลงโทษปรับ กรณีมีการปล่อยน้ำเสียลงคลองสาธารณะซึ่งเป็นแหล่งน้ำ ดิบของการประปาส่วนภูมิภาคท่าแซะ เป็นต้น

ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์มีเชื่อมั่นต่อสถานะและบทบาทของผู้นำชุมชนทั้ง ที่เป็นข้าราชการและผู้นำชุมชน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร นายอำเภอท่าแซะ อุตสาหกรรม จังหวัดชุมพร และหน่วยงานของรัฐ เช่น อบต.ทรัพย์อนันต์ หน่วยงานสังกัดอื่นๆ เช่น สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดชุมพร ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลมีหน้าที่คุ้มครองรักษาและในการพัฒนาให้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นประชาชนจะใช้การบริหาร การความขัดแย้ง (Conflict Management) โดยสันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสตีฟ สตรีพันซ์ (2543: 4) ที่ศึกษาชาวบ้านกับทางออกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ชาวบ้าน และโรงงานต้องทำความเข้าใจต่อปัญหาโดยมีภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการหาทางออก กับปัญหาดังกล่าว และตามแนวการศึกษาของสำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า (2554 : 37) ที่ศึกษาการสร้างเสริมพลังให้กับพลเมืองของสังคมผลตามแนวคิดสิทธิชุมชน ต้อง เกิดจากพลเมืองมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อส่วนรวมและตระหนักถึงปัญหาของสังคม

สมาคมหรือกลุ่มองค์กรทางการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อเข้าร่วมแก้ปัญหาของส่วนรวมถือเป็นชุมชนการเมืองรูปแบบหนึ่ง ทำให้มีความรู้สึกถึงความเป็นไปได้เมื่อพวกเขาเข้ามาด้วยกัน เรียกว่า การเมืองจากความเข้มแข็งที่หลากหลาย (Politic with the Strength of Many) การพูดคุยใน ที่สาธารณะนั้นทุกคนสามารถเสนอประเด็นที่เป็นปัญหาของชุมชนร่วมกัน การสนทนาโดยใช้ วิจารณ์สาธารณะ (Public Deliberation) เพื่อช่วยให้การจัดการของปัญหาได้อย่างดี เป็นการ สนทนาเพื่อการชั่งน้ำหนักของสิ่งที่พูดไม่ใช่เพื่อการโต้แย้งเพื่อเอาชนะ เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือมี

ปัญหาเกิดขึ้นพวกเขาจะต้องจัดการแสวงหาทางเลือกร่วมกัน อาจจะมีการร่วมระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ (To join Citizen and Officeholder) การรวมกลุ่มกันของชุมชนเหล่านี้เป็นกิจกรรมสร้างความรู้สึกถึงความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง (Building a Strong of Community) เพราะการรวมกลุ่มกันทำให้มีพลังสามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้มากขึ้น

บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์จะยื่นให้ผู้ที่แก้ไขปัญหา คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร นายอำเภอท่าแซะ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร อบต.ทรัพย์อนันต์และหน่วยงานอื่นเช่นสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร มีการเรียกร้องต่อรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผ่านหน่วยงานของรัฐ แจ้งผู้นำชุมชนท้องถิ่น นายอำเภอและผู้ว่าราชการ ชุมชน ประชาชนจะเป็นผู้สนับสนุนหรือรับผิดชอบในด้านการเงินและทุนทรัพย์ในการต่อสู้เรียกร้องของชุมชนเอง เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นประชาชนจะใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลมีหน้าที่ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี เช่นเดียวกับแนวคิดของซีฟลี (Philips W. Shively, ศุภชัย ยาวะประภาส 2552: 20-21) ที่กล่าวว่ารัฐบาลมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศและการให้บริการ (Development and Administration) การจัดหาและผลิตพลังงานไฟฟ้าจึงเป็นภารกิจของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและบริการสาธารณะให้มีความอยู่ดีกินดีของประชาชน

นอกจากนั้นแล้วกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อเปิดช่องทางในการสำรวจและรับฟังความคิดเห็น ข้อมูลเกี่ยวกับมลพิษด้านต่างๆ แหล่งน้ำหรือที่ดินสาธารณะที่จะใช้เป็นที่รองรับน้ำเสียหรือกากของเสียจากโครงการหรือกิจการ รวมทั้งปัจจัยเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสาธารณะซึ่งเป็นรูปแบบของการเมืองภาคพลเมืองที่แสดงถึงความรู้สึกถึงความเป็นไปได้และสร้างพลังของความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถัย กักผล (2551:19) ที่ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้น มีประโยชน์ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้นและเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ ดังนั้นการบริหารการมีส่วนร่วมที่ดีร่วมนั้น ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นในการตระหนักถึงปัญหาความจำเป็นของโครงการ หรือในขั้นของการหาข้อมูลพื้นฐาน เช่น หากเป็นกรณีการทำโรงงานไฟฟ้าหรือที่ทิ้งขยะ ควรต้อง

ปรึกษาหารือถึงความจำเป็นของการมีโรงไฟฟ้าหรือที่ทิ้งขยะหรือไม่ ก่อนที่จะถามว่าตั้งที่นี่ได้หรือไม่

ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์เป็นชุมชนที่มีองค์ประกอบของความเข้มแข็งของชุมชน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจที่มีความอยู่ดีกินดีพอประมาณ มีรายได้ในการดำรงชีพเพียงพอ ไม่เป็นหนี้สินมากนัก มีทุนสำรองการประกอบอาชีพ ด้านการเมืองมีการแสดงออกถึงสิทธิเสรีภาพ ในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ การนับถือศาสนา มีอำนาจต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจจากภายนอกชุมชน ไม่มีปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในชุมชน ด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ความสามัคคี ใฝ่หาใจต่อกัน ร่วมมือกัน แก้ปัญหาของชุมชน มีจิตสาธารณะ มีศีลธรรม มีความมั่นใจในศักยภาพของชุมชนในการแก้ไขปัญหา มีการช่วยเหลือแบ่งปัน มีวิถีคิดพึ่งตนเอง มีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและสุขภาพอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่สภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติที่ดี แหล่งน้ำธรรมชาติเพียงพอ มีจิตสำนึกและการจัดระบบในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่วางไว้ คือ ทศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลจะมีทั้งในทางที่เป็นบวกและแนวทางที่เป็นลบ การมีทศนคติและความเข้าใจที่เป็นบวกมีมากกว่าทำให้รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนไม่มีความขัดแย้งรุนแรง โรงงานผลิตไฟฟ้าสามารถดำเนินกิจการได้ เมื่อมีปัญหาที่หาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์มีจิตใจที่เห็นความสำคัญของประโยชน์สาธารณะ มีความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐในทางที่ดี ทำให้ไม่มีความขัดแย้งต่อการดำเนินกิจการของโรงงานผลิตไฟฟ้า เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นประชาชนจะใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวสันต์ใจเย็น (2552: 43) ในประเด็นปัญหาในสังคมการเมืองและการปกครองของไทยที่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจสงคราม ความขัดแย้งและความรุนแรงอยู่ตลอดเวลา การเคลื่อนไหวจะทำให้ไม่สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ได้ ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นได้ทุกสาขา ทุกระดับ ความรุนแรงมีระดับแตกต่างกันออกไป ความรุนแรงบางอย่างแก้ไขได้ บางอย่างแก้ไขไม่ได้และถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา

2.2 รูปแบบและกระบวนการการต่อสู้ของชุมชน

การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์เป็นกระบวนการทางการเมืองในรูปแบบของการเมืองภาคพลเมือง (The Character of Citizen Politics) ในลักษณะของประชาชนจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีกว่า เป็นภารกิจของพลเมืองในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อ

นำไปสู่การควบคุมอนาคตให้ได้มากขึ้น เป็นเสมือนภารกิจของพลเมืองที่เผชิญอยู่กับการกำหนดความหมายของประโยชน์สาธารณะในระดับชาติ ซึ่งชุมชนตำบลทรัพย์อันต์เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบด้านต่างๆ จากการประกอบกิจการของโรงงานแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชน การเจริญเติบโตของชุมชนที่ทำให้ปัญหาสังคมตามมา อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม สัมพันธภาพระหว่างประชาชนด้วยกันเอง การเคลื่อนย้ายของประชากรจากแรงงานต่างด้าว เป็นต้น ประชาชนให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านสถานะและบทบาทความเป็นผู้นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ชุมชนของตน ไม่มีการต่อต้านขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย/โครงการหรือแผนงานการพัฒนาของรัฐ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ถึงแม้จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและระบบนิเวศของชุมชนก็ตาม มีความเข้าใจถึงความจำเป็นในการใช้และการผลิตพลังงานไฟฟ้า ที่จะใช้เป็นพลังงานขั้นต้นในการพัฒนาสู่การผลิตของอุตสาหกรรมขั้นสูง ไม่มีข้อพิพาทหรือความขัดแย้งที่จะก่อให้เกิดปัญหาความไม่สงบสุขในชุมชนแต่ประการใด สามารถที่จะแก้ไขข้อพิพาทข้อขัดแย้ง (Deal to Conflict) ด้วยกระบวนการภายในของชุมชนเอง

การต่อสู้ของชุมชนในอันที่จะแสดงถึงพลังอำนาจอธิปไตยที่จะแสดงออกให้รัฐได้รับรู้และให้ความสำคัญกับกระบวนการในการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมหรือแนวนโยบายของรัฐ เช่น การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐให้ประชาชนทราบ การวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเป็นการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาสังคมหรือการเมืองภาคประชาชน (Citizenship Polity) ที่มีการศึกษาถึงกระบวนการทางการเมือง (political process) ของประชาชนในชุมชนต่อการแสดงออกต่อแนวนโยบายของรัฐที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ซึ่งจะสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดทางการเมืองอย่างน้อย 5 ประการ คือ ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและนโยบายสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมืองและประชาสังคม แนวคิดว่าด้วยอำนาจ ความรุนแรง และความขัดแย้งในสังคม เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการต่อสู้ของชุมชน มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) โดยทั่วไปคือ ประวัติศาสตร์นั้นเป็นประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ระหว่างชนชั้น และชนชั้นปกครองจะรักษาอำนาจของตนไว้จนถึงที่สุด ความขัดแย้งมีสาเหตุมาจากพลังการผลิตในสังคม นั่นคือ พลังการผลิตมักจะเติบโตและขยายตัวเกินกว่าสังคม ซึ่ง

ได้แก่หลักกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน บรรทัดฐานทางกฎหมาย รัฐและสถาบันทางสังคมซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงก้าวหน้า ทำให้สังคมนั้นไม่สามารถที่จะรับเอาพลังในการผลิตหรือชนชั้นทางสังคมใหม่ ดังนั้นจึงเกิดการปฏิวัติซึ่งจะมีผลก่อให้เกิดสังคมใหม่ กล่าวได้ว่าสังคมเดิมเปรียบเสมือนข้อเสนอ พลังในการผลิตใหม่เปรียบเสมือนข้อโต้แย้ง และสังคมใหม่เปรียบเสมือนข้อผสมผสาน (จรรยา สุภาพ :2522)

ในผลงานของสมศักดิ์ สามีคศิธรรม (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการต่อสู้ของชุมชนในทศวรรษพ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการต่อสู้ของชุมชนประกอบด้วยแนวคิดว่าด้วยชนชั้นแบบมาร์กซิสต์ (Marxist) มีรากฐานคล้ายคลึงกับแนวคิดของเปาโล แฟร์รี (Freire, Paulo) ส่วนแนวคิดว่าด้วยขบวนการทางสังคมใหม่มีรากฐานมาจากมิเชล ฟูโกต์ (Foucault, Michel) แนวคิดมาร์กซิสต์กับเปาโล แฟร์รีต่างวางบนพื้นฐานทางปรัชญาแบบสัจนิยม (Realism) ที่มีความเชื่อทางภววิทยา (Ontology) เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของความจริงเชิงภววิสัย (Objective Reality) และให้ความสำคัญกับสิ่งที่เรียกว่า สารแท้จริงของปรากฏการณ์ (Essence) ในฐานะที่เป็นตัวกำหนดความเป็นไปต่างๆ ของสังคม อันตรงข้ามกับ มิเชล ฟูโกต์ ที่วางอยู่บนพื้นฐานปรัชญาแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ที่ไม่เชื่อการดำรงอยู่ของความจริงเชิงภววิสัย และไม่เชื่อในสารแท้จริงของปรากฏการณ์ ฟูโกต์มองความจริงเชิงอัตวิสัย (Subjective Reality) กล่าวคือ ทั้งความจริงและความรู้ต่างเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น นอกจากนี้ความจริงกับความรู้อย่างขาดความต่อเนื่อง ขาดเหตุผล และขัดแย้งกันเองอีกด้วย

กระบวนการต่อสู้ของชุมชนในประเทศไทย มีการศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการต่อสู้ของชุมชนมากมาย เป็นการต่อสู้ที่เกี่ยวกับการปกป้องสิทธิของชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ด้อยโอกาส กรรมกร คนจนในชนบท มีการเคลื่อนไหวโดยการใช้กลไกทางรัฐธรรมนูญ สื่อมวลชน และแสวงหาพันธมิตร เพื่อผลักดันเชิงนโยบายและกฎหมาย เรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การต่อสู้ของพวกเขาใช้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ผ่านสัญลักษณ์ทางประเพณี พิธีกรรมผู้นำ ตลอดจนเทคโนโลยีและการจัดการองค์กรทางสังคมแบบใหม่ ทั้งนี้เพื่อสร้างอำนาจในการนิยามตัวตนขึ้นมาใหม่ ให้มีฐานะเป็นพลเมืองไทยในสังคมพหุประชาธิปไตย สถาปนาสิทธิชุมชนและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย เป้าหมายสูงสุด คือการให้กลุ่มของตนหรือชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิเสรีภาพในการกำหนดอนาคตตัวเอง ทั้งทางอุดมการณ์ ความรู้ และการดำรงชีวิตในฐานะพลเมือง

จากแนวคิดของสมศักดิ์ สามีคศิธรรม (2554) ที่ได้กล่าวถึงประเด็นการเคลื่อนไหวของขบวนการชุมชนมีที่มาจากรากเหง้าของปัญหาในสังคม การแบ่งปันทรัพยากร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปากท้องและความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ รูปแบบการจัดองค์กร

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว การระดมทรัพยากรทางการเมือง สร้างองค์กรและเครือข่าย เพื่อสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรมและทำทนายการเมืองปกติ เป้าหมายสำคัญในการเคลื่อนไหวก็คือ การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของบุคคล การเสริมสร้างอัตลักษณ์ และการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มของตน โดยมียุทธวิธีที่สำคัญในการเคลื่อนไหวก็คือ การกระทำโดยตรง (Direct Action) เช่น การเดินขบวนรณรงค์ การประท้วงเชิงสัญลักษณ์ และการประท้วงเชิงศีลธรรม เป็นต้น

การสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลพบว่ามีผลกระทบด้านต่างๆ ทั้งทางด้านกายภาพ ชีวภาพ ตลอดจนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและต่อคุณภาพชีวิต ความไม่ไว้วางใจของชุมชนเกี่ยวกับการหากระแวงว่าจะมีการนำถ่านหินหรือลิกไนต์มาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการทำความร้อนเพื่อให้เกิดแรงผลักดันไปสู่เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ซึ่งชุมชนมีฉันทามติว่าจะไม่ให้โรงงานไฟฟ้าถ่านหินเกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้โดยเด็ดขาด ซึ่งในระยะเริ่มแรกเป็นที่ชัดเจนว่าจะใช้เฉพาะเชื้อเพลิงที่เป็นชีวมวลเท่านั้น การเกิดกระบวนการต่อต้านการใช้เชื้อเพลิงถ่านหินนั้นมีเครือข่ายที่ชัดเจนและกว้างขวางมาก เมื่อได้รับการกระตุ้นจากชุมชนก็จะประทุขึ้นทันที อย่างไรก็ตามที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่ามีการใช้ถ่านหินในการประกอบการแต่อย่างใด ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ก็ยังเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา แม้จะมีความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันแต่ไม่มีเหตุการณ์การประท้วงหรือเหตุการณ์ความรุนแรง

กระบวนการและการเคลื่อนไหวทุกรูปแบบ ทั้งประจวบพร้อมกัน การยื่นหนังสือ เรียกร้อง การเจรจาต่อรอง การติดตามชุมนุม ทำให้ชุมชนมีศักยภาพการณรงค์ทางการเมืองมากยิ่งขึ้น เป็นการสร้างความมั่นใจในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการของรัฐ เอกชนผู้ประกอบการ ชาวบ้านสามารถเผชิญหน้าเจรจาและต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่น เนื้อหาที่สำคัญที่มีผลต่ออำนาจต่อรองทางการเมืองของชุมชนนอกจากความเข้มแข็งของผู้นำและองค์กร แบบแผนการจัดการทรัพยากรที่ชัดเจน สื่อ และเครื่องมือที่ช่วยขยายพื้นที่ในการสื่อสารกับสังคม กลุ่มองค์กรพันธมิตรที่ให้การสนับสนุน ยังขึ้นอยู่กับรัฐบาลด้วย หากรัฐบาลมีความเป็นประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ข้อเรียกร้องของประชาชนย่อมได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว ชุมชนประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ หากรัฐบาลที่ไม่มีความเข้าใจต่ออำนาจของประชาชนและชุมชน รูปแบบการต่อสู้จะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอน การแก้ปัญหาอาจล่าช้าออกไป นอกจากนั้นรัฐบาลเองอาจจะสร้างขบวนการโต้กลับที่มองว่าการเรียกร้องทางการเมืองเป็นการสร้างความเดือดร้อนวุ่นวายในสังคม

สมาคมหรือกลุ่มองค์กรทางการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อเข้าร่วมแก้ปัญหาของส่วนรวมถือเป็นชุมชนการเมืองรูปแบบหนึ่ง ทำให้มีความรู้สึกถึงความเป็นไปได้เมื่อพวกเขาเข้าร่วมกัน เรียกว่า การเมืองจากความเข้มแข็งที่หลากหลาย (Politic with the Strength of Many) การพูดคุยใน

ที่สาธารณชนนั้นทุกคนสามารถเสนอประเด็นที่เป็นปัญหาของชุมชนร่วมกัน การสนทนาโดยใช้
 วิจารณ์สาธารณะ (Public Deliberation) เพื่อช่วยให้การจัดการของปัญหาได้อย่างดี เป็นการ
 สนทนาเพื่อการชั่งน้ำหนักของสิ่งที่พูดไม่ใช่เพื่อการโต้แย้งเพื่อเอาชนะ เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือมี
 ปัญหาเกิดขึ้นพวกเขาจะต้องจัดการแสวงหาทางเลือกร่วมกัน อาจจะมีการร่วมระหว่างประชาชน
 และเจ้าหน้าที่ (To join Citizen and Officeholder) การรวมกลุ่มกันของชุมชนเหล่านี้เป็นกิจกรรม
 สร้างความรู้สึกถึงความ เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง (Building a Strong of Community) เพราะการ
 รวมกลุ่มกันทำให้มีพลังสามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้มากขึ้น การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองจะเป็น
 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของรัฐจิตต์ โม
 ฮันต์และคณะ (2006) ที่วิเคราะห์ไว้ 3 รูปแบบคือ การมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความเป็น
 สถาบันของรัฐ การเคลื่อนไหวในรูปแบบการเคลื่อนไหวทางสังคม และการเคลื่อนไหวใน
 ลักษณะการประนีประนอมของสังคมพลเมือง

บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับโรงงาน
 ไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์จะยื่นให้ผู้ที่จะแก้ไขปัญหา คือ ผู้ว่า
 ราชการจังหวัดชุมพร นายอำเภอท่าแซะ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร อบต.ทรัพย์อนันต์และ
 หน่วยงานอื่นเช่นสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร มีการเรียกร้องต่อรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของ
 รัฐบาลผ่านหน่วยงานของรัฐ แจ้งผู้นำชุมชนท้องถิ่น นายอำเภอและผู้ว่าราชการ ชุมชน ประชาชนจะ
 เป็นผู้สนับสนุนหรือรับผิดชอบในด้านการเงินและทุนทรัพย์ในการต่อสู้เรียกร้องของชุมชนเอง
 ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลมีหน้าที่ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดี เมื่อเกิด
 ปัญหาความขัดแย้งขึ้นประชาชนจะใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

การพิทักษ์สิทธิของชุมชนในการเฝ้าระวังมิให้พื้นที่ท้องถิ่นของตนได้รับ
 ผลกระทบอันไม่พึงปรารถนา ทั้งทางร่างกาย สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมชุมชน สภาพทาง
 กายภาพต่างๆ นั้น ในชุมชนได้เข้าร่วมกันปกป้องรักษาตามแต่สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น
 การนำท่อปูนซีเมนต์ไปวางทางเข้าออกบริษัทผู้ประกอบการ กรณีรถบรรทุกน้ำหนักเกินทำให้
 ถนนในหมู่บ้านชำรุด การขนส่งมีเสียงดังรบกวนในเวลากลางคืน มีผู้สังเกตการณ์รายงานให้
 ชุมชนทราบตลอดเวลา มีการยื่นหนังสือให้อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพรลงโทษปรับ กรณีมีการ
 ปลอ่ยน้ำเสียดลงคลองสาธารณะซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบของการประปาส่วนภูมิภาคท่าแซะ เป็นต้น

ประเด็นการเคลื่อนไหวของขบวนการชุมชนมีที่มาจากรากเหง้าของปัญหาใน
 สังคม การแบ่งปันทรัพยากร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปากท้องและความเดือดร้อนในการประกอบ
 อาชีพ รูปแบบการจัดองค์กร ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว การระดมทรัพยากรทางการเมือง สร้าง
 องค์กรและเครือข่าย เพื่อสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรมและทำทนายการเมืองปกติ เป้าหมายสำคัญ

ในการเคลื่อนไหวก็คือ การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของบุคคล การเสริมสร้างอัตลักษณ์ และการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มของตน โดยมียุทธวิธีที่สำคัญในการเคลื่อนไหวก็คือ การกระทำโดยตรง (Direct Action) เช่น การเดินขบวนรณรงค์ การประท้วงเชิงสัญลักษณ์ และการประท้วงเชิงศีลธรรม (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม 2554 : 74)

ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับ โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์จะยื่นให้ผู้ที่แก้ไขปัญหา คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร นายอำเภอท่าแซะ อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์อนันต์และหน่วยงานอื่นเช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร การต่อสู้เรียกร้องของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีรูปแบบที่เรียกร้องต่อรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผ่านหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ชุมชนท้องถิ่น นายอำเภอและผู้ว่าราชการ ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ไม่มีมาตรการในการคุ้มครองรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประชาชนจะเป็นผู้สนับสนุนหรือรับผิดชอบในด้านการเงินต่อการต่อสู้เรียกร้องของชุมชน ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลมีหน้าที่ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นประชาชนจะใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี ตามแนวการศึกษาของสำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า (2554 : 37) ที่ศึกษาการสร้างความเข้มแข็งให้กับพลเมืองของสังคมพหุวัฒนธรรม ชุมชน ต้องเกิดจากพลเมืองมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อส่วนรวมและตระหนักถึงปัญหาของสังคม

แต่ละชุมชนมีความเข้มแข็งไม่เท่ากัน บางชุมชนมีความเข้มแข็งเพราะผู้นำสามารถถ่ายทอดข้อมูลและแนวความคิดให้แก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี บางชุมชนรวมทั้งสมาชิกใหม่ยังต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ การต่อสู้ที่ผ่านมาพบว่า ผู้นำในชุมชนมีสถานะและบทบาทสูงกว่าสมาชิกในชุมชนเกือบทุกด้าน สามารถชี้แนะและทำแทนสมาชิกในกิจกรรมหรือการตัดสินใจสาธารณะ ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้า ให้การยอมรับในบทบาทและอำนาจหน้าที่การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน การนำนโยบายที่ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การยอมรับและให้ความนับถือเชื่อมั่นต่อผู้นำเหล่านี้ เป็นช่องทางที่ทำให้รัฐหรือผู้ประกอบการสามารถวิ่งเต้นเข้าหาผู้นำเพื่อชักจูง โน้มน้าวให้ประชาชนมีความเห็นสอดคล้องตามความต้องการของรัฐหรือผู้ประกอบการได้

การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์เป็นลักษณะของความเปลี่ยนแปลงของการเมืองที่เป็น “ผู้ถูกกระทำ” มาเป็น “การแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การควบคุมอนาคตให้ได้มากขึ้น” สอดคล้องตามแนวความคิดของ เดวิด แมทธีวส์ (David Mathews, 2552 : 140-353) ที่ได้กล่าวถึง

การมีส่วนร่วมรับรู้ต่อการดำเนินกิจกรรมของรัฐในพื้นที่เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ (The Public Dialogue) เป็นการเริ่มต้นของการเข้ามามีส่วนในการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ การพูดคุยอย่างเปิดเผยต่อสาธารณชนในลักษณะของการประชุมการเมืองเพื่อแสดงความคิดเห็นพูดคุยอภิปรายถกเถียงกัน โดยทุกคนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ สามารถให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน ทุกคนเข้าใจว่าปัญหาของสาธารณะนั้นสามารถแก้ไขได้โดยการทำงานร่วมกันของประชาชน การทำความเข้าใจปัญหาและแลกเปลี่ยนความรู้ถึงผลประโยชน์และเป้าหมายของพวกเขาว่าคืออะไร จากนั้นเขาจะต้องสร้างทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับทิศทางที่จะเคลื่อนที่ต่อไป โดยการพิจารณาว่ามีอะไรบ้างที่พวกเขาเห็นเป็นคุณค่าและร่วมกันเลือกทางเลือกเพื่อเข้าไปแก้ไขปัญหาของส่วนรวม

ประเด็นการเคลื่อนไหวของขบวนการชุมชนมีที่มาจากรากเหง้าของปัญหาในสังคม การแบ่งปันทรัพยากร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปากท้องและความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ รูปแบบการจัดองค์กร ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว การระดมทรัพยากรทางการเมือง สร้างองค์กรและเครือข่าย เพื่อสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรมและทำทนายการเมืองปกติ เป้าหมายสำคัญในการเคลื่อนไหวก็คือ การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของบุคคล การเสริมสร้างอัตลักษณ์ และการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มของตน โดยมียุทธวิธีที่สำคัญในการเคลื่อนไหวก็คือ การกระทำโดยตรง (Direct Action) เช่น การเดินขบวนรณรงค์ การประท้วงเชิงสัญลักษณ์ และการประท้วงเชิงศีลธรรม (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม 2554 : 74)

แต่ละชุมชนมีความเข้มแข็งไม่เท่ากัน บางชุมชนมีความเข้มแข็งเพราะผู้นำสามารถถ่ายทอดข้อมูลและแนวความคิดให้แก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี บางชุมชนรวมทั้งสมาชิกใหม่ยังต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ การต่อสู้ที่ผ่านมาพบว่า ผู้นำในชุมชนมีสถานะและบทบาทสูงกว่าสมาชิกในชุมชนเกือบทุกด้าน สามารถชี้แนะและทำแทนสมาชิกในกิจกรรมหรือการตัดสินใจสาธารณะ ประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้า ให้การยอมรับในบทบาทและอำนาจหน้าที่การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน การนำนโยบายที่ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การยอมรับและให้ความนับถือเชื่อมั่นต่อผู้นำเหล่านี้ เป็นช่องทางที่ทำให้รัฐหรือผู้ประกอบการสามารถวิ่งเต้นเข้าหาผู้นำเพื่อชักจูง โน้มน้าวให้ประชาชนมีความเห็นสอดคล้องตามความต้องการของรัฐหรือผู้ประกอบการได้

ความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าหมายของการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ ที่มีผลต่อการสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยนั้น ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ คือ ภาวะผู้นำที่มีทัศนคติและแนวความคิดที่ไม่ใช้ความรุนแรงหรือการก่อความไม่สงบให้เกิดขึ้นในชุมชนของตน มีการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีจิตใจที่เป็นสาธารณะ เห็น

ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเข้าใจต่อบทบาทและหน้าที่ ความตระหนักของประชาชนถึงความสำคัญของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ความเกี่ยวข้องทางสังคมวัฒนธรรมและเครือญาติในชุมชนที่ดำรงอยู่มาเป็นเวลานาน การเรียนรู้ของชาวบ้านที่สามารถขยายเครือข่ายออกสู่องค์กรภายนอก หน่วยงานของรัฐที่มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนในการบริหารงานให้เกิดประโยชน์และความสุขของประชาชน

รูปแบบการต่อสู้ที่มีการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแก้ไขปัญหา มีผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ไม่มีความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงแต่ประการใด โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ โรงงานอุตสาหกรรมและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม บทบาทของประชาชนต่อการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้า แนวคิดของประชาชนต่อโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของชุมชนในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถิตย์ ศรีพันธุ์ (2543: 4) ที่ศึกษาชาวบ้านกับทางออกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีอำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่าชาวบ้านและโรงงานต้องทำความเข้าใจปัญหาและมีภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการหาทางออกกับปัญหาดังกล่าว และงานวิจัยของ ณรงค์ บุญสวยขวัญ (2549 :4) ที่พบว่าการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิชุมชนท้องถิ่น จะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีประชาสังคมเชิงอนุรักษ์นิยม ที่มีผู้นำทำแทนสมาชิกหรือความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมคือผู้นำเป็นกลไกสำคัญในการเคลื่อนไหว

รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์ที่มีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแก้ไขปัญหา และมีผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ไม่มีความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงแต่ประการใด โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ โรงงานอุตสาหกรรมและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม บทบาทของประชาชนต่อการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้า ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของชุมชนในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถิตย์ ศรีพันธุ์ (2543: 4) ที่ศึกษาชาวบ้านกับทางออกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีอำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น ศึกษาจากชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษ โรงงานเยื่อกระดาษฟินิกส์ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด นักวิชาการอิสระ ผู้นำชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องพบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านสามารถแก้ปัญหาได้บางส่วน และส่วนที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ชาวบ้านก็ยังคงรวมกลุ่มเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาต่อไป โดยมีปัจจัยภายในได้แก่ ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนและผู้นำชุมชน ปัจจัยภายนอกได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการอิสระและองค์กรอิสระมีส่วนส่งผลต่อการก่อรูปของการเรียกร้องความรับผิดชอบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทางออกของ

การแก้ไข คือชาวบ้านและโรงงานต้องทำความเข้าใจในปัญหาดังกล่าว โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการปรึกษาหารือทางออกเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการสร้างโรงงานในพื้นที่

การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์เป็นการขจัดข้อขัดแย้งกับปัญหาการขยายตัวของธุรกิจอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้าซึ่งเป็นพลังงานตั้งต้นของอุตสาหกรรมประเภทอื่นชี้ให้เห็นถึงรูปธรรมของชาวบ้านชาวชนบทที่ร่วมกันปกป้องชุมชนท้องถิ่นของตนให้ปลอดภัยจากมลพิษและผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรม สถานการณ์การต่อสู้มีหลากหลายทั้งการยื่นข้อเรียกร้อง การเปิดโต๊ะเจรจา การโต้แย้งในเวทีสาธารณะ การต่อรอง การประนีประนอม การประท้วง การสร้างสถานการณ์ ในรูปแบบอื่นๆ องค์กรในการเคลื่อนไหว มีการส่งมอบตัวแทนเข้าดำเนินการเมื่อเกิดปัญหา หรือได้รับผลกระทบจากมลพิษ น้ำเสีย หรืออากาศของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ คือ รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนมีความหลากหลายและมีรูปแบบที่มีความแตกต่างกันตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหวทางสังคม การประชุมและปรึกษาหารือ การผลักดันต่อหน่วยงานของรัฐ การเผชิญหน้าและเป็นปฏิปักษ์ เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของฐปนรรต พรหมอินทร์ และคณะ (2550) เรื่อง การเมืองภาคประชาชนกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของไทย : ศึกษากรณีองค์กรพัฒนาเอกชน พบว่า พัฒนาการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยภาพรวมมีการพัฒนาดีขึ้น มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นองค์กร มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มอย่างกว้างขวาง บทบาทการเมืองภาคประชาชนโดยทั่วไป คือการรวบรวมปัญหาความทุกข์ร้อนต่างๆ เสนอต่อรัฐบาล ตลอดจนผลักดันให้มีการปรับปรุงประเทศในระดับโครงสร้างนโยบายต่างๆ รวมทั้งกระบวนการใช้อำนาจของรัฐให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานทำนองคลองธรรม โดยมีความเห็นในระดับมากในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นหลักประกันในการเมืองแบบตัวแทนทำหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน

3. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษารูปแบบการต่อสู้ของชุมชนในและทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของประชาชนตำบลทรัพย์อนันต์ต่อการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล โดยมีแนวความคิดว่าการดำเนินกิจกรรมแผนงานโครงการใดๆ ในพื้นที่ของชุมชนนั้นประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมรับรู้ในการดำเนินการทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือ

ภาคเอกชนก็ตาม อย่างไรก็ตามการดำเนินกิจกรรมที่กระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศของชุมชน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีการดำรงชีวิตประจำวัน รัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ให้กับอำนาจประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทั้งสิ้น โดยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ดังนี้ คือ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 การที่รัฐหรือเอกชนดำเนินโครงการ กิจกรรม แผนงานที่มีผลกระทบต่อชุมชนทั้งทางด้านสุขภาพอนามัยและคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน แต่สามารถดำเนินกิจการได้โดยไม่มีการต่อต้านหรือประท้วงจนนำไปสู่ความรุนแรงแต่ประการใด ทั้งนี้การต่อต้านหรือการต่อสู้เรียกร้องที่รุนแรงก็ยังคงมีอยู่ในชุมชนต่อไป トラบใดที่รัฐหรือผู้มีอำนาจกระทำการโดยไม่สนใจผลกระทบต่อชุมชนทั้งต่อระบบนิเวศ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมประเพณีการดำรงชีวิตของประชาชน จึงควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การใช้แนวคิดประชาสังคม และการศึกษาในด้านการพัฒนาแนวทางสันติวิธีของชุมชนเพื่อใช้ในการสนับสนุนแนวคิดทางการเมืองแบบสันติวิธีต่อไป

3.1.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนจะเป็นหนทางในการลดความขัดแย้งหรือลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากแผนงาน โครงการ กิจกรรมของรัฐบาลหรือเอกชน การเสวนาในเวทีสาธารณะเพื่อเสนอประเด็นปัญหาจะเป็นการสร้างการเมืองภาคประชาชนหรือเป็นการเมืองของทุกคนในสังคม สามารถที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยชุมชนเอง ทำให้ทุกคนมีจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

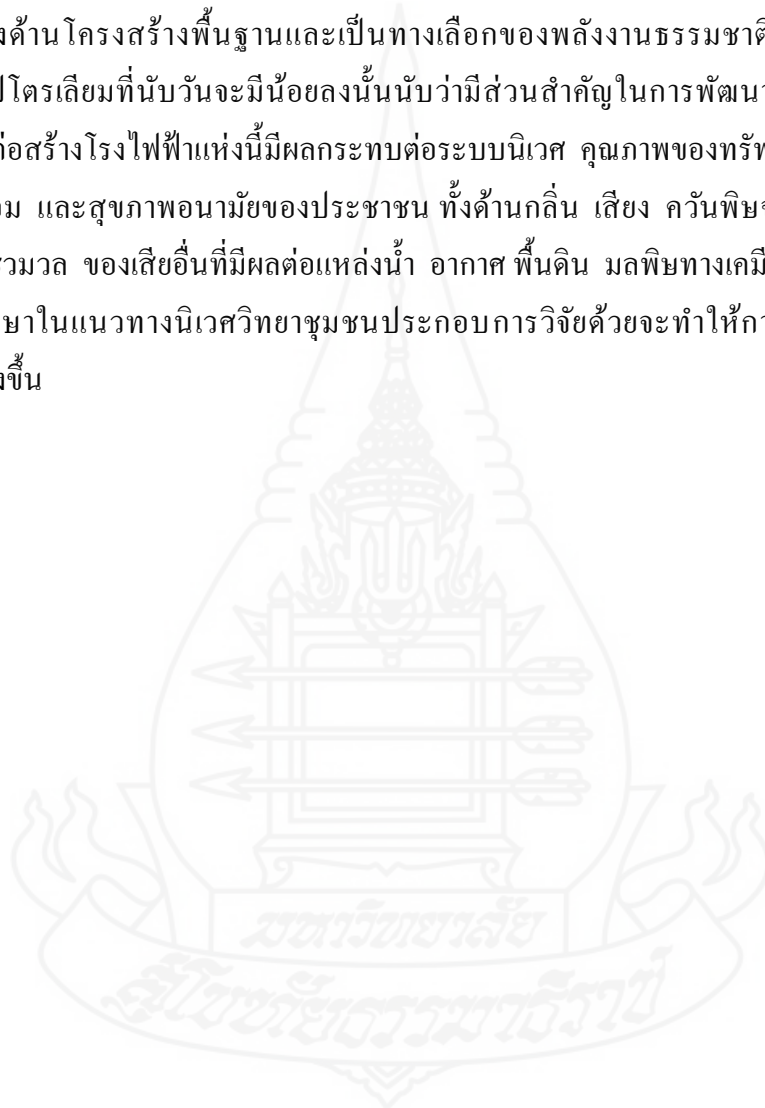
3.1.3 สถานะและบทบาทของผู้นำชุมชน มีการให้การยอมรับผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นผู้นำในสังคมและผู้นำในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชนสามารถชี้นำความเห็นและมีบทบาทในฐานะตัวแทนชุมชนในการตกลงใจต่อกิจกรรม โครงการ หรือนโยบายของรัฐบาล ผู้ประกอบการหรือตัวแทนภาครัฐสามารถใช้บทบาทผู้นำในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตนได้ ผู้นำจึงมีส่วนในความรับผิดชอบในการป้องกันความเสียหายจากการใช้ความรุนแรงของประชาชนในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย จึงควรให้ความสำคัญกับทัศนคติ แนวความคิด สถานะและบทบาทของผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในชุมชนเป็นสำคัญ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยที่จะทำให้ทราบถึงแนวความคิดตลอดจนความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่และการแสดงออกของชุมชนนั้นยังจะต้องอาศัยการศึกษาถึงขอบข่ายของแนวความคิดสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย อาทิ แนวความคิดทางสังคมจิตวิทยา แนวความคิด

เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับการใช้อำนาจรัฐในแนวคิดนิติธรรมรัฐ การใช้หลักเศรษฐศาสตร์การเมืองในการดำเนินแผนงาน โครงการของรัฐ เพื่อที่จะทำให้การศึกษาวิจัยมีความสมบูรณ์และมีขอบข่ายการศึกษาที่ลึกซึ้งมากขึ้น

3.2.2 แม้โรงงานผลิตไฟฟ้าจะให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในมูลค่าที่สูงแต่โครงการดังกล่าวก็มีผลเสียในเชิงลบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาพลังงานที่เป็นการลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและเป็นทางเลือกของพลังงานธรรมชาติที่สามารถทดแทนพลังงานปิโตรเลียมที่นับวันจะมีน้อยลงนั้นนับว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าแห่งนี้มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชน ทั้งด้านกลิ่น เสียง ควันพิษจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงชีวมวล ของเสียอื่นที่มีผลต่อแหล่งน้ำ อากาศ พื้นดิน มลพิษทางเคมีต่อระบบนิเวศต่างๆ จึงควรศึกษาในแนวทางนิเวศวิทยาชุมชนประกอบการวิจัยด้วยจะทำให้การศึกษาวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2553). *การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://www.egat.co.th/image/stories/>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). “คุณภาพการพัฒนาระหว่างคน สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม”. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการกระบวนการพัฒนาและทางเลือกสาธารณะ*. หน้าที่ 14 หน้าที่ 1-43 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คณะกรรมการบริหารวิชาบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป. (2547). *สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีและชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คู่มือการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- จรรยา สุภาพ. (2537). *ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2550). *โฉมหน้าศักดินาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 10 นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- จันงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2545). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2554). *วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- รูปนรรต พรหมอินทร์ และคณะ. (2550). *การเมืองภาคประชาชนกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของไทย*. สืบค้นจาก <http://www.stou.end.ebsohost.com.eds/result?sid=eccc9288>
- ณรงค์ บุญสวขวัญ. (2549). *ขบวนการการปฏิบัติการประชาสังคมกับการใช้อำนาจอรัฐในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- เดชจจร ภูทิพย์. (2546). *การเมืองเรื่องทรัพยากรน้ำ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการฝายราศีไศล*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- ดุสิต เวชกิจ และคณะ. (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน : ศึกษากรณีภาคเหนือ*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- ทักษิณ ชินวัตร. (2547). *ยุทธศาสตร์และทิศทางการบริหารประเทศ เล่มที่ 3*. กรุงเทพฯ: บางกอกบลู๊ค.

- ชเนศวร์ เจริญเมือง. (2553). *ทฤษฎีและแนวคิด: การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น*
กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- นลินี ต้นธวานิตย์ และคณะ. (2545). *ประสบการณ์การต่อสู้ของชาวลุ่มน้ำมูลกรณีศึกษาเขื่อน
ปากมูลและเขื่อนราษีไศล ในวิถีชีวิตวิถีสู้ขบวนการประชาคมร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10
เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ตรีศวิน.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง และอนุสรณ์ อุณโน. (2545). *การต่อสู้ของขบวนการเครือข่ายประมง
พื้นบ้านภาคใต้ กรณีสมัชชาประมงพื้นบ้านอันดามัน ในวิถีชีวิตวิถีสู้ขบวนการ
ประชาคมร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10 เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ตรีศวิน
- ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟูง. (2519). *พฤติกรรมร่วม*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2545). *วิถีชีวิต วิถีสู้ขบวนการประชาคมร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10 เชียงใหม่:
สำนักพิมพ์ตรีศวิน.
- พัฒน์ สุจำนงค์. (2541). *อนามัยชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พรรณิภา โสดีพันธุ์ และคณะ. (2552). *การเมืองเพื่อประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้
และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet).
- พายัพ พยอมยนต์. (2550). “กระบวนการทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
กระบวนการพัฒนาและทางเลือกสาธารณะ*. หน่วยที่ 1 หน้า 1-33 นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยุทธพร อิศรัชย์. (2550). “แนวคิดทางการเมืองและสังคมของไทย 2” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
แนวคิดทางการเมืองและสังคม*. หน่วยที่ 6 หน้า 368 นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2553). พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: ธนาเพลส.
- ลิขิต ชีระเวทิน. (2550). “กระบวนการทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
กระบวนการพัฒนาและทางเลือกสาธารณะ*. หน่วยที่ 7 หน้า 44-100 นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2551). เอกสารประกอบการบรรยาย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชา
รัฐศาสตร์.
- _____. (2553). *คอลัมน์สยามรัฐออนไลน์*. สืบค้นจาก <http://www.siamrat.co.th/?q=node/29412>

- วิฑูรย์ศักดิ์ วงษา. (2541). *กฎหมายและนโยบายการควบคุมมลภาวะจากอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- วิทย์ เทียงบุญธรรม. (2547). *พจนานุกรมไทย-อังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพฯ: ซี เอ็ด ยูเคชั่น.
- วสันต์ ใจเย็น. (2552). “ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจความรุนแรงและสงคราม”. *วารสารการพัฒนาท้องถิ่น* ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (กันยายน – ธันวาคม).
- ศยามล ไกยูรวงศ์และคณะ. (2545). *ขบวนการเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือเพื่อพิทักษ์สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ในวิถีชีวิตวิถีสุขบวนการประชามร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10 เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ตรีวิน.
- ศรีสุวรรณ จรรยา. (2546). *บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2550). “คุณภาพการพัฒนาระหว่างคน สังคม เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการกระบวนการพัฒนาและทางเลือกสาธารณะ*. หน่วยที่ 7 หน้า 132-167 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2551). *ในคู่มือการปฏิบัติการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.2545 ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: การีสยามมีเดีย.
- _____. (2551) *ในคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.
- สถิตย์ ศรีพันธุ์. (2543). *เรื่องชาวบ้านกับทางออกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีอำเภอป่าพอง จังหวัด ขอนแก่น*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- สนั่น สุขสว่าง. (2540). *มาตรการทางปกครองในการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงาน*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- สมหมาย ฤกษ์นาวิ. (2544). *บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2546). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2550). “พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมในประเทศไทย: แง่คิดเกี่ยวกับพลวัตทางการเมืองและพัฒนาการประชาธิปไตย” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย*. หน่วยที่ 6 หน้า 33-37 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- _____ (2552). “กระบวนการทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชากระบวนการพัฒนาและทางเลือกสาธารณะ*. หน่วยที่ 7 หน้า 44-100 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสน่ห์ จามริก. (2547). “เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย*. หน่วยที่ 9 หน้า 132-167 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2551). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สุกัญญา ตีระวนิช. (บรรณาธิการ) (2553). *คลื่นลูกที่ 3 ของอัลวิน ทอฟฟเลอร์* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Global Brain.
- สุณีย์ มัลลิกามาลย์. (2545). *รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน*. ในสำนักงานคณะกรรมการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). *ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: บี.วี.ออปเซ็ค.
- สำนักแผนพัฒนาการเมือง สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า. (2554). *แผนพัฒนาการเมือง สภาพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2550). *ในแนวทางการดำเนินงานเครือข่ายทุนชุมชน*. กรุงเทพฯ: เอ็นพีพี ฟอรัม.
- อรทัย ก๊กผล. (2551). *สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง
- อดิศักดิ์ ตั้งปทุมชาติ. (2541). *ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนจากการผลิตไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าบางปะกง*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- อรรถนพ อินทรภักดี. (2546). *ศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทยในช่วงปีค.ศ.2003-ค.ศ.2039*. สืบค้นจาก <http://www.dcms.lib.ru.ac.th/main.nsp?>
- Andreas Neef (Editor). (2005). *Participatory Approaches for Sustainable Land use in Southeast Asia*. Bangkok, Thailand: White Lotus.

EIA People Sector. (2552). *Environment Impact Evolution Bureau Officer of Natural Resource and Environment*. Bangkok: Bangkok Advance Vision.

Miller, G Tyler. (1979). *Living in The Environment*. Second Edition. California: Wadsworth Publishing.

Penelope and Charles Revell. (1981). *The Environment Issue and Choice for Society*.

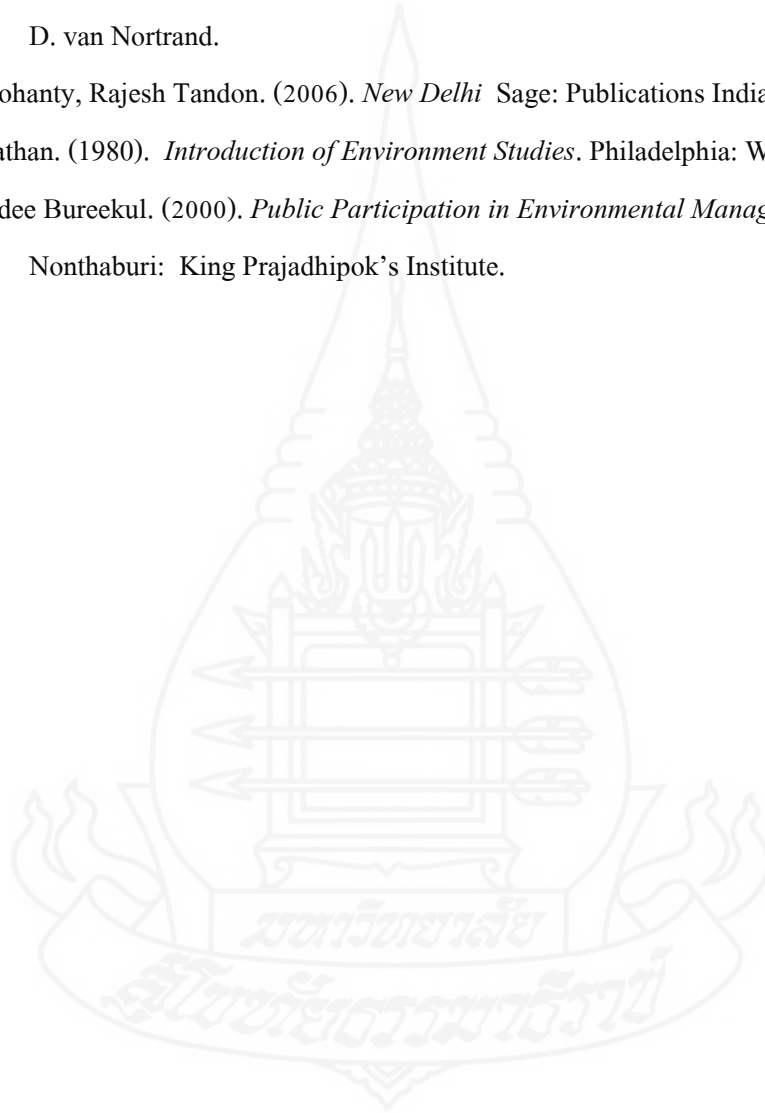
D. van Nortrand.

Ranjita Mohanty, Rajesh Tandon. (2006). *New Delhi* Sage: Publications India Pvt Ltd.

Turk, Jonathan. (1980). *Introduction of Environment Studies*. Philadelphia: W B Sounder.

Thawilwadee Bureekul. (2000). *Public Participation in Environmental Management in Thailand*.

Nonthaburi: King Prajadhipok's Institute.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการหรือกิจการ
ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน
จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
พ.ศ.2553

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับ โครงการหรือ กิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงานการ วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวการประชุมเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2553 เห็นชอบให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศประเภท ขนาด และวิธีการปฏิบัติสำหรับ โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้ง ทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ เพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 67 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 67 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา 46 และมาตรา 51 แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในประกาศนี้

“อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น (upstream petrochemical industry)” และอุตสาหกรรม ปิโตรเคมีขั้นกลาง (intermediate petrochemical industry)” ให้ใช้ตามคำจำกัดความตามนิยามของ สถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

“สารก่อมะเร็งกลุ่ม 1” หมายความว่า บัญชีรายชื่อสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1 ตามประกาศ ของ International Agency for Research on Cancer (IARC)

“สารก่อมะเร็งกลุ่ม 2” หมายความว่า บัญชีรายชื่อสารก่อมะเร็งกลุ่ม 2 A ตาม ประกาศของ International Agency for Research on Cancer (IARC)

ข้อ 2 ให้กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ

และสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดตามเอกสารแนบท้ายประกาศนี้

ข้อ 3 โครงการหรือกิจการตามข้อ 2 ให้หมายความรวมถึงโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชน ทั้งที่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และโครงการหรือกิจการซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมายด้วย

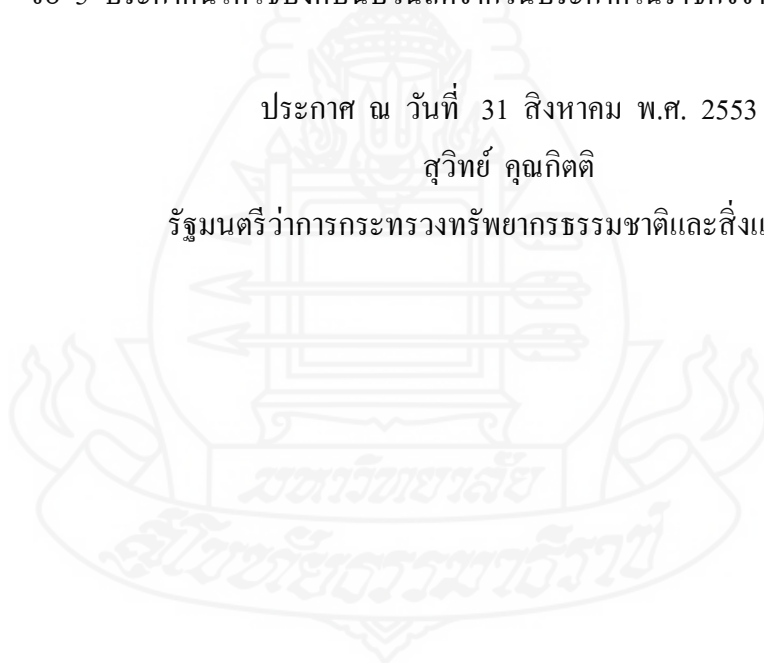
ข้อ 4 การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการหรือกิจการตามข้อ 2 ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2552 ทั้งนี้ การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น ต้องจัดทำโดยผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ข้อ 5 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับนับวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2553

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารแนบท้ายประกาศ

1. กรณีโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชน ซึ่งต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้เสนอรายงานในชั้นก่อนอนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี
2. กรณีโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้เสนอรายงานในชั้นอนุมัติโครงการ หรือขออนุมัติงบประมาณ หรือก่อนดำเนินการก่อสร้าง แล้วแต่กรณี
3. กรณีโครงการหรือกิจการซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมายให้เสนอรายงานตามท้ายตารางนี้

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
1	การถมทะเล หรือทะเลสาบ นอกแนวเขตชายฝั่งเดิม ยกเว้นการถมทะเลที่เป็นการฟื้นฟูชายหาด	ตั้งแต่ 300 ไร่ ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรืออนุญาตโครงการ
2	การทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ดังต่อไปนี้ 2.1 เหมืองแร่ใต้ดิน เฉพาะที่ออกแบบให้โครงสร้างมีการยุบตัวภายหลังการทำเหมือง โดยไม่มีค้ำยันและไม่มีการใส่หินวัสดุทดแทนเพื่อป้องกันการยุบตัว	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	2.2 เหมืองแร่ตะกั่ว เหมืองแร่สังกะสี หรือเหมืองแร่โลหะอื่นที่ใช้ไซยาไนด์หรือปรอท หรือตะกั่วในเตรท ในกระบวนการผลิตหรือเหมืองแร่โลหะอื่นที่มีอาร์เซนไพไรต์ (arsenopyrite) เป็นแร่ประกอบ (associated material)	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	2.3 เหมืองแร่ถ่านหิน เฉพาะที่มีการลำเลียงแร่ถ่านหินออกนอกพื้นที่โครงการด้วยรถยนต์	ขนาดตั้งแต่ 200,000 ตัน/เดือน หรือตั้งแต่ 2,400,000 ตันปีขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	2.4 เหมืองแร่ในทะเล	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติ
3	นิคมอุตสาหกรรมตามกำหนดว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม หรือ โครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรมดังต่อไปนี้		
	3.1 นิคมอุตสาหกรรม หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีตาม 4 หรืออุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก ตาม 5.1 หรือ 5.2	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติหรือขออนุญาตโครงการ
	3.2 นิคมอุตสาหกรรม หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรมที่มีการขยายพื้นที่เพื่อรองรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีตาม 4 หรืออุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก ตาม 5.1 หรือ 5.2	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติหรือขออนุญาตโครงการ
4	อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ดังต่อไปนี้		
	4.1 อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ขั้่นต้น (upstream petrochemical industry)	ทุกขนาดหรือที่มีการขยายกำลังผลิตตั้งแต่ร้อยละ 35 ของกำลังการผลิตเดิมขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการหรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการ หรือในชั้นขอขยายแล้วแต่กรณี
	4.2. อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง (intermediate petrochemical industry) ดังต่อไปนี้		
4.2.1 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง (intermediate petrochemical industry) ที่ผลิตสารเคมี หรือ วัสดุตุ้บที่เป็นสารเคมี ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1	ขนาดกำลังการผลิต 100 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือที่มีการขยายขนาดกำลังการผลิตรวมกันแล้วมากกว่า 100 ตัน/วัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการหรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการ หรือในชั้นขอขยายแล้วแต่กรณี	

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
	4.2.2 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง (intermediate petrochemical industry) ที่ผลิต สารเคมี หรือใช้วัตถุดิบที่เป็นสารเคมี ซึ่งเป็น สารก่อมะเร็งกลุ่ม 2A	ขนาดกำลังการผลิต 700 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือที่มีการขยาย ขนาดกำลังการผลิต รวมกันแล้วมากกว่า 700 ตัน/วัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาต ก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบ กิจการหรือในชั้นขยาย แล้วแต่กรณี
5	อุตสาหกรรมถลุงแร่ หรือหลอมโลหะ ดังต่อไปนี้		
	5.1 อุตสาหกรรมถลุงเหล็ก	ที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่ กระบวนการผลิต ตั้งแต่ 500 ตัน/วันขึ้นไป หรือที่มีปริมาณ แร่ป้อน (input) เข้า สู่กระบวนการผลิต รวมกันตั้งแต่ 5,000 ตัน/วันขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาต ก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบ กิจการ หรือในชั้นขอขยาย แล้วแต่กรณี
	5.2 อุตสาหกรรมถลุงเหล็กที่มีการผลิต ถ่าน coke หรือที่มีกระบวนการ sintering	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาต ก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบ กิจการ แล้วแต่กรณี
	5.3 อุตสาหกรรมถลุงแร่ ทองแดง ทองคำ หรือสังกะสี	ที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่ กระบวนการผลิต ตั้งแต่ 100ตัน/วัน ขึ้น ไป หรือ ที่มีปริมาณ แร่ป้อน (input) เข้าสู่กระบวนการ ผลิตรวมกันตั้งแต่ 1,000 ตัน/วัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาต ก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบ กิจการ หรือในชั้นขอขยาย แล้วแต่กรณี

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
	5.4 อุตสาหกรรมถลุงตะกั่ว 5.5 อุตสาหกรรมหลอมโลหะ (ยกเว้นเหล็ก และอลูมิเนียม)	ทุกขนาด ขนาดกำลังการผลิต (output) ตั้งแต่ 50 ตัน/วันขึ้นไป หรือมี กำลังการผลิตรวมกัน ตั้งแต่ 50 ตัน/วัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาต ก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบ กิจการ แล้วแต่กรณี ให้เสนอในชั้นขออนุญาต ก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบ กิจการ หรือในชั้นขอขยาย แล้วแต่กรณี
	5.6 อุตสาหกรรมหลอมตะกั่ว	ขนาดกำลังการผลิต (output) ตั้งแต่ 10 ตัน/วันขึ้นไป หรือมี กำลังการผลิตรวมกัน ตั้งแต่ 10 ตัน/วัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาต ก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบ กิจการ หรือในชั้นขอขยาย แล้วแต่กรณี
6	การผลิต กำจัด หรือปรับแต่งกัมมันตรังสี	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาต อนุญาตประกอบกิจการ
7	โรงงานปรับปรุงสภาพของเสียรวมหรือโรงงาน ประกอบกิจการเกี่ยวกับการฝังกลบสิ่งปฏิกูล หรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ตามกฎหมายว่าด้วย โรงงานที่มีการเผาหรือฝังกลบของเสีย อันตราย ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ยกเว้น การเผาไหม้ในหม้อซีเมนต์ที่ใช้ของเสีย อันตรายเป็นเชื้อเพลิงทดแทน หรือใช้เป็น เชื้อเพลิงเสริม	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาต ก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบ กิจการ แล้วแต่กรณี

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
8	โครงการระบบขนส่งทางอากาศ	ที่มีการก่อสร้าง ขยาย หรือเพิ่มทางวิ่ง ของอากาศยานตั้งแต่ 3,000 เมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
9	ท่าเทียบเรือ	<p>1) ที่มีความยาวหน้าท่า (berth length) ตั้งแต่ 300 เมตรขึ้นไป หรือมีพื้นที่ท่าเทียบเรือตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไปยกเว้นท่าเทียบเรือโดยสารหรือท่าเทียบเรือสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคหรือท่าเทียบเรือสำราญและกีฬา</p> <p>2) ที่มีการขุดลอกร่องน้ำตั้งแต่ 10000 ตารางเมตรขึ้นไป ยกเว้นท่าเทียบเรือโดยสารหรือท่าเทียบเรือสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคหรือท่าเทียบเรือสำราญและกีฬา</p> <p>3) ที่มีการขนถ่ายวัตถุอันตรายหรือกากของเสียอันตรายวิ่งเป็นสารก่อมะเร็ง</p>	<p>ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ</p> <p>ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ</p> <p>ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ</p>

		กลุ่ม 1 มีปริมาณรวมกันตั้งแต่ 25000 ตัน/เดือนขึ้นไป หรือ มีปริมาณรวมกันตั้งแต่ 250000 ตัน/ปีขึ้นไป	
10	เขื่อนกักน้ำ หรืออ่างเก็บน้ำ	1)ที่มีปริมาตรเก็บกักน้ำตั้งแต่ 100 ล้านลูกบาศก์เมตรขึ้นไป หรือ 2)ที่มีพื้นที่เก็บกักน้ำตั้งแต่ 15 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติหรือขออนุญาตโครงการ ให้เสนอในชั้นขออนุมัติหรือขออนุญาตโครงการ
11	โรงงานไฟฟ้าพลังความร้อน ดังต่อไปนี้		
	11.1 โรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง	ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวมตั้งแต่150 เมกกะวัตต์ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการหรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการ แล้วแต่กรณี
	11.2 โรงไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล	ขนาดกำลังการผลิตกระแสไฟฟ้ารวมตั้งแต่100 เมกกะวัตต์ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการหรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการ แล้วแต่กรณี
	11.3 โรงไฟฟ้าที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นระบบพลังความร้อนร่วมชนิด combined cycle หรือ cogeneration	ขนาดกำลังการผลิตกระแสไฟฟ้ารวมตั้งแต่3,000 เมกกะวัตต์ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการหรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการ แล้วแต่กรณี
	11.4 โรงไฟฟ้านิวเคลียร์	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการหรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการ แล้วแต่กรณี

ภาคผนวก ข

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบวิธีปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิด
ผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

โดยที่การจัดทำรายงานและการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการพิจารณารายงานในโครงการหรือกิจการทั่วไป และเพื่อให้มีการดำเนินการพิจารณาให้เป็นไปโดยครบถ้วนตามแนวทางของมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 46 และมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพไว้ดังนี้

ข้อ 1 โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งให้โอกาสองค์การอิสระให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในท้ายประกาศนี้ ดังนี้

1.1 โครงการหรือกิจการใดซึ่งมีการประกาศหรือกำหนดตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นให้เป็นโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

1.2 โครงการหรือกิจการใดซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อร้องเรียนสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแต่งตั้ง วินิจฉัยภายใน 30 วัน หลังจากได้รับข้อร้องเรียน ว่าโครงการหรือกิจการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

ข้อ 2 ผู้ที่จัดทำรายงานตามประกาศนี้จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ หากการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าว มีกฎหมายอื่นบัญญัติเกี่ยวกับการได้รับอนุญาตไว้และมีกระบวนการที่จะให้ผู้มีสิทธิจัดทำรายงานดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวไว้แล้ว ผู้มีสิทธิจัดทำรายงานจะต้องได้รับอนุญาตตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้นๆ ด้วย

ข้อ 3 เมื่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับรายงานจากผู้จัดทำรายงานตามข้อ 2 แล้ว ให้ดำเนินการตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 โดยเสนอต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ต่อไป

ข้อ 4 เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเห็นชอบกับรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดส่งผลการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ ให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจการนั้น หรือหน่วยงานของรัฐผู้อนุญาตโครงการเพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวจัดให้มีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียที่กำหนดตามเอกสารท้ายประกาศ

ข้อ 5 เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ ได้ให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพแล้ว ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดส่งรายงานฉบับที่ได้รับความเห็นชอบแล้วนั้น พร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ และสรุปสาระสำคัญของมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในห้วงกึ่งรออิสระให้ความเห็นประกอบ ก่อนมีการดำเนินการหรือการอนุญาตของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ

ข้อ 6 ในกรณีที่เป็นโครงการหรือกิจการตามข้อ 1 ซึ่งเป็นโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชนซึ่งต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ ความเห็นขององค์กรอิสระ และรายงานการรับฟังความคิดเห็นของ

ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียของหน่วยงานซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจการนั้นต่อ
คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อให้ความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย
ข้อ 7 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2552

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาคผนวก ค

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบวิธีปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิด
ผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบวิธีปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ.2552 เกี่ยวกับการนับระยะเวลาเริ่มต้นและระยะเวลาสิ้นสุด ของการดำเนินการต่างๆตามที่กำหนดไว้ในเอกสารท้ายประกาศี้ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับการนับระยะเวลาการจัดส่งรายงานตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสามและวรรคสี่ ของมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 46 และมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงให้เพิ่มเติมความดังต่อไปนี้เป็นวรรคสองของข้อ 4 แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2552

“การนับระยะเวลาเริ่มต้น และระยะเวลาสิ้นสุด ตามที่กำหนดไว้ในเอกสารท้ายประกาศี้ให้เป็นไปตามที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศกำหนด”

ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2553

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาคผนวก จ
แบบสอบถาม

แบบสอบถามประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์

โครงการวิจัยเรื่อง การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวะมวลในตำบล
ทรัพย์อนันต์ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้ในการศึกษาวิจัยในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวิชาการและประโยชน์อื่นใดในกรณีศึกษาเรื่องนี้
3. ข้อมูลที่ได้เป็นความเห็นส่วนบุคคลไม่เกี่ยวข้องกับทางราชการแต่ประการใด
4. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น จำนวน 4 ตอน

ตอนที่ 1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดตอบคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับสถานภาพส่วนตัวของท่าน

1. เพศ

- ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

- ( ) น้อยกว่า 15 ปี ( ) 16 - 30 ปี
( ) 31- 40 ปี ( ) 41 - 50 ปี
( ) 51 – 60 ปี ( ) 60 ปีขึ้นไป

3. อาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

- ( ) รับราชการ ( ) ธุรกิจส่วนตัว
( ) รับจ้างทั่วไป ( ) เกษตรกรรม
( ) การค้าขายและบริการ ( ) อื่นๆ

4. สถานภาพการสมรส

- ( ) โสด ( ) สมรส
( ) หม้าย ( ) หย่าหรือแยกกันอยู่

5. ตำแหน่งหรือสถานภาพในชุมชน

- ( ) ผู้นำชุมชน ( ) ผู้นำท้องถิ่น
 ( ) ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำทางสังคม ( ) ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานในตำบล
 ( ) ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้า ( ) ข้าราชการตำแหน่งอื่นๆ

6. ระดับการศึกษา

- ( ) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ( ) มัธยมศึกษา
 ( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี
 ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก

7. รายได้

- ( ) 5,000 บาท หรือต่ำกว่า ( ) 5,001 – 10,000 บาท
 ( ) 10,001- 20,000 บาท ( ) 20,001 – 30,000 บาท
 ( ) 30,000 – 50,000บาท ( ) มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป

8. พื้นเพดั้งเดิมของท่าน

- ( ) เป็นคนทรัพยากรอันต์มาตั้งแต่กำเนิด ( ) ย้ายมาจากอำเภออื่น
 ( ) ย้ายมาจากจังหวัดในภาคใต้ ( ) มาจากพื้นที่อื่น

9. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลทรัพยากรอันต์

- ( ) 1- 5 ปี ( ) 6 – 10 ปี
 ( ) 11 – 20 ปี ( ) 21 – 30 ปี
 ( ) 31- 40 ปี ( ) 41 ปีขึ้นไป

10. สถานที่ทำงานของท่าน

- ( ) อยู่ในตำบลทรัพยากรอันต์ ( ) อยู่ในตำบลอื่นในพื้นที่อำเภอท่าแซะ
 ( ) อยู่ในจังหวัดชุมพร ( ) อยู่ในจังหวัดอื่นๆ

ตอนที่ 2. เรื่องทัศนคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. พลังงานไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น					
2. โรงงานผลิตไฟฟ้ามีความสำคัญต่อระบบการผลิตและการอุตสาหกรรมที่จะเป็นพลังงานขั้นต้นของอุตสาหกรรมในท้องถิ่น					
3. ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชนรัฐและเจ้าหน้าที่ต้องบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด					
4. มลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น					
5. การผลิตไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวลทำให้เกิดมลพิษน้อยกว่าการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น					
6. การสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนและการมีรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นสูงขึ้น					
7. โรงงานผลิตไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้					
8. การ फैารวังมลพิษจากโรงงานผลิตไฟฟ้าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน					
9. รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการประกอบกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า					
10. โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นโครงการที่มีผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทั้งทางด้านสุขภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ					
11. การสร้างโรงงานไฟฟ้าทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนท้องถิ่นและเกิดความหวาดระแวงต่อกันและกัน					
12. การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการป้องกันผลกระทบอันเกิดขึ้นจากโรงงานผลิตไฟฟ้า					
13. รัฐบาลมีหน้าที่ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและสภาวะที่ดีเพื่อที่จะทำให้เกิดให้การพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาชน					

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
14.ธุรกิจอุตสาหกรรมทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน					
15.การสร้างโรงงานไฟฟ้ามีนักการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น					
16.การอนุญาตก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม					
17.การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตมนุษย์ดีขึ้นภายในระบบนิเวศที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้					
18.ประชาชนยังคงมีบทบาทจำกัดในการในการกำหนดนโยบายเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสาธารณชน					
19.การต่อสู้ของชาวบ้านแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีจิตสำนึกในคุณค่าของระบบนิเวศเพื่อความอยู่รอดของชุมชน					
20.รูปแบบขององค์กรและการบริหารจัดการของประชาคมท้องถิ่นเป็นการทำแทนมากกว่าการเผชิญหน้าหรือการต่อต้านขัดขวางต่อรัฐบาล					

ตอนที่ 3. รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับการปฏิบัติของท่าน

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

คำถาม	ระดับของการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1.ท่านเคยเข้าไปร่วมรับฟังการเผยแพร่ข้อมูลการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในพื้นที่ด้วยตัวเอง					
2.ท่านเข้าร่วมประชาคมท้องถิ่นเกี่ยวกับการสร้างโรงงานไฟฟ้าชีวมวลและผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม					
3. ท่านเข้าร่วมเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อมหรือเครือข่ายทางสังคมอื่นๆ					
4.ท่านเป็นผู้นำในการต่อสู้หรือเรียกร้องในเรื่องการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและป้องกันมลพิษในชุมชน					
5.เมื่อเกิดปัญหาจากมลพิษหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อมท่านจะดำเนินการรวมกลุ่มและร่วมมือกันให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการ					

คำถาม	ระดับของการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
6.ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล ตลอดจนผลกระทบที่เกิดกับชุมชน					
7.เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษหรือคุณภาพของสิ่งแวดล้อมท่านได้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐเข้าแก้ไขปัญหาเหล่านั้น					
8.ท่านได้เข้าร่วมการเฝ้าระวังมลพิษจาก โรงงานผลิตไฟฟ้าและเข้าร่วมต่อสู้เมื่อมีผลกระทบใดๆต่อชุมชน					
9.ท่านเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าในพื้นที่					
10.ท่านเป็นผู้สนับสนุนหรือร่วมรับผิดชอบด้านการเงินในการเข้าร่วมต่อสู้เรียกร้องของชุมชน					
11. เมื่อเกิดความขัดแย้งในชุมชนท้องถิ่นท่านได้ใช้แนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี					
12.ท่านเข้าร่วมชุมนุมหรือประท้วงต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐหรือต่อนโยบายของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชน					
13.ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการอนุญาตให้ก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในพื้นที่					
14.เมื่อเกิดปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท่านได้ใช้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหา					
15.ท่านเข้าร่วมกับพรรคการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองที่มีนโยบายในการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัย

เรื่อง การต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์

อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้ใช้ในการศึกษาวิจัยในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวิชาการและประโยชน์อื่นใดในกรณีศึกษาเรื่องนี้

3. ข้อมูลที่ได้เป็นความเห็นส่วนบุคคลไม่เกี่ยวข้องกับทางราชการแต่ประการใด

4. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น จำนวน 4 ตอน

ตอนที่ 1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับสถานภาพส่วนตัวของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) 18 - 30 ปี

( ) 31- 40 ปี

( ) 41 - 50 ปี

( ) 51- 60 ปี

( ) 61 - 70 ปี

( ) 71 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพการสมรส

( ) โสด

( ) สมรส

( ) หม้าย

( ) หย่าหรือแยกกันอยู่

4. อาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

- ( ) รับราชการ ( ) ธุรกิจส่วนตัว
 ( ) รับจ้างทั่วไป ( ) เกษตรกรรม
 ( ) พาณิชยกรรมและบริการ ( ) อื่นๆ

5. ตำแหน่งหรือสถานภาพในชุมชน

- ( ) ผู้นำชุมชน ( ) ผู้นำท้องถิ่น
 ( ) ประชาชนชาวบ้านหรือผู้นำทางสังคม ( ) ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานใน

ตำบล

- ( ) ข้าราชการในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงงานไฟฟ้า ( ) ข้าราชการตำแหน่งอื่นๆ

6. ระดับการศึกษา

- ( ) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ( ) มัธยมศึกษา
 ( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี
 ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก

7. รายได้

- ( ) 5,000 บาท หรือต่ำกว่า ( ) 5,001 – 10,000 บาท
 ( ) 10,001- 20,000 บาท ( ) 20,001 – 30,000 บาท
 ( ) 30,000 - 50,000 บาท ( ) มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป

8. พื้นเพดั้งเดิมของท่าน

- ( ) เป็นคนทรัพย์สินันต์มาตั้งแต่กำเนิด ( ) ย้ายมาจากตำบลอื่นในอำเภอท่าแซะ
 ( ) ย้ายมาจากอำเภออื่นในจังหวัดชุมพร ( ) มาจากพื้นที่อื่น

9. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลทรัพย์สินันต์

- ( ) 1 - 5 ปี ( ) 6 - 10 ปี
 ( ) 11 - 20 ปี ( ) 21 - 30 ปี
 ( ) 31 - 40 ปี ( ) 41 ปีขึ้นไป

10. สถานที่ทำงานของท่าน

- ( ) อยู่ในตำบลทรัพย์อนันต์   ( ) อยู่ในตำบลอื่นในพื้นที่อำเภอท่าแซะ
- ( ) อยู่ในจังหวัดชุมพร   ( ) อยู่ในจังหวัดอื่น

ตอนที่ 2. เรื่องแนวความคิดต่อโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

โปรดตอบคำถามดังต่อไปนี้ตามความคิดเห็นของท่าน

1.พลังงานไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2.การสร้างโรงงานไฟฟ้ามีผลกระทบต่อระบบนิเวศของชุมชนหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

3.ท่านมีความรู้เกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้าพลังงานชีวมวลอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.การสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในชุมชนหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

5. โรงงานการผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรือไม่
อย่างไร

.....
.....
.....

6. ในชุมชนตำบลทรัพย์อ่อนันต์มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลหรือไม่
อย่างไร

.....
.....
.....

7. ในตำบลทรัพย์อ่อนันต์มีเครื่องข่ายการเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศและ
คุณภาพชีวิตของ ชุมชนหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

8. รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการสร้างโรงงานไฟฟ้า
พลังงานชีวมวลหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

9. การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการพัฒนาเป็นเครื่องมือในการ
รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างไร

.....
.....
.....

10. โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเป็นโครงการที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

ตอนที่ 3. รูปแบบการต่อสู้ของชุมชนต่อการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวล

1. การต่อสู้ของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีรูปแบบการต่อสู้เรียกร้องต่อรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

2. ผู้นำในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีกลุ่มบุคคลใดบ้าง

.....
.....
.....

3. มีเครือข่ายหรือองค์กรภาคประชาชนอื่นเข้าร่วมในการต่อสู้เรียกร้องของชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์หรือไม่

.....
.....
.....

4. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงหรือไม่

.....
.....
.....

5.ผู้นำในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีกลุ่มบุคคลใดบ้าง

.....
.....
.....

6.ชุมชนตำบลทรัพย์อนันต์มีการต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

7.การสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีการจัดทำการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชนหรือไม่

.....
.....
.....

8.การสร้างโรงงานไฟฟ้ามีการประชาพิจารณ์หรือรับฟังความคิดเห็นประชาชนในตำบลทรัพย์อนันต์หรือไม่

.....
.....
.....

9.โรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลในตำบลทรัพย์อนันต์ทำให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

10.ชุมชนตำบลทรัพย์อ่อนันต์มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับสิทธิในชุมชนท้องถิ่นหรือไม่

.....
.....
.....

11.ชุมชนตำบลทรัพย์อ่อนันต์มีกลุ่มองค์กรชุมชนหรือองค์กรประชาชนที่เคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่

.....
.....
.....

12.ชุมชนตำบลทรัพย์อ่อนันต์เข้ามามีบทบาทในการอนุญาตก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

13.การเคลื่อนไหวของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างโรงงานไฟฟ้ามีการเรียกร้องต่อรัฐบาลและเจ้าของโรงงานอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

14.ชุมชนตำบลทรัพย์อ่อนันต์มีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างไร

.....
.....
.....

15.ท่านคิดว่าปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าพลังงานชีวมวลหน่วยงานใดเป็นผู้แก้ไขปัญหา

.....
.....
.....

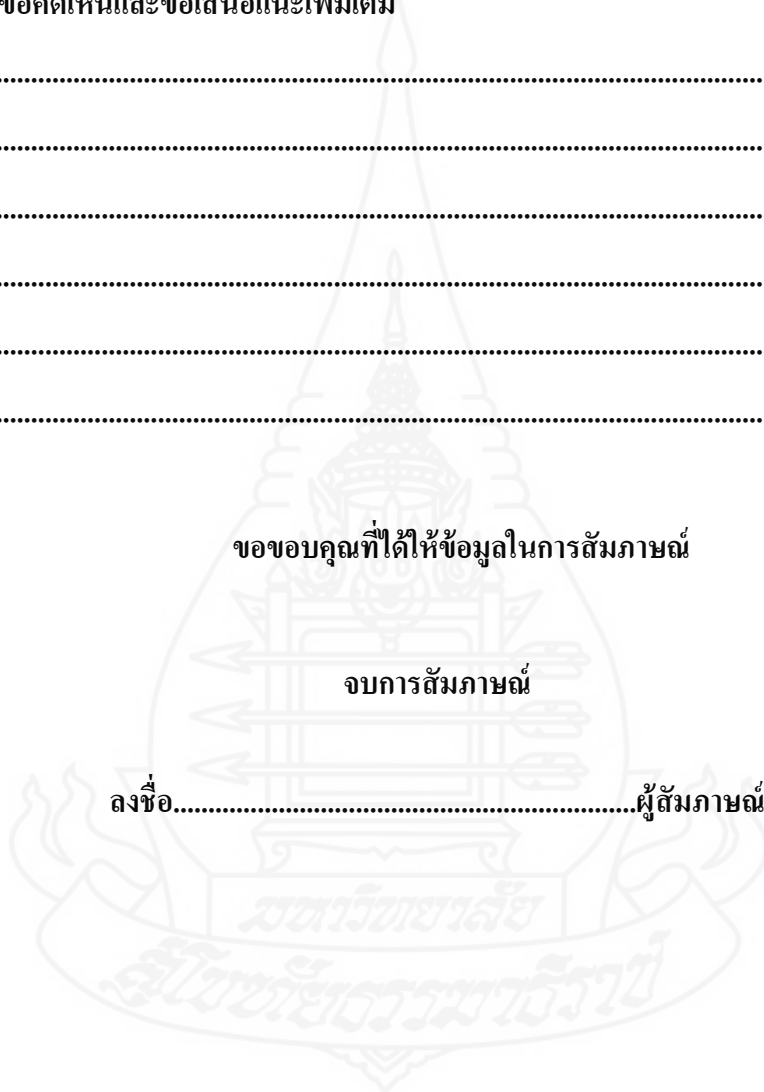
ตอนที่ 4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

จบการสัมภาษณ์

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	จ.ศ.อ.นุกูล พูลชัย
วัน เดือน ปีเกิด	1 กุมภาพันธ์ 2502
สถานที่เกิด	อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก พ.ศ. 2519 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร พ.ศ. 2521 นักเรียนนายสิบทหารบก พ.ศ. 2525 รัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ2) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2530
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร
ตำแหน่ง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (นักบริหารงานอบต.8)

